

● Nørregård
Brandsgårdsvejen 17
3730 Nexø

og

Bukkegård
Slotsvejen 5 3730
Nexø

§12-miljøgodkendelse

Kolofon: Bornholms Regionskommune; november 2015
Udarbejdet af: Teknik & Miljø
Journalnummer: 09.17.18P19-0032
Sagsbehandler: Katrine Høst m. fl.
Kortbilag: Geodatastyrelsen

§ 12-miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård

Gyldighed

Denne miljøgodkendelse meddeles efter § 12, stk. 2 i Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, LBK nr. 1486 af 4. december 2009, med senere ændringer.

Miljøgodkendelsen gælder fra annonceringsdatoen den 6. november 2015.

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering.....	6
1.1	Baggrund	6
1.2	Forhold til eksisterende produktionstilladelser	7
1.3	Afgørelse	7
1.4	Offentlighed.....	8
1.5	Klagevejledning	10
1.6	Læsevejledning.....	10
2	Generelle forhold.....	11
2.1	Kort beskrivelse af husdyrbruget og ejerforhold	11
2.2	Meddelelsespligt	12
2.3	Gyldighed	12
2.4	Retsbeskyttelse.....	13
2.5	Revurdering af miljøgodkendelsen	13
3	Vilkår for § 12-miljøgodkendelsen.....	14
3.1	Vilkår vedr. produktionens omfang og fleksibilitet.....	14
3.2	Vilkår vedr. lugt på Nørregård	14
3.3	Vilkår vedr. gulvtype.....	15
3.4	Vilkår vedr. foderkorrektion for at reducere fordampning af kvælstof (N).....	15
3.5	Vilkår vedr. foderkorrektion for at reducere udledning af fosfor (P)	16
3.6	Vilkår vedr. overdækning af gyllebeholder	17
3.7	Vilkår vedr. gylleseparering og levering af husdyrgødning til Biokraft A/S.....	17
3.8	Vilkår vedr. drift og indretning.....	17
3.9	Vilkår vedr. information og ændringer på ejendommen.....	18
3.10	Vilkår vedr. staldinventar- og drift.....	18
3.11	Vilkår vedr. gyllehåndtering og -opbevaring.....	18
3.12	Vilkår vedr. udspreddning af gylle.....	19
3.13	Vilkår vedr. spildevand og overfladevand.....	19
3.14	Vilkår vedr. uheld og risici	19
3.15	Vilkår vedr. støjkilder.....	20
3.16	Vilkår vedr. skadedyr	20
3.17	Vilkår vedr. støv	20
3.18	Vilkår vedr. oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier	21
3.19	Vilkår vedr. bedste tilgængelige teknologi/renere teknologi	22
3.20	Vilkår vedr. tilsyn, kontrol og egenkontrol.....	23
4	Nørregårds beliggenhed og planmæssige forhold.....	24
4.1	Faste afstandskrav	24
4.2	Landskabelig placering af Nørregård.....	24
4.3	Nørregårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mm.....	27
4.4	Beskrivelse af ejendommens bygningsanlæg	28
4.5	Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier	29
5	Nørregårds husdyrhold, staldanlæg og drift	31
5.1	Husdyrhold og staldindretning.....	31
5.2	Fodring	32
5.3	Energi- og vandforbrug.....	33
5.4	Spildevand	34
5.5	Affald	34
5.6	Håndtering af kemikalier og pesticider.....	35
5.7	Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering	35
6	Forventede reststoffer og gener fra Nørregård.....	36
6.1	Husdyrgødning.....	36
6.2	Samlet ammoniakfordampning	36
6.3	Lugtemission.....	36
6.4	Støvmission.....	41
6.5	Støjkilder.....	41
6.6	Lys	41
6.7	Transport.....	42
6.8	Fluer og skadedyr.....	45
6.9	Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener.....	46

7	Bukkegårds beliggenhed og planmæssige forhold	48
7.1	Faste afstandskrav	48
7.2	Landskabelig placering af Bukkegård	48
7.3	Bukkegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mm.	50
7.4	Ejendommens bygningsanlæg	51
7.5	Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier	51
8	Bukkegårds husdyrhold, staldanlæg og drift	53
8.1	Husdyrhold og staldindretning	53
8.2	Fodring	53
8.3	Energi- og vandforbrug	54
8.4	Spildevand	54
8.5	Affald	55
8.6	Håndtering af kemikalier og pesticider	55
8.7	Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering	56
9	Forventede reststoffer og gener fra Bukkegård	57
9.1	Husdyrgødning	57
9.2	Samlet ammoniakfordampning	57
9.3	Lugtemission	57
9.4	Støvemission	59
9.5	Støjkluder	59
9.6	Lys	60
9.7	Transport	60
9.8	Fluer og skadedyr	61
9.9	Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener	61
10	Gødningsproduktion og håndtering – Nørregård og Bukkegård	63
10.1	Produktion og opbevaring af husdyrgødning	63
10.2	Bedriftens landbrugsjord	64
10.3	Gylleseparering	64
11	Risici – fælles for Nørregård og Bukkegård	65
11.1	Beskrivelse af mulige uheld	65
11.2	Minimering af risiko for uheld	65
11.3	Minimering af gener og forurening ved uheld	65
11.4	Vurdering i forhold til risici	65
12	Egenkontrol og management – fælles for Nørregård og Bukkegård	65
12.1	Vurdering af egenkontrol og management	66
13	Husdyrbrugets ophør – fælles for Nørregård og Bukkegård	67
13.1	Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget	67
14	Husdyrbrugets påvirkning af natur og miljø – fælles for Nørregård og Bukkegård	68
14.1	Kvælstofpåvirkning af vandmiljø	68
14.2	Ammoniak og natur	68
14.3	Vurdering	70
14.4	Påvirkning af arter med strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)	71
14.5	Vurdering	73
15	Bedste tilgængelige teknik - BAT	75
15.1	Samlede ammoniakemission fra produktionen i forhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniak	75
15.2	Foderoplysninger	77
15.3	Staldteknologi	77
15.4	Samlet vurdering af BAT inden for staldteknologi	79
15.5	Opbevaring/behandling af gødning	79
15.6	Udbringning af husdyrgødning	81
15.7	Energi- og vandbesparende foranstaltninger	81
15.8	Vandbesparende foranstaltninger	82
15.9	Management og Godt Landmandskab	82
15.10	Samlet vurdering vedrørende BAT	83
16	Alternative løsninger og 0-alternativet	83
16.1	Beskrivelse af alternative løsninger	83
16.2	Vurdering af alternative løsninger	83
16.3	Beskrivelse af 0-alternativ	84

16.4	Vurdering af 0-alternativ	84
17	Afværgeforanstaltninger.....	84
17.1	Tekniske foranstaltninger.....	84
17.2	Håndtering af husdyrgødning.....	85
18	Samlet konkluderende vurdering	85
Bilag 1:	Anlægstegning for Nørregård.....	87
Bilag 2:	Anlægstegning for Bukkegård	88
Bilag 3:	Samlet etape-beskrivelse for hele bedriften.....	89
Bilag 4:	Notat til Nørregård vedr. indsættelse af antal dyr i ansøgningssystemet.....	90
Bilag 5:	Notat om skovstrækning ved Øle Å vest for Bukkegård	92
Bilag 6:	Vidensblad om hyppig gylleudslusning fra Videncenter for Svineproduktion	96
Bilag 7:	Modtagne indlæg i forbindelse med 1. offentlighedsperiode for den hjemviste miljøgodkendelse.....	107
Bilag 8:	Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for den hjemviste miljøgodkendelse samt regionskommunens bemærkninger til disse.....	110
Bilag 9:	Klage over den (senere) hjemviste miljøgodkendelse	117
Bilag 10:	Bornholms Regionskommunes brev til Natur- og Miljøklagenævnet inkl. kommunens kommentarer til klage.....	124
Bilag 11:	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse 27. maj 2013.	128
Bilag 12:	Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for forslaget til miljøgodkendelse (april-maj 2014)....	131
Bilag 13:	Teknik & Miljø bemærkninger til indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for forslaget til miljøgodkendelse (april-maj 2014).....	141
Bilag 14:	OML-beregning – forudsætninger og resultater.....	149
Bilag 15:	Beredskabsplan for Nørregård og Bukkegård.....	165
Bilag 16:	Brev af 9. juli 2014 om partshøring vedrørende nye lugtberegninger (OML-beregninger) for Nørregård	178
Bilag 17:	Modtaget partshøringssvar af 1. august vedrørende nye lugtberegninger for Nørregård	179
Bilag 18:	Brev af 15. august om forlængelse af partshøring samt Teknik & Miljø bemærkninger til indkommet partshøringssvar vedrørende nye lugtberegninger for Nørregård.....	182
Bilag 19:	Modtaget partshøringssvar af 10. september 2014.....	186
Bilag 20:	Teknik & Miljø bemærkninger til partshøringssvar modtaget 10. september 2014	188
Bilag 21:	Brev af 29. september 2015 om partshøring vedrørende miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård	191
Bilag 22:	Modtaget partshøringssvar af 13. oktober 2015	194
Bilag 23:	Teknik & Miljø bemærkninger til partshøringssvar modtaget 13. oktober 2015.....	198

1 Resumé og samlet vurdering

1.1 Baggrund

Flemming Jensen har ansøgt om en udvidelse af svineproduktionen på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø, som han selv ejer. Der er tale om to anlæg på samme ejendom, hvorfor der er ansøgt om miljøgodkendelse af begge anlæg i én ansøgning.

Produktionen på Nørregård ønskes udvidet til 13.200 slagtesvin (30-117 kg) svarende til i alt 402,14 DE¹. Udvidelse sker i eksisterende bygninger ved at omlægge produktionen.

Produktionen på Bukkegård ønskes udvidet til 9.200 slagtesvin (30-117 kg) svarende til i alt 280,28 DE. Til formålet skal der opføres en ny slagtesvinestald. Foruden ny staldbygning opføres en ny mellembbygning mellem eksisterende og kommende slagtesvinestald. Der vil desuden blive etableret to nye forbeholdere, som skal erstatte en nuværende.

Samlet er der således ansøgt om en udvidelse til 22.400 slagtesvin (30-117 kg) svarende til i alt 682,41 DE.

Ansøgningen om miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård er indsendt til Bornholms Regionskommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem (www.husdyrgodkendelse.dk) første gang den 14. november 2013. Ansøgningen har skemanr. 54280. Denne suppleres af fiktivt skema 63995 (oprindeligt indsendt som skemanr. 58877 men siden erstattet af skemanr. 63995).

Bedriftens arealer er i forvejen godkendt i miljøgodkendelsen for ejendommen St. Vibegård, som ansøger også ejer. Der er sideløbende med ansøgningen for Nørregård og Bukkegård indsendt ansøgning om et tillæg til den eksisterende miljøgodkendelse for Vibegård, hvori nærværende miljøgodkendelses ændringer for arealerne indgår (oprindeligt indsendt som skemanr. 57804 men siden erstattet af skemanr. 77157).

Der er endvidere indsendt to ansøgninger om § 16-godkendelser af aftalearealer til udbringning af gylle (skemanr. 57841 og 57805).

Ansøger havde endvidere i sin ansøgning af 14. november 2013 oprindeligt ansøgt om et alternativ, hvor der ikke skulle foretages en udvidelse af staldanlægget på Bukkegård. I stedet skulle indsættelsesvægten øges til 58 kg på både Nørregård og Bukkegård, således at vægtintervallet blev 58-117 kg. På Nørregård ønskedes der udvidet til 17.535 slagtesvin (58-117 kg) svarende til 398,05 DE. På Bukkegård ønskedes der udvidet til 3.930 slagtesvin (58-117 kg) svarende til 89,21 DE. Samlet var der således som alternativ ansøgt om 21.465 slagtesvin (58-117 kg) svarende til i alt 487,26 DE.

Dette alternativ var beskrevet i det forslag til miljøgodkendelse, som blev sendt i høring. Ansøger har imidlertid efterfølgende valgt at fraskrive sig denne mulighed og har trukket dette ud af sin ansøgning. I nærværende endelige udgave af miljøgodkendelsen er beskrivelsen af dette alternativ efter ansøgers ønske derfor trukket ud og er ikke længere en del af miljøgodkendelsen.

---

¹ Dyreenheder er beregnet efter gældende dyreenhedsberegning (Bekendtgørelse nr. 594 af 04/05/2015 om erhvervmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.), med mindre andet fremgår.

1.2 Forhold til eksisterende produktionstilladelser

Nørregård og Bukkegård er to selvstændige produktionsanlæg, som kan drives uafhængigt af hinanden, men fordi der tidligere er sket en sammatrikulering af de oprindelige to ejendomme, så de nu tilhører samme ejendomsnummer, skal de derfor i miljøgodkendelsen behandles som én ejendom med to anlæg.

For anlægget på Nørregård foreligger der en miljøgodkendelse fra september 2006. Endvidere foreligger der en miljøgodkendelse fra oktober 2012. Denne miljøgodkendelse blev påklaget og af Natur- og Miljøklagenævnet hjemvist til fornyet behandling med den begrundelse, at anlægget på Bukkegård ikke var inkluderet, hvilket det skulle have været. Da klagen ikke havde opsættende virkning, har ansøger implementeret ændringen og udvidelsen på Nørregård som beskrevet i eksisterende miljøgodkendelse fra oktober 2012.

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige ændringer ved husdyrproduktionen på Nørregård i forhold til den eksisterende produktion før den hjemviste miljøgodkendelse i 2012. Ved seneste miljøtilsyn før denne (3. august 2010) var produktionen på 8.300 slagtesvin (30-105 kg) svarende til 208,67 DE.

Der foreligger ingen godkendelser eller screeninger for anlægget på Bukkegård, idet produktionen her har været uændret, siden stalden fra 1993 blev etableret. Der er på Bukkegård en registreret produktion på 3.200 slagtesvin (25-108 kg) svarende til 89,21 DE. Bornholms Regionskommune har således vurderet de miljømæssige ændringer ved husdyrproduktionen på Bukkegård i forhold til en eksisterende produktion af den størrelse.

I forbindelse med hjemvisningen af miljøgodkendelsen for Nørregård til fornyet behandling, ophævede Natur- og Miljøklagenævnet miljøgodkendelsen med virkning fra et år efter nævnets afgørelse, hvilket var den 27. maj 2013. Da produktionen på anlægget Bukkegård alligevel nu skulle beskrives i miljøgodkendelsen, har ansøger ønsket i den forbindelse at søge om udvidelse på dette anlæg også. Samtidig ønskes vægtgrænserne på Nørregård ændret, idet slagteriet Danish Crown har hævet vægtgrænserne, inden for hvilke slagtesvin skal leveres for at undgå fradrag i noteringen. Da udvidelsen på Bukkegård ikke var en del af ansøgningen tidligere, er der fremsendt en helt ny ansøgning i stedet for at arbejde videre i det ansøgningskema, som vedrører den hjemsendte godkendelse. Derved arbejdes nu i 2013-14 normer, og beregninger bliver som for ansøgninger indsendt efter april 2011.

Der kom den 30. juni 2014 en ny husdyrgødningsbekendtgørelse med opdaterede omregningsfaktorer for beregning af dyreenheder. Dette betyder, at dyreenhedsberegningen har ændret sig, siden ansøgning om miljøgodkendelse på Nørregård og Bukkegård blev indsendt, og siden udkastet til miljøgodkendelse var i høring. I denne endelige udgave af miljøgodkendelsen anvendes de nye dyreenheder med mindre andet fremgår, mens der regnes med de normer, som var gældende på ansøgningstidspunktet.

1.3 Afgørelse

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte udvidelse på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø matr. nr. 3a Povlsker og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø, matr. nr. 52a Povlsker i henhold til § 12, stk. 2 i Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesloven) med senere ændringer, tilhørende bekendtgørelse nr. 1172 af 4. oktober 2013 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug samt bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. Hvad dyreenhedsberegningen angår endvidere også bekendtgørelse nr. 594 af 4. maj 2015 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø vurderer, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets Bilag IV.

Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen (skemanummer 54280 og fiktivt skema 63995) med tilhørende bilag og øvrigt materiale indsendt af ansøger eller ansøgers konsulent samt efterfølgende beregninger. Nye dyreenheder er beregnet i fiktivt skema 73049.

Miljøgodkendelsen meddeles under forudsætning af, at de gældende regler på området og miljøgodkendelsens vilkår overholdes.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Bornholms Regionskommune.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse og Teknik & Miljø's bemærkninger og vurdering af udvidelsen og dens miljømæssige påvirkninger af naturen, miljøet og naboer.

1.4 Offentlighed

Bornholms Regionskommune offentliggjorde i perioden 19. februar-5. marts 2014, at kommunen havde modtaget en ansøgning om miljøgodkendelse. Der indkom ingen bemærkninger til ansøgningen.

Udkast til miljøgodkendelse blev den 4. april til 21. maj 2014 udsendt til høring hos naboer, ansøger selv og en række organisationer, der har anmodet herom, ligesom det blev lagt offentligt tilgængeligt på regionskommunens hjemmeside. Der indkom tre høringssvar heraf ét efter høringsfristens udløb (dog samme dags aften). Høringssvarene og Teknik & Miljø's kommentarer til disse fremgår af bilag 12 og 13.

Både i den første annoncering og i forslaget i høring er projektet beskrevet med de dyreenheder, der var gældende på det tidspunkt. Der er som beskrevet trådt en ny dyreenhedsberegning i kraft pr. 1. august 2014, og dyreenhederne i nærværende miljøgodkendelse er derfor tilrettet efter den nugældende beregningsmåde. Hvor projektet på ansøgningstidspunktet svarede til en samlet udvidelse fra 344 DE til 743,29 DE, svarer det samme projekt med den gældende, nye dyreenhedsberegning til en samlet udvidelse fra 296,47 DE til 682,41 DE.

Ansøger fik efter høringsperioden udarbejdet en OML-lugtberegning for Nørregård med beregninger for en række forskellige scenarier. Idet der således var nye data i sagen i form af en ny type lugtberegning, blev forudsætning og konklusioner vedr. OML-beregningen sendt i partshøring til de nærmeste naboer omkring Nørregård, iht. forvaltningslovens § 19. Partshøringen blev efterfølgende forlænget, idet parterne ønskede flere bilag tilsendt. Der indkom et høringssvar i forbindelse med den første partshøring og et i forbindelse med den forlængede partshøring. Partshøringsbreve, høringssvar og Teknik & Miljø's bemærkninger til disse fremgår af bilag 16-20.

Ansøger har efterfølgende udarbejdet en ekstra OML-beregning for Nørregård omhandlende brug af hyppig gylleudslusning som alternativ til forhøjede afkast ved anvendelse af 3500 stipladser til slagtesvin med gennemsnitsvægt på 73,5 kg. Teknik & Miljø har vurderet, at der er tale om et supplement til de eksisterende beregninger, som ikke har væsentlig betydning for sagens afgørelse, og har derfor iht. forvaltningslovens § 19 ikke sendt denne supplerende beregning i høring. Resultater af beregningen fremgår sidst i bilag 14.

Der er efterfølgende foretaget rettelser og tilføjelser i den endelige udgave af miljøgodkendelsen i forhold til forslaget, idet OML-lugt-beregningen og dens resultater er indarbejdet som erstatning for standardlugtberegningen for Nørregård. Der er endvidere korrigeret en smule på fordelingen af stipladser mellem de enkelte staldafsnit på Nørregård for, at dette fremstår korrekt og som forudsat i OML-beregningen. Dette har afstedkommet nogle rettelser og tilføjelser, hvor det har været relevant, bl.a. i afsnit om lugt på Nørregård og i vilkårsdelen, hvor der er sket tilføjelser til vilkårene 3.1.1, 3.4.1, og 3.2.1 - 3.2.7. Der er tale om tilføjelser eller skærpelser af vilkårene.

Ansøger havde som beskrevet i afsnit 1.1 oprindeligt ansøgt om et alternativ, hvor der ikke skulle foretages en udvidelse af staldanlægget på Bukkegård. I stedet skulle indsættelsesvægten øges til 58 kg på både Nørregård og Bukkegård, således at vægtintervallet blev 58-117 kg. På Nørregård ønskedes der udvidet til 17.535 slagtesvin (58-117 kg) svarende til 398,05 DE. På Bukkegård ønskedes der udvidet til 3.930 slagtesvin (58-117 kg) svarende til 89,21 DE. Samlet var der således som alternativ ansøgt om 21.465 slagtesvin (58-117 kg) svarende til i alt 487,26 DE. Dette alternativ var beskrevet i det forslag til miljøgodkendelse, som blev sendt i høring.

Som beskrevet i afsnit 1.1 har ansøger efterfølgende valgt ikke at ville have denne alternative mulighed og har trukket dette ud af sin ansøgning. I nærværende endelige udgave af miljøgodkendelsen er beskrivelsen af dette alternativ efter ansøgers ønske derfor trukket ud og er ikke længere en del af miljøgodkendelsen. Alle afsnit og vilkår vedr. alternativet er derfor fjernet fra tekst, vilkår, tabeller og figurer i nærværende endelige udgave af miljøgodkendelsen.

Der er ingen af ændringerne i den endelige miljøgodkendelse, som giver anledning til øgede gener for omkringboende eller en øget belastning af natur og miljø sammenlignet med produktionen beskrevet i forslaget til miljøgodkendelse.

Teknik & Miljø har vurderet, at det reviderede forslag til miljøgodkendelse ikke skulle sendes i offentlig høring igen, idet der grundlæggende er tale om samme projekt som i det oprindelige forslag til miljøgodkendelse. Ingen af de foretagne ændringer i det reviderede udkast til miljøgodkendelse giver anledning til øget forurening eller øgede gener for de omkringboende sammenlignet med det forslag, som var i offentlig høring, og ændringerne har alene givet anledning til tilføjelser og skærpelser af vilkår, mens ingen vilkår er blevet lempet.

Teknik & Miljø sendte alligevel det reviderede forslag til miljøgodkendelse til naboerne omkring Nørregård, som tidligere har indsendt høringssvar, som en ekstra partshøring for at give dem en yderligere mulighed for at forholde sig til forslaget, inden Teknik & Miljø skulle træffe endelig afgørelse i sagen. Partshøringsbrev, høringssvar og Teknik & Miljø's bemærkninger til disse fremgår af bilag 21-23.

1.5 Klagevejledning

Regionskommunens afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Endvidere kan en række lokale og landsdækkende foreninger klage over visse afgørelser.

Klage indgives gennem Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID, og klagen skrives direkte i portalen. Det er muligt at vedhæfte dokumenter til klagen undervejs. Klagen sendes gennem Klageportalen til Bornholms Regionskommune, Teknik og Miljø, som videresender den til Natur- og Miljøklagenævnet med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 500. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Klagen bliver ikke sendt videre, før gebyret er betalt, og klager har endeligt godkendt klagen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen.

Klagefristen er 4 uger fra 6. november 2015, hvor afgørelsen annonceres på regionskommunens hjemmeside www.brk.dk under "Indflydelse & Politik" og herunder "Høringer".

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

1.6 Læsevejledning

Nogle afsnit i miljøgodkendelsen relaterer sig til henholdsvis Nørregård og Bukkegård alene, mens andre afsnit er fælles for begge anlæg. Dette fremgår af afsnittenes overskrifter. Hvis der ikke står noget specifikt i overskriften, gælder afsnittet den samlede ejendom.

Som bilag er vedhæftet alle indkomne høringssvar og klager, Bornholms Regionskommunes kommentarer til disse samt Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse alt sammen vedrørende den hjemviste miljøgodkendelse fra 2012. Endvidere høringssvar og Bornholms Regionskommunes kommentarer til disse vedrørende nærværende miljøgodkendelse.

2 Generelle forhold

2.1 Kort beskrivelse af husdyrbruget og ejerforhold

Miljøgodkendelsen omfatter landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen med ejendomsnummer 4000098972, som omfatter anlæggene Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø matr. nr. 3a Povlsker og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø, matr. nr. 52a Povlsker.

Bedriften har CVR nr. 36026049 og P-nr. 1000682671. Til anlægget Nørregård er tilknyttet husdyrproduktion med CHR nr. 15468. Til anlægget Bukkegård er tilknyttet husdyrproduktion med CHR nr. 99408.

Nørregård og Bukkegård ejes og drives af Flemming Jensen. Begge anlæg drives på nuværende tidspunkt som konventionelle slagtesvineproduktioner.

Nørregård og Bukkegård er to selvstændige produktionsanlæg, som kan drives uafhængigt af hinanden, men fordi der tidligere er sket en sammatrikulering af de to ejendomme, så de nu tilhører samme ejendomsnummer, skal de i miljøgodkendelsen behandles som én ejendom med to anlæg.

Der er i dag en produktion på Nørregård på 13.200 slagtesvin (25-110 kg) (jf. den hjemviste miljøgodkendelse). Miljøgodkendelsen for Nørregård skal dog udarbejdes i forhold til den eksisterende miljøgodkendelse fra 2006. Her var produktionen på 8.300 slagtesvin (30 – 105) kg svarende til 208,67 DE. Produktionen ønskes udvidet til 13.200 slagtesvin (30-117 kg) svarende til 402,14 DE.

På Bukkegård er der en nuværende produktion på 3.200 slagtesvin (25 – 108 kg). Her ønskes produktionen øget til en samlet produktion på 9.200 slagtesvin (30 – 117 kg). Dette svarer til en udvidelse fra 87,81 DE til 280,28 DE.

Ud over Nørregård og Bukkegård ejer og driver ansøger desuden ejendommene Bjerregård og St. Vibegård, hvor der er so-, smågrise- og slagtesvineproduktion. Udvidelsen på Nørregård og Bukkegård vil ske i forbindelse med, at smågriseproduktionen flyttes fra Bjerregård til St. Vibegård, og slagtesvineproduktionen hermed flyttes fra St. Vibegård til Nørregård og Bukkegård. Der er tidligere indsendt ansøgninger om og givet miljøgodkendelse til ændringerne på Bjerregård og på St. Vibegård. I den eksisterende miljøgodkendelse for St. Vibegård er der givet tilladelse til, at produktionen kan udvides i etaper/trin, hvor trin 1 er en ændring til 20.150 smågrise i vægtintervallet 7-25 kg, og trin 2a er en overgang til 20.150 smågrise i vægtintervallet 7-40 kg. Ændringen af vægtintervallet fra 7-25 kg til 7-30 kg falder således inden for den nuværende godkendelse af St. Vibegård.

Der er endvidere i maj 2015 søgt om en udvidelse af produktionen på St. Vibegård. Svineproduktionen ønskes udvidet til 21.500 smågrise, 450 polte og 5000 slagtesvin svarende til 255,83 DE eller alternativt 43.200 smågrise og 450 polte svarende til 207,08 DE. Forslag til miljøgodkendelse har været i høring, og sagen forventes færdigbehandlet samtidig med miljøgodkendelsen til Nørregård og Bukkegård.

Bedriftens udspretningsarealer er godkendt som en del af den eksisterende miljøgodkendelse til St. Vibegård. De ændringer, som udvidelsen på Nørregård og Bukkegård har for udspretningsarealer og gødningsregnskab indarbejdes derfor i den nye miljøgodkendelse for St. Vibegård.

Bilag 3 viser en samlet oversigt over svineproduktionen på de fire ejendomme/anlæg under bedriften Bjerregård. Den ansøgte udvidelse på Nørregård/Bukkegård er en del af etape 1. I Tabel 1 gives en oversigt over ønskede udvidelser på Nørregård og Bukkegård.

Tabel 1: Oversigt over nudrift samt ansøgte udvidelse på Nørregård og Bukkegård

	Antal slagtesvin	Vægtinterval, kg	DE
Nørregård			
Nudrift	8.300	30-105	225,62
Ansøgt drift	13.200	30-117	402,14
Bukkegård			
Nudrift	3.200	25-108	87,81
Ansøgt drift	9.200	30-117	280,28

2.2 Meddelelesespligt

Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:

- Når besætningen er nået op på 682,41 dyreenheder
- Besætningens/produktionens størrelse den 6. november 2017 (2 år efter godkendelsens dato)
- Inden hyppig gylleudslusning eventuelt vælges anvendt som virkemiddel med henblik på at kunne udnytte alle 3500 stipladser, jf. vilkår 3.2.2.

I denne godkendelse er der indarbejdet fleksibilitet i forhold til besætningens vægtgrænseinterval – se vilkår 3.1.1.

Teknik & Miljø stiller vilkår om, at ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg og lignede) skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik /BAT. Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, som vurderer, om kravet om BAT er opfyldt. Formålet er at sikre, at der fremover anvendes den på det pågældende tidspunkt bedste tilgængelige teknologi også ved ændringer, der ellers ikke kræver godkendelse efter husdyrgodkendelsesloven.

2.3 Gyldighed

Miljøgodkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Miljøgodkendelsen anses for udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder eller ved påbegyndt øget produktion.

Hvis miljøgodkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af miljøgodkendelsen, der ikke har været udnyttet de seneste tre år. Produktionen må dog hvert år være op til 15 % mindre end den angivne produktion, uden at dette får konsekvenser for miljøgodkendelsen.

Hvis ikke miljøgodkendelsen er opfyldt, eller miljøgodkendelsens vilkår ikke efterleves, kan dette medføre at hele eller dele af miljøgodkendelsen bortfalder.

2.4 Retsbeskyttelse

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb er 6. november 2023. Kommunen kan dog i særlige tilfælde meddele forbud eller påbud, før der er forløbet 8 år, jf. § 40. st. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

2.5 Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2023.

3 Vilkår for § 12-miljøgodkendelsen

§ 12-miljøgodkendelsen meddeles på følgende vilkår.

3.1 Vilkår vedr. produktionens omfang og fleksibilitet

3.1.1 Produktionen på anlægget Nørregård må udgøre op til 13.200 producerede slagtesvin (30-117 kg) svarende til i alt 402,14 DE.

Produktionen på anlægget Bukkegård må udgøre op til 9.200 producerede slagtesvin (30-117 kg) svarende til i alt 280,28 DE.

Det tillades, at ind- og afgangsvægt på slagtesvin kan variere i mindre grad inden for det maksimale antal dyreenheder på hvert anlæg på henholdsvis 402,14 DE (Nørregård) og 280,28 DE (Bukkegård) dog således, at den totale mængde N ab dyr pr. år for slagtesvin skal være mindre end 69.171 kg N pr. år.

Indgangsvægten må variere inden for intervallet 25-30 kg, og afgangsvægten må variere inden for intervallet 110-117 kg som gennemsnit på årsplan.

3.2 Vilkår vedr. lugt på Nørregård

3.2.1 Det skal på tilsynsmyndighedens forlangende godtgøres, at der på Nørregård maksimalt er dyr på stald med en samlet maksimal vægt på 241.080 kg. Dette vilkår kan opfyldes ved, at der i staldene maksimalt er 3.280 slagtesvin med en gennemsnitlig vægt på 73,5 kg (svarende til en produktion på 13.200 slagtesvin i vægtklassen 30-117 kg).

Hvis de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes med én meter, eller der anvendes hyppig gylleudslusning med en lugtreducerende effekt på mindst 7 %, kan det tillades, at der på Nørregård maksimalt er dyr på stald med en samlet maksimal vægt op til 260.750 kg, hvilket svarer til, at alle 3500 stipladser udnyttes til slagtesvin med en gennemsnitsvægt på 73,5 kg. Der må dog pr. år ikke produceres flere dyr end beskrevet i vilkår 3.1.1.

3.2.2 Ansøger skal før fuld udnyttelse af den produktionstilladelse, som kræver brug af hyppig gylleudslusning som beskrevet i vilkår 3.2.1, underrette Teknik & Miljø. Teknik og Miljø skal kontrollere, at hyppig gylleudslusning er blevet godkendt af Miljøstyrelsen og optaget på Teknologilisten til anvendelse i stalde med delvist spaltegulv med mindst 25 % fast gulv. Teknik & Miljø skal endvidere have mulighed for at stille supplerende vilkår til drift og egenkontrol.

3.2.3 Ved udnyttelse af den produktionstilladelse, som kræver brug af hyppig gylleudslusning som beskrevet i vilkår 3.2.1, skal gyllen i gyllekanalerne udsluses mindst hver 7. dag, udslusning skal foretages mellem kl. 8 og 16 og må ikke foretages på lørdage eller søn- og helligdage. Der skal føres logbog over, at hyppigheden af udslusningen udføres i overensstemmelse hermed. Registreringen skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises tilsynsmyndigheden på forlangende.

3.2.4 Afksthøjden skal være i overensstemmelse med forudsætninger lagt til grund for OML-lugtberegningen. Det vil sige, at afksthøjden i stald C skal være minimum 9 m over terræn, i

stald E minimum 6,5 m over terræn og i stald F minimum 7,5 m over terræn. Hvis ansøger forhøjer afkastene på stald E og F, skal afkasthøjden efterfølgende for stald E være minimum 7,5 m over terræn og for stald F minimum 8,5 m over terræn.

3.2.5 Afkastdiameter og ydelse skal være i overensstemmelse med forudsætninger lagt til grund for OML-lugtberegningen. Det vil sige, at følgende skal opfyldes:

- Stald C: 4 stk. afkast, Ø600, ydelse på hver 11.336 m³/h,
4 stk. afkast, Ø600, ydelse på hver 12.498 m³/h
- Stald E: 5 stk. afkast, Ø800, ydelse på hver 18.501 m³/h
5 stk. afkast, Ø800, ydelse på hver 18.888 m³/h
- Stald F: 5 stk. afkast, Ø800, ydelse på hver 17.082 m³/h
5 stk. afkast, Ø800; ydelse på hver 19.137 m³/h

3.2.6 Eventuelle ændringer i ventilationsforholdene eller andet, der har indflydelse på staldanlæggets lugtgeneafstande, skal meddeles kommunen, og kommunen kan kræve en ny OML-beregning, som dokumenterer, at lugtgeneafstandene fortsat er overholdt.

3.2.7 Såfremt der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større end det forventes ifølge grundlaget for miljøgodkendelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.

3.3 Vilkår vedr. gulvtype

3.3.1 Stald E og F på Nørregård samt den nye stald på Bukkegård skal indrettes med delvist spaltegulv med mindst 25 % fast gulv.

3.3.2 Når den eksisterende slagtesvinestald på Bukkegård, som i dag har fulddrænet gulv, skal renoveres, skal bedste anvendelige teknologi implementeres i dette staldafsnit.

3.4 Vilkår vedr. foderkorrektion for at reducere fordampning af kvælstof (N)

3.4.1 Den totale mængde N ab dyr pr. år (beregnet som N ab dyr pr. slagtesvin x det årlige antal producerede slagtesvin) skal være mindre end **69.171** kg N pr. år.

”N ab dyr pr. slagtesvin” beregnes ud fra følgende ligning:

$$N \text{ ab dyr pr. slagtesvin} = (((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv pr. kg tilvækst} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst})).$$

Konkret beregning for Nørregård/Bukkegård (der er regnet med 145,3 g råprotein pr. FE og 2,80 FE/kg tilvækst):

$$((117 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 2,80 \text{ FE/kg tilvækst} \times 145,3 \text{ g prot./FE} / 6250) - ((117 \text{ kg} - 30 \text{ kg}) \times 0,0296 \text{ kg N/kg tilvækst}) = 3,09 \text{ kg N}$$

$$\text{Total mængde N ab dyr pr. år for slagtesvin} = 22.400 \times 3,09 = 69.171 \text{ kg}$$

Der kan anvendes andre kombinationer af råprotein og FE/kg tilvækst end den beskrevne, så længe den totale mængde N ab dyr pr. år er mindre end 69.171 kg N pr. år.

- 3.4.2 Der skal føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:
- antal producerede dyr
  - gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs- og afgangsvægt/slagtevægt)
  - foderforbrug pr. kg tilvækst
  - det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FESv i foderblandingerne.
- 3.4.3 N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder (i perioden 15. september år 1 til 15. februar år 3).
- 3.4.4 Foderoptimering (blandeforskrift) skal laves mindst én gang årligt og opdateres i forbindelse med væsentlige ændringer som f.eks. brug af ny råvare
- 3.4.5 Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst tre år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.5 Vilkår vedr. foderkorrektion for at reducere udledning af fosfor (P)

- 3.5.1 Den totale mængde fosfor ab dyr pr. år skal være mindre end 15.217,74 kg P pr. år, som anses for opnåeligt ved anvendelse af BAT. Dette er beregnet som $22,3^* \text{ kg P/DE ab lager} \times 682,41 \text{ DE slagtesvin} = 15.217,74 \text{ kg P pr. år}$.

*Emissionsgrænseværdier for fosfor, som anses for opnåeligt ved anvendelse af BAT (ifølge Miljøstyrelsens vejledning vedr. BAT).

- 3.5.2 For at opfylde vilkåret må der anvendes maksimalt 4,74 g P/FE i foderet til slagtesvin eller en tilsvarende kombination, som samlet set kan overholde vilkårligningen.
- 3.5.3 Dokumentation i forbindelse med overholdelse af ovenstående vilkår skal følge regler for type 2 korrektion i gødningsregnskabet. Denne dokumentation kan f.eks. være effektivitets-/produktionskontrol, foderanalyser eller lignende. Dokumentationen skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder.
- 3.5.4 Dokumentationen skal opbevares på ejendommen i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.6 Vilkår vedr. overdækning af gyllebeholder

- 3.6.1 Den eksisterende gyllebeholder på Nørregård på 2500 m³ skal være forsynet med fast overdækning i form af teltoverdækning med indvendigt skørt.
- 3.6.2 Åbning af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle.
- 3.6.3 Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen.
- 3.6.4 Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge, skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen. Tilsynsmyndigheden underrettes straks herom.
- 3.6.5 Der skal føres en logbog for gyllebeholderen, hvori eventuelle skader på teltoverdækningen noteres med angivelse af dato for skaden samt dato for reparation. Logbogen skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.7 Vilkår vedr. gylleseparering og levering af husdyrgødning til Biokraft A/S

- 3.7.1 Der skal indgås skriftlig aftale om afsætning af fiberfraktionen (udskilt af husdyrgødningen i forbindelse med gylleseparationen) uden for husdyrbruget. Aftalen skal som minimum indeholde følgende oplysninger: leverandørens og modtagers navn, adresse og CVR-nummer, samt hvor mange kg kvælstof og hvor mange kg fosfor, som aftalen omfatter.
- 3.7.2 Hvis driftsforstyrrelser på Biokraft A/S eller andre forhold medfører, at husdyrgødning ikke kan leveres til biogasanlægget i de forudsatte mængder, skal ejendommens driftsansvarlige skriftligt over for tilsynsmyndigheden redegøre for, hvorledes det vil blive sikret at såvel opbevaring som bortskaffelse af den overskydende husdyrgødningsmængde sker under overholdelse af reglerne i Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder.
- 3.7.3 Fiberfraktionen fra gylleseparering skal på ejendommen opbevares i lukket container.

3.8 Vilkår vedr. drift og indretning

- 3.8.1 Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår.
- 3.8.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikre at stier holdes tørre, samt at staldene og fodringsanlæg holdes rene. Klimatiske forhold fx meget høje temperaturer kan medføre, at grise gøder i et større areal af stien.
- 3.8.3 Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes, således at unødigt spil undgås i videst muligt omfang.
- 3.8.4 Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

3.9 Vilkår vedr. information og ændringer på ejendommen

- 3.9.1 Ændring i ejerforhold (eller hvem der har ansvar for driften) skal meddeles til kommunen. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommunen inden gennemførelsen. Kommunen vurderer, om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.
- 3.9.2 De vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

3.10 Vilkår vedr. staldinventar- og drift

- 3.10.1 Der skal etableres overbrusningsanlæg eller højtryksanlæg, hvor staldluften tilføres forstøvet vand i samtlige stalde.

I stalde til smågrise, avls- og slagtesvin taget i brug efter 1. juli 2000 er det et lovkrav, at der til grise over 20 kg opsættes overbrusning eller andre foranstaltninger, der giver grisene mulighed for køling. (§ 4 i lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin).

- 3.10.2 Ventilatorer skal renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr.
- 3.10.3 Der skal opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

3.11 Vilkår vedr. gyllehåndtering og –opbevaring

- 3.11.1 Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder på husdyrbruget.
- 3.11.2 Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, der ikke lever op til § 22 i bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 om husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer, skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages og pumpningen i så fald afbrydes.
- 3.11.3 Såfremt der ved en eller flere af gyllebeholderne er etableret fast pumpeudstyr, skal elinstallationen indrettes, så at pumpen ikke kan startes utilsigtet.
- 3.11.4 Hvis der er monteret fjernbetjent pumpeudstyr på en eller flere af gyllebeholderne, skal der være monteret en anordning, der sikrer at pumpen slår fra automatisk, når der er pumpet, hvad der svarer til indholdet af en gyllevogn. Der kan alternativt etableres en anordning, som sikrer, at pumpen kun kan startes, når der står en gyllevogn under udløbet.

3.12 Vilkår vedr. udspredning af gylle

- 3.12.1 Der må ikke foretages omrøring, håndtering og gylleudkørsel fra anlæggene lørdage, søndage og helligdage. Under særlige omstændigheder – herunder gunstige vejrforhold – må der udbringes husdyrgødning i weekenderne, hvis det sker efter forudgående advisering af naboerne, og reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens kap. 10 overholdes
- 3.12.2 Husdyrgødning må ikke udbringes på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 m fra byzone.
- 3.12.3 Transport af gylle til udspretningsarealerne må ikke foregå gennem byzone på lørdage samt søn- og helligdage.

3.13 Vilkår vedr. spildevand og overfladevand

- 3.13.1 Tagvand kan ledes direkte til vandløb eller sø. Overfladevand fra øvrige befæstede arealer skal passere et veldimensioneret sandfang inden udledning til dræn, vandløb eller sø (kræver særskilt tilladelse).
- 3.13.2 Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og anvendes i henhold til reglerne for husdyrgødning i bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 764 af 28. juni 2012 med senere ændringer).
- 3.13.3 Vaskevand fra rengøring af stalde skal opsamles i beholder og må herefter anvendes i overensstemmelse med bestemmelserne for spildevand i husdyrgødningsbekendtgørelsen.
- 3.13.4 Vask af maskiner og redskaber uden gødningsrester skal ske på fast vaskeplads. Vaskevandet kan, mod særskilt tilladelse, udledes til dræn, dog skal vandet forinden udløbet gennemgå rensning i et veldimensioneret sandfang og en godkendt olieudskiller.
- 3.13.5 Al vask af maskiner, redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester og sprøjte skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske jf. bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 764 af 28. juni 2012 med senere ændringer).

3.14 Vilkår vedr. uheld og risici

- 3.14.1 Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448.
- 3.14.2 Der udarbejdes en beredskabsplan for Nørregård og Bukkegård, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Denne beredskabsplan skal vedligeholdes, så oplysningerne i den altid er opdateret.
- 3.14.3 Såfremt planen ikke foreligger på tidspunktet, hvor godkendelsen meddeles, skal den indsendes til tilsynsmyndigheden senest én måned efter meddelelse af godkendelsen.

3.15 Vilkår vedr. støjkilder

3.15.1 Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Mandag-fredag Kl 7-18 (8 timer)	Alle dage Kl. 18-22 (1 timer)	Alle dage Kl. 22-7 (½ timer)	Alle dage Kl. 22-7
Lørdag Kl 7-14 (7 timer)	Lørdag Kl. 14-18 (4 timer)		Maksimal værdi
	Søn- og helligdag Kl. 7-18 (8 timer)		
55 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)	55 dB(A)

3.15.2 Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.

3.15.3 Virksomheden skal, for egen regning, dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.

Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at vilkår nr. 3.15.1 ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

I våde høst år kan behovet for tørring af korn og andre afgrøder være så stort, at det er nødvendigt at lade blæserne køre i døgndrift. Særligt ved køling af korn kan det være nødvendigt at gøre det om natten, da temperaturen om dagen er for høj til, at der kan køles.

3.16 Vilkår vedr. skadedyr

3.16.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium. Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.

3.16.2 Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

3.17 Vilkår vedr. støv

3.17.1 Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

3.17.2 Klorcalcium (støvbindende middel) skal udlægges på den fælles privatvej ved Nørregård omkring påske.

3.18 Vilkår vedr. oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier

Olie

- 3.18.1 Olietanke skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag, og som minimum være overdækket med et halvtag.
- 3.18.2 Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 3.18.3 Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spil kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 3.18.4 Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.

Affald

- 3.18.5 Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.
- 3.18.6 Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.
- 3.18.7 Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Det gælder dog ikke afbrænding af affald, der er tilladt i medfør af BOFA I/S's affaldsregulativ (haveaffald)
- 3.18.8 Virksomhedens medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende. Affaldet skal bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.
- 3.18.9 Bekendtgørelse nr. 558 af 1. juni 2011 (Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr) har følgende præcisering af, hvordan døde dyr skal opbevares:

Indtil afhentning skal døde produktionsdyr opbevares på en måde, der sikrer dem mod ådselædende dyr og under sådanne forhold at opbevaringen ikke udgør risiko for spredning af smitstoffer.

For at forebygge smittespredning skal opbevaringsfaciliteten være placeret i passende afstand fra offentlig vej, produktionsbygninger og arealer med produktionsdyr.

Opbevaringsfaciliteten skal være placeret ved fast tilkørselsvej.

- 3.18.10 Affald bør sorteres i containere opstillet på ejendommen.
- 3.18.11 Olie- og kemikalieaffald skal opbevares i egnet emballage og skal stå på støbt areal. Oplagspladsen skal være under tag.

Sprøjtemidler og medicin

- 3.18.12 Rester af lægemidler og kanyler fra dyrehold betragtes som ”særligt affald” og skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald. Medicin (lægemidler) må ikke opbevares sammen med levnedsmidler eller foderstoffer.
- 3.18.13 Lægemiddelrester og brugte kanyler skal bortskaffes via autoriserede kanaler som fx kommunale modtageordninger. Ved særlige forholdsregler for bortskaffelse af lægemidler, vil det fremgå af indlægssedlen i pakningen.
- 3.18.14 Påfyldning af vand i forbindelse med brug af sprøjtemidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer. Der må ikke være risiko for afløb til dræn eller vandløb.
- 3.18.15 Medicinrester og rester af sprøjtemidler samt emballage skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald, herunder reglerne om olie- og kemikalieaffald.

3.19 Vilkår vedr. bedste tilgængelige teknologi/renere teknologi

- 3.19.1 Der skal i godkendelsesperioden foretages fornøden forureningsbegrænsning på basis af principper om bedste tilgængelige teknik til nedbringelse af eventuelle gener fra stalde og gødningsopbevaring.
- 3.19.2 Ved erstatning af råvarer og hjælpestoffer skal virksomheden dokumentere, at erstatningen sker til mindre miljøbelastende råvarer og hjælpestoffer.
- 3.19.3 Anlæg, der er særligt energiforbrugende, fx ventilationsanlæg, skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.
- 3.19.4 Ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg eller lignende) skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik (BAT). Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, der vurderer, om kravet om BAT er opfyldt. Arbejdet må ikke påbegyndes, inden kommunen har givet skriftlig tilladelse til dette.

3.20 Vilkår vedr. tilsyn, kontrol og egenkontrol

- 3.20.1 På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår.
- 3.20.2 Der skal føres journal over dato og aktivitet vedr. udspredning af gylle og sprøjtning i marken. Journalen skal kunne forevises på forlangende af tilsynsmyndigheden.
- 3.20.3 Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affaldet bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
- 3.20.4 Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.
- 3.20.5 Dokumentation i form af forpagtnings- og overførelsesaftaler om husdyrgødning (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

4 Nørregårds beliggenhed og planmæssige forhold

4.1 Faste afstandskrav

Nørregård er placeret i landzone lokaliseret ca. 2,3 km nordøst for Pedersker som angivet i Kommuneplan 2009. Nærmeste nabo uden landbrugspligt er Brandsgårdsvejen 21, som er beliggende ca. 140 m øst for ejendommens bygning F. En anden nabobeboelse uden landbrugspligt er Brandsgårdsvejen 9, som er placeret ca. 155 meter sydøst for bygning C. Nærmeste samlede bebyggelse i nærheden af Nørregård er Stenseby, som er lokaliseret ca. 1900 m østnordøst for Nørregård. Nærmeste byzone er den nordligste del af Pedersker, som er lokaliseret ca. 2,3 m fra Nørregård. Nærmeste område i landzone udlagt med lokalplan er området ved Stenseby vindmøllerne ca. 780 øst for Nørregård. Der er iflg. kommuneplanen ej heller nogen fremtidige byzone- eller sommerhusområder i området omkring ejendommen.

Ikke-almene vandforsyningsanlæg (25 m): Der er en vandboring placeret mindre end 25 m fra en eksisterende ældre staldbygning. Men afstandskravet er kun aktuelt ved nybyggeri, og idet der ikke er noget nybyggeri på ejendommen, er der ingen problemer med afstandskravet.

Almene vandforsyningsanlæg (50 m): Der er ca. 220 m fra nærmeste staldbygning til en vandværksboring (beliggende nord for produktionsanlægget).

Vandløb (herunder dræn) og søer (15 m): Nærmeste staldbygning er bygning C, som er 30 m fra sø (bygning D ligger ca. 20 m fra søen, men anvendes ikke som stald).

Offentlig vej og privat fællesvej (15 m): Der er ca. 160 m til offentlig vej. Der er ca. 90 m til nærmeste privat fællesvej.

Levnedsmiddelvirksomhed (25): Der er ingen levnedsmiddelvirksomheder ved ejendommen.

Beboelse på samme ejendom (15 m): Nærmeste staldbygning, som anvendes til svineproduktion, er bygning C, afstanden her er 20 m.

Naboskel (30 m): Der er ca. 42 m til nærmeste naboskel fra bygning F.

Nabobeboelse (50 m): Der er mere end 50 m til nærmeste nabobeboelse.

Alle afstandskrav er således overholdt.

4.2 Landskabelig placering af Nørregård

Nørregård er beliggende i landzone i åbent landskab cirka 2,3 km nordøst for Pedersker. Stuehusets gavle vender øst/vest, og haven omgiver dets sydside. Nord for den oprindelige ejendom ligger de nuværende produktionsbygninger, og vest for disse er ejendommens gylletank placeret. Landskabsrummet omkring Nørregård er sammensat af dyrkede marker, levende hegn og skovarealer, som ligger spredt i landskabet. Den sydlige del af ejendommen er omgivet af store ældre løvtræer, som skjuler den sydlige del af ejendommen. Når Nørregård passeres fra syd ad Brandsgårdsvejen ses Brandsskoven i horisonten. Brandsskoven danner en ”ryg” for Nørregård og gør, at ejendommen set fra syd ikke udgør et dominerende element i landsskabet.

Figur 1: Nørregård set fra sydsiden.

Den østlige facade af Nørregård ligger åben og viser udviklingen i byggestilen gennem tiderne. Fra denne vinkel kan det ses, at ejendommens bygninger er opført i tilknytning til hinanden og udgør en samlet enhed i landskabet.

Figur 2: Nørregård set fra østsiden

Ved passering af Nørregård ad Brandsgårdsvejen fra nordsiden, ses ejendommens produktionsbygninger tydeligt. Bygningerne ligger samlet, og den nyeste stald er opført i norsk marmor, hvilket gør, at bygningen falder godt ind i landskabets farver.

Figur 3: Nørregård set fra nordsiden (OBS – dette billede er taget, før gylletanken blev overdækket).

Den eksisterende gylletank har fået monteret en fast overdækning i form af et telt (er allerede gennemført på baggrund af miljøgodkendelsen fra 2012, idet klagen ikke havde opsættende virkning).

Figur 4: Nørregård set fra vestsiden.

Bygningerne ligger i niveau med hinanden, hvilket blev sikret i forbindelse med byggeriet af den nyeste stald, som blev gravet ned i terrænet, hvorved ejendommen kunne fremtræde harmonisk. Omkring 50 meter nord for den nyeste stald er der et levende hegn langs med et gærde – dette hegn bryder landskabsfladen nord for stalden og gør, at den nordligste del af ejendommen skærmes en lille smule.

Noglekaraktererne for landskabsfladerne i lokalområdet er store åbne marker og spredte ejendomme, som ligger som selvstændige enklaver i de åbne marker. Mod vest afgrænses de åbne marker af skovbevoksningen langs med Øle å. Det vekslende landskab gør området komplekst og giver mange fine visuelle oplevelsesmuligheder.

Landskabsrummet omkring Nørregård indeholder store elementer som Brandsskov, som dominerer landskabsrummet og bliver et af de centrale elementer i landsskabsrummet. Herudover er der øst for

Nørregård vindmøller, som er en væsentlig del af den visuelle oplevelse, der opnås ved færdsel i landskabet omkring Nørregård.

4.3 Nørregårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mm.

Naturbeskyttelsesloven indeholder en generel beskyttelse af en række markante landskabslementer. Loven indeholder desuden forbud mod at ændre tilstanden inden for de beskyttede naturtyper (§ 3-områder), herunder bebyggelse af arealerne.

Museumsloven indeholder et forbud mod ændring af sten- og jorddiger samt selve fortidsmindet.

- Kirkebyggelinje: Nærmeste kirkebyggelinje er omkring Povls kirke ca. 1660 m syd for ejendommen.
- Skovbyggelinje: Der er ca. 850 m til nærmeste skovbyggelinje.
- Fortidsmindebeskyttelseslinje: Der er mere end 1000 m til nærmeste fortidsminde med fortidsmindebeskyttelseslinje.
- Strandbeskyttelseslinje: Der er mere end 1000 m til nærmeste strandbyggelinje.
- Søbyggelinje: Der er mere end 1000 m til nærmeste sø- eller åbyggelinje.
- Beskyttede jord- og stendiger: Ud fra historiske kort ser der ud til at kunne være sten- eller jorddiger vest og syd for søen ved Nørregård. Dette område berøres ikke direkte af produktionsanlægget.
- Fredede områder: Nærmeste fredede område er beliggende ca. 1370 m fra ejendommen.
- Kulturmiljøområde: Nærmeste kulturmiljøområde er området ”Ringborgen”, som er beliggende ca. 990 m sydvest for ejendommen.
- Beskyttede naturområder (§ 3-områder): Nærmeste beskyttede sø er beliggende på selve ejendommen ca. 30 m fra bygning C. Ca. 150 m nord og nordøst for ejendommen ligger to små beskyttede søer. Herudover ligger i afstande fra 260 m til 1000 m fra Nørregård endnu en række små søer/vandhuller spredt i landskabet. Øle Å, som er et beskyttet vandløb, passerer ca. 800 m vest for ejendommen. Naturstyrelsen har i forbindelse med deres § 3-registreringsprojekt i 2013 kortlagt en beskyttet eng beliggende ca. 460 m øst for Nørregård. Herudover er der en beskyttet eng beliggende ca. 1000 m sydvest for ejendommen. Der er ikke andre beskyttede naturområder udover søer/vandhuller beliggende inden for en afstand af 1000 m fra anlægget.
- Natura 2000: Nærmeste habitatområde (Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne) er beliggende ca. 3360 m nord for ejendommen.
- Afstand til kategori II-natur: Nærmeste kategori II-naturareal er i henhold til Miljøportalen beliggende ca. 1900 m nordvest for ejendommen. Overdrevsarealer er dog besigtiget og reguleret, således at det i dag er registreret med et areal mindre end 2,5 ha. Der er ikke andre

arealer med kategori II-natur inden for en afstand af mere end 2,5 km fra Nørregård. Se afsnit 14.2 for en nærmere beskrivelse af kategori II-natur.

- Interesseområde (naturbeskyttelse, geologiske, råstofindvinding, byudvikling, ferie/fritid): Nørregård ligger uden for alle i kommuneplanen udpegede interesseområder.
- Lavbundsområde: Nørregård er ikke beliggende i et lavbundsområde.
- Grundvand: Nørregård er beliggende i et område med særlige drikkevandsinteresser.

4.4 Beskrivelse af ejendommens bygningsanlæg

Ejendommen består af en oprindelig ejendom med et stuehus opført i cirka 1867 og ombygget i 1975. Dette er opført i mursten, som er filset og malet gult, og har eternittag. Nærmere beskrivelse af de forskellige produktionsbygninger fremgår af de efterfølgende afsnit. Anlægstegningen kan ses på bilag 1.

Ejendommens produktionsanlæg er beskrevet herunder. Placering af bygninger, gyllebeholdere mv. er vist på anlægstegningen – bilag 1.

Bygning B, stald / lagerplads

Stald i hvidkalkede mursten og med eternittag. Bygget i 1950, bygningens mål er 18,5 x 7,5 m, og højden er 2,2 m. Taghældning er 45 grader.

Bygning C, stald

Stalden er i hvidkalkede mursten og med eternittag. Bygget i 1950 og renoveret i 1996. Bygningen anvendes til svinestald og har delvist fast gulv med 75 % fast gulv. Bygningens mål er 11 x 41 m, og den er 4 m høj. Taghældning er 45 grader.

Bygning D

Lade og udleveringsrum: Bygningen er opført i hvide stålplader og eternittag. Bygget i 2002. Bygningen anvendes til foderfremstilling, udleveringsrum og servicrum. Bygningens mål er 11 x 25,5 m, og den er 4 m høj. Taghældning er 45 grader.

Bygning E, stald

Stalden er i hvidkalkede lecablokke og eternittag. Bygget i 1996. Bygningen anvendes til svinestald. Bygningens mål er 17 x 52 m og er 2,6 m høj. Taghældning er 25 grader. Bygningen var tidligere indrettet med fuldspaltegulv, men der er i forbindelse med ibrugtagning af den eksisterende miljøgodkendelse fra 2012 blevet etableret delvist fast gulv i stalden med 25 % fast gulv og 75 % spaltegulv.

Bygning F, stald

Stalden er muret i grå puds og med eternittag. Bygget i 2008. Bygningen var tidligere indrettet med fuldspaltegulv, men der er i forbindelse med ibrugtagning af den eksisterende miljøgodkendelse fra 2012 blevet etableret delvist fast gulv i stalden med 1/3 fast gulv, 1/3 drænet gulv og 1/3 spaltegulv. Bygningens mål er 22,5 x 52 m, og den er 3 m høj. Taghældning er 25 grader.

Bygning G, mellemgang

Gangen er opført i hvide stålplader og ståltag. Bygget i 2008. Anvendes som mellemgang. Bygningens

mål er 4 x 10 m, og den er 2,5 m høj. Taghældning 15 grader.

Bygning H, udleveringsrampe

Bygningen er opført i hvide stålplader og ståltag. Bygget i 2002. Anvendes til mellemgang og udleveringsrum. Bygningens mål er 7 x 10 m, og den er 2,5 m høj. Taghældning er 15 grader.

Gylletank I

Beholder er opført i betonelementer fra år 1996 og er på 2500 m³. Beholderen er på 28 m i diameter, og den er 4 m høj, heraf er ca. 2 m over terræn. Beholderen er senest godkendt i 2004.

Gylletank J

Beholder er opført i betonelementer i år 2004 og er på 530 m³. Beholderen er på 12 m i diameter, og den er 5 m høj, heraf er ca. 3 m over terræn.

Silo L

Gastæt silo opført i galvaniseret metal og betonbund. Siloen er fra 2004 og anvendes til kornopbevaring. Siloen er 10 m i diameter og ca. 18 m høj med et rumindhold på 1270 m³.

Silo O

Silo opført i galvaniseret metal i 2007. Siloen anvendes til foderopbevaring. Siloen er 3 m i diameter og ca. 12 m høj og har et rumindhold på 60 m³.

Vaskeplads M

Betonplads med sandfang og pumpebrønd er etableret i 2006. Pladsens mål er 35 x 15 m.

Gyllefortank P

Fortank er opført i beton. Fortank er etableret i 1996, målene er 2 m i diameter og 3 m dyb.

Gyllefortank Q

Fortank er opført i beton. Fortank er etableret i 2008, målene er 2 m i diameter og 3 m dyb.

Hovedadgangsvejen til Nørregård er fra Brandsgårdsvejen.

Udendørs lys: Der forefindes udendørs lys på gavl af bygning D.

Privat boring N: Der forefindes en boring, hvor vandet bruges til produktionen. Der er offentligt vand som anvendes i beboelsen.

4.5 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier

Nørregård er i henhold til Kommuneplan 2009 placeret i landzone og i et område, som er udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle bygninger er opført i tilknytning til den eksisterende og således udgør ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed.

Ejendommen er synlig i landskabet, men udgør ikke et dominerende element, idet bygningerne ligger samlet, og landskabets øvrige elementer gør, at Nørregård opfattes som en naturlig del af landskabet og ikke som et dominerende element, når man passerer anlægget via Brandsgårdsvejen. Der sker ikke nybyggeri i forbindelse med udvidelsen. Dog vil ventilationsafkastene på stald E og F blive forhøjet med 1 m, hvis ansøger vælger den løsning, hvor dette er nødvendigt for at opfylde lugtgenkravet til

enkeltbeboelse. Det vurderes ikke, at overdækningen af gyllebeholderen er dominerende i landskabet, idet gylletanken er placeret vest for produktionsbygningerne, og overdækningen knytter sig til den eksisterende silo på Nørregård.

5 Nørregårds husdyrhold, staldanlæg og drift

5.1 Husdyrhold og staldindretning

Den ansøgte udvidelse på Nørregård er fra 8.300 slagtesvin (30 – 105) kg til 13.200 slagtesvin (30-117 kg). Dette svarer til en udvidelse fra 225,62 DE til 402,14 DE.

Nørregård er ved miljøgodkendelse i 2006 godkendt til en besætning på 8300 slagtesvin (30-105 kg), hvilket svarer til en besætning på 225,62 dyreenheder. I forhold til beregninger og vurderinger af udvidelsen på Nørregård er der således taget udgangspunkt i denne besætning som nudrift. Den reelle produktion ved nudrift udgør dog op imod 13.200 slagtesvin (25-110 kg), fordi ansøger har taget miljøgodkendelsen fra 2012 i brug, idet klagen ikke havde opsættende virkning.

Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Nørregård fremgår af Tabel 2, mens fordelingen af dyrene på staldsystemer efter udvidelsen fremgår af Tabel 3.

Tabel 2: Ejendommens husdyrproduktion før og efter udvidelse

Dyrekategori	Før udvidelse		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Slagtesvin (30-105 kg)	8.300	225,62	0	0
Slagtesvin (30-117 kg)	0	0	13.200	402,14

Udvidelsen sker i eksisterende bygninger, og der vil i forbindelse med det ansøgte ikke ske nogen bygningsmæssige ændringer hverken udvendigt eller indvendigt. Der vil således ske en større udnyttelse af det bestående staldanlæg.

Stald E var tidligere indrettet med fuldspaltegulv, men der er i forbindelse med ibrugtagning af den eksisterende (hjemviste) miljøgodkendelse fra 2012 blevet etableret delvist fast gulv i stalden med 25 % fast gulv og 75 % spaltegulv. Tilsvarende var stald F tidligere indrettet med fuldspaltegulv, men der er i forbindelse med ibrugtagning af den eksisterende miljøgodkendelse fra 2012 blevet etableret delvist fast gulv i stalden med 1/3 fast gulv, 1/3 drænet gulv og 1/3 spaltegulv. Der stilles i nærværende miljøgodkendelse vilkår om delvist fast gulv med 25-49 % fast gulv, ligesom det er tilfældet i den eksisterende (hjemviste) miljøgodkendelse fra 2012. Bygning C er indrettet med delvist fast gulv med 75 % fast gulv og 25 % spalter, og der er ikke sket ændringer af dette.

Tabel 3: Fordelingen af dyr på staldsystem efter udvidelse på Nørregård

Dyrekategori	Staldtype	Antal
Slagtesvin	Delvis spaltegulv 50-75 % fast gulv (stald C)	1.850
Slagtesvin	Delvis spaltegulv 25-49 % fast gulv (stald E og F)	11.350

Ventilation

Stald C:

Ventilationsprincip: Undertryk med vægventiler.

Stald, højde: 8,0 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret i kip.

Afkasthøjden: 9,0 m over terræn.

Afkast, nudrift: 4 stk. Ø600 afkast med konus og en ydelse på hver 11.336 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 4 stk. Ø600 afkast med konus og en ydelse på hver 12.498 m³/h

Der er kurve- og fugtstyring.

Stald E:

Ventilationsprincip: Ligetryk.

Stald, højde: 5,8 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret på tagfladen 0,6 m fra kip.

Afkasthøjde: 6,5 m over terræn.

Afkast, nudrift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 18.501 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 18.888 m³/h

Der er kurve- og fugtstyring.

Stald F:

Ventilationsprincip: Undertryk med loftsventiler.

Stald, højde: 6,8 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret på tagfladen 0,6 m fra kip.

Afkasthøjde: 7,5 m over terræn.

Afkast, nudrift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 17.082 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 19.137 m³/h

Der er kurve- og fugtstyring.

Overbrusning

Overbrusning sker efter behov i de forskellige stalde til nedkøling i varme perioder. Der anvendes lavtryksskøling.

Rengøring og desinficering af stalde

I slagtesvinestalden vaskes stierne efter hvert hold grise. Rengøringen omfatter ventilationsanlæg etc.

5.2 Fodring

Der laves på Bjerregård en delblanding bestående af mineraler og byg. På Nørregård tilsættes hvede og soja i blanderiet. Dette sker ligeledes ved anlægget på Bukkegård.

Der fodres med vådfoder. Der anvendes én blanding, idet der er gode resultater med dette. Men systemet er forberedt til, at der kan fodres med to blandinger, hvis dette bliver aktuelt. Foderet er tilsat fytase.

Der udarbejdes foderplaner af en konsulent. Foderplanerne revideres årligt eller efter behov.

Der udtages jævnligt, ca. 4 gange om året, foderprøver af alt foder, og der udføres effektivitetskontrol 4 gange om året.

Der vil i ansøgt drift blive anvendt foderkorrektion til reduktion af ammoniakudledningen: der vil blive anvendt maksimalt 145,3 g råprotein/FE og 2,80 FE/kg tilvækst eller tilsvarende kombination, som giver mindst samme reduktion i ammoniakemissionen.

Opbevaring

Halm opbevares i bygning D.

Indkøbt foder opbevares i bygning D og silo O.

I nudrift indkøbes 310 tons soja (silo O) og 300 tons delblanding (bygning D).

I ansøgt drift indkøbes 450 tons soja (silo O) og 425 tons delblanding (bygning D).

I nudrift og ansøgt drift høstes korn, som opbevares i gastæt silo L.

Foder- og halmlagre er placeret 220 m fra offentlig vej.

5.3 Energi- og vandforbrug

5.3.1 Energi

Der anvendes energi til belysning, ventilation, pumpning af gylle og markdrift.

På Nørregård forbruges el primært til ventilation, foderfremstilling og belysning. Derudover anvendes el til formaling af korn samt pumpning af gylle. I ansøgt drift forventes der et øget energiforbrug, når foderproduktionen øges, og ventilationen øges.

Ved den nuværende produktion er det årlige elforbrug (ifølge regnskabet) på 150.000 kWh. Ud fra dette beregnes det årlige elforbrug i ansøgt drift til 205.000 kWh.

I nudrift er forbruget af fyringsolie 2000 l pr. år, som anvendes til opvarmning af stalde. Stuehuset opvarmes med pillefyr.

Der forventes i ansøgt drift et forbrug på 3000 l pr. år til opvarmning af stalde.

Der findes ingen stationære olietanke på ejendommen, men olien opbevares i mobil 200 liter tromle, som flyttes til ejendommen, når der er behov for olie til opvarmningen.

Energibesparende foranstaltninger:

Lysset i staldene er styret af det mandskab, der arbejder i staldene, og anvendes kun i denne forbindelse. Efterhånden som ventilationsanlæg skal udskiftes, bliver det til lavenergi-typer.

5.3.2 Vand

Ejendommens vandforsyning er offentlig/privat. Der forefindes en boring, hvor vandet bruges til produktionen, mens det er offentligt vand, som anvendes i beboelsen. Ved den nuværende produktion er vandforbruget på ca. 4.700 m³ pr. år. Vandforbruget i ansøgt drift er beregnet til ca. 7.850 m³.

Drikkevand til dyrene

Nudrift: 4.500 m³

Ansøgt drift: 7.500 m³

Vask af staldanlæg

Nudrift: 210 m³

Ansøgt drift: 350 m³

Vask af maskiner og redskaber sker ikke på Nørregård/Bukkegård, idet vaskepladsen på Bjerregård anvendes til dette.

Vandbesparende foranstaltninger:

Produktionens vandforbrug går primært til dyrenes drikkevand og her vil en besparelse være i modstrid med dyrevelfærden.

Drikkesystemerne i staldene er moderne anlæg, som er udviklet, så vandspild undgås eller mindskes. Staldene iblødsættes inden vask med automatisk iblødsætningsanlæg med timerfunktion.

Vandinstallationer efterses løbende for at hindre unødigt spild som følge af utætheder og lignende.

5.4 Spildevand

Eneste spildevand er vaskevand fra stalde. Der er ikke toilet og bad i produktionsanlægget.

I nudrift beregnes den årlige spildevandsmængde fra produktionen til:

Vask, redskaber og maskiner: 0 m³

Vask, stald: 210 m³

I alt: 210 m³

I ansøgt drift beregnes den årlige spildevandsmængde fra produktionen til:

Vask, redskaber og maskiner: 0 m³

Vask, stald: 350 m³

I alt: 350 m³

I slagtesvinestalden vaskes stierne efter hvert hold grise. Rengøringen omfatter også ventilationsanlæg.

Al vand fra rengøring af stalde ledes til gyllebeholder. Vand fra rengøring er indeholdt i normmængden af gylle. Mængden af vaskevand vurderes ikke at overstige normerne.

Vask af redskaber med og uden gødnings- og olierester foretages på vaskepladsen, som er beliggende på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Vask af transportvogn / bil foretages på vaskeplads M. Vaskepladsen er med sandfang og olieudskiller, og der er afløb til gylletank I (se anlægstegning).

Der er tagrender på bygningerne. Regnvand fra tagene ledes til dræn.

5.5 Affald

5.5.1 Fast affald

Alt affald håndteres på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Fast affald samles på Nørregård og transporteres til Bjerregård, hvor det sorteres og afhentes. Håndteringen er beskrevet i den eksisterende miljøgodkendelse for Bjerregård.

5.5.2 Olie- og kemikalieaffald

Alt olie- og kemikalieaffald håndteres på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Håndteringen er beskrevet i den eksisterende miljøgodkendelse for Bjerregård.

5.5.3 Animalsk affald

Ved nuværende drift er der en dødelighed på 3,5 % hos slagtesvinene.

Dødeligheden skønnes ikke at øges ved ansøgt drift. Den maksimale dødelighed vurderes til 3,5 %. For nuværende er dødeligheden meget lav. Den ligger kun på 1-2 % pt.

Anlægget ved Nørregård:

Nudrift: ca. 300 slagtesvin pr. år. Ca. 15 tons.

Ansøgt drift: 450 slagtesvin pr. år. Ca. 20 tons.

Døde dyr (EAK kode 02 01 02) bortskaffes løbende til Daka Bio-industries.

Afhentningsstedet for døde dyr ved Nørregård er placeret på et hjørne af grunden ned mod Brandsgårdsvejen (markeret med et R på anlægstegningen). Stedet er ikke synligt fra offentlig vej. Kadaverne placeres på et hævet underlag og ligger i skygge.

5.6 Håndtering af kemikalier og pesticider

Sprøjtning udføres altid af uddannet personale. Flemming Jensen er i besiddelse af sprøjtecertifikat. Sprøjtning foretages med egen marksprøjte med fyldeudstyr. Påfyldning og vask af sprøjte sker enten i marken eller på vaskepladsen på Bjerregård.

Al håndtering af pesticider og sprøjteudstyr samt markdrift generelt foretages fra Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Aakirkeby. Der henvises til den eksisterende miljøgodkendelse for Bjerregård.

Der forefindes ikke oplag af olie og kemikalier på Nørregård. Rengøringsmidler med ubrudt emballage og rengøringsmidler i brug opbevares i bygning D.

5.7 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering

Teknik & Miljø har på baggrund af oplysningerne i foregående afsnit vurderet, at der i forbindelse med driften på Nørregård er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelse af energi, næringsstoffer og vand minimeres mest muligt, således at tabene til omgivelserne bliver så minimale som mulige, samtidig med at produktionen kan foregå på et rentabelt niveau. I relation til energiforbruget vurderes det, at idet ventilationen er frekvensstyret, er ejendommens energiforbrug forholdsvis begrænset.

Med hensyn til affaldshåndtering vurderes det, at følges vilkårene 3.18.5 til 3.18.15 i denne miljøgodkendelse, vil driften af Nørregård ikke medføre affaldsgener.

For så vidt angår spildevand fra Nørregård er der taget hånd om dette, og det vurderes, at spildevandet håndteres fornuftigt og i henhold til gældende lovgivning på området.

6 Forventede reststoffer og gener fra Nørregård

6.1 Husdyrgødning

Der henvises til afsnit 10 i denne miljøgodkendelse.

6.2 Samlet ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion vil der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspredning af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af stalddypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Beregninger af ammoniakemission er beregnet i det elektroniske ansøgningskema jf. kravet i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Den samlede ammoniakemission fra produktionen på Nørregård og Bukkegård (denne beregnes kun samlet for begge anlæg) er beregnet til 5.226,16 kg N/år ved nudrift og 8.194,72 kg N/år ved ansøgt drift. Det vil sige, at meremissionen for den samlede produktion er 2.968,56 kg N/år. Ved meremission forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket emissionen ved nudrift.

Der henvises til afsnit 14.2 for yderligere beskrivelse og vurdering vedrørende ammoniakfordampning.

6.3 Lugtemission

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlægget. Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen.

Der kan skelnes mellem vedvarende og periodiske lugtkilder. De vedvarende lugtkilder stammer fra dyrene i staldene samt fra anlæg til håndtering og opbevaring af gylle. De periodiske stammer primært fra udspredning af husdyrgødning.

6.3.1.1 Vedvarende lugtkilder

For de vedvarende lugtkilder beregnes en lugtgeneafstand som standard i husdyrgodkendelse.dk. Uden for denne lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Lugtgeneafstandene er beregnet ved hjælp af både den nye lugtvejledning (ny lugtvejledning for husdyrbrug) og FMK-modellen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj, 2002), og beregningen baseres på følgende elementer:

- Emissionsfaktorer for forskellige dyregrupper
- En spredningsmodel
- Genekriterier svarende til forskellige områders lugtfølsomhed
- Regler for hvordan øvrige forhold kan påvirke geneafstanden.

I beregningerne af lugtgeneafstanden er der taget udgangspunkt i, at alle dyr er på stald. Det elektroniske ansøgningsystem (www.husdyrgodkendelse.dk) foretager lugtemissions- og lugtgeneberegninger både efter den nye lugtvejledning og FMK-modellen. Det resultat, systemet viser ved endt beregning, er resultatet efter den beregningsmodel, der giver den længste geneafstand til omboende, så genekriterierne overholdes uanset modelvalg.

Da de to anlæg Nørregård og Bukkegård er beliggende mere end 1 km fra hinanden er nærmeste nabobeboelser, samlede bebyggelser og byzoner ikke identisk for de to anlæg. Endvidere er de to anlæg beliggende så langt fra hinanden, at lugtemissionen fra det enkelte anlæg ikke påvirker omgivelserne ved det andet anlæg. Beregningerne af lugtgeneafstanden i forhold til naboer for de to anlæg er derfor

foretaget særskilt. Lugtberegningen for anlægget på Nørregård forefindes i ansøgningen med skemanr. 54280.

Resultaterne af beregningen af lugtgenafstande i forhold til anlægget Nørregård ses af nedenstående tabel. Se uddybende tekst efter tabellen.

Tabel 4: Geneafstand for lugt fra Nørregård beregnet i husdyrgodkendelse.dk (skema 54280).

	Beregningsmodel	Samlet ukorrigeret	Korrigeret geneafstand ansøgt produktion	Korrigeret geneafstand nuværende produktion	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	Ny	1141,46	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabo-beboelser/byzone inden for 1,2 gange geneafstanden
Geneafstand til byzone i øvrigt og ”samlet bebyggelse”	Ny	887,56	887,56	712,44	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabo-beboelser/byzone inden for 1,2 gange geneafstanden
Geneafstand til boliger uden for ”samlet bebyggelse”	Ny	468,88	271,98	281,03	167,29	Genekriterie ikke overholdt. Korrigeret geneafstand længere end vægtet gennemsnitsafstand og længere end geneafstand i nudrift for en eller flere stalde.

Den nye beregningsmodel angiver den største geneafstand både i forhold til byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse og enkeltbeboelse, hvorfor det er denne model, der anvendes i alle tilfælde. Der er i lugtberegningen for Nørregård regnet med 3500 stipladser, som er det maksimale antal i stalden.

Nærmeste byzone, som samtidigt er nærmeste samlede bebyggelse, er i forhold til Nørregård beliggende i afstande af henholdsvis 1,9 km (Stenseby) og 2,3 km (Pedersker). Nærmeste sommerhusområde er beliggende længere væk. Geneafstand til by/sommerhusområde er beregnet til 1141,46 m og geneafstand til samlet bebyggelse er beregnet til 887,56 m. Begge er derfor overholdt. Der er i området omkring ejendommen ingen områder i landzone, som i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende inden for en afstand af mere end 1 km fra ejendommen.

For enkeltbeboelse beregnes en ukorrigeret geneafstand på 468,88 m og en korrigeret geneafstand på 271,98 m. Den ukorrigerede geneafstand er beregnet ud fra den samlede produktion på Nørregård og Bukkegård under et, men da produktionsenhederne ved anlægget Bukkegård er beliggende mere end 1,2 gange geneafstanden væk fra enkeltbeboelsen ved anlægget Nørregård, frascreeens anlægget på Bukkegård i beregningsmodulet, og geneafstanden korrigeres, så den korrigerede geneafstand svarer til lugten alene fra Nørregård. Der er mere end 1 km mellem de to anlæg Nørregård og Bukkegård, og

lugtemissionen fra anlægget ved Bukkegård vil på ingen måder berøre naboer til anlægget ved Nørregård.

Nærmeste enkeltbeboelser er beliggende henholdsvis ca. 140 m øst for bygning F (Brandsgårdsvejen 21) og ca. 155 sydøst for bygning C (Brandsgårdsvejen 9). Ved beregning i husdyrgodkendelse.dk er den vægtede gennemsnitsafstand til nærmeste nabo (Brandsgårdsvejen 21) beregnet som 167,29 m.

Gennemsnitsafstanden (167,29 m) er altså kortere end lugtgeneafstanden i ansøgt drift (271,98 m). Men idet lugtgeneafstanden i ansøgt drift (271,98 m) er kortere end lugtgeneafstanden i nudrift (281,03 m), samtidig med at den vægtede gennemsnitsafstand er længere end 50 % af geneafstanden (vægtet gennemsnitsafstand = 167,29 m og 50 % af geneafstand = 135,99 m), ville det normalt være muligt for kommunen at godkende produktionen. Dette følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 og af ”Faglig rapport vedrørende en ny lugtvejledning for husdyrbrug” af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, december 2006, hvoraf der fremgår følgende: ”Ligger et bestående produktionsanlæg i en afstand fra en specifik nabo, som er længere end 50 % af geneafstanden, kan der gennemføres udvidelser og ændringer, hvis disse kan gennemføres med uændrede eller færre lugtgener.”

Teknik & Miljø havde i denne sag oprindelig vurderet, at produktionen kunne godkendes ud fra ”50%-reglen” som beskrevet ovenfor. Dette fremgik af det udkast til miljøgodkendelse, som blev sendt i høring. Teknik & Miljø har på baggrund af de indkomne høringssvar gennemgået lugtberegningen igen med henblik på at sikre, at lugtvurderingen er foretaget korrekt. I denne forbindelse har Teknik & Miljø været i kontakt med bl.a. Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har gennemgået den konkrete lugtberegning og nået frem til det resultat, at 50%-reglen i dette tilfælde *ikke* kan anvendes til at godkende den fulde ansøgte produktion. Dette skyldes, at både den gamle lugtberegningsmodel (FMK) og den ny lugtmodel (Miljøministeriets lugtvejledning) skal være opfyldt. Resultaterne fra FMK-modellen opfylder i dette tilfælde ikke 50%-reglen, fordi den gamle lugtmodel ikke tager højde for, at delvist spaltegulv har en lavere lugtemission end fuldspaltegulv, selv om dette senere er dokumenteret.

Ansøger har på denne baggrund valgt at erstatte standardberegningen i husdyrgodkendelse.dk med en konkret lugtberegning med den såkaldte OML-model. Det fremgår af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, at Miljøstyrelsens standardiserede spredningsmodel efter ansøgers ønske helt generelt kan erstattes af en konkret spredningsberegning med OML-modellen (udarbejdet af Aarhus universitet). Af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 fremgår det endvidere, at en alternativ konkret spredningsberegning kun kan foretages i forhold til FMK-modellen ved meget afvigende ventilationsforhold i forhold til almindelige praksis.

Det er i dette tilfælde den ny lugtmodel (Miljøministeriets lugtvejledning), som beregner den længste geneafstand, hvilket kan ses af resultaterne af lugtberegningen i husdyrgodkendelse.dk, som er gengivet i Tabel 4.

Ansøger har fået udarbejdet en OML-beregning foretaget i spredningsmodellen OML-Multi 6.0. OML-modellen giver en mere præcis beregning af lugtspredningen end standardberegningen i systemet, bl.a. fordi der i modellen indgår 10 års vejrdata, og fordi højde og placering af ventilationsafkast angives præcist. OML-modellen tager derfor højde for bl.a. fremherskende vindretning.

Resultaterne af OML-beregningen kan ses i bilag 14. Teknik & Miljø har endvidere modtaget outputfilerne fra OML-modelberegningerne og har gennemgået og godkendt forudsætningerne for modelberegningerne. Der er anvendt en skarp tolkning af OML-beregningerne, hvilket er tilladt, når der anvendes 10 års meteorologiske forhold, som det er tilfældet her.

Resultaterne af OML-beregningen viser, at lugtemissionen reduceres i ansøgt drift i forhold til nudrift. Ved anvendelse af alle 3500 stipladser af dyr med en gennemsnitsvægt på 73,5 kg (svarende til 30-117 kg) beregnes den maksimale lugtemission ved nærmeste nabo i retning 70-80 grader og 167 m til 17 OUE/s (lugtenheder pr. sekund). Dette er en reduktion i forhold til nudrift, hvor den maksimale lugtemission er beregnet til 18 OUE/s.

Genegrænsen hos enkeltboliger i landzone er 15 OUE/s. Denne er derfor overskredet, selv om lugtemissionen er reduceret i forhold til nudrift.

Der er foretaget flere OML-beregninger for alternative scenarier. Disse viser, at genegrænsen på 15 OUE i forhold til nærmeste naboer overholdes, hvis:

- antal anvendte stipladser reduceres fra 3.500 til 3.280 stk.
eller
- de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes med 1 m.
eller
- der anvendes hyppig gylleudslusning med en effekt på mindst 7 %.

Der er som udgangspunkt i beregningen i husdyrgodkendelse.dk regnet på et antal stipladser på i alt 3.500, da dette er, hvad der maksimalt er i staldene. Imidlertid vil der aldrig være fuld udnyttelse af alle stipladserne på samme tid, da en del af dem er syge- og bufferstier, og fordi der løbende går nogle dyr ud af produktionen. En reduktion til 3.280 stipladser svarer derfor mere reelt til behovet ved den ansøgte produktion på 13.200 dyr.

Teknik & Miljø kan derfor godkende den ansøgte produktion med vilkår om, at der ikke er belægning på mere end 3.280 stipladser ad gangen, eller hvis ansøger ønsker at anvende flere eller alle 3.500 stipladser, at de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes med 1 m eller at der anvendes hyppig gylleudslusning med en effekt på mindst 7 %. Dette vilkår er indskrevet i miljøgodkendelsen som vilkår 3.2.1.

Det er muligt at udvide produktionen ved anlægget Nørregård uden at overskride lugtgenegrænserne ved i kombination med ovennævnte tiltag at ændre i produktionsformen og ved at ændre fuldspaltegulve til delvist fast gulv.

I nudrift indsættes grise over en seks ugers periode, hvorefter der i en periode ikke indsættes grise. Derfor vil gennemsnitsvægten af grisene på stald, lige inden de første sendes til slagt, være højere, end hvis der var tale om traditionel kontinuerlig produktion. I ansøgt drift vil der blive tale om kontinuerlig produktion, hvilket sikrer at gennemsnitsvægten af grisene på stald på et hvilket som helst tidspunkt er lavere end ved maksimal belastning i nudrift.

Lugtemissionen fra stalde med delvist fast gulv er mindre end fra stalde med fuldspalte eller fulddrænedede gulve. I nye lugtenheder er emissionen for fuldspalte og fulddrænedede gulve 450 OUE pr tons slagtesvin på stald, og for delvist fast gulv er lugtemissionen 300 OUE pr tons slagtesvin på stald. I to af staldene på Nørregård ændres gulvtypen fra fuldspaltegulv til delvist fast gulv, så alle tre stalde i ansøgt drift har delvist fast gulv og dermed den gulvtype, som har den laveste ammoniakemission.

Endvidere udskiftes ventilationsmotorerne i alle afkast i forbindelse med udvidelsen til mere effektive motorer, som giver en højere ydelse. Herved opnås en lugtreduktion i forhold til omkringliggende naboer.

Ansøger har udover ovennævnte, gjort en række andre tiltag for at mindske lugtgener fra produktionen på Nørregård:

- Ansøger har overdækket alle opbevaringslagre på Nørregård med fast overdækning, så lugtgener herfra er minimeret.
- Alle eventuelle sprækker ved rør til fortanke og gylletanken, som anvendes ved separation, er blevet tætnet for at minimere lugtgener herfra.
- Separation foretages kun en gang hver 14. dag på en fast hverdag, så naboerne ved, hvornår det er (tidligere var det 2 dage om ugen).
- Der opretholdes en god staldhygiejne. Staldafsnit og ventilatorer renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr.
- Ansøger har indført hyppig udslusning af gyllen fra staldene i form af, at gyllen udsluses på en fast hverdag hver anden uge.

Koncept for hyppig gylleudslusning af gylle fra slagtesvin er den 6. februar 2015 blevet optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste til anvendelse i slagtesvinestalde med staldsystemet fulddrænede gulve og rørudslusning som gyllesystem (<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/miljoeteknologi-og-bat/teknologilisten/gaa-til-teknologilisten/>). Et testforløb har vist, at der ved ugentlig udslusning af gylle fra gyllekanalerne i stalden kan opnås en effekt på reduktion af lugtemission fra stalden på gennemsnitligt 20 %.

Hyppig gylleudslusning i stalde med delvist fast gulv, som er anvendt på Nørregård, er endnu ikke gennemtestet og optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste. SEGES, Videncenter for Svineproduktion har den 19. marts 2015 offentliggjort et notat (Notat 1509), hvori det konkluderes, at hyppig gylleudslusning estimeres at have en effekt på 14 % i slagtesvinestalde med delvist fast gulv.

Det er som beskrevet beregnet med OML-modellen, at samtlige 3500 stipladser kan anvendes, hvis der anvendes hyppig gylleudslusning med en effekt på mindst 7 %. Idet anvendelse af hyppig gylleudslusning på delvist spaltegulv ikke er optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste endnu, er der i nærværende miljøgodkendelse stillet vilkår om, at hyppig gylleudslusning først må anvendes som virkemiddel til at tillade samtlige stipladser anvendt, når det er blevet optaget på Teknologilisten (vilkår 3.2.2).

Yderligere dokumentation for lugtberegningen for Nørregård inklusive fordelingen af dyr i staldene og antal stipladser (svarende til antal dyr på stald til et givent tidspunkt) kan ses i bilag 4. Dette bilag er dog især lavet med henblik på standardberegningen i husdyrgodkendelse.dk og er mindre relevant, idet denne nu er erstattet af beregninger med OML-modellen.

Andre forhold vedrørende lugt er uddybet i Teknik & Miljøs bemærkninger til høringssvarene i bilag 13.

6.3.2 Periodiske lugtkilder

Der anvendes gylleseparation på bedriften, hvilket ansøger har anvendt siden 2006. Gylleseparationen medfører, at alt det organiske materiale bliver leveret til Biokraft A/S som fiberfraktionen, og dermed

bliver alt det organiske kvælstof også leveret til Biokraft A/S. Dette medfører, at der på bedriften kun udbringes væskefraktionen som indeholder uorganisk kvælstof, som har en høj plantetilgængelighed. Herved sikres mindst mulig miljøbelastning hvad angår kvælstof- og fosforudvaskning samt ammoniakfordampning ved udbringning. Endvidere sikrer separation af gylle også lugtreduktion fra den udbragte gylle på marken jf. Grøn Viden, Markbrug nr. 296 juni 2004.

6.4 Støvemission

I forhold til støvemission er det skønnet, at der stort set kun vil forekomme støvgener i forbindelse med valsning af korn samt halmhåndtering. Støv fra skimmelsvampe modvirkes på Nørregård ved at opbevare halm, råvarer og sækkevarer på fast bund indendørs og tørt.

Støvgener kan forekomme i forbindelse med høst ved tilkørsel af halm til ejendommen. For at mindske støvgener ved færdsel på fælles privatvej udlægges der klorcalcium, som er et støvbindende middel. Der er stillet vilkår om dette i nærværende miljøgodkendelse.

Støvgener kan derudover forekomme i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene. Der vil ikke forekomme støvgener i forbindelse med foderfremstilling, idet det foregår i et lukket system, og det vurderes, at der kun vil være minimale støvgener i forbindelse med udfodring.

Samlet set vil støvgener uden for ejendommens egen matrikel være minimale.

6.5 Støjklider

6.5.1 Vedvarende støjklider

Vedvarende støj kan forekomme fra ventilationsanlægget. Regelmæssig kontrol, rengøring og vedligeholdelse af ventilatorerne mindsker unødigt støj. Støjniveauet forventes ikke intensiveret væsentligt som følge af udvidelsen.

6.5.2 Periodiske støjklider

Periodisk støj vil kunne forekomme ved foderfremstilling, valsning af korn, tørring af korn, pumpning af gylle samt ved transport til og fra ejendommen.

I det ansøgte vil der blive en øget transport. Den øgede transport vil være med foder, gyllefiber og grisetransport. Den øgede transport består af ca. 430 t foder - 28 transporter årligt, 3.000 m³ gylle - 120 transporter årligt, 300 tons gylle fiber - 19 transporter årligt og 5.000 slagtesvin - 50 transporter årligt. Ud fra ejendommens placering i forhold til naboer, skønnes det, at støj fra produktionsanlægget ikke vil genere naboer og forbi passerende. Nærmeste nabobeboelse er beliggende ca. 160 m fra staldanlægget.

6.5.3 Driftsperiode for støjklider

Den primære støjkilde for naboer vil være transport med køretøjer til og fra ejendommen. Transporten sker fortrinsvis i dagtimerne på hverdage, dog kan transport forekomme i nattetimerne i høstsæsonen. Se afsnit 6.7.2.

6.5.4 Tiltag mod støjklider

Der er i dag (ved den nuværende drift) indskærpet overfor førerne af køretøjerne, at der skal vises hensyn til naboerne, og dette vil fortsætte.

6.6 Lys

Der er opsat udendørs belysning i form af 500w arbejdslampe. Placering af udendørs belysning er på

gavl af bygning D.

I nudrift og ansøgt drift er der lys i staldene ved gennemgang af grisene, derudover vil der ikke være lys i staldene. Der vil være lys i staldene ca. 2 til 3 timer dagligt i tidsrummet fra 4 til 16 alle ugens dage.

Nørregård ligger med 160 m afstand til offentlig vej og naboer. Belysningen på ejendommen vurderes ikke at være til gene for naboer eller forbipasserende på Brandsgårdsvejen.

6.7 Transport

Der kan forekomme transport af forskellig vis i forbindelse med en husdyrproduktion. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen. Til- og frakørsel til ejendommen vil foregå via Brandsgårdsvejen, som grænser op til den fælles privat vej.

6.7.1 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Nørregård vil der ikke være intern transport, da der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transporteres i lukket system til de enkelte staldafsnit.

6.7.2 Ekstern transport

I dette afsnit er den eksterne transport til og fra Nørregård beskrevet, og til sidst er det summeret sammen i Tabel 5.

Dyr til ejendommen: Der leveres dyr til ejendommen med to transporter på samme dag én dag pr. uge. Transporten til ejendommen vil være med egen transportvogn eller bil. Transporten vil ske i tidsrummet fra kl. 7 til 17. Dette vil udgøre 100 transporter årligt.

Dyr fra ejendommen: Der leveres dyr til slagteri med tre transporter på samme dag én dag pr. uge. Transporten fra ejendommen vil ske med egen vogn eller bil. Transporten vil ske i tidsrummet fra kl. 4 til 14. Dette vil udgøre 160 transporter årligt.

Døde dyr: Der afhentes døde dyr, 1 til 2 gange pr. uge, dette udgør 75 transporter årligt, normalt mellem kl. 06 og 16.

Foder til ejendommen: Foderet vil blive fremstillet på ejendommen. Fodret vil bestå af 3 dele - hvede, soja og byg med mineraler (delblanding).

Hvede vil blive tilkørt med ca. 500 t af egen høst og 500 t tilkøbt i alt 1000 t med i alt 70 transporter til ejendommen. Disse transporter vil være i forbindelse med høst, fra 1. august til 1. september, transporten vil foregå i tidsrummet i døgnet, hvor der høstes.

Derudover vil der være behov for 700 t hvede, 450 t soja og 425 t delblanding, som samlet vil være i alt 1.575 t. Denne transport vil foregå over hele året, med i alt 105 transporter med ca. 2 transporter/uge, dette med egen vogn eller bil. Transporten vil være i tidsrummet kl. 7 til 16 på hverdage.

Halm: 12 tons pr. år i alt 1 transport pr. år.

Olie: Ingen behov for olietilførsel.

Handelsgødning og kemikalier: Driften på Bjerregård driver og håndterer alt markdrift, herunder håndteres alt handelsgødning og kemikalier. Se miljøansøgning for Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby

Husdyrgødning:

Der vil være gylleseparation på ejendommen. Fiberen fra separationen vil i alt udgøre ca. 800 tons, som transporteres fra ejendommen til Biokraft A/S med ca. 50 kørsler årligt fra ejendommen. Transporten vil være i tidsrummet kl. 7 til 16 på hverdage.

Da opbevaringskapaciteten på Nørregård ikke er tilstrækkelig, transporteres en del af husdyrgødningen fra ejendommen til opbevaring på Bjerregård. Dette drejer sig om ca. 3.980 t. Hertil benyttes egen gyllevogn på 25 tons. Antal transporter pr. år er dermed ca. 160.

På Nørregård opbevares ca. 3.000 m³, som udbringes herfra. Hertil benyttes egen gyllevogn på 25 tons. Der vil i alt være 120 kørsler á 25 tons, fordelt over 4 perioder over året, denne transport vil foregå på hverdage fra kl. 6 til 18. Dette håndteres i markdriften på Bjerregård. Husdyrgødning udbringes i den periode, hvor markerne er tjenlige til udbringning, og i forhold til godt landmandskab.

Udspretningsarealerne er placeret i tilknytning til ejendommene Bjerregård, St. Vibegård, Nørregård og Bukkegård. Udspretning af gylle fra anlæggene ved Nørregård og ved Bukkegård vil hovedsageligt ske på de nærmest beliggende arealer, og transport af husdyrgødning foregår udenom tættere bebygget område.

Tabel 5: Oversigt over transporter til og fra Nørregård

Antal transporter pr. år	Nudrift	Ansøgt drift
Dyr til ejendommen	75	100
Dyr fra ejendommen	110	160
Døde dyr fra ejendommen	75	75
Korn i høstperioden	70	70
Indkøbt foder	53	105
Halm	1	1
Diesel- og fyringsolie	0	0
Handelsgødning, kemikalier mv.	0	0
Gylle til Bjerregård	40	160
Fiber til Biokraft	29	48
Gylle til udbringning (væskefraktion)	120	120
I alt	573	839

*Gylle til Bjerregård vil blive flyttet i vintermånederne i etaper. Flytningen af gylle i vintermånederne bevirker, at lugten i forbindelse med flytningen reduceres.

I forhold til færdsel på offentlig vej gælder det i henhold til vejlovens § 10, at det påhviler vejbestyrelsen at holde offentlige veje i den stand, som trafikens art og størrelse kræver, mens vejbestyrelsen ikke umiddelbart har hjemmel til at pålægge begrænsninger på kørslen. Tilsvarende er der heller ikke hjemmel i husdyrgodkendelsesloven til at regulere trafik/kørsel på offentlig vej.

Bornholms Regionskommune har således ikke mulighed for at pålægge ansøger at anvende specielle ruter. Kommunen er opmærksom på den tunge trafik, der findes på Brandsgårdsvejen i forbindelse med driften af ejendommen. Det er dog kommunens holdning, at der fortsat skal være plads til virksomheden på adressen. Bornholms Regionskommune påtænker ikke på nuværende tidspunkt etablering af nye veje i området.

Stadigvæk finder kommunen, at der kan meddeles godkendelse til det ansøgte projekt uden, at det vil medføre en væsentlig merbelastning trafikalt i området, da ansøger har indarbejdet kørselsreducerende tiltag i sin ansøgning. Eksempelvis flyttes gyllen i vintermånederne, hvor den øvrige kørsel med maskiner på vejene er begrænset til et minimum.

Ansøger er opmærksom på, at transporter kan virke generende for beboere langs vejen og har derfor søgt at reducere antallet af transporter. I forbindelse med, at ansøger og naboer til Nørregård har holdt et møde omhandlende udvidelsen på Nørregård, er tiltag omkring transport og støvgener blevet vendt. Ansøger var villig til at asfaltere den fælles privatvej og opsætte skiltning, hvor der henstilles til at vise hensyn. På mødet blev det dog aftalt, at ansøger skulle udlægge klorcalcium på vejen, idet dette er et støvbindende middel. Ansøger har herefter udlagt klorcalcium på vejen, og der er i miljøgodkendelsen indskrevet vilkår om, at dette skal gøres hvert år omkring påske, se vilkår 3.17.2.

Teknik & Miljø, Vejmyndigheden udtaler om den private fællesvej og muligheden for hastighedsregulering:

”Nævnte vej har status som privat fællesvej og opfylder i sin helhed definitionen i privatvejslovens § 2, stk. 1: Vejen benyttes som færdselsareal for andre ejendomme ved vejen, der ejes af andre end ejeren af den ejendom, hvorpå vejen ligger.

Vedrørende en færdselsregulerende foranstaltning som f.eks. en hastighedsregulering, herunder en skiltning i forbindelse med dette, kan vi i denne forbindelse oplyse, at bestemmelserne om private fællesveje i landzone er reguleret i privatvejslovens afsnit II. Denne del af lovgivningen giver ikke kommunen ret til at etablere eller kræve at skulle godkende en færdselsregulerende foranstaltning, herunder afmærkning af denne, på veje i landzone.

Lodsejeren, vejens ejer, kan således etablere en færdselsregulering på sin private fællesvej på landet uden kommunens (vejmyndighedens) tilladelse. Selve anlægget gennemføres på lodsejernes eget ansvar og risiko.

Politiet, kan heller ikke tage stilling til, om der skal gennemføres færdselsregulerende foranstaltninger på en privat fællesvej på landet. Men politiet kan derimod tage stilling til, hvordan denne færdselsregulering afmærkes. Det fremgår af færdselslovens § 97, stk. 2 og 3. En eventuelt ønsket skiltning med begrænsning af færdslen som eksempelvis en hastighedsbegrænsning skal således rettes til politiet. Med andre ord skal der jf. bestemmelserne i færdselslovens § 97 en godkendelse til fra politiet, vedr. autoriseret afmærkning på private fællesveje på landet (afsnit II i privatvejsloven). Derfor skal en ansøgning om en eventuel færdselsregulering stiles til Politimesteren på Bornholm.

Afslutningsvis kan vi oplyse, at kommunen kan kræve en færdselsregulerende foranstaltning ændret eller fjernet, hvis den efter kommunens opfattelse medfører, at den private fællesvej ikke er i god og forsvarlig stand i forhold til de vejberettigedes færdsel. Kommunen træffer denne afgørelse med hjemmel i privatvejslovens kap. 6, §§ 15-20, om istandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje på landet. Det betyder bl.a., at kommunen skal gennemføre et vejsyn, og at kommunen fordeler udgifterne til arbejderne efter bestemmelsen i lovens § 17.”

Der er endnu ikke indført en hastighedsbegrænsning på den fælles privatvej, idet ansøger ikke alene kan beslutte dette. Men de ansatte på bedriften ”Bjerregård” er instrueret i at udvise hensyn til beboerne omkring vejen og agtpågivenhed ved færdsel på vejen.

Af afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet fremgår det, at det ved reguleringen af husdyrbrug er praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Endvidere fremgår det, at der vedr. gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug primært kan stilles vilkår vedrørende anvendelse af bestemte adgangsveje og vedrørende tidspunkter for transport.

Den eneste adgangsvej til Nørregård er den private fællesvej, hvorfor der ikke kan anvendes andre adgangsveje. Der er i miljøgodkendelsen stillet vilkår om, at der ikke køres gylle på vejen lørdage, søndage og helligdage – kun under særlige omstændigheder, herunder gunstige vejrforhold, må der udbringes husdyrgødning i weekenden, hvis det sker efter forudgående advisering af naboerne (se vilkår 3.12.2). Der er endvidere stillet vilkår om, at ansøger udlægger klorcalcium på den private fællesvej en gang årligt om foråret (vilkår 3.17.2). Vedrørende støj er der vilkår om overholdelse af fastlagte støjrænser for forskellige tider af døgnet (vilkår 3.15.1).

I praksis foregår de fleste af transporterne i dagtimerne. Bilen, som henter grise til slagt, kommer dog tidligt om morgenen for at være på slagteriet kl. 6. Der kan endvidere forekomme gyllekørsel om aftenen, når det er sæson for dette, ligesom der kan være enkelte transporter af korn eller andet foder mellem bedriftens ejendomme/anlæg, som kan foregå om aftenen. Endvidere vil der i høstperioden kunne være tilkørsel af korn til Nørregård hele døgnet, dette er dog en relativt kort periode.

På baggrund af ovenstående finder Teknik & Miljø, at der er taget nogle initiativer for at mindske generne for naboerne fra transporterne. Det er Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen kan gennemføres, uden at dette medfører væsentlig forøgelse af geneniveauet i omgivelserne. Teknik & Miljø vurderer endvidere, at eventuelle yderligere vilkår vedrørende transport ville lægge en betydelig hindring for det praktiske arbejde ved driften af en landbrugsvirksomhed.

6.8 Fluer og skadedyr

Der tilstræbes på ejendommen en god orden, staldhygiejne og gødningshåndtering, så risikoen for gener foranlediget af fluer, rotter og mus forebygges og begrænses. Generelt vil ejendommen blive renholdt, herunder vil foderspild, gammelt foder og frasorteret foder blive fjernet fra foderkrybber, fodergange, lagre osv. Endvidere vil der blive foretaget rengøring ved højtryksrensning.

Vegetation langs fodmurene på driftsbygningerne fjernes. Huller og rørgennemføringer reparerer med net og beton. Døre og porte holdes lukkede. De generelle retningslinjer for bekæmpelse af skadedyr i henhold til statens skadedyrsbekæmpelse følges.

Som nudrift er der faste rutiner vedrørende fluebekæmpelse. Der bruges biologisk fluebekæmpelse med rovfluer på bedriften. Biologisk bekæmpelse ved hjælp af rovfluer virker ved, at larverne forpupper sig, og af pupperne udklækkes den levende rovflue. Denne søger straks ned i gyllekanalerne, hvor den starter med at lægge æg. Æggene udklækkes til larver, og det er disse larver, der æder staldfluens larver.

I relation til rottebekæmpelse er der i nudrift aftale med firmaet Mortalin omkring rottebekæmpelse, hvilket fortsætter i ansøgt drift, eller med et tilsvarende firma.

6.9 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener

Den primære kilde til lugt fra dyrehold er staldventilation. Der foreligger kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår således ikke i lugtberegningerne og reguleres derfor ved hjælp af generelle regler, herunder husdyrgødningens bekendtgørelsens afstandskrav til placering af stalde og anlæg til opbevaring af husdyrgødning.

Lugtgenestandarderne med udgangspunkt i den nuværende og kommende produktion på Nørregård er beregnet både ved hjælp af FMK-modellen og den nye lugtberegningsmodel i husdyrgodkendelse.dk. Lugtgenestandarderne viser, at lugtgenestandarderne i husdyrgodkendelse.dk er overholdt både i forhold til boliger i byzone og boliger i samlet bebyggelse men ikke for enkeltbeboelse. For enkeltbeboelse i landzone er der derfor foretaget konkrete beregninger med den mere detaljerede OML-model.

Beregningerne viser, at lugtgenestandarderne opfyldes i forhold til nabobeboelser ved overholdelse af de i miljøgodkendelsen stillede vilkår vedrørende lugt. Det vil sige, at der med slagtesvin på 30-117 kg maksimalt må anvendes 3.280 stipladser. Hvis det ønskes at anvende samtlige 3500 stipladser, skal enten afkasthøjden på stald E og F forhøjes med en meter, eller der skal anvendes hyppig gylleudslusning som lugtreducerende teknologi. Beregningerne viser endvidere, at de maksimale lugtgener ikke øges i ansøgt drift i forhold til nudrift.

Teknik & Miljø vurderer, at ansøger ved overholdelse af de i miljøgodkendelsen fastsatte vilkår til lugt, overholdes lugtgenestandarderne på maksimalt 15 OUE/s hos enkeltbeboelser i landzone. Ansøger har endvidere gjort en række andre tiltag for at mindske lugtgener fra produktionen, som er beskrevet i afsnit 6.3.

Det er derfor Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen af dyreholdet på Nørregård ikke vil betyde væsentligt større gener for naboer i området omkring Nørregård.

Samlet set vurderes der ikke at være væsentlige kumulative effekter i relation til lugtgener i området omkring Nørregård, idet der ikke ligger andre større husdyrproduktioner i den mest fremherskende vindretning, dvs. vest for Nørregård. Det skal dog nævnes, at der kan forekomme kortvarige perioder med lugtgener i forbindelse med udspreddning af husdyrgødning, men generne i forbindelse med dette vurderes ikke at blive øget væsentligt som følge af udvidelsen på Nørregård. Endvidere anvendes der gylleseparation på ejendommen, hvilket medfører, at alt det organiske materiale bliver leveret til Biokraft A/S som fiberfraktionen, og dermed bliver alt det organiske kvælstof også leveret til Biokraft A/S. Dette medfører, at der på bedriften kun udbringes væskefraktionen som indeholder uorganisk kvælstof, som har en høj plantetilgængelighed. Herved sikres mindst mulig miljøbelastning hvad angår kvælstof- og fosforudvaskning samt ammoniakfordampning. Endvidere sikrer separation af gylle også lugtreduktion fra den udbragte gylle på marken, dette med op til ca. 90 %.

I forhold til lugt i forbindelse med gylleflytning mellem bedriftens ejendomme, vil dette foregå i vintermånederne, og derfor vil lugtgener i forbindelse med dette være minimalt.

Derfor vurderer Teknik & Miljø, at de nærmeste naboer ikke vil blive udsat for lugtgener, som overstiger det niveau på 15 OUE/s, som beboere af boliger i landzonen må acceptere som forbundet med at være nabo til et landbrug.

Med hensyn til støv- og støjgener er Teknik & Miljø's vurdering, at omboende ikke vil udsættes for væsentlige gener, idet støvgener i forbindelse med produktionen ofte kun vil forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt, at støvudvikling kun vil give anledning til lokale støvgener. Der er stillet vilkår om, at ansøger udlægger klorcalcium, som er et støvbindende middel, på vejen. Samlet vurderer Teknik & Miljø, at der ikke vil være væsentligt øgede støvgener som følge af udvidelsen.

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende, idet foderblanding foretages indendørs. Der vil dog kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra Nørregård går ad Brandsgårdsvejen og den fælles privatvej og passerer således tæt forbi flere nabobeboelser.

Teknik & Miljø er opmærksom på den tunge trafik, der findes på Brandsgårdsvejen og på den fælles privatvej i forbindelse med driften af ejendommen. Teknik & Miljø finder, at der er taget nogle initiativer for at mindske generne for naboerne fra transporterne, og det er derfor Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen kan gennemføres, uden at dette medfører større gener, end beboere af boliger i landzonen må acceptere som naboer til landbrug.

Det er Teknik & Miljø's vurdering, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes fluer og andre skadedyr vil blive bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det Teknik & Miljø's vurdering, at følges vilkårene 3.16.1 og 3.16.2 i denne miljøgodkendelse, burde der ikke opstå fluegener og rotteproblemer.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af lys i staldene og uden for bygningerne på Nørregård ikke vil medføre væsentlige problemer eller lysgener for omkringboende, forbipasserende eller landskabelige hensyn.

Det skal nævnes, at ansøger allerede har taget den hjemviste miljøgodkendelse i brug, idet klagen ikke havde opsættende virkning, og således allerede har øget produktionen op mod de ansøgte 13.200 slagtesvin med dertil hørende øget antal transporter, støv- og støjudvikling, eventuelle fluegener og lugtgener mv. For de omkringboende ved Nørregård vil den ansøgte udvidelse således ikke medføre yderligere eller kun meget begrænsede yderligere påvirkninger i forhold til den situation, der opleves i dag.

7 Bukkegårds beliggenhed og planmæssige forhold

7.1 Faste afstandskrav

Anlægget er beliggende i landzone. Nærmeste nabobeboelse er Slotsvejen 3 ca. 250 m fra staldanlægget mod syd. Denne er en landbrugsejendom. Nærmeste enkeltbeboelse uden landbrugspligt er Bukkevadsvejen 1 ca. 450 m nordøst for Bukkegård. Der er ikke nogen samlet bebyggelse, byzone eller sommerhusområde inden for 1000 m af Bukkegård. Nærmeste område i landzone udlagt med lokalplan er området ved Stenseby vindmøllerne mere end 1,5 km øst for Bukkegård. Der er iflg. kommuneplanen ej heller nogen fremtidige byzone- eller sommerhusområder i området omkring ejendommen.

Ikke-almene vandforsyningsanlæg (25 m): Der er en vandboring placeret mindre end 25 m fra den nye staldbygning. Den aktuelle afstand bliver ca. 10-11 m. Idet vand fra boringen ikke benyttes til drikkevand til mennesker (der er intet stuehus ved anlægget), er der ingen særlige krav til kvaliteten, og der er derfor heller ingen særlige restriktioner i forhold til afstandskrav. Teknik & Miljø vurderer derfor, at den ønskede placering af stalden i forhold til vandboringen ikke er problematisk, og kan derfor give dispensation fra afstandskravet. Hvis vand fra boringen senere ønskes anvendt til drikkevand, vil det være nødvendigt med en fornyet vurdering. Teknik &

Almene vandforsyningsanlæg (50 m): Der er ikke fælles vandforsyning inden for 50 m af staldanlægget.

Vandløb (herunder dræn) og søer (15 m): Der bliver kun ca. 10-11 m fra den nye stald til søen ud mod vejen. Teknik & Miljø vurderer, at der kan dispenseres fra afstandskravet § 6 nr. 3 i husdyrgødningsbekendtgørelsen, således at der må bygges en stald mindre end 15 m fra søen på ejendommen. Begrundelsen for denne dispensation skal findes i, at det vurderes at søen ikke vil blive påvirket af udledning af spildevand eller andet fra stalden. Stalden og dens gyllekummer mv. vil blive opført efter gældende byggelovgivning. Endvidere ligger der allerede i dag en stald med en kortere afstand end 15 til søen – denne nedrives i forbindelse med opførelse af den nye stald. Eventuelt dræn nærmere end 15 m fra den nye stald vil blive omlagt ved etablering af stalden.

Offentlig vej og privat fællesvej (15 m): Der er mere end 30 m ud til Slotsvejen.

Levnedsmiddelvirksomhed (25): Der er ingen levnedsmiddelvirksomheder ved ejendommen.

Beboelse på samme ejendom (15 m): Der er ikke nogen beboelse ved anlægget. Stuehuset er tidligere blevet fjernet.

Naboskel (30 m): Nærmeste naboskel er lokaliseret mere end 200 m fra anlægget.

Nabobeboelse (50 m): Der er mere end 50 m til nærmeste nabobeboelse.

Med dispensationer til privat vandboring og sø ved anlægget, er alle afstandskrav jf. husdyrgodkendelseslovens § 6, stk. 1 og § 8, stk. 1-2 overholdt.

7.2 Landskabelig placering af Bukkegård

Bukkegård er beliggende i landzone i åbent landskab omkring 1,5 km øst for Pedersker. Anlægget er et rent produktionsanlæg uden stuehus. Mod syd ligger den nyeste af bygningerne, som er en svinestald fra 1993. Ved siden af denne mod vest ligger de to gylletanke. Nord for disse bygninger ligger de ældre

driftsbygninger. Og nord for igen ligger den gamle have samt en dam ud mod vejen. Ca. 200 m vest for anlægget ses skovbevoksningen langs Øle Å.

Figur 5: Bukkegård set fra sydsiden.

Mod syd og øst ligger anlægget helt åbent ud mod marker og vej.

Figur 6: Bukkegård set fra østsiden (ud mod Slotsvejen).

Omkring dammen og i den gamle have nord for Bukkegård vokser en del træer, som skjuler/slører anlægget set fra nord.

Figur 7: Bukkegård set fra nordsiden.

Nøglekaraktererne for landskabsfladerne i lokalområdet er store åbne marker og spredte ejendomme, som ligger som selvstændige enklaver i de åbne marker. Mod vest afgrænses de åbne marker af skovbevoksningen langs med Øle å.

Anlægget Bukkegård er synligt i landskabet, men falder ind i mønsteret og udgør ikke et dominerende element, idet bygningerne ligger samlet og op til den træbevoksede have og dam nord for anlægget. Den nye stald vil blive bygget, hvor dele af de ældre bygninger ligger i dag, og anlægget vil således stadig udgøre en samlet enhed. Endvidere vil udsigten til den nye stald fra nord sløres af træerne nord for ejendommen.

7.3 Bukkegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mm.

Naturbeskyttelsesloven indeholder en generel beskyttelse af en række markante landskabselementer. Loven indeholder desuden forbud mod at ændre tilstanden inden for de beskyttede naturtyper (§ 3-områder), herunder bebyggelse af arealerne.

Museumsloven indeholder et forbud mod ændring af sten- og jorddiger samt selve fortidsmindet.

- Kirkebyggelinje: Nærmeste kirkebyggelinje er omkring Povls kirke ca. 1350 m sydøst for ejendommen.
- Skovbyggelinje: nuværende og kommende anlæg ligger inden for skovbyggelinje. Erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri herunder landbrugsbyggeri kan tillades inden for skovbyggelinjen.
- Fortidsmindebeskyttelseslinje: Der er mere end 250 m til nærmeste fortidsminde med fortidsmindebeskyttelseslinje.
- Strandbeskyttelseslinje: Der er mere end 1000 m til nærmeste strandbyggelinje.
- Søbyggelinje: Der er mere end 1000 m til nærmeste sø- eller åbyggelinje.
- Beskyttede jord- og stendiger: Der er ikke registreret nogen beskyttede sten- eller jorddiger umiddelbart ved anlægget på Bukkegård.
- Fredede områder: Nærmeste fredede område er området omkring Povls Kirke mere end 1200 m fra anlægget ved Bukkegård.
- Kulturmiljøområde: Nærmeste kulturmiljøområde er området ”Ringborgen”, som er beliggende ca. 150 m vest for anlægget ved Bukkegård.
- Beskyttede naturområder (§ 3-områder): Nærmeste beskyttede sø er beliggende på selve ejendommen ca. 10-11 m fra den nye staldbygning. Inden for 1000 m af anlægget er der tre § 3-beskyttede engarealer ved Øleå. Det nærmeste er lokaliseret ca. 200 m vest for anlægget. Derudover er der flere små vandhuller/søer. Der forefindes ingen overdrevarsarealer, hedearealer eller mosearealer inden for 1000 m af anlægget ved Bukkegård. Langs Øleå er der ammoniakfølsom skov, men tålegrænsen er vurderet til at ligge i den høje ende, hvorfor en merpåvirkning på over 1 kg N kan accepteres.
- Habitatområde: Nærmeste habitatområde (164 Dueodde) er beliggende ca. 3500 m syd for anlægget

- Nærmeste kategori II-naturareal er beliggende ca. 3000 m syd for anlægget
- Interesseområde (naturbeskyttelse, geologiske, råstofindvinding, byudvikling, ferie/fritid): Bukkegård ligger uden for alle i kommuneplanen udpegede interesseområder.
- Lavbundsområde: Bukkegård er ikke beliggende i et lavbundsområde.
- Grundvand: Bukkegård er beliggende i et område med særlige drikkevandsinteresser.

7.4 Ejendommens bygningsanlæg

Anlægget på Bukkegård består udelukkende af driftsbygninger, idet det oprindelige stuehus tidligere er fjernet.

Nærmere beskrivelse af de forskellige produktionsbygninger fremgår herunder. Anlægstegningen kan ses på bilag 2.

På Bukkegård er en eksisterende slagtesvinestald fra 1993, som rummer 820 stipladser. Denne stald er ca. 40 m x 16 m. Taghældningen er 25 gr og højde til tagfæste 2,4 m. Højde til kip er ca. 6,25 m. Stalden er opført i hvidkalkede leca-sten og med gråt eternittag.

Derudover er der nogle ældre produktionsbygninger, som vil blive fjernet i forbindelse med bygning af den nye stald og mellembygning. Disse ældre staldbygninger mv. rummer 800 stipladser, som er blevet anvendt til buffer og sygestier.

Den nye stald bliver 22 m x 55 m og med gavl ud mod Slotsvejen, ligesom eksisterende stald fra 1993. Stalden bliver muret i grå puds og eternittag. Taghældning bliver 20 grader. Højde til tagfæste 3 m. Højde til kip bliver ca. 7 m

Derudover vil der blive opført en mellembygning mellem eksisterende stald og den nye stald. Denne mellembygning bliver ca. 22 x 22 m, dvs. samme bredde som den nye staldbygning. Taghældningen bliver ligeledes 20 gr., og højde til tagfæste 3 m samt højde til kip ca. 7 m. Mellembygningen vil ligeledes have gavlen ud mod slotsvejen. Mellembygningen opføres i samme farver og materialer som den nye staldbygning.

Der er to eksisterende gyllebeholdere på henholdsvis 2000 m³ og 700 m³. De to beholdere er henholdsvis 2,5 m og 1,5 m over terræn. Den store er 4 m dyb og den lille 3 m dyb.

Da den nye og den eksisterende stald (fra 1993) gerne skal hænge sammen, er det vanskeligt på grund af eksisterende gyllebeholdere at lægge stalden og foderladen syd for den eksisterende slagtesvinestald. Den mest naturlige placering er inden for det oprindelige byggefelt på ejendommen, som er nord for den eksisterende slagtesvinestald. Foruden foder vil foderladen rumme faciliteter til fodergrav, udleveringsrum, forrum til stalden, mandskabsrum, opbevaring af råvarer og mølleri/foderfremstilling. Der er derfor behov for det areal, der søges til, og en bredde på 22 m ligesom den nye stald vil give det mest harmoniske udtryk, idet gavlene på de to bygninger ud mod vejen således bliver ens.

7.5 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier

Bukkegård er i henhold til Kommuneplan 2009 placeret i landzone og i et område, som er udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle bygninger er opført i tilknytning til den eksisterende, og således udgør ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed.

Nøglekaraktererne for landskabsfladerne i lokalområdet er store åbne marker og spredte ejendomme, som ligger som selvstændige enklaver i de åbne marker. Mod vest afgrænses de åbne marker af skovbevoksningen langs med Øle å.

Opførelsen af den nye stald og foderlade vil ske inden for det oprindelige byggefelt, hvor de gamle bygninger fjernes, og i tilknytning til den eksisterende stald fra 1993. Ejendommen vil således fortsat udgøre en samlet enhed, hvilket endda vil blive forstærket af, at bygningerne vil blive placeret med gavlen ud mod vejen og med samme bredde som den eksisterende staldbygning.

Anlægget er således synligt i landskabet, men vurderes ikke at ville blive dominerende, idet bygningerne ligger samlet, og landskabets øvrige elementer gør, at Bukkegård opfattes som et naturlig del af landskabet.

8 Bukkegårds husdyrhold, staldanlæg og drift

8.1 Husdyrhold og staldindretning

Den ansøgte udvidelse på Bukkegård er fra 3.200 slagtesvin (25 – 108 kg) til 9.200 slagtesvin (30 – 117 kg). Dette svarer til en udvidelse fra 87,81 til 280,28 DE.

Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Bukkegård fremgår af Tabel 6, mens fordelingen af dyrene på staldsystemer efter udvidelsen fremgår af Tabel 7.

Tabel 6: Bukkegårds husdyrproduktion før og efter udvidelse

Dyrekategori	Før udvidelse		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Slagtesvin (25-108 kg)	3.200	87,81	0	0
Slagtesvin (30-117 kg)	0	0	9.200	280,28

På Bukkegård fjernes de gamle driftsbygninger, således at kun stalden fra 1993 bibeholdes. Produktionen vil efter udvidelsen således foregå i den eksisterende stald fra 1993 og den nye stald, som opføres, hvor de gamle driftsbygninger stod.

Der sker ingen ændringer i den eksisterende stald fra 1993, hvor den nuværende produktion hovedsageligt finder sted. Denne stald er med fulddrænet gulv. Den nye stald etableres med delvist fast gulv (25-49 % fast gulv) fordelt på 1/3 spalter, 1/3 miljøspalter og 1/3 fast gulv.

Tabel 7: Fordelingen af dyr på staldsystem efter udvidelse på Bukkegård

Dyrekategori	Staldtype	Antal
Slagtesvin	Fulddrænet gulv (eksisterende stald)	3.200
Slagtesvin	Delvis spaltegulv 25-49 % fast gulv (ny stald)	6.000

Rengøring og desinfektion

I slagtesvinestalden vaskes stierne efter hvert hold grise. Rengøringen omfatter ventilationsanlæg etc.

Overbrusning af svinestalde

Overbrusning sker efter behov i de forskellige stalde til nedkøling i varme perioder. Der anvendes lavtrykskøling.

Ventilation

Der er undertryksventilation med loftsventiler i den eksisterende stald fra 1993. Ventilation i den nye stald bliver med undertryk og luftindtag gennem loftsventiler.

8.2 Fodring

Der laves på Bjerregård en delblanding bestående af mineraler og byg. På Nørregård tilsættes hvede og soja i blanderiet. Dette sker ligeledes ved anlægget på Bukkegård.

Der fodres med vådfoder både ved anlægget Nørregård og anlægget Bukkegård. Der anvendes én blanding, idet der er gode resultater med dette. Men systemet er forberedt til, at der kan fodres med to blandinger, hvis dette bliver aktuelt. Foderet er tilsat fytase.

Der udarbejdes foderplaner af en konsulent. Foderplanerne revideres årligt eller efter behov. Der udtages jævnligt, ca. 4 gange om året, foderprøver af alt foder, og der udføres effektivitetskontrol 4 gange om året.

Der vil i ansøgt drift blive anvendt foderkorrektion til reduktion af ammoniakudledningen: der vil blive anvendt maksimalt 145,3 g råprotein/FE og 2,80 FE/kg tilvækst eller tilsvarende kombination, som giver samme reduktion i ammoniakemissionen.

Foder vil blive opbevaret i den nye mellembygning.

8.3 Energi- og vandforbrug

8.3.1 Energi

Der anvendes energi til belysning, ventilation, pumpning af gylle og markdrift.

Ved den nuværende produktion er det årlige elforbrug (ifølge regnskabet) på 34.500 kWh. Det samlede årlige energiforbrug skønnes i ansøgt drift at ville ligge på ca. 100.000 kWh/år.

I nudrift leveres færdigfoder fra Bjerregård. I ansøgt drift vil der blive opsat mølleri, og foderet vil blive fremstillet lokalt på anlægget Bukkegård, hvilket betyder, at der skal formales og blandes foder til en produktion på 9.200 slagtesvin. Dette skønnes at ville forbruge ca. 40.000 kWh/år. Den nye stald vil blive med lavenergiventilation af typen EC eller LPC. Her vurderes energiforbruget at ligge på ca. 2,9 kWh pr. produceret gris. På grund af den øgede gylleproduktion vil der desuden være mere gylle, som skal pumpes rundt, og mere gylle, som skal separeres, hvilket også kræver strøm. Derudover kommer en mindre del til belysning i den nye stald og i foderladen.

I nudrift er forbruget af dieselolie 500 l pr. år, som anvendes til udtørring af stierne efter vask. Dette forbrug skønnes at ville stige til ca. 1500 l efter udvidelsen.

Energibesparende foranstaltninger:

På Bukkegård vil den nye stald blive etableret med den nyeste lavenergiventilation. Lyset i staldene vil kun være tændt i forhold til at opfylde lovkravet om minimum 40 lux i 8 timer pr. dag.

8.3.2 Vand

Ved anlægget Bukkegård er der privat vandforsyning. Vandforbruget ligger på ca. 2.600 m³ årligt og udgøres primært af drikkevand til dyrene. Forbruget skønnes at stige til ca. 7.500 m³ efter udvidelsen. Vask af maskiner og redskaber sker ikke på Bukkegård, idet vaskepladsen på Bjerregård anvendes til dette.

Vandbesparende foranstaltninger:

Produktionens vandforbrug går primært til dyrenes drikkevand, og her vil en besparelse være i modstrid med dyrevelfærd. Drikkesystemerne i staldene er moderne anlæg, som er udviklet, så vandspild undgås eller mindskes. Staldene iblødsættes inden vask med automatisk iblødsætningsanlæg med timerfunktion. Vandinstallationer efterses løbende for at hindre unødigt spild som følge af utætheder eller lignende.

8.4 Spildevand

Der forefindes hverken bad eller toilet på anlægget Bukkegård.

Ifølge norm anvendes i nudrift ca. 80 m³ vand til vask i stalden. I ansøgt drift vil dette ifølge norm stige til ca. 230 m³.

Al vand fra rengøring af stalde ledes til gyllebeholder. Vand fra rengøring er indeholdt i normmængden af gylle. Mængden af vaskevand vurderes ikke at overstige normerne.

Vask af redskaber med og uden gødnings- og olierester foretages på vaskepladsen, som er beliggende på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Vask af transportvogn / bil foretages på vaskeplads M. Vaskepladsen er med sandfang og olieudskiller, og der er afløb til gylletank I (se anlægstegning).

På eksisterende bygninger på Bukkegård forefindes ikke tagrender, og tagvand ledes derfor til nedsivning i jorden rundt om bygningen. De nye bygninger vil blive forsynet med tagrender, og tagvandet vil blive ledt til dræn.

8.5 Affald

8.5.1 Fast affald

Alt affald håndteres på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Fast affald samles på henholdsvis Nørregård og Bukkegård og transporteres til Bjerregård, hvor det sorteres og afhentes. Håndteringen er beskrevet i miljøansøgningen for Bjerregård.

8.5.2 Olie- og kemikalieaffald

Alt olie- og kemikalieaffald håndteres på Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby. Håndteringen er beskrevet i miljøansøgningen for Bjerregård.

8.5.3 Animalsk affald

Ved nuværende drift er der en dødelighed på 3,5 % hos slagtesvinene.

Dødeligheden skønnes ikke at øges ved ansøgt drift. Den maksimale dødelighed vurderes til 3,5 %. For nuværende er dødeligheden meget lav. Den ligger kun på 1-2 % pt

Anlægget ved Bukkegård:

Nudrift: ca. 100 slagtesvin pr. år. Ca. 5 tons.

Ansøgt drift: 300 slagtesvin pr. år. Ca. 15 tons.

Døde dyr (EAK kode 02 01 02) bortskaffes løbende til Daka Bio-industries.

Afhentningsstedet for døde dyr ved Bukkegård er placeret ved søen ud mod Slotsvejen. Døde dyr overdækkes og afhentes hurtigst muligt efter tilmelding til DAKA.

8.6 Håndtering af kemikalier og pesticider

Sprøjtning udføres altid af uddannet personale. Flemming Jensen er i besiddelse af sprøjtecertifikat. Sprøjtning foretages med egen marksprøjte med fyldeudstyr. Påfyldning og vask af sprøjte sker enten i marken eller på vaskepladsen på Bjerregård.

Al håndtering af pesticider og sprøjteudstyr samt markdrift generelt foretages fra Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Aakirkeby. Der henvises til den eksisterende miljøgodkendelse for Bjerregård.

Der forefindes ikke oplag af olie og kemikalier på Bukkegård.

8.7 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering

Teknik & Miljø har på baggrund af oplysningerne i foregående afsnit vurderet, at der i forbindelse med driften på Bukkegård er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelse af energi, næringsstoffer og vand minimeres mest muligt, således at tabene til omgivelserne bliver så minimale som mulige, samtidig med at produktionen kan foregå på et rentabelt niveau. I relation til energiforbruget vurderes det, at valg af lavenergiventilation i den nye stald kan begrænse energiforbruget væsentligt sammenlignet med traditionelle anlæg.

Med hensyn til affaldshåndtering vurderes det, at følges vilkårene 3.18.5 til 3.18.15 i denne miljøgodkendelse, vil driften af Bukkegård ikke medføre affaldsgener.

For så vidt angår spildevand fra Bukkegård er der taget hånd om dette, og det vurderes, at spildevandet håndteres fornuftigt og i henhold til gældende lovgivning på området.

9 Forventede reststoffer og gener fra Bukkegård

9.1 Husdyrgødning

Der henvises til afsnit 10 i denne miljøgodkendelse.

9.2 Samlet ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion vil der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspreddning af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af stalddypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Beregninger af ammoniakemission er beregnet i det elektroniske ansøgningskema jf. kravet i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Den samlede ammoniakemission fra produktionen på Nørregård og Bukkegård er beregnet til 5.226,16 kg N/år ved nudrift og 8.105,32 kg N/år ved ansøgt drift. Det vil sige, at meremissionen for den samlede produktion er 2.879,16 kg N/år. Ved meremission forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket emissionen ved nudrift.

Der henvises til afsnit 14.2 for yderligere beskrivelse og vurdering vedrørende ammoniakfordampning.

9.3 Lugtemission

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlægget. Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen.

Der kan skelnes mellem vedvarende og periodiske lugtkilder. De vedvarende lugtkilder stammer fra dyrene i staldene samt fra anlæg til håndtering og opbevaring af gylle. De periodiske stammer primært fra udspreddning af husdyrgødning.

9.3.1 Vedvarende lugtkilder

For de vedvarende lugtkilder beregnes en lugtgeneafstand. Uden for denne lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Lugtgeneafstandene er beregnet ved hjælp af både den nye lugtvejledning (ny lugtvejledning for husdyrbrug) og FMK-modellen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj, 2002), og beregningen baseres på følgende elementer:

- Emissionsfaktorer for forskellige dyregrupper
- En spredningsmodel
- Genekriterier svarende til forskellige områders lugtfølsomhed
- Regler for hvordan øvrige forhold kan påvirke geneafstanden.

I beregningerne af lugtgeneafstanden er der taget udgangspunkt i, at alle dyr er på stald.

Det elektroniske ansøgningsystem (www.husdyrgodkendelse.dk) foretager lugtemissions- og lugtgeneberegninger både efter den nye lugtvejledning og FMK-modellen. Det resultat, systemet viser ved endt beregning, er resultatet efter den beregningsmodel, der giver den længste geneafstand til omboende, så genekriterierne overholdes uanset modelvalg.

Da de to anlæg Nørregård og Bukkegård er beliggende mere end 1 km fra hinanden er nærmeste nabobeboelser, samlede bebyggelser og byzoner ikke identisk for de to anlæg. Endvidere er de to anlæg beliggende så langt fra hinanden, at lugtemissionen fra det enkelte anlæg ikke påvirker omgivelserne ved det andet anlæg. Beregningerne af lugtgeneafstanden i forhold til naboer for de to anlæg er derfor

foretaget særskilt. Lugtberegningen for anlægget på Bukkegård forefindes i det fiktive skema med skemanr. 58877.

For anlægget Bukkegård opfyldes alle lugtgenekriterier. Resultatet af beregningen fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 8: Geneafstand for lugt fra Bukkegård beregnet i husdyrgodkendelse.dk (skema 58877).

	Beregningsmodel	Samlet ukorrigeret	Korrigeret geneafstand ansøgt produktion	Korrigeret geneafstand nuværende produktion	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	Ny	974,30	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabo-beboelser/byzone inden for 1,2 gange geneafstanden
Geneafstand til byzone i øvrigt og "samlet bebyggelse"	Ny	754,57	754,57	712,44	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabo-beboelser/byzone inden for 1,2 gange geneafstanden
Geneafstand til boliger uden for "samlet bebyggelse"	Ny	389,91	121,27	114,17	463,42	Genekriterie overholdt. Ingen nabo-beboelser/byzone inden for 1,2 gange geneafstanden

Den nye model angiver den største geneafstand både i forhold til byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse og enkeltbeboelse, hvorfor det er denne afstand, der vil være den gældende i alle tilfælde.

Der er ikke samlet bebyggelse og/eller byzone eller sommerhusområde inden for 1000 m af Bukkegård. Nærmeste enkeltbeboelse er beliggende ca. 450 m nordøst for Bukkegård (Bukkevadsvejen 1). Ved beregning i husdyrgodkendelse.dk er den vægtede gennemsnitsafstand hertil beregnet til 463,42 m.

For produktionen på Bukkegård kan alle lugtgenekriterier opfyldes, som det fremgår af Tabel 8. Byzone og samlet bebyggelse ligger uden for de beregnede lugtgenefastande. Der er i området omkring ejendommen ingen områder i landzone, som i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende inden for en afstand af mere end 1000 m fra ejendommen.

For enkeltbeboelse beregnes en ukorrigeret geneafstand på 389,91 m og en korrigeret geneafstand på 121,27 m. Den ukorrigerede geneafstand er beregnet ud fra den samlede produktion på Nørregård og Bukkegård under et, men da produktionsenhederne ved anlægget Nørregård er beliggende mere end 1,2 gange geneafstanden væk fra nærmeste enkeltbeboelse ved anlægget Bukkegård, frascreeens anlægget på Nørregård i beregningsmodulet, og geneafstanden korrigeres, så den korrigerede geneafstand svarer til lugten kun fra Bukkegård. Der er mere end 1 km mellem de to anlæg Nørregård og Bukkegård, og

lugtemissionen fra anlægget ved Nørregård vil på ingen måder berøre naboer til anlægget ved Bukkegård.

Den korrigerede geneafstand til enkeltbeboelse er således beregnet til 121,27 m, og da den vægtede gennemsnitsafstand til nærmeste enkeltbeboelse uden landbrugspligt er beregnet til 463,42 m, er lugtgenekriteriet overholdt.

9.3.2 Periodiske lugtkilder

Der anvendes gylleseparation på bedriften, hvilket ansøger har anvendt siden 2006. Gylleseparationen medfører, at alt det organiske materiale bliver leveret til Biokraft A/S som fiberfraktionen, og dermed bliver alt det organiske kvælstof også leveret til Biokraft A/S. Dette medfører, at der på bedriften kun udbringes væskefraktionen som indeholder uorganisk kvælstof, som har en høj plantetilgængelighed. Herved sikres mindst mulig miljøbelastning hvad angår kvælstof- og fosforudvaskning samt ammoniakfordampning ved udbringning. Endvidere sikrer separation af gylle også lugtreduktion fra den udbragte gylle på marken jf. Grøn Viden, Markbrug nr. 296 juni 2004.

9.4 Støvemission

I forhold til støvemission er det skønnet, at der stort set kun vil forekomme støvgener i forbindelse med valsning af korn samt halmhåndtering.

Støvgener kan forekomme i forbindelse med høst ved tilkørsel af halm til anlægget.

Støvgener kan derudover forekomme i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene. Der vil ikke forekomme støvgener i forbindelse med foderfremstilling, idet det foregår i et lukket system, og det vurderes, at der kun vil være minimale støvgener i forbindelse med udfodring.

Samlet set vil støvgener uden for ejendommens egen matrikel være minimale.

9.5 Støjkilder

Støj vil kunne forekomme fra ventilationsanlægget og foderfremstillingen, ved pumpning af gylle samt ved transport til og fra ejendommen.

I det ansøgte vil der blive en øget transport. Den øgede transport vil være med foder, gylle/fiber og grisetransport. Mængden af transport vil stige til ca. det dobbelte svarende til 4 – 5 ekstra transporter pr uge.

Ud fra ejendommens placering i forhold til naboer skønnes det, at støj fra produktionsanlægget ikke vil genere naboer og forbipasserende. Nærmeste nabobeboelse er placeret ca. 250 m fra staldanlægget mod syd.

9.5.1 Driftsperiode for støjkilder

Den primære støjkilde for naboer vil være transport med køretøjer til og fra ejendommen. Se nedenfor i afsnit 9.7.

9.5.2 Tiltag mod støj

Der er i dag indskærpet overfor førerne af køretøjerne, at der skal vises hensyn til naboerne, og dette vil fortsætte.

9.6 Lys

På Bukkegård er der lys ved østgavlen af eksisterende staldbygning. Der vil ligeledes blive opsat lys ved mellembygningens gavl og ved den nye staldbygningens gavl. Alle tre steder vil der være tale om 500 W pærer. Lyset vil kun være tændt i forbindelse med levering af foder eller dyr til/fra anlægget.

Bukkegård ligger i 35 m afstand til offentlig vej og ca. 250 m til nærmeste nabobeboelse. Belysningen på ejendommen er ikke til gene for naboer.

9.7 Transport

Der kan forekomme transport af forskellig vis i forbindelse med en husdyrproduktion. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen. Til og fra kørsel til ejendommen kan udelukkende foregå via Slotsvejen.

9.7.1 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Bukkegård vil der ikke være intern transport, da der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transporteres i lukket system til de enkelte staldafsnit.

9.7.2 Ekstern transport

Dyr til ejendommen: Der leveres dyr til ejendommen i nudrift 12 gange om året. I ansøgt drift vil dette stige til 36 læs/år. Transporten til ejendommen vil være med egen transportvogn eller bil. Transporten vil ske i tidsrummet fra kl. 7 til 17.

Dyr fra ejendommen: Dyr til slagteri udgør i nudrift 32 læs/år. I ansøgt drift vil dette stige til 85 læs/år. Transporten fra ejendommen vil ske med egen vogn eller bil. Transporten vil ske i tidsrummet fra kl. 4 til 14.

Døde dyr: Der afhentes døde dyr, 1 til 2 gange pr. uge. Dette skønnes at udgøre 75 transporter årligt i ansøgt drift. Afhentning sker normalt mellem kl. 16 og 22.

Foder til ejendommen: Foderet bliver i nudrift fremstillet på ejendommen Bjerregård. I nudrift tilkøres foder ca. en gang ugentligt. I ansøgt drift vil foderet blive formalet og blandet på anlægget ved Bukkegård. Dvs. i ansøgt drift vil det blive råvarerne til foderet, som vil skulle transporteres til Bukkegård. Transporten vil være i tidsrummet kl. 7 til 16 på hverdage.

Halm: Tilkøres i høst og udgør et læs.

Olie: Ingen behov for olietilførsel.

Handelsgødning og kemikalier: Driften på Bjerregård driver og håndterer alt markdrift, herunder håndteres alt handelsgødning og kemikalier. Se eksisterende miljøgodkendelse for Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby.

Husdyrgødning:

Der vil være gylleseparation på ejendommen. Fiberen fra separationen vil i alt udgøre ca. 550 tons, som transporteres fra Bukkegård til Biokraft A/S. Da et nyt separationsanlæg er under indkøring, kendes den fraseparerede mængde endnu ikke, men den er skønnet til at udgøre ca. 10 volumenprocent. Da

Biokraft helst vil have fiber fra frisk gylle, køres der ikke nødvendigvis med hele læs fra samme anlæg. Transporten vil være i tidsrummet kl. 7 til 16 på hverdage.

Da opbevaringskapaciteten på anlægget Bukkegård ikke er tilstrækkelig i ansøgt drift, vil en del af husdyrgødningen skulle transporteres fra ejendommen til opbevaring på Bjerregård. Dette drejer sig om ca. 1.600 t/årligt. Hertil benyttes egen gyllevogn på 25 tons. Antal transporter pr. år er dermed ca. 64.

I takt med at udvidelserne på ansøgers ejendomme implementeres, stiger mængden af gylle. Dette betyde, at større mængder vil skulle leveres som rågylle til Biokraft, idet kun den mængde, der svarer til udspretningsarealerne inklusiv aftalearealer, vil blive separeret. Modsat vil mængden af rågylle, som vil skulle til Biokraft, mindskes i takt med at ansøger får flere husdyrgødningsaftaler. På sigt er det målet, at al gyllen skal separeres, og kun fiberdelen leveres til Biokraft.

På anlægget Bukkegård opbevares ca. 2.700 m³, som udbringes herfra. Hertil benyttes egen gyllevogn på 25 tons. Der vil i alt være 110 kørsler a 25 tons, fordelt over 4 perioder over året. Denne transport vil foregå på hverdage fra kl. 6 til 18. Dette håndteres i markdriften på Bjerregård. Husdyrgødning udbringes i den periode, hvor markerne er tjenlige til udbringning, og i forhold til godt landmandskab. Udspretningsarealerne er placeret i tilknytning til ejendommene Bjerregård, St. Vibegård, Nørregård og Bukkegård. Udspretning af gylle fra anlæggene ved Nørregård og ved Bukkegård vil hovedsageligt ske på de nærmest beliggende arealer, og transport af husdyrgødning foregår uden om tættere bebygget område.

Tabel 9: Oversigt over transporter til og fra Bukkegård.

Antal transporter pr. år	Nudrift	Ansøgt drift
Dyr til ejendommen	12	36
Dyr fra ejendommen	32	85
Døde dyr fra ejendommen	50	75
Korn i høstperioden	0	0
Foder	50	50
Halm	1	1
Diesel- og fyringsolie	0	0
Gylle til Bjerregård	0	64
Fiber til Biokraft	12	45
Gylle til udbringning (væskefraktion)	110	110
I alt	267	466

9.8 Fluer og skadedyr

Der tilstræbes på ejendommen en god orden, staldhygiejne og gødningshåndtering, så risikoen for gener foranlediget af fluer, rotter og mus forebygges og begrænses.

Som i nudrift foretages der fluebekæmpelse med rovfluer med god effekt og virkning.

Der er i nudrift aftale med firmaet Mortalin omkring rottebekæmpelse. Dette fortsætter i ansøgt drift eller med et tilsvarende firma.

9.9 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener

Den primære kilde til lugt fra dyrehold er staldventilation. Der foreligger kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår således ikke i lugtberegningerne og reguleres derfor ved hjælp af generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til placering af stalde og anlæg til opbevaring af husdyrgødning.

Lugtgenerafstandene med udgangspunkt i den nuværende og kommende produktion på Bukkegård er beregnet både ved hjælp af FMK-modellen og den nye lugtberegningsmodel. Lugtgenerberegningerne

viser, at lugtgenekriterierne ifølge Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt både i forhold til boliger i byzone, boliger i samlet bebyggelse og for enkelt beboelse i landzone. Se afsnit 9.3.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen af dyreholdet på Bukkegård ikke vil betyde større gener for naboer i området omkring Bukkegård. Gennemsnitsafstanden til nærmeste enkeltbeboelse uden landbrugspligt er beregnet til 463,42 m, og beregninger har vist, at lugtgenegrænsen er overholdt.

Samlet set vurderes der ikke at være væsentlige kumulative effekter i relation til lugtgener i området omkring Bukkegård, idet der er henholdsvis ca. 400 og 500 m til andre større husdyrproduktioner, og da disse ikke ligger i samme retning som nærmeste nabobeboelser. Endvidere anvendes der gylleseparation på ejendommen, hvilket medfører, at alt det organiske materiale bliver leveret til Biokraft A/S som fiberfraktionen, og dermed bliver alt det organiske kvælstof også leveret til Biokraft A/S. Dette medfører, at der på bedriften kun udbringes væskefraktionen som indeholder uorganisk kvælstof, som har en høj plantetilgængelighed. Herved sikres mindst mulig miljøbelastning hvad angår kvælstof- og fosforudvaskning samt ammoniakfordampning. Endvidere sikrer separation af gylle også lugtreduktion fra den udbragte gylle på marken, dette med op til ca. 90 %.

I forhold til lugt i forbindelse med gylleflytning mellem bedriftens ejendomme, vil dette foregå i vintermånederne, og derfor vil lugtgener i forbindelse med dette være minimalt.

Derfor vurderer Teknik & Miljø, at de nærmeste naboer ikke vil blive udsat for lugtgener, som overstiger et acceptabelt niveau.

Det skal dog nævnes, at der kan forekomme kortvarige perioder med lugtgener i forbindelse med udspreddning af husdyrgødning, men generne i forbindelse med dette vurderes ikke at blive øget væsentligt som følge af udvidelsen på Bukkegård.

Med hensyn til støv- og støjgener er Teknik & Miljø vurdering, at omboende ikke vil udsættes for væsentlige gener, idet støvgener i forbindelse med produktionen ofte kun vil forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt, at støvudvikling kun vil give anledning til meget lokale støvgener. Samlet vurderer Teknik & Miljø, at der ikke vil være væsentligt øgede støvgener som følge af udvidelsen.

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende, idet støjniveauet fra produktionen er begrænset, og afstanden til nærmeste nabo er 250 m. Der vil dog kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra Bukkegård går ad Slotsvejen og forekommer primært inden for normal arbejdstid. Teknik & Miljø vurderer på baggrund af ovenstående, at der ikke vil være uacceptable støjgener for omkringboende forbundet med udvidelsen.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes fluer og andre skadedyr vil blive bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det Teknik & Miljø vurdering, at følges vilkårene 3.16.1 og 3.16.2 i denne miljøgodkendelse, burde der ikke opstå fluegener og rotteproblemer.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af lys i staldene og uden for bygningerne på Bukkegård ikke vil medføre væsentlige problemer eller lysgener for omkringboende, forbigående eller landskabelige hensyn.

10 Gødningsproduktion og håndtering – Nørregård og Bukkegård

10.1 Produktion og opbevaring af husdyrgødning

Opbevaringskapaciteten af husdyrgødning skal være tilstrækkelig i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

10.1.1 Produktion af husdyrgødning

Nørregård og Bukkegård er to anlæg under bedriften ”Bjerregård”. Bedriften består af fem ejendomme/anlæg, hvoraf der er husdyrproduktion på de fire. Husdyrgødningen fra bedriftens dyr vil være i form af gylle. Produktionen af gylle fra den samlede bedrift er beregnet med programmet DLBR Plante IT. Tabel 10 angiver den producerede mængde husdyrgødning efter udvidelsen på den samlede bedrift ejet af Flemming Jensen.

Tabel 10: Produktion af husdyrgødning efter udvidelse

Ejendom/anlæg	Efter udvidelsen
	Gylle m ³
Bjerregård	7.699
St. Vibegård	2.632 (7-30 kg)
Nørregård	8.163
Bukkegård	5.689
I alt	24.183

10.1.2 Ejendommens opbevaringsanlæg

Opbevaring af gylle skal vurderes samlet for hele bedriften. Der er på bedriften eksisterende gyllebeholdere på Nørregård, Bjerregård, St. Vibegård, Bukkegård og Billegravsgård. I tillæg til disse etableres der en ny gyllelagune. Lagunen ønskes placeret ved Bjerregård med en størrelse på 10.000 m³.

Tabel 11: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

	Beholderkapacitet
Nørregård	Beholder 2500 m ³ (overdækket) Buffertank 530 m ³ (overdækket)
Bjerregård	Beholder 2000 m ³ Beholder 2050 m ³ Buffertank 530 m ³ (overdækket) Ny gyllelagune 10.000 m ³
St. Vibegård	Beholder 1100 m ³
Bukkegård	Beholder 2000 m ³ Beholder 700 m ³
Billegravsgård	Beholder 500 m ³
I alt	21.910 m³

Der er således samlet på bedriften ca. 11 måneders opbevaringskapacitet efter fuld implementering af alle udvidelser og etablering af gyllelagune ved Bjerregård.

Den totale opbevaringskapacitet på Nørregård er 3.030 m³, hvoraf 100 % er overdækket. Den totale opbevaringskapacitet på Bukkegård er 2.700 m³. Her er intet overdækket. Samlet giver det en kapacitet på ejendommen på 5.730 m³.

Den totale gylleproduktion på Nørregård/Bukkegård er efter udvidelsen 13.852 m³. 9 måneders opbevaringskapacitet heraf udgør derved 10.389 m³.

Dvs. at der kan opbevares 55 % af den samlede mængde gylle i ejendommens beholdere. Heraf vil 29 % være opbevaret under fast overdækning (Nørregård) og 26 % uden overdækning (Bukkegård) men med flydelag (i ansøgningsskemaet i Husdyrgodkendelse.dk er gyllen fordelt med 24 % + 5 % opbevaret i gyllebeholdere på Nørregård med overdækning og 19 % + 7 % uden overdækning på Bukkegård).

De resterende 45 % af husdyrgødningen vil blive opbevaret i beholdere eller gyllelagune på bedriftens andre ejendomme. Idet den samlede opbevaringskapacitet på bedriften er ca. 11 måneder, er opbevaringskapaciteten tilstrækkelig.

I forbindelse med gylleseparation (se afsnit 10.3) fjernes fiberdelen (ca. 10 %) fra gyllen. Denne leveres til Biokraft A/S og optager således ikke opbevaringskapacitet. Fjernelse af fiberdelen er ikke indregnet i opbevaringskapaciteten, og denne er således reelt endnu højere.

10.2 Bedriftens landbrugsjord

Bedriftens landbrugsjord består af ejede og forpagtede arealer (hertil kommer to husdyrgødningsaftaler). Arealer skal godkendes/reguleres i forbindelse med udarbejdelsen af den første miljøgodkendelse, der meddeles til en af bedriftens ejendomme. Arealerne til bedriften "Bjerregård" er godkendt i forbindelse med § 11-miljøgodkendelsen af 7. december 2011 til St. Vibegård, Poulskervej 22, 3730 Nexø.

Der er i forbindelse med nærværende miljøgodkendelse indsendt en ansøgning om en miljøgodkendelse til St. Vibegård, hvori også de ændringer i forhold til arealer og gyllemængder, som udvidelserne på Nørregård og Bukkegård medfører, kan godkendes. Tildeling af gylle til bedriftens udspretningsarealer bliver således godkendt/reguleret i forbindelse med behandling af en § 12-miljøgodkendelse til St. Vibegård.

10.3 Gylleseparering

Ansøger har siden 2006 anvendt gylleseparation på bedriften. Separationen foregår med et lavteknologisk mobilt separationsanlæg fra Börger. Ved brug af anlægget separeres gyllen i en væskefraktion og en fast fraktion (tørstoffraktion). Den afvandede fiber komprimeres og presses gennem en slange til en container. Væskefraktionen fra filterbånd og skruepresse ledes til gyllebeholder.

Erfaringer fra bornholmske landmænd med det nye anlæg viser, at anlægget fraseparerer mindst 10 % af gyllens kvælstof og ca. 20 % af gyllens fosforindhold i fiberfraktionen.

I takt med at udvidelserne på ansøgers ejendomme/anlæg implementeres, stiger mængden af gylle. Dette betyder, at større mængder vil skulle leveres som rågylle til Biokraft, idet kun den mængde, der svarer til udspretningsarealerne inklusiv aftalearealer, vil blive separeret. Modsat vil mængden af rågylle, som vil skulle leveres til Biokraft, mindskes i takt med, at ansøger får flere husdyrgødningsaftaler på tredjemandsarealer. På sigt er det målet, at al gyllen skal separeres, og kun fiberdelen leveres til Biokraft.

11 Risici – fælles for Nørregård og Bukkegård

11.1 Beskrivelse af mulige uheld

De mulige risici er centreret om mulig forurening af overflade- og grundvand, jord, luft og om mulig skade på mennesker, dyr og planter. De største risici for uheld hænger sammen med drift/brug, lagring og håndtering af husdyrgødning, foder, kemikalier og olie.

Der er risiko for udslip af gylle i forbindelse med pumpning af gylle til gylleholder og ved omlastning til gyllevogn. Derudover kan der ske udslip ved lækage ved påkørsel eller ved tæring af beholderen. Der er risiko for punktforurening med veterinærmedicin.

11.2 Minimering af risiko for uheld

Gylle: Gylle opbevares i en eksisterende gyllebeholder og buffertank. Begge beholdere undersøges jævnligt visuelt for brug, og den lovpligtige beholderkontrol udføres minimum hvert 10. år, senest er den udført i 2004. Der er sugekran på gyllevogn, hvorved risikoen for uheld er minimeret ved flytning og pumpning af gylle.

Veterinærmedicin: Opbevares forsvarligt og anvendes med omtanke og forsigtighed.

Der opbevares ikke kemikalier på ejendommen. Såfremt, der er olie på ejendommen, opbevares det i 200 l tromle indendørs.

11.3 Minimering af gener og forurening ved uheld

Der udarbejdes en beredskabsplan med beskrivelse af procedurer ved uheld. Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året. Beredskabsplanen beskriver, hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer:

- Brand
- Udslip af gylle
- Udslip og spild af kemikalier eller olie
- Spild af pesticider og sprøjtevæske
- Strømsvigt

11.4 Vurdering i forhold til risici

Teknik & Miljø vurderer, at der med udarbejdelsen af en beredskabsplan på tilstrækkelig vis tages hånd om at minimere gener og forurening ved uheld.

12 Egenkontrol og management – fælles for Nørregård og Bukkegård

På Nørregård/Bukkegård er der taget følgende forholdsregler:

Management og planlægning sker i samdrift med Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Aakirkeby.

Driften planlægges, så der under normale omstændigheder aldrig er overbelægning i stierne. Der tages dog forbehold for eventuelle strejker på slagteriet eller lignende uforudsete omstændigheder.

Staldanlægget tilses dagligt, og der foretages en løbende service på anlæg og udstyr. Tilsvarende tilses driftsbygningerne og vedligeholdes ved behov.

Besætningens ejer og medhjælper ajourføres løbende bl.a. ved deltagelse i erfagrupper samt relevante kurser og møder. Bedriften har en arbejdspladsvurdering.

Forbrugt mængde af foder opgøres i forbindelse med effektivitetskontrol 4 gange årligt. Opdaterede foderplaner udarbejdes løbende af konsulent.

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.

Der udlægges klorcalcium (støvbindende middel) på den fælles privatvej for at reducere støvgener.

Færdsel på den fælles privatvej foregår med en hastighed på 10-15 km/t for at mindske støvgener.

Gylletanken er blevet overdækket dels for at reducere lugtgener og dels for at reducere ammoniakudledningen.

Der er udarbejdet en beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle og brand m.v. er beskrevet. Denne plan er indsat som bilag 15 i miljøgodkendelsen.

Egenkontrol

På ejendommen udføres egenkontrolprogram for dyrevelfærd i overensstemmelse med ”Branchekode for dyrevelfærd i besætninger med svin”. Branchekoden dækker gældende lovgivning samt svinebranchens egne krav og anbefalinger ift. dyrevelfærd og er godkendt af Fødevarestyrelsen. Programmet kontrolleres løbende af bedriftens dyrlæge.

På ejendommen udføres registreringer og procedurer, der følger af Code of Practice (COP), som er Danish Crowns regelsæt for svineproducenter.

Hvert tredje år udføres ”DANISH-kontrol”. DANISH er branchens egen kvalitetskontrol, der sikrer og dokumenterer, at alle danske svinebesætninger lever op til dansk lovgivning og branchens egne krav til dyrevelfærd. En uvildig certificeringsvirksomhed har ansvaret for at besøge og godkende alle danske svinebesætninger. Alle besætninger besøges minimum hvert tredje år, hvor besætningen og dokumentationen for bedriften bliver gået igennem sammen med besætningsejeren.

Der gennemføres derudover egenkontrol iht. EU’s ”Branchekode for foderhygiejne”.

Produktionskontrol (effektivitetskontrol) inkl. foderopgørelse udføres 4 gange årligt.

Der føres logbog over flydelag på gyllebeholdere.

Energi- og vandforbruget kontrolleres 4 gange årligt.

På bedriften opbevares endvidere:

Gødningsplan.

Dokumentation for skadedyrsbekæmpelse.

Desuden kan der i løbet af få dage fremskaffes:

Fakturaer på køb og salg af foder.

12.1 Vurdering af egenkontrol og management

Teknik & Miljø vurderer, at bedriftens management og egenkontrolprogram er dækkende.

13 Husdyrbrugets ophør – fælles for Nørregård og Bukkegård

Ved husdyrbrugets ophør tømmes stalde, foderlagre, gyllekanaler og -tanke. Der rengøres overalt, således at der ikke forefindes foder- og gødningsrester mv., der kan tiltrække skadedyr.

Skadedyrsbekæmpelsen på ejendommen opretholdes. Alle forurenende dele på anlæggene fjernes. Der foretages en vedligeholdelse af bygningerne for at undgå forfald, eller bygningerne nedrives. Ved fjernelse af bygningerne vil byggeaffaldet blive sorteret og kørt til henholdsvis forbrænding, genbrug eller deponi.

13.1 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget

Teknik & Miljø vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

14 Husdyrbrugets påvirkning af natur og miljø – fælles for Nørregård og Bukkegård

14.1 Kvælstofpåvirkning af vandmiljø

Produktionen på Nørregård og Bukkegård påvirker miljøet med kvælstof fra husdyrgødning, som udbringes på udbringningsarealerne. Udspretningsarealerne tilknyttet bedriften "Bjerregård" herunder Nørregård og Bukkegård godkendes i forbindelse med et tillæg til § 11-miljøgodkendelsen til St. Vibegård, hvorfor eventuel påvirkning fra arealerne behandles i den forbindelse.

14.2 Ammoniak og natur

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer, og i disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Husdyrproduktioner kan give anledning til udslip af ammoniak og derfor påvirke særligt næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, udbringningsmetode, renholdelse m.v.

Beskyttelsesniveauet for ammoniak omfatter:

- 1) et krav om en begrænsning af ammoniakfordampningen, som gælder for alle husdyrbrug, der skal miljøgodkendes (det generelle reduktionskrav), og
- 2) et krav om maksimal totaldeposition eller merdeposition af ammoniak på de ammoniakfølsomme naturområder.

14.2.1 Det generelle reduktionskrav

Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal det øgede ammoniaktab fra stald og lager reduceres med 30 % i forhold til et fastsat referencestaldsystem i 2007. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan gennemføres som et krav til reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye anlæg.

Den samlede ammoniakemission fra produktionen på Nørregård og Bukkegård er beregnet til 5.226,16 kg N/år ved nudrift og 8.194,72 kg N/år ved ansøgt drift. Det vil sige, at meremissionen for den samlede produktion er 2.968,56 kg N/år. Ved meremission forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket emissionen ved nudrift.

Det generelle krav er, at der for nye stalde og for stalde, hvor indretningen ændres, skal ske en reduktion i ammoniakfordampningen på 30 % i forhold til et fastlagt referencestaldsystem. Kravet om 30 % reduktion på ammoniakudledningen er opfyldt med 531,84 kg N/år mere end nødvendigt.

Ammoniakemissionen reduceres bl.a. ved, at der på Nørregård ændres fra fuldspalte- og fulldrænet gulv til delvist fast gulv, at der på Bukkegård etableres delvist fast gulv i den nye stald, at gyllebeholderen på Nørregård er blevet overdækket, og at der anvendes foderkorrektioner.

14.2.2 Krav ved ammoniakfølsomme naturområder

De ammoniakfølsomme naturområder opdeles i kategori I-natur, kategori II-natur og kategori III-natur. Beskyttelsesniveauet for kategori I-natur og kategori II-natur omfatter en forbudszone på 10 m samt krav til den tilladte totaldeposition. Beskyttelsesniveauet for kategori III-natur kan efter en konkret vurdering være et krav om en maksimal merdeposition.

Kategorisering og beskyttelsesniveau

Kategori I natur

Ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor et enkelt husdyrbrug maksimalt må totalbelaste med 0,2-07 kg N/ha/år afhængigt af andre husdyrbrugs beliggenhed i nærheden*.

Kategori II natur

Nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder: højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha. Et husdyrbrug må totalbelaste med maksimalt 1,0 kg N/ha/år.

Kategori III natur

Anden ammoniakfølsom natur (moser samt mindre heder og overdrev) og ammoniakfølsomme skove. Ved disse naturtyper kan kommunen ud fra en konkret vurdering stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

*) 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug; 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug.

Afstand til kategori I-natur: I forhold til både Nørregård og Bukkegård er der mere end 3 km til nærmeste Natura 2000-område og derfor også mere end 3 km til nærmeste kategori I-natur.

Afstand til kategori II-natur: Nærmeste kategori II-naturareal for de to anlæg er i henhold til Miljøportalen beliggende ca. 1900 m nordvest for Nørregård. Overdrevsarealet er dog tidligere besigtiget og reguleret, således at det i dag er registreret med et areal mindre end 2,5 ha. Nærmeste kategori II-natur er herefter arealer beliggende henholdsvis mere end 2,5 km fra Nørregård og ca. 3 km fra Bukkegård.

Afstand til potentiel kategori III-natur: Nærmeste § 3-overdrev, hede eller mose er overdrevsarealet beliggende ca. 1900 m nordvest for Nørregård, som er omtalt ovenfor.

Husdyrgodkendelse regner automatisk til overdrevsarealet beliggende ca. 1900 m fra anlægget ved Nørregård. Totaldepositionen til området er beregnet til 0,1 kg N/ha/år, og merdepositionen er 0,0 kg N/ha/år. Teknik & Miljø vurderer på denne baggrund, at Nørregårds husdyrproduktion ikke på nuværende tidspunkt påvirker lokaliteten og vil ej heller efter udvidelsen påvirke naturværdierne på denne lokalitet i negativ retning, hvilket blandt andet skyldes afstanden mellem ejendommen og naturområdet.

Da nærmeste kategori I og II-natur ligger betydeligt længere væk end overdrevet, som der beregnes til, vil totaldepositionen til disse arealer således også være 0,1 kg N/ha/år eller mindre. Teknik & Miljø vurderer på den baggrund, at naturarealerne herunder Natura 2000-områderne ikke påvirkes i negativ retning af den planlagte udvidelse på Nørregård og Bukkegård, idet afstanden mellem ejendommen og naturområderne er så stor.

Nærmeste ammoniakfølsomme skov:

Ca. 200 m vest for anlægget ved Bukkegård langs Øle Å ligger en bræmme af skov, som er udpeget som potentielt ammoniakfølsom skov på Danmarks Miljøportal. Til nærmeste punkt på skoven beregnes produktionen på Nørregård/Bukkegård at påvirke med en totaldeposition på 3,5 kg N/ha/år, hvoraf merdepositionen udgør 2,7 kg N/ha/år.

Idet merdepositionen overstiger 1 kg N/ha/år, skal kommunen foretage en vurdering af, hvorvidt skoven er kategori 3-natur, og dernæst i hvilken grad den er ammoniakfølsom. Vurderingen er foretaget ud fra historiske kort og besigtigelse af lokaliteten. Der er på ikke på denne strækning skov på kort fra 1880'erne, og skoven er heller ikke angivet som skov med lang skovkontinuitet på Naturstyrelsens Digitale Naturkort til et Grønt Danmarkskort. På kort fra 1930'erne og senere er der dog skovsignatur på strækningen, og idet skoven er beliggende på stejle skråninger ned mod Øle Å, vurderes arealet på grund af terrænforholdene ikke tidligere at have været opdyrket. Det vurderes derfor, at skoven er vokset frem af sig selv på arealer, som ikke har været dyrket inden for ca. 200 år. Der er fundet tre plantearter, som findes på Naturstyrelsens liste over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove (Druemunke, Skov-Fuglegræs og Tvebo Baldrian). På denne baggrund vurderer Teknik & Miljø skoven som værende omfattet af kategori 3-natur som ammoniakfølsom skov.

Teknik & Miljø har efterfølgende foretaget en vurdering af beskyttelsesniveauet for lokaliteten. Der er tale om blandet løvskov på muldbund domineret af ask og kirsebær. På våde partier nær vandløbet vokser en del rød-el. Habitatnaturtype 91E0 Elle- og askeskov vurderes at være til stede, mens andre del af skoven har træk af habitatnaturtype 9130 Bøgeskov på muldbund - dog uden bøg.

For skovtyper på habitatdirektivet er der fastsat tålegrænser på 10-20 kg N/ha/år. Skovtyper, der naturligt har et højt kvælstofindhold i jorden og skove med træarter, der binder kvælstof fra luften som f.eks. rødell, kan have en højere tålegrænse.

Baggrundsbelastningen med kvælstofdeposition er som gennemsnit på Bornholm beregnet til 13,5 kg N/ha/år. Beregnet mere specifikt i kvadrater på 6 x 6 km er kvælstofdepositionen i dette område beregnet til 13,1 kg N/ha/år. Den totale ammoniakdeposition på den del af skoven, som ligger nærmest Bukkegård, kan derfor anslås til 13,1 kg N/ha/år (baggrundsbelastning) + 3,5 kg N/ha/år (totaldeposition fra Nørregård/Bukkegård) = 16,6 kg N/ha/år. Den vejledende øvre tålegrænse på 20 kg N/ha/år er således ikke overskredet, og da skoven i øvrigt vurderes som værende naturligt næringsrig, har Teknik & Miljø vurderet, at der ikke er grundlag for at stille skærpede krav til den maksimale kvælstofdeposition til skoven. Yderligere baggrund for denne konklusion kan ses i Notat om skovstrækning ved Øle Å vest for Bukkegård i Bilag 5.

Vandløb og søer

Vandløb og søer påvirkes hovedsageligt af udvaskning samt direkte afstrømning til recipienterne. Søer og vandhuller er særligt følsomme over for tilførsel af fosfor, men visse kær- og mosetyper i tilknytning til søer og vandhuller kan også være følsomme over for kvælstoftilførsel enten via vandmiljøet eller fra luften. Den atmosfæriske påvirkning af områdets små søer er dog så begrænset i forhold til øvrig påvirkning, at der kan ses bort fra denne.

14.3 Vurdering

Det vurderes, at ingen naturområder beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller af habitatbekendtgørelsen bliver påvirket væsentligt af den planlagte udvidelse på Nørregård og Bukkegård, idet der på grund af afstanden, placeringen af de nævnte naturområder i forhold til Nørregård og Bukkegård samt opblanding af kvælstof i atmosfæren kun forekommer ingen eller en ubetydelig påvirkning af de nævnte områder. I forhold til skoven ved Øle Å er det Teknik & Miljø vurdering, at da den i forvejen indeholder næringstolerante arter, vil den øgede ammoniakdeposition ikke påvirke skoven og dens naturindhold væsentligt. Det er på baggrund af ovenstående beskrivelse og beregninger Teknik & Miljø's samlede vurdering, at den planlagte udvidelse på Nørregård og Bukkegård ikke vil påvirke lokaliteter i området og deres naturindhold væsentligt.

14.4 Påvirkning af arter med strenge beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

EU-landene har vedtaget fælles regler om at beskytte naturen. Habitatdirektivet forpligter medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges.

Arternes forekomst og udbredelse opdateres løbende gennem det nationale program for overvågning af vandmiljø og natur (NOVANA).

I Bornholms Regionskommunes egen database, er der følgende registreringer af bilag IV-arter i området omkring Nørregård og Bukkegård:

- Løvfrø i søen ved Nørregård (2002)
- Grønbroget tudse ved Brandsgård ca. 160 m nordøst for Nørregård (2005)
- Løvfrø (2003) og grønbroget tudse (2005) ved sø ved St. Pilegård ca. 500 m øst for Nørregård
- Løvfrø i sø ved Bukkegård (1986, 1999, 2001)
- Løvfrø (86, 97, 98, 99, 2001) i sø ca. 300 m nordøst for Bukkegård
- Endvidere løvfrø i sø ca. 700 m NØ for Bukkegård (1986)
- Og løvfrø (2003) og grønbroget tudse (2005) ca. 800 m øst for Bukkegård

14.4.1 Løvfrø

Fra Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets Bilag IV (DMU):

Løvfrøen findes i det sydøstlige Jylland, på Als, Bornholm, Lolland og enkelte steder på Sjælland og Fyn. Den har en meget højtlydt og karakteristisk kvækken, som gør den forholdsvis let at opdage. Løvfrøen yngler i mange forskellige typer vandhuller og vådområder. Lavvandede tidvise vandhuller og oversvømmelser på afgræssede arealer er de mest optimale. Et godt ynglested for løvfrøen kan også være gamle, lysåbne mergelgrave med lavvandede partier og god vandkvalitet. Løvfrøen har en god spredningsevne og er i stand til at kolonisere nye vandhuller og oversvømmelser op til flere km væk fra eksisterende, livskraftige bestande.

Uden for yngletiden opholder løvfrøerne sig især i brombærbuske i levende hegn, krat og skovbryn. Foruden brombær er løvfrøens foretrukne levested på land ofte tjørn, gedebled, hunderose, slåen og hassel. Løvfrøernes fordeling i terrænet vil i de fleste landskaber være lokaliseret til de foretrukne, ideelle yngleområder, som samtidig yder dem god beskyttelse og er gode fødesøgningssteder. I yngletiden kan hannerne om dagen opholde sig i eller ved ynglestedet, men de kan også opholde sig på de samme steder, som de lever i uden for yngletiden, og vandre frem og tilbage mellem ynglestedet og levestederne på land i aften- og nattetimerne.

Uden for yngletiden vandrer løvfrøerne ofte flere km ud i terrænet, men langt de fleste individer kan leve inden for en afstand på blot 100 meter fra ynglestedet, såfremt der er tilstrækkeligt med egnede rasteområder. I praksis vil det ofte være svært at stedfæste artens rasteområde præcist, da arten kan forekomme spredt uden for yngletiden.

Løvfrøerne overvintrer nedgravet i jorden eller på andre beskyttede gemmesteder. De kan overleve let frost. Ofte vil de grave sig ned på relativt åbne steder (græsarealer). Sandsynligvis er vinterkvarterene ofte ret tæt på ynglevandhullerne.

Trusler mod løvfrøen er især:

- Opsplitning af bestande og levesteder
- Ødelæggelse og forringelse af yngle- og rasteområder (bl.a. ved overskygning, tilgroning og næringsberigelse, samt udsætning af fisk og krebs og andehold)
- Anlæg af veje og byggeri

14.4.2 Grønbroget tudse

Fra Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets Bilag IV (DMU):

Grønbroget tudse hører til landets sjældne og truede paddearter. Den mangler helt i Jylland, men findes på de større øer og mange af de mindre. Arten forekommer i forskellige typer vandhuller uden vegetation, især nær kysten. Arten kan give problemer i forbindelse med anlægsarbejde, da den ofte tiltrækkes af anlægsaktiviteter og yngler i midlertidige vandsamlinger, som kan opstå på byggepladser. På Bornholm er den gået stærkt tilbage og findes nu kun meget spredt.

Grønbroget tudse er i nogen grad en pionerart, der opsøger nyopståede vandhuller, hvorimod den trives dårligt i vandhuller, som er groet til. Kravet om, at der hele tiden skal opstå nye vandhuller, kan imidlertid i de fleste tilfælde ikke opfyldes. I stedet anvender tudserne vandhuller så bare og ubevoksede som muligt. Derudover kan tudserne også yngle i vandsamlinger, der på en eller anden måde er usædvanlige, fx brakvandshuller. Et fællestræk for alle disse typer af vandsamlinger er, at tudserne her kan være relativt fri for konkurrenter og rovdyr.

Vandsamlingerne skal holde vand et stykke hen på sommeren. Under gunstige forhold kan ynglen gå på land allerede i midten af juni, men normalt sker det først i juli-august.

Nye vandhuller kan opstå ved naturlige materialeomlejring, fx langs kysterne. I moderne tid er råstofgrave blevet vigtige levesteder. Tudserne trives også i grusgrave, hvor der graves aktivt. Tudserne yngler særligt gerne i de vandsamlinger, der er nyligt udgravet, hvorimod ældre tilgroede vandsamlinger i andre dele af grusgraven ofte forlades af tudserne.

Oversvømmede marker kan være vigtige ynglesteder. Det drejer sig om lavninger i marker, hvor dræneene ikke fungerer, og hvor der derfor står vand i forsommeren. Sådanne steder fungerer dog kun i en kortere årrække. Enten bliver dræneene repareret, så vandet forsvinder, eller også bliver dræneene ikke repareret, og så opstår der et permanent vandhul, som hurtigt gror til og bliver uegnet. Tudserne kan normalt kun yngle, så længe der pløjes (eller græsses) helt ned til vandkanten. Andre typer af nygravede vandhuller kan også kortvarigt anvendes, fx nye vandhuller gravet til jagtformål.

Naturlige bare vandhuller er især små vandsamlinger mellem klipperne, sådan som de findes ved Bornholms nord- og østkyst. Kunstige bare vandhuller kan fx være betonbassiner. Ved nogle gårde ligger der små betonbassiner, som tidligere har været anvendt til møddinger eller til ajle, men som nu blot ligger hen med vand. Derudover yngler tudserne i forskellige vandsamlinger, hvor bunden er foret med beton, asfalt, fliser eller sten.

En del gadekær og vandhuller ved gårde er befæstede med stensætninger. Her er der ikke ret megen bevoksning, og dermed kan tudserne bruge dem. Gadekær eller branddamme med lodrette betonkanter, er dårligt egnede for tudserne, fordi tudserne vanskeligt kan komme op af vandet. Generelt for deres ophold på land gælder, at de foretrækker steder med meget sparsom vegetation. De foretrækker steder med bar jord eller sand eller befæstet med grus, småsten, klinker, sten, asfalt eller gammel, sprukken

beton, og meget ofte i tilknytning til menneskeboliger. Typisk raster de om dagen i jordhuller, under sten, under skrammelbunker, under terrassefliser eller inde i bygninger (udhuse, stalde). De opholder sig meget gerne i alle former for drivhuse.

Tudserne kan være meget afhængige af, at der bevares egnede rasteområder. Rastestederne skal helst være solåbne. Hvis et område gror til med trævækst og bliver mere fugtigt og skyggefuldt, vil de grønbrogede tudser forsvinde.

Trusler:

- Ophør af naturlig forstyrrelse og ødelæggelse af yngleområder
- Retablering af råstofgrave
- Ødelæggelse af rasteområder
- Anlæg af veje og byggeri.

14.5 Vurdering

De data, Bornholms Regionskommune har, er ikke helt nye og således må det forventes, at der kan være sket ændringer. Det må imidlertid konstateres, at løvfro og grønbroget tudse er registreret flere steder i området, bl.a. er løvfroen registreret i begge de søer, som ligger tættest på henholdsvis Nørregård og Bukkegård.

Trusler mod løvfro og grønbroget tudse er bl.a. ødelæggelse af ynglesteder ved tilgroning. Tilgroning sker naturligt men kan potentielt øges ved større næringspåvirkning.

Tabel 12: Beregnet ammoniakdeposition til søer beliggende inden for 300 m af Nørregård eller Bukkegård.

Naturtype	Afstand fra nærmeste stald ca. m	Beliggenhed	Merdeposition kg N/ha/år	Totaldeposition fra bedriften kg N/ha/år	Totaldeposition fra bedrift + baggrund* kg N/ha/år	Forudsætninger
Sø	35 m	SV for Nørregård	0,5	14,2	27,7	ruhed opland l, ruhed natur bn, kildehøjde 6, kumulation 0
Sø	130 m	N for Nørregård	0,2	2,9	16,4	ruhed opland rv, ruhed natur bn, kildehøjde 6, kumulation 0
Sø	150 m	NØ for Nørregård	0,4	3,6	17,1	ruhed opland rv, ruhed natur bn, kildehøjde 6, kumulation 0
Sø	10 m	NØ for Bukkegård	21,0	25,1	38,6	ruhed opland l, ruhed natur bn, kildehøjde 6, kumulation 1
Sø	300 m	NØ for Bukkegård	0,6	0,9	14,4	ruhed opland rv, ruhed natur bn, kildehøjde 6, kumulation 1

*Baggrundsbelastning er for Bornholms Regionskommune 13,5 kg N/ha/år ifølge DCE (Nationalt Center for Miljø og Energi) se http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/depositiontables.asp?period=2012&water=kommuner&Select=Vis+tabel

De fleste søer og vandhuller beliggende i eller ved landbrugsarealer er næringsrige søer, som der ikke er fastsat tålegrænser for. Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder end ammoniakdeposition.

Søerne i området har karakter af vandhuller i eller ved landbrugsarealer, og de fremtræder næringspåvirkede. Teknik & Miljø vurderer, at Bilag IV-arter og deres yngle- og rasteområder ikke vil blive påvirket væsentligt af atmosfæriske kvælstofbidrag fra Nørregård og Bukkegård, da søerne i forvejen er næringsrige, hvorfor det atmosfæriske kvælstofbidrag i den sammenhæng ikke vurderes at kunne medføre en væsentlig ændring i lokaliteternes tilstand.

Teknik & Miljø vurderer derfor, at Bilag IV-arterne og deres levesteder ikke trues af den forestående udvidelse på Nørregård og Bukkegård.

15 Bedste tilgængelige teknik - BAT

Bedste Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Techniques) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse energiforbruget. Kommunen skal ved vurderingen af en ansøgning sikre sig, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, jf. § 19 i husdyrgodkendelsesloven.

Miljøstyrelsen har fået udarbejdet beskrivelser af en række relevante teknikker og teknologier med en dokumenteret miljøeffekt inden for fodring, staldindretning, opbevaring/behandling af husdyrgødning og udbringning af husdyrgødning (Teknologiblade). Teknologibladene indeholder ligeledes tal for miljø- og driftsøkonomi.

Anvendelse af teknikker, der er beskrevet i Miljøstyrelsens Teknologiblade, sikrer, at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger på miljøet, og at teknikken kan anvendes på økonomisk mulige vilkår under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper om lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v.

De teknikker og teknologier, som er beskrevet i Miljøstyrelsens Teknologiblade, har dannet grundlag for fastsættelsen af vejledende emissionsgrænseværdier for relevante forureningsparametre (ammoniak og fosfor), som er opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Kommunen skal således vurdere anvendelsen af BAT i forhold til emissionsgrænseværdier beregnet for det specifikke anlæg ud fra Miljøstyrelsens vejledning.

Så længe ansøger samlet set overholder den eller de af godkendelsesmyndigheden fastsatte emissionsgrænseværdi(er), har ansøgeren ret til selv at bestemme:

- Hvilke teknikker og teknologier som er mest hensigtsmæssige for ansøger at anvende i driften af husdyrbruget
- Hvor på anlægget – både nyetablerede og eksisterende dele af anlægget - ansøger ønsker at anvende teknikker og teknologier til opfyldelse af emissionsgrænseværdier.

Godkendelsesmyndigheden skal med relevante indretnings-, drifts- og egenkontrollvilkår til de teknikker og teknologier, som ansøger har valgt som virkemiddel til opfyldelse af de fastsatte emissionsgrænseværdier, sikre, at anvendelse af BAT er opfyldt.

Udover fodring, staldindretning, opbevaring/behandling af husdyrgødning og udbringning af husdyrgødning, skal kommunen vurdere BAT også i forhold til energibesparende foranstaltninger, vandbesparende foranstaltninger og management.

I dette kapitel redegøres først for beregningen og opfyldelsen af den vejledende emissionsgrænseværdi for ammoniak. I de efterfølgende afsnit gennemgås og vurderes BAT anvendt inden for samtlige ovennævnte kategorier.

15.1 Samlede ammoniakemission fra produktionen i forhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniak

Ud fra teknologibladene har Miljøstyrelsen vurderet, hvilken kombination af teknikker og teknologier der efter en nærmere række kriterier kan betegnes som værende BAT. Dette munder ud i, at der er fastsat vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniakemission, som er opnåelige ved anvendelse af BAT.

Beregningen af emissionsgrænseværdi for ammoniak fra stald og lager fra Nørregård og Bukkegård er foretaget ud fra Miljøstyrelsens vejledning fra maj 2011. BAT-beregningen er foretaget med udgangspunkt i de normer og dyreenheder, som var gældende på ansøgningstidspunktet. Det vil sige 2013/14-normer og den daværende dyreenhedsberegning.

BAT-emissionskravet er beregnet i henhold til nedenstående:

Nørregård:

2.620 slagtesvin (30-117 kg) i eksisterende stald (50-75 % fast gulv)	86,94 DE ²
10.850 slagtesvin (30-117 kg) i eksisterende stalde med ændret gulvtype (25-49 % fast gulv, betragtes derfor i denne forbindelse som nye stalde)	351,07 DE ³

Bukkegård:

3.200 slagtesvin (30-117 kg) i eksisterende stald (fulddrænet gulv)	106,18 DE ⁴
6.000 slagtesvin (30-117 kg) i ny stald (25-49 % fast gulv)	199,10 DE ⁵

Vægtkorrektio n slagtesvin 30-117 kg:

$$((117 - 30) (13,77 + 0,1733 (117 + 30))) / 2838 = 1,2031$$

Beregning af emissionsgrænseværdi:

Nørregård:

2.620 sl.vin x 1,2031 (vægtkorr.) x 0,31 (emissionsgrænseværdi) =	977,14 kg N
11.350 sl.svin x 1,2031 (vægtkorr.) x (0,30 – 0,09/540 (351,07 DE – 210 DE))=	3.519,29 kg N

Bukkegård:

3.200 sl.svin x 1,2031 (vægtkorr.) x 0,40 (emissionsgrænseværdi) =	1.539,93 kg N
6.000 sl.svin x 1,2031 (vægtkorr.) x 0,30 (emissionsgrænseværdi) =	2.165,53 kg N

Total begge anlæg =

8.201,89 kg N

I henhold til Miljøministeriets vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniak, er et totalt emissionsniveau på 8.201,89 kg NH₄-N således opnåelig ved anvendelse af BAT på denne ejendom. Det er derfor som udgangspunkt dette niveau, kommunen skal stille krav om overholdelse af som værende BAT.

Ifølge beregning i husdyrgodkendelse.dk er den samlede ammoniakemission fra anlæggene i ansøgt drift 8.194,72 kg NH₄-N pr. år. Ammoniakemissionen fra produktionen ligger derfor under den vejledende emissionsgrænseværdi for ammoniakemission og må derfor samlet set vurderes at være BAT i denne henseende.

Teknik & Miljø har foretaget en BAT-beregning også med udgangspunkt i de nye gældende dyreenheder. Resultatet af denne er et totalt emissionsniveau på 8.262,88 kg NH₄-N, hvilket derfor

² Dyreenheder som de blev beregnet på ansøgningstidspunktet.

³ Dyreenheder som de blev beregnet på ansøgningstidspunktet.

⁴ Dyreenheder som de blev beregnet på ansøgningstidspunktet.

⁵ Dyreenheder som de blev beregnet på ansøgningstidspunktet.

også ville være opfyldt. Teknik & Miljø finder det dog i forhold til BAT mest korrekt at regne med de forhold, som var gældende på ansøgningstidspunktet.

Det konkrete ammoniakemissionsniveau er opnået ved anvendelse af en kombination af teknologier og teknikker som: valg af gulvtyper, overdækning af gyllebeholder og foderkorrektioner.

I de følgende afsnit gennemgås de enkelte områder, teknologier og teknikker.

15.2 Foderoplysninger

Der fodres med vådfoder tilsat fytase. Fodringen optimeres efter foderplaner udarbejdet af konsulent. Disse revideres årligt eller efter behov. Der udtages jævnlige foderprøver, og der udføres effektivitetskontrol 4 gange om året.

Der vil i ansøgt drift blive anvendt foderkorrektion til reduktion af ammoniakudledningen. Der vil således blive anvendt maksimalt 145,3 g råprotein/FE og 2,80 FE/kg tilvækst eller tilsvarende kombination, som giver samme reduktion i ammoniakemissionen. Der stilles vilkår om dette i nærværende miljøgodkendelse (se vilkår i afsnit 3.4). Fodring er yderligere beskrevet i afsnit 5.2 og afsnit 8.2.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for fosfor ved konventionel produktion af slagtesvin er et niveau på 22,3 kg P/DE ab lager opnåeligt ved anvendelse af BAT. Den samlede emissionsgrænseværdi for produktionen kan heraf udregnes som $22,3 \text{ kg P/DE ab lager} \times 682,41 \text{ DE} = 15.217,74 \text{ kg P ab lager}$.

For at opfylde kravet til BAT for fosfor i foderet har ansøger valgt at reducere indholdet af fosfor i foderet til slagtesvin fra normalt 4,80 g P pr. FEsv til 4,74 g P pr. FEsv i ansøgt drift. I ansøgningsskemaet er mængden af P ab lager herefter beregnet til 15.186,20 kg. Det vejledende BAT-emissionsniveau er således overholdt med den beskrevne foderkorrektion.

Benzosyre er forholdsvis dyrt at anvende og er derfor fravalgt til fordel for de valgte virkemidler.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT inden for foderteknologi til svinebrug. Se endvidere den samlede vurdering af BAT i forhold til ammoniakemission afsnit 15.10.

15.3 Staldteknologi

15.3.1 Gulvtyper

På Nørregård bibeholdes eksisterende gulv i stald C, som er delvist fast gulv med 75 % fast gulv, hvilket er det staldsystem for slagtesvin, der har den laveste ammoniakfordampning. I stald E og F var der tidligere fuldspaltegulv, men disse er i forbindelse med ibrugtagning af den hjemviste miljøgodkendelse fra 2012 ændret til delvist fast gulv med 25-49 % fast gulv. Der stilles i nærværende miljøgodkendelse vilkår om delvist fast gulv med 25-49 % fast gulv, ligesom det er tilfældet i den eksisterende (hjemviste) miljøgodkendelse fra 2012. Se vilkår 3.3.1.

På Bukkegård sker ingen ændringer i den eksisterende stald, som er med fulddrænet gulv. Den nye stald etableres med delvist fast gulv med 25-49 % fast gulv. Se vilkår 3.3.1.

I henhold til Miljøstyrelsens teknologiblad kan slagtesvinestalde med delvist fast gulv reducere lugt- og ammoniakemissionen i forhold til stalde med drænet eller fuldspaltegulv som følge af:

- Reduceret gylleoverflade
- Lavere staldtemperatur og dermed også lavere gylletemperatur
- Ingen gyllekumme under grisenes lejeareal, hvorved grisenes varmeproduktion ikke medvirker til dels at skabe høje lufthastigheder i gyllekummen, dels give en ekstra opvarmning af gyllen.

Det er dog en forudsætning, at stierne kan holdes rene. Risikoen for svineri i stierne øges med stigende andel af fast gulv. Gulve med en større andel af fast gulv (50–75 % fast gulv) har en reduceret ammoniakemission i forhold til gulve med 25–49 % fast gulv jf. norm for ammoniaktab fra staldanlæg. Største ulempe er imidlertid, at risikoen for svineri på det faste gulv stiger med øget andel af fast gulv. Specielt arbejdsmiljøet i forbindelse med den daglige pasning og i særdeleshed håndtering af tilsølede slagtesvin i forbindelse med vejning og udlevering får mange slagtesvineproducenter til at fravælge slagtesvinestier med stor andel af fast gulv i lejearealet. Svineri i stierne kræver manuel renholdelse af stierne (skrabning), hvilket medfører øget arbejde og dermed omkostning.

Ansøger har på baggrund af disse forhold valgt delvist fast gulv med 25–49 % fast gulv i den nye slagtesvinestald.

Ansøger har i eksisterende stald på Bukkegård, som ikke renoveres, valgt at beholde det fulddræned gulv, selv om dette ikke isoleret er BAT. Men idet der er tale om en eksisterende stald, er der omkostninger forbundet med at skifte gulvtype, og ansøger har derfor valgt at beholde gulvet mod til gengæld at reducere produktionens ammoniakfordampning ved brug af foderkorrektioner. Der stilles i nærværende miljøgodkendelse vilkår om, at når den eksisterende stald skal renoveres, skal bedste anvendelige teknologi implementeres i dette staldafsnit. Se vilkår 3.3.2.

Se endvidere den samlede vurdering af BAT i forhold til ammoniakemission afsnit 15.10.

15.3.2 Hyppig gylleudslusning

Hyppig gylleudslusning i form af udslusning hver anden uge anvendes frivilligt som virkemiddel på Nørregård til at reducere lugtudledningen fra stalde. Det er en mulighed at udnytte alle 3.500 stipladser i stalden til slagtesvin med en gennemsnitsvægt på 73,5 kg, hvis hyppig gylleudslusning anvendes ugentligt. Der er forudsat en effekt i form af lugtreduktion på mindst 7 %.

Hyppig gylleudslusning som lugtreducerende teknologi er optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste til anvendelse i stalde med fulddrænet gulv med en lugtreducerende effekt på mindst 20 % men er ikke optaget på Teknologilisten til anvendelse i stalde med delvist spaltegulv endnu. SEGES/Videncenter for Svineproduktion har dog en forventning om, at hyppig gylleudslusning har en lugtreducerende effekt på 14 % i dette staldsystem.

Teknik & Miljø har, fordi hyppig gylleudslusning forventes at blive godkendt af Miljøstyrelsen, indskrevet dette som et muligt virkemiddel i miljøgodkendelsen. Teknik & Miljø har dog samtidig stillet vilkår om, at udnyttelse af mere end 3280 stipladser baseret på brug af hyppig gylleudslusning først må gennemføres, når hyppig gylleudslusning på delvist spaltegulv er optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste som virkemiddel til at reducere lugtemissionen fra slagtesvinestalde. Endvidere er der stillet vilkår om, at Teknik & Miljø, når teknologibladet foreligger, stiller de nødvendige supplerende vilkår til miljøgodkendelsen.

Se vilkår 3.2.1-3.2.3 samt yderligere beskrivelse i afsnit 6.3.1.1.

15.3.3 Fravalg af BAT-teknologier inden for staldteknologier

På Miljøstyrelsens liste over teknologier, som kan reducere ammoniakfordampningen fra staldanlæg med slagtesvin er udover delvist spaltegulv også gyllekøling, svovlsyrebehandling af gylle og luftrensning.

Gyllekøling

Stald F på Nørregård er forberedt til gyllekøling. Der er imidlertid ikke noget varmebehov i anlæggets bygninger, så et gyllekølingsanlæg vil være forholdsvist dyrt i drift, fordi varmen ikke kan udnyttes. Gyllekøling er derfor fravalgt på nuværende tidspunkt til fordel for de anvendte virkemidler foderkorrektioner og overdækning af gyllebeholder, samt ændring af gulvtype i de to stalde E og F.

Forsuring

Gylleforsuring vil også kræve en betydelig investering og efterfølgende driftsudgifter til el og syre samt vedligeholdelse af teknikken til gylleforsuringsanlægget. Der kan desuden være lugtgener forbundet med drift af gylleforsuringsanlæg. Der foreligger ikke erfaringer med kombinationen af gylleforsuring og efterfølgende separation af gyllen, og gylleforsuring harmonerer ikke godt sammen med leverance af rågylle og fiber til biogasproduktion, idet disse ikke må være for sure.

Luftrensning

Luftrenningsanlæg er ligesom forsuringsanlæg væsentligt mere omkostningstungt både ved etablering og drift end foderkorrektioner og overdækning af gylletanken. Luftrensning til reduktion af lugt vil kræve, at hovedparten af udluftningsluften renses, og derfor er luftrensning af lugt meget omkostningstungt.

15.4 Samlet vurdering af BAT inden for staldteknologi

På baggrund af ovenstående vurderer Teknik & Miljø ud fra en samlet vurdering, hvori også indgår opbevaring, at der anvendes BAT inden for staldteknologi.

15.5 Opbevaring/behandling af gødning

15.5.1 Opbevaring

Gyllen opbevares i stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt, således at det hele tiden sikres, at beholdernes bund og vægge er tætte. Der er ingen spjæld, men alt overpumpes via neddykket rør. Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle.

Der kan opbevares 55 % af den samlede mængde gylle produceret på Nørregård og Bukkegård i ejendommens beholdere. Heraf vil 29 % være opbevaret under fast overdækning og 26 % uden overdækning, men med flydelag. Gyllen ledes først til buffertank, separeres så, og efterfølgende ledes væskefraktionen til gylletanken. Den gylle, der ikke er plads til på Nørregård eller Bukkegård, vil blive opbevaret i beholdere eller gyllelagune på bedriftens andre ejendomme.

De lovpligtige regelmæssige eftersyn hvert 10. år på gyllebeholdere bliver gennemført, således at det kontrolleres, om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT i forhold til opbevaring af husdyrgødning.

15.5.2 Overdækning

Den eksisterende gyllebeholder på Nørregård er i forbindelse med ibrugtagning af den hjemviste miljøgodkendelse fra 2012 blevet overdækket med teltoverdækning. Overdækningen mindsker ammoniakfordampningen fra denne beholder med 50 % i forhold til, hvis den ikke var overdækket. Endvidere er forbeholderen på Nørregård overdækket i forvejen. Således er gylleopbevaringen på Nørregård 100 % overdækket.

På Bukkegård er der to eksisterende gylleholdere på henholdsvis 2000 og 700 m³. Overdækning af disse to gylleholdere ville kunne reducere ammoniaktabet fra produktionen yderligere. Ansøger har dog fundet, at overdækning af gylleholderne ville blive relativt dyrt set i forhold til andre tiltag til reduktion af ammoniakfordampningen og har valgt at reducere ammoniakfordampningen ved en kombination af gulvtype, foderkorrektioner og overdækning af tankene på Nørregård.

15.5.3 Gylleseparation

Den gylle, som skal udbringes på bedriftens udbringningsarealer, separeres med et lavteknologisk mobilt separationsanlæg. Ved brug af anlægget separeres gyllen i en væskefraktion og en fast fraktion (tørstoffraktion). Fiberfraktionen leveres til Biokraft ligesom den overskydende mængde rågylle. På sigt er det målet, at al gyllen skal separeres, og kun fiberdelen leveres til Biokraft.

Miljøstyrelsen har udarbejdet et teknologiblad om separering af gylle med skruepresse. Af dette fremgår det, at forudsat at fiberfraktionen ikke anvendes som markgødning på bedriftens arealer, kan der opnås en række fordele. På Nørregård og Bukkegård afsættes fiberfraktionen til Biokraft, så kun væskefraktionen skal udbringes på bedriftens arealer. Fordelene ved udbringning af væskefraktionen sammenlignet med rågylle er bl.a.:

- Reduceret udbringningsareal for bedriften (da der er mindre kvælstof i væskefraktionen)
- Nemmere omrøring, pumpning og udbringning (da væskefraktionen er mere tyndtflydende)
- Reducerede lugtgener fra udbringning (da væskefraktionen trænger hurtigere ned i jorden)
- Reduceret ammoniakfordampning fra udbringning (da væskefraktionen trænger hurtigere ned i jorden)
- Reduceret nitratudvaskning (kvælstoffet i væskefraktionen udnyttes bedre)
- Reduceret fosforoverskud (da en stor del af fosforen opkoncentreres i fiberfraktionen)

Ulemperne kan være, at separeringen kan give anledning til øget ammoniakfordampning og øgede lugtgener som følge af øget omrøring i fortank eller gyllekanal.

Endvidere kan der forekomme en vis ammoniakfordampning og lugt fra skruepressen under driften, men der er ikke identificeret resultater fra undersøgelser, der dokumenterer størrelsen af disse gener. Skruepressens bidrag til den samlede lugtemission fra staldanlægget vurderes dog at være relativt lille, jf. Miljøstyrelsens teknologiblad

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT i forhold til opbevaring og behandling af husdyrgødning. Se endvidere den samlede vurdering af BAT i forhold til ammoniakemission afsnit 15.10.

15.6 Udbringning af husdyrgødning

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer inden for 6 timer, og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres, at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer, og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene. Endvidere omfattes de fleste vandløb af regler om 10 meter randzone i henhold til anden lovgivning.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Da arealerne er jordbundstype 7 og 8 (lerjord) og der primært dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. På sort jord og græsmarker bliver gyllen dog nedfældet jf. lovkrav.

Da gyllen, som tildeles udspretningsarealerne, separeres, tildeles disse arealer udelukkende væskefraktionen. Væskefraktionen fra separering trænger hurtigt ned i jorden og lugter mindre ved udbringning og har en lavere ammoniakfordampning i forhold til rågyllen.

I relation til udbringning af husdyrgødning er det Miljøstyrelsens opfattelse, at gældende lovregulering er BAT. Teknik & Miljø vurderer på ovenstående baggrund, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

15.7 Energibesparende foranstaltninger

Energi anvendes til belysning, ventilation og pumpning samt separation af gylle.

Lysset i staldene er styret manuelt og vil kun være tændt i forhold til at opfylde lovkrav samt ved gennemgang af grisene. Udendørsbelysningen styres af sensorer/manuelt. Det vurderes derfor, at der er et minimalt forbrug af lys.

På Bukkegård vil den nye stald blive etableret med den nyeste lavenergi ventilation. Efterhånden som ventilationsanlæg i de andre stalde skal udskiftes, bliver det til lavenergityper.

Teknik & Miljø vurderer, at der på denne baggrund anvendes BAT i relation til at sikre, at energiforbruget på ejendommen er så lavt som muligt.

15.8 Vandbesparende foranstaltninger

Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Vandforbruget registreres. Eventuelle lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Produktionens vandforbrug går primært til dyrenes drikkevand og her vil en besparelse være i modstrid med dyrevelfærden. Drikkesystemerne i staldene er moderne anlæg, som er udviklet, så vandspild undgås eller mindskes. Staldene iblodsættes inden vask med automatisk iblodsætningsanlæg med timerfunktion.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT i relation til at mindske vandforbruget.

15.9 Management og Godt Landmandskab

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokumentet for bedste tilgængelige tekniker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder.

På Nørregård/Bukkegård er der taget følgende forholdsregler:

Management og planlægning sker i samdrift med Bjerregård, Søndre Landevej 77, 3720 Åkirkeby.

Driften planlægges, så der under normale omstændigheder aldrig er overbelægning i stierne. Der tages dog forbehold for eventuelle strejker på slagteriet eller lignende uforudsete omstændigheder.

Staldanlægget tilses dagligt, og der foretages en løbende service på anlæg og udstyr. Tilsvarende tilses driftsbygningerne og vedligeholdes ved behov.

Besætningens ejer og medhjælper ajourføres løbende bl.a. ved deltagelse i erfagrupper samt relevante kurser og møder. Bedriften har en arbejdspladsvurdering.

Elforbrug opgøres en gang årligt og vandforbruget opgøres 4 gange årligt.

Forbrugt mængde af foder opgøres i forbindelse med effektivitetskontrol 4 gange årligt.

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.

Der udlægges klorcalcium (støvbindende middel) på den fælles privatvej for at reducere støvgener.

Færdsel på den fælles privatvej foregår med en hastighed på 10-15 km/t for at mindske støvgener.

Der udarbejdes en beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle og brand m.v. er beskrevet. Denne plan eftersendes til Teknik & Miljø senest en måned efter miljøgodkendelsen er meddelt.

Endvidere følges en række egenkontrolprogrammer, se afsnit 12.

Teknik & Miljø vurderer på baggrund heraf, at ejendommen lever op til BAT-kravet inden for management.

15.10 Samlet vurdering vedrørende BAT

Teknik & Miljø vurderer, at der på Bukkegård og Nørregård anvendes BAT inden for de relevante områder.

Hvad angår BAT i forhold til ammoniakemission, skal der anlægges en samlet vurdering af den kombination af teknologier og teknikker, som ansøger har valgt for at opfylde den beregnede BAT-emissionsgrænseværdi for ejendommen. Den beregnede vejledende emissionsgrænseværdi for ammoniak for ejendommen er et totalt emissionsniveau på 8.201,89 kg N, og da den beregnede samlede ammoniakemission fra anlæggene i ansøgt drift er på 8.194,72 kg N pr. år, vurderer Teknik & Miljø derfor den valgte kombination af virkemidler som værende BAT i denne henseende.

På baggrund af ovenstående finder Teknik & Miljø, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen samt ressourceforbruget fra anlæg og arealer ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik jf. husdyrgodkendelseslovens § 19. Endvidere vurderer Teknik & Miljø, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlig indvirkning på miljøet, såfremt vilkårene i denne miljøgodkendelse overholdes.

Teknik & Miljø stiller vilkår om, at ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (ventilationsanlæg og lignede) skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik /BAT. Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, som vurderer om kravet om BAT er opfyldt. Formålet er at sikre, at der fremover anvendes den på det pågældende tidspunkt bedste tilgængelige teknologi, også ved ændringer, der ellers ikke kræver godkendelse efter husdyrloven.

16 Alternative løsninger og 0-alternativet

16.1 Beskrivelse af alternative løsninger

Alternativet til at udvide slagtesvineproduktionen på Nørregård kunne være at udvide slagtesvineproduktionen yderligere på Bukkegård. På Nørregård er der imidlertid en eksisterende staldkapacitet, som i nudrift ikke udnyttes fuldt ud. Der kan derfor udvides her, uden at det kræver tilbygning af yderligere staldanlæg. Eneste ændring bliver, at staldafsnit som i dag er med fuldspalte, vil blive ændret til delvist fast guly, som har både lavere lugtemission og lavere ammoniakemission. En placering af hele udvidelsen på Bukkegård vil kræve endnu større nybyggeri. Dette vil være mindre rentabelt end at udnyttet eksisterende kapacitet i anlægget på Nørregård. Det er derfor mest hensigtsmæssigt at placere den del af udvidelsen, som der er kapacitet til, på Nørregård og den resterende del på Bukkegård.

16.2 Vurdering af alternative løsninger

Det er Teknik & Miljø's samlede vurdering, at det er en fordel at gennemføres projektet som ansøgt. Begrundelsen for dette er, at eksisterende forhold på Nørregård kan udnyttes fuldt ud, samtidig med at projektet ikke vurderes at medføre væsentlige gener for omkringboende, idet overdækningen af

ejendommens gylletank samt ændret gulvsystem og produktionsform betyder, at lugtemissionen fra staldanlægget ikke øges på trods af øget produktion.

Teknik & Miljø vurderer samlet set ikke det i afsnit 16.1 behandlede alternativ som værende bedre end det ansøgte projekt.

16.3 Beskrivelse af 0-alternativ

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres.

Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. 0-alternativet til den ansøgte udvidelse er at opretholde den nuværende produktion på det niveau, den er nu.

Udvidelsen på Nørregård/Bukkegård skal ses i sammenhæng med udvikling af hele bedriften Bjerregård, og herunder ændringerne og udvidelserne på Bjerregård og St. Vibegård. Overordnet kan det siges, at uændret produktion ikke vil skabe basis for fremtidssikring af bedriften. Med omlægningen på bedriften sikres en mere rationel drift, hvor soproduktionen koncentrerer på Bjerregård, smågriseproduktionen koncentrerer på St. Vibegård, og slagtesvineproduktionen koncentrerer på Nørregård og Bukkegård. Herved samles slagtesvineproduktionen på to i stedet for som hidtil tre ejendomme.

Hvis den beskrevne udvidelse ikke finder sted, vil det betyde, at svineproduktionen på den samlede bedrift bliver mere urentabel.

0-alternativet vil betyde, at Nørregård og Bukkegård bidrager til en øget miljøpåvirkning i lokalområdet. Det er dog Teknik & Miljø's vurdering, at den øgede miljøpåvirkning ikke påvirker lokalområdet væsentligt, se nærværende godkendelse.

16.4 Vurdering af 0-alternativ

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på Nørregård og Bukkegård, er det Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentligt større gener for naboerne omkring anlæggene end ved den nuværende produktion, jf. tidligere afsnit især afsnit 6 og 9.

Det er Teknik & Miljø's vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, som vil betyde fastholdelse af et konstant produktionsniveau på Nørregård og Bukkegård, ville være en begyndende afvikling af produktionen både på Nørregård og Bukkegård og de øvrige ejendomme under bedriften "Bjerregård". Den planlagte udvidelse på Nørregård og Bukkegård kan være med til at fremtidssikre den samlede bedrift "Bjerregård" og være medvirkende til at sikre, at Bornholm også i fremtiden har et svineslagteri.

Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagteriet men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.) og som følge af dette, må det kunne forventes, at samfundets indkomstdannelse mindskes. Udvidelsen vil derimod betyde øget beskæftigelse i selve produktionen samt i en række følgeerhverv.

17 Afværgeforanstaltninger

17.1 Tekniske foranstaltninger

Der er monteret fast overdækning på gylletanken på Nørregård, hvilket er med til at reducere lugtudledningen fra gylletanken. Dette indregnes dog ikke i lugtberegningen.

17.2 Håndtering af husdyrgødning

Der nedfældes husdyrgødning på sort jord og græsarealer i henhold til lovgivningen for dette. Herved nedsættes bl.a. lugtudledningen.

Gyllen separeres, og kun væskefraktionen udbringes på arealerne. Dette giver en række fordele bl.a. en reduceret lugt.

Der indføres på Nørregård hyppig gylleudslusning i ansøgt drift, hvilket forventes at reducere lugtemissionen med mindst 25 %.

18 Samlet konkluderende vurdering

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampningen og ammoniakdepositionen til omkringliggende naturarealer. Anlæggene Nørregård og Bukkegård er beliggende mere end 2,5 km fra ammoniakfølsomme naturområder i kategori I og II, og nærmeste overdrev i kategori III er beliggende 1900 m fra Nørregård. Det vurderes, at ingen af de disse naturområder vil blive påvirket væsentligt af forøgelsen i ammoniakdepositionen som følge af besætningsudvidelsen.

Skoven ved Øle Å ca. 200 m vest for anlægget ved Bukkegård er potentielt ammoniakfølsom. Skoven er besigtiget og indeholder kun kvælstoftolerante arter, selv om skoven i øvrigt må kategoriseres som ammoniakfølsom. Da der ikke er ammoniakfølsomme arter, og der ikke er fredning eller plejeplan for området, vurderes tålegrænsen for merpåvirkning at ligge væsentligt over de 1 kg N/ha som angivet som retningslinje i husdyrgodkendelsesloven. Den ammoniakpåvirkning, der sker på skoven som følge af udvidelsen, vurderes derfor ikke at påvirke skoven væsentligt.

Kravet til 30 % reduktion af ammoniakfordampningen på udvidelsen i henhold til Lov om miljøgodkendelse mv. til husdyrbrug er opfyldt, idet der er opnået reduktion i ammoniakfordampningen, da gylletanken på Nørregård har fået fast overdækning, der etableres gulvtyper med delvist fast gulv i alle stalde på nær den eksisterende på Bukkegård, og der anvendes foderkorrektioner, som giver et reduceret foderforbrug i forhold til normen. Denne kombination af virkemidler er endvidere vurderet som værende BAT for ejendommen, idet den beregnede emissionsgrænseværdi overholdes.

Landskabeligt vurderes det, at den nye staldbygning og foderlade på Bukkegård ikke vil virke dominerende, da disse bygges på samme sted, som de ældre bygninger ligger i dag, og i tilknytning til en blivende eksisterende bygning. Overdækningen af gylletanken på Nørregård er etableret og virker ikke dominerende i landskabet, idet gylletanken ligger i tilknytning til ejendommens bygningsmasse og knytter sig til ejendommens silo, som er det højeste punkt på ejendommen.

Med hensyn til nabogener er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentligt større gener for naboerne omkring Nørregård og Bukkegård end ved den nuværende produktion. I forhold til lugtgener omkring Nørregård er dette muligt ved, at fuldspaltegulv på Nørregård ændres til delvis fast gulv, samt ved at gennemsnitsvægten på Nørregård mindskes ved kontinuerlig produktion i modsætning til nuværende praksis. Endvidere er for Nørregård stillet vilkår om enten anvendelse af hyppig gylleudslusning og/eller forhøjelse af afkastene, hvis stipladserne skal udnyttes fuldt ud. Dog skal hyppig gylleudslusning godkendes af Miljøstyrelsen og være optaget på teknologilisten, før den løsning, hvor hyppig gylleudslusning er forudsat, må tages i brug. Endvidere er der beskrevet og stillet vilkår, som sikrer, at de nødvendige foranstaltninger træffes ved ophør af driften på ejendommen, således at forureningsfare undgås.

Ses der på projektets kortsigtede såvel som langsigtede virkninger på miljøet vurderes disse ikke at være væsentlige. Teknik & Miljø har vurderet, at den øgede ammoniakemission fra Nørregård og Bukkegård ikke vil have en negativ indvirkning på naturområderne omkring, hverken på kort eller lang sigt.

Samlet set vurderer Teknik & Miljø, at når miljøgodkendelsens vilkår overholdes, har ansøgeren truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Teknik & Miljø vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Bilag 1: Anlægstegning for Nørregård

**Bornholms Landbrug
Landskab, Skov og Miljø**

Rev. 1. 1. 2010 Aktiveby
Tlf. 96 90 78 00 Fax. 96 90 78 90

**Anlægstegning
Nørregård**

Dato: 31.12.2010 / 01:27:57

J.Nr.

Målforshold: 1:1000

Init.: KBH

Bilag 2: Anlægstegning for Bukkegård

Bilag 3: Samlet etape-beskrivelse for hele bedriften

OBS: Dyreenheder i dette bilag er regnet som gældende på ansøgningstidspunktet og er ikke rettet til gældende dyreenheder.

	Bjerregård	St. Vibegård	Nørregård	Bukkegård	I alt antal DE
Nudrift	540 søer 16.740 smågrise (7-30 kg) 325 polte (30-104 kg) 50 polte (30-50 kg) = 212,48 DE	4200 slagtesvin (30-102 kg) = 107,87 DE	8300 slagtesvin (30-105 kg) = 225,62 DE	3200 slagtesvin (25-108 kg) = 95,02 DE	640,99 DE
Etape 1 (for Nørregård i den hjemviste miljøgodkendelse)	650 søer 400 polte (60-107 kg) = 158,87 DE	20.150 smågrise (7-25 kg) 450 polte (25-60 kg) = 77,07 DE	13.200 slagtesvin (25-110 kg) = 405,18 DE		736,14 DE
Ny Etape 1 (denne miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård)	650 søer 400 polte (60-107 kg) = 158,87 DE	20.150 smågrise (7-30 kg) 450 polte (30-60 kg) = 97,8 DE	13.200 slagtesvin (30-117 kg) = 438,02 DE	9.200 slagtesvin (30-117 kg) = 305,28 DE	999,97 DE
Etape 2a		20.150 smågrise (7-40 kg) 450 polte (40-60 kg) = 137,94 DE			
Etape 2	1150 søer 650 polte (25-107 kg) 150 polte (25-60 kg) = 287,91 DE	16.400 smågrise (7-25 kg) 18.600 smågrise (7-30 kg) = 144,94 DE*			1176,15 DE
Alternativ etape 2b		16.400 smågrise (7-25 kg) 20.600 smågrise (7-26,5 kg) = 139,57 DE			1170,78 DE

OBS: Dyreenheder i dette bilag er regnet som gældende på ansøgningstidspunktet og er ikke rettet til gældende dyreenheder.

* Der er ansøgt om en udvidelse af produktionen på St. Vibegård til 21.500 smågrise, 450 polte og 5000 slagtesvin svarende til 255,83 DE eller alternativt 43.200 smågrise og 450 polte svarende til 207,08 DE (her regnet i nye DE).

Bilag 4: Notat til Nørregård vedr. indsættelse af antal dyr i ansøgningsystemet.

Der er i godkendelsen fra 2006 angivet at den nye stald vil blive med 1930 stipladser og at der er 1570 stipladser tilsammen i eksisterende stalde. Ud fra areal af de to eksisterende stalde bliver fordelingen henholdsvis 1100 og 470 stipladser.

Ud fra denne fordeling af stipladser kan produktionen fordeles i forholdet: 55%, 31% og 14% i de tre staldafsnit.

I den nuværende produktion (før den hjemviste godkendelse blev givet) indsættes dyr over en periode på 6 uger. Dvs. at der indsættes 350 grise pr uge – derefter er der en periode, hvor der ikke indsættes grise. Efter 12 – 13 uger sendes dyrene til slagt og der frigives plads til at indsætte nye grise. Denne produktionsform betinger, at det største antal kg grise på stald vil være lige inden at de første grise sendes til slagt.

Højeste vægt vil være lige inden de går til slagt dvs. uge 13 - dette passer også med 4 hold pr år.

Dvs. efter af de sidst indsatte har været i stalden i 7 uger

	Alder i dage	Vægt i kg ved given alder i dage	kg grise
350	49	71,3	24955
350	56	78,1	27335
350	63	84,9	29715
350	70	91,7	32095
350	77	98,5	34475
350	84	105	36750
Kg på stald i alt			185325

I henhold til miljøgodkendelsen fra 2006 er 55% af stipladserne på fuldspalte. Reelt har 86% været fuldspalte (jvn ovenstående) – men den ene eksisterende stald er fejlagtigt blevet angivet til delvist fast gulv i miljøgodkendelsen fra 2006.

I nye lugtmålinger, som ligger til grund for den nye lugtvejledning, der finder anvendelse fra 1. januar 2007, er det konstateret at der er større lugtmission fra fuldspaltegulv i forhold til delvist fast gulv. Lugtmissionen er for delvist fast gulv angivet til 300 OUE/tons dyr og for fuldspalte 450 OUE/tons dyr.

Den totale lugtmission bliver i nudrift, hvis der fordeles med 86% på fuldspalte og 14 % på delvist spalte:

Fordeling af kg grise på fuld og delvist spalte efter denne fordelingsnøgle bliver

	%	Kg grise	lugt	Samlet lugt i OUE
185325	86 Fuld	159379,5	450	71720,78
185325	14 Delvis	25945,5	300	7783,65
				79504,43

For at mindske lugtmissionen i ansøgt drift ændres fuldspaltegulvene til delvist fast gulv. For at opfylde krav til dyrevelfærd, som træder i kraft 2015, er dette også påkrævet.

Derfor vil alle dyr i ansøgt drift blive opstaldet på delvist fast gulv. I ansøgt produktion vil der blive indsat dyr kontinuerligt. Derfor vil ikke alle dyr på samme tid have en relativ høj vægt, som det er tilfældet ved nuværende produktionsform, hvor der indsættes grise over en kort periode.

I ansøgt drift med 13.200 grise fra 30 – 117 kg med kontinuerlig produktion – indsættelse af 30 kg grise hver uge – og grise til slagt hver uge – vil gennemsnitsvægten være 73,5 kg.

Der forventes at kunne køre 4 hold grise igennem på et år – dvs. at der i gennemsnit vil være maks. $13.200/4 = 3300$ grise på stald af gangen.

Lugtmissionen bliver under denne forudsætning:

$$3300 \times 73,5 \text{ kg} \times 300 \text{ OUE/tons} = 72.765 \text{ OUE}$$

Der er totalt i staldene 3500 stipladser – dette betyder, at der er buffer og stier til syge grise.

Regner vi med 3500 grise på stald med en gennemsnitsvægt på 73,5 kg får vi en total lugtemission på:

$$3500 \times 73,5 \text{ kg} \times 300 \text{ OUe/tons} = 77.175 \text{ OUe}$$

Ved begge beregninger bliver lugtemissionen ikke større end ved nudrift. Det er således muligt ved at ændre på produktionsformen og ved at ændre fuldspalte til delvis fast gulv at udvide den årlige produktion uden at øge lugtemissionen.

I nedenstående oversigt er angivet hvorledes besætningen er indsat i de enkelte staldafsnit i ansøgningen.

Stald fra 2008 (benævnt F i ansøgningen)

Bygget som fuldspalte – men ændres til delvis fast gulv for at opfylde 2015 krav til slagtesvin og for at mindske lugtemissionen.

I stalden er der 1930 stipladser i henhold til miljøgodkendelsen fra 2006

I nudrift er besætningen indsat med 4565 grise fra 30 – 105 kg svarende til 55% af den samlede produktion på 8300 slagtesvin. 55% svarer til andelen af stipladser i denne stald i forhold til det samlede antal stipladser.

I henhold til lugtberegningen i nudrift i ovenstående tekst indsættes 350 grise over en 6 ugers periode – dvs at der er maks 2100 grise på stald ad gangen. I henhold til samme beregning i ovenstående tekst vejer disse 88,25 kg i gennemsnit lige før de første sendes til slagt. ($185325 \text{ kg} / 2100 = 88,25 \text{ kg}$).

I nudrift er derfor indsat 55% af 2100 stipladser svarende til 1155 stipladser med en gennemsnitsvægt på 88,25 kg. Dette sikrer at lugtberegningen i nudrift bliver rigtig i ansøgningsystemet.

I ansøgt drift regnes med 1630 stipladser indsat med grise fra 30 – 117 kg svarende til en gennemsnitsvægt på 73,5 kg.

Antal stipladser indsat i ansøgt drift er 1630 svarende til, at alle pladser udnyttes, selv om der reelt vil være lidt færre grise på stald ad gangen.

Stald fra 1996 (benævnt E i ansøgningen)

Bygget som fuldspalte – men vil i forbindelse med udvidelsen blive ændret til delvis fast gulv for at reducere lugtemissionen og for at opfylde 2015 krav til slagtesvin.

I miljøgodkendelsen fra 2006 er der samlet i stald E og C angivet 1570 stipladser. Da denne stald arealmæssigt udgør 70% af de to staldes samlede areal er antal stipladser i denne i ansøgt drift angivet med 1100 stipladser.

I nudrift er 31 % af produktionen på i alt 8300 slagtesvin indsat i denne stald . Dette svarer til 2575 grise fra 30 – 105 kg. 31% svarer til 1100 stipladsers andel af de i alt 3500 stipladser, som angivet i miljøgodkendelsen fra 2006.

I henhold til lugtberegningen i nudrift i ovenstående tekst indsættes 350 grise over en 6 ugers periode – dvs at der er maks 2100 grise på stald ad gangen. I henhold til samme beregning i ovenstående tekst vejer disse 88,25 kg i gennemsnit lige før de første sendes til slagt. ($185325 \text{ kg} / 2100 = 88,25 \text{ kg}$)

I nudrift er derfor indsat 31% af 2100 stipladser svarende til 650 stipladser med en gennemsnitsvægt på 88,25 kg. Dette sikrer at lugtberegningen i nudrift bliver rigtig i ansøgningssystemet.

I ansøgt drift regnes med 1175 stipladser indsat med grise fra 30 – 117 kg svarende til en gennemsnitsvægt på 73,5 kg.

Antal stipladser i ansøgt drift er 1175 svarende til, at alle pladser udnyttes, selv om der reelt vil være lidt færre grise på stald ad gangen.

Gammel stald fra 1950 – renoveret i 1996 (benævnt C i ansøgningen)

Stalden er med stor andel af fast gulv – kun 25% spalter og 75% fast gulv
Opfylder 2015 krav til slagtesvin

I miljøgodkendelsen fra 2006 er der samlet i stald E og C angivet 1570 stipladser. Da denne stald arealmæssigt udgør 30% af de to staldes samlede areal er antal stipladser i denne i ansøgt drift angivet med 470 stipladser.

I nudrift er 14 % af produktionen på i alt 8300 slagtesvin indsat i denne stald. Dette svarer til 1160 grise fra 30 – 105 kg. 14% svarer til 470 stipladsers andel af de i alt 3500 stipladser, som angivet i miljøgodkendelsen fra 2006.

I henhold til lugtberegningen i nudrift i ovenstående tekst indsættes 350 grise over en 6 ugers periode – dvs at der er maks 2100 grise på stald ad gangen. I henhold til samme beregning i ovenstående tekst vejer disse 88,25 kg i gennemsnit lige før de første sendes til slagt. ($185325 \text{ kg} / 2100 = 88,25 \text{ kg}$)

I nudrift er derfor indsat 14% af 2100 stipladser svarende til 295 stipladser med en gennemsnitsvægt på 88,25 kg. Dette sikrer at lugtberegningen i nudrift bliver rigtig i ansøgningssystemet.

I ansøgt drift regnes med 695 stipladser indsat med grise fra 30 – 117 kg svarende til en gennemsnitsvægt på 73,5 kg.

Antal stipladser i ansøgt drift er 695 svarende til, at alle pladser udnyttes, selv om der reelt vil være lidt færre grise på stald ad gangen.

Bilag 5: Notat om skovstrækning ved Øle Å vest for Bukkegård

I forbindelse med en mulig udvidelse af svineproduktionen på Bukkegård, Slotvejen 5, 3730 Nexø har Teknik & Miljø kortlagt skoven vest for Bukkegård med henblik på at afklare, om skoven falder ind under kategori III natur jf. bekendtgørelsen om godkendelse af husdyrbrug.

Såfremt skoven er at betragte som kategori III natur er kravet til merdeposition 1,0 kg N/ha pr. år. Kommunen kan dog acceptere et højere niveau, men ikke skærpe til et lavere niveau.

Skoven vest for Bukkegård er besøgt den 27. juni, 2013 af Morten Bach Jørgensen og Janne Sommer Nielsen, Teknik & Miljø, BRK.

Beskrivelse

Skovbund som Dansk naturtype 9130 med muldbund med veludviklet skovbund med flora domineret af ramsløg, en-blomstret flitteraks, skovviol og skovmærke. Se i øvrigt floraliste. Skovbevoksning er dog ikke bøg som naturtype 9130 men en træsammensætning som naturtype 9180, løvskov (ask – kirsebær) på stejle skrånninger. På skrånningerne sker forvitring men er uden sten/klipper. Ask og kirsebær dominerer med flere ask i den nordlige del og flere kirsebær i den sydlige del af arealet. På hele arealet vokser også en del hassel, hvidtjørn og lidt alm. røn.

I de våde partier nær vandløbet vokser en del rød-el. Lysåbne skrånter er domineret af højstaudebede. I tilknytning til/langs med Ølene Å i en grænse af ca. 1-2 meter er naturtype som 91E0- *elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld tilstede. Tilstedeværelse af Dansk naturtype 91E0 er også stor set sammenfaldende med det § 3 udpegede engområde ved tunger langs bredden af Ølene Å.

Trusler kan være eutrofiering fra nærliggende dyrkningsarealer.

Latinsk navn	Dansk navn	Ellenbergværdi
<i>Actaea spicata*</i>	Druemunke	7
<i>Allium oleraceum</i>	Vild Løg	4
<i>Allium ursinum</i>	Rams-Løg	8
<i>Anemone sp.</i>	Anemone	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Vild Kørvel	8
<i>Arrhenatherum elatius</i>	Draphavre	7
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	Sød Astragal	3
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Skov-Stilkaks	6
<i>Bromus sterilis</i>	Gold Hejre	5
<i>Cardamine pratensis ssp. pratensis</i>	Engkarse	x
<i>Carex remota</i>	Akselblomstret Star	x
<i>Carex sylvatica</i>	Skov-Star	5
<i>Carpinus betulus</i>	Avnbøg	x
<i>Dactylis glomerata ssp. glomerata</i>	Alm. Hundegræs	6
<i>Deschampsia caespitosa</i>	Mose-Bunke	
<i>Dryopteridaceae sp.</i>	Mangeløv	
<i>Elytrigia repens</i>	Alm. Kvik	
<i>Fallopia convolvulus</i>	Snerle-Pileurt	6
<i>Festuca gigantea</i>	Kæmpe-Svingel	6
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	
<i>Galium aparine</i>	Burre-Snerre	
<i>Galium odoratum</i>	Skovmærke	5
<i>Geranium robertianum</i>	Stinkende Storkenæb	7
<i>Geum urbanum</i>	Feber-Nellikerod	7
<i>Hypericum perforatum</i>	Prikbladet Perikon	4

Lapsana communis	Haremad	7
Linaria vulgaris	Alm. Torskemund	5
Lolium perenne	Alm. Rajgræs	7
Lonicera sp.	Gedeblad	
Malus sylvestris	Skov-Æble	5
Melica uniflora	Enblomstret Flitteraks	6
Mycelis muralis	Skov-Salat	
Myosotis arvensis	Mark-Forglemmigej	6
Oxalis acetosella	Skovsyre	6
Poa nemoralis	Lund-Rapgræs	4
Polygonum arenastrum	Alm. Pileurt	
Primula veris	Hulkrauet Kodriver	3
Ranunculus acris	Bidende Ranunkel	
Ranunculus auricomus	Nyrebladet Ranunkel	x
Rhamnus catharticus	Vrietorn	
Ribes rubrum coll.	Ribs	
Ribes uva-crispa	Stikkelsbær	6
Rosa canina	Hunde-Rose	
Rosa obtusifolia	Rubladet Rose	4
Rubus caesius	Korbær	7
Rubus idaeus	Hindbær	6
Rubus sect. Rubus	Brombær	
Sambucus nigra	Alm. Hyld	9
Scirpus sylvaticus	Skov-Kogleaks	4
Sorbus intermedia	Selje-Røn	x
Stellaria neglecta*	Skov-Fuglegræs	
Urtica dioica	Stor Nælde	9
Valeriana dioica*	Tvebo Baldrian	
Viburnum opulus	Kvalkved	6
Viola reichenbachiana	Skov-Viol	6

Konklusion:

I henhold til definitionen i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3 gælder følgende:

En skov er ammoniakfølsom, når:

- *der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,*
- *skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere bede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller*
- *der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovesarter, som er medtaget på [listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25](#).*

Endvidere fremgår det af den digitale vejledning til Miljøgodkendelse af husdyrbrug at:

Desuden vil der være tale om en ammoniakfølsom skov, hvis den rummer en eller flere af de arter, der er naturskovindikerende eller gammelskovesarter, og som er på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovloven. Det følger heraf, at en skov godt kan være ammoniakfølsom, fordi den rummer naturskovindikerende eller gammelskovesarter, selv om der ikke har været skov på arealet i meget lang tid – mere end 200 år. I de fleste tilfælde vil en skov, der rummer sådanne arter, dog være en gammel skov.

Teknik & Miljø vurderer ikke at skoven vest for Bukkegård er over 200 år – skoven er dog vokset op langs Øle å formentlig af sig selv, og har gennem de sidste generationer ligget hen som skov. Der er

ikke tegn på, at skoven har været omlagt, og skovbundens flora indeholder 3 plantearter som findes på [listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25](#). Plantearterne som findes på denne liste er markeret med en stjerne i plantelisten ovenfor.

Teknik & Miljø vurderer at der er tale om en skovstrækning som falder ind under begrebet ammoniakfølsom skov – kategori III natur. Beskyttelsesniveauet for kategori 3-natur omfatter ikke som for kategori 1-natur og kategori 2-natur et generelt krav til den maksimale ammoniakdeposition. Beskyttelsesniveauet fastlægger, at kommunen på baggrund af en konkret vurdering kan stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år, hvis en kategori 3-natur har en særlig regional eller lokal naturinteresse. Beskyttelsesniveauet udelukker ikke, at kommunen kan tillade en større merdeposition på sådanne områder, men udelukker derimod, at der kan stilles et mere skærpet krav end 1,0 kg N/ha/år for disse områder.

Idet skoven vest for Bukkegård er at betragte som kategori 3-natur, hvor der muligvis kan komme en merdeposition på 1,0 kg /N/ha/år, skal kommunen afklare, om området er en del af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Som grundlag for denne afklaring skal kommunen inddrage alle fire følgende kriterier:

- *det aktuelle naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det aktuelle ammoniakfølsomme naturområde er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljøer samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,*
- *om det aktuelle område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,*
- *det aktuelle naturområdes naturkvalitet og*
- *kvælstofbidrag til området fra andre kilder (fx markbidrag), herunder for så vidt angår skove om de gødskes.*

Skoven vest for Bukkegård er ikke i kommuneplan 2009 omfattet af en udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder eller værdifulde kulturmiljøområder, naturbeskyttelsesinteresser eller kulturhistoriske interesser.

Skoven er ej heller omfattet af fredninger eller handleplaner for naturpleje eller andre planlagte naturindsatser.

Skovens naturkvalitet: Skov- og skovbundens plantesamfund vurderes ikke at ammoniakfølsomme, idet hovedparten af vegetationen består af næringselskende planter. Vegetationen som helhed kan betegnes som mindre ammoniakfølsom, og dermed vurderes det, at der kan tillades en merdeposition som er større end 1 kg N/ha pr. år. fra Bukkegård.

Kvælstofbidrag til området fra andre kilder: Skoven vest for Bukkegård modtager kvælstofbidrag fra Borggård, Bukkevadsvej 7A samt fra markbidrag. I forbindelse med besigtigelsen den 27. juni 2013 blev det vurderet, at det ikke var deposition af kvælstof fra luften, som udgjorde den største trussel for skoven, men der imod forventes eutrofiering fra nærliggende dyrkningsarealer at udgøre den største trussel for skoven.

Den samlede konklusion om skoven vest for Bukkegård er, at den er at betragte som kategori III natur, men at der kan tillades en merdeposition til skoven på mere end 1 kg/N pr. år fra Bukkegård.

Bilag 6: Vidensblad om hyppig gylleudslusning fra Videncenter for Svineproduktion.

HYPPIG GYLLEUDSLUSNING I SLAGTESVINEBESÆTNING MED HENBLIK PÅ REDUCERET LUGTEMISSION

ERFARING NR. 1321

Afprøvningen viste, at lugtemission fra en slagtesvinestald reduceres med 33-40 % ved ugentlig udslusning af gylle.

INSTITUTION: VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION, DEN RULLENDE AFPRØVNING

FORFATTER: KRISTOFFER JONASSEN

UDGIVET: 11. NOVEMBER 2013

Dyregruppe: Smågrise og Slagtesvin

Fagområde: Stalde og Miljø

Nøgleord: Lugt, Ammoniak, Emission, Gylle, Udslusning

Sammendrag

Afprøvningen af ugentlig gylleudslusning på forsøgsstation Grønhøj viser, at det var muligt at reducere lugtemissionen fra en slagtesvinestald med 33-40 % ved ugentlig udslusning af gyllen sammenlignet med udslusning med 6 ugers mellemrum.

Der var god effekt af den ugentlige gylleudslusning på emissionen af svovlbrinte med reduktioner på mellem 31 og 65 % afhængig af tid efter udslusning.

Som helhed påvirkede den ændrede udslusningsstrategi ikke ammoniakemissionerne. Der blev dog observeret en signifikant højere emission på den første dag efter udslusning.

TILSKUD

"Projektet har fået tilskud fra Svineafgiftsfonden samt EU og Fødevareministeriets Landdistriktsprogram og har Projekt ID: VSP09/10/60 samt journalnr.: 3663-D09-00365"

Baggrund

Det er tidligere vist, at hovedparten af lugt fra slagtesvinestalde stammer fra gyllen [1], og da dannelse af flere betydende lugtstoffer fra stalde sker under iltfrie forhold i gyllen, er der potentiale for at reducere lugtemissionen fra stalde ved at øge frekvensen af gylleudslusning. I en tidligere afprøvning af ugentlig gylleudslusning [2] blev der set en halvering af lugtemissionen fra en slagtesvinesektion dagen efter gylleudslusning sammenlignet med en sektion med udslusning efter behov.

Det er i forbindelse med flere afprøvninger i bl.a. klimakamre på Forsøgsstation Grønhøj observeret, at lugt-, ammoniak- og svovlbrinteemissionen er reduceret i dagene efter udslusning [3]. Lignende erfaringer er gjort i USA på Purdue University i Indiana. Her viste forsøg i klimakamre, at ammoniak- og svovlbrinteemissionen var lavere, jo oftere der blev udsluset gylle [4].

Formålet med afprøvningen var at påvise tidligere observerede reduktion af lugtemissioner ved hyppig udslusning af gylle, således at hyppig gylleudslusning vil kunne optages på Miljøstyrelsens Teknologiliste som en billig og driftssikker miljøforbedrende foranstaltning i stalde. Endvidere var formålet at dokumentere effekten af gylleudslusning på emission af ammoniak fra slagtesvinestalde.

Materiale og metode

Afprøvningen blev gennemført på Videncenter for Svineproduktions forsøgsstation Grønhøj, hvor der indgik to identiske staldsektioner i afprøvningen. Hver sektion var indrettet med to slagtesvinestier med plads til 16 grise pr. sti, i alt 32 grise pr. sektion. I hver sti var der monteret en simpel tørfodringsautomat og en drikkekop. Gulvet var indrettet med 1/3 drænet gulv og 2/3 spaltegulv. Der var en 60 cm dyb gyllekumme under hver sti. Der var diffust luftindtag gennem loftet og ét ventilationsafkast pr. sektion. Til køling af grisene ved udetemperaturer over 15 °C var der installeret et overbrusningsanlæg med én dyse over gødearealet i hver sti. Yderligere detaljer om staldudformningen fremgår af tabel A1 i appendiks.

Gylleudslusning

I forsøgsgruppen blev gyllen udsluset én gang hver uge, mens den i kontrolgruppen blev udsluset ca. 6 uger efter indsættelse af grisene og igen efter levering. Fordelingen af grupper og sektioner fremgår af tabel 1. Mellem hvert hold grise blev stalde vasket, og gyllekummerne blev tømt for vaskevand. De var således tomme, når grisene blev indsat i sektionerne.

Tabel 1. Fordelingen af grupper og sektioner ved et hold slagtesvin på forsøgsstation Grønhøj

	Sektion 3	Sektion 5
Hold 1 (april – juli)	Forsøg	Kontrol

Produktion og fodring

Der indgik et hold grise i afprøvningen. Produktionsperioderne fremgår af tabel 1. Grisene blev indsat samtidig i begge sektioner med en gennemsnitsvægt på hhv. 32,6 kg og leveret til slagteriet 11 uger senere med en gennemsnitsvægt på hhv. 113,6 kg for de to hold. Når en gris blev udtaget, blev dette noteret, således at antallet af grise var kendt gennem hele forsøget. Grisene blev fodret ad lib. med tørfoder.

Registreringer

De primære registreringsparametre var lugt- og ammoniakkoncentration i ventilationsluften. De sekundære parametre var gyllehøjde, ventilationsydelse, temperatur, kuldioxid- og svovlbrintekonzentration samt antal af grise og deres vægt. Målingerne blev gennemført over to produktionshold under sommerforhold.

Lugt

Der blev udtaget to lugtprøver pr. måledag i ventilationsafkastet i hver af de sektioner, der indgik i afprøvningen på det givne tidspunkt. Der blev udtaget lugtprøver på 13 måledage fordelt mellem dagen efter udslusning (dag 1) og 6 dage efter udslusning (dag 6) og dermed dagen før næste udslusning i forsøgsgruppen.

Lugtprøver blev opsamlet i 30 liters Nalophan®-poser, som var placeret i en tætluftet kasse. Til kassen var der koblet en pumpe, som dannede vakuum i kassen, hvorved posen blev fyldt med luft fra ventilationsafkastet. Inden prøverne blev udtaget blev poserne konditioneret, hvorved poserne blev udsat for staldluft før den endelige opsamling. Opsamlingsperioden var 30 min. med en luftfyldelse på 1,0 liter pr. minut. Luftprøverne blev opsamlet i tidsrummet kl. 11.00-11.30 og igen kl. 12.30-13.00.

Luftprøverne blev udtaget efter gældende europæiske standard [5] og efterfølgende sendt til lugtlaboratoriet (DMRI i Roskilde) for en olfaktometrisk bestemmelse af lugtkonzentration dagen efter udtagning.

Ammoniak og kuldioxid

Under udtagning af lugtprøver blev ammoniak- og kuldioxidkoncentrationen målt med Kitagawa gasdetektorer, hhv. type 105SD og 126SF.

Svovlbrinte

I forbindelse med udtagning af lugtprøver blev der målt svovlbrintekonzentration i staldluften i de samme ventilationsafkast. Svovlbrintekonzentrationen blev målt med en Jerome 631-XE fra Arizona Instruments. Der blev foretaget tre målinger efter hinanden i hvert ventilationsafkast.

Temperaturer og luftydelse

Ventilationsydelsen blev målt med målevinger af typen Fancor AT(M) unit 40. Hvert 5. minut blev ventilationsydelsen elektronisk registreret. Ude- og staldtemperaturen blev registreret elektronisk hvert 5. minut med en VE10 temperatur sensor fra VengSystem A/S. Herudover blev der efter hver lugtprøveudtagning foretaget en måling af temperatur og relativ luftfugtighed med multimeter af typen TSI VelociCalc (model 8347, 8386 eller 9555).

Gylledybde

Gylledybden blev målt i hver kumme i forbindelse med, at der blev udtaget lugtprøver.

Beregning af emission

Lugtemissionen pr. 1.000 kg dyr blev beregnet ud fra lugtkonzentration, ventilationsydelse samt gennemsnitlig vægt og antallet af grise i staldsektionerne ved følgende formel:

$$\text{OU}_E/\text{s pr. 1.000 kg dyr} = (L \times Q \times 1.000) / (W \times N \times 3.600)$$

Hvor:

L: Lugtkonzentrationen, OU_E/m^3

Q: Ventilationsydelsen, m^3/time

W: Gennemsnitsvægt pr. dyr på måledagen, kg

N: Antal dyr i sektionerne, stk.

De målte lugtkonzentrationer var logaritmisk fordelt, og lugtdata blev derfor logaritmetransformerede, inden de indgik i den statistiske analyse.

Ammoniakemissionen blev beregnet ud fra ammoniakonzentration, ventilationsydelse og antallet af grise i sektionerne ved følgende formel:

$$\text{g NH}_3\text{-N/t pr. gris} = (M \times V \times Q \times P) / (R \times T \times N \times 1.000)$$

Hvor:

M: Molvægten af N, 14,007 g/mol

V: Koncentration, ppm = ml/m³

Q: Ventilationsydelsen, m³/time

P: Tryk, 1 atm.

R: Gaskonstanten, 0,0821 l. × atm/(mol × K)

T: Temperaturen i Kelvin

N: Antal dyr i sektionerne

Svovlbrinteemissionen blev beregnet ud fra svovlbrintekonzentration, ventilationsydelse og antallet af grise i sektionerne ved følgende formel:

$$\text{mg H}_2\text{S/t pr. gris} = (M \times V \times Q \times P) / (R \times T \times N)$$

Hvor:

M: Molvægten af H₂S, 34,08 g/mol

V: Koncentration, ppm = ml/m³

Q: Ventilationsydelsen, m³/time

P: Tryk, 1 atm.

R: Gaskonstanten, 0,0821 l. × atm/(mol × K)

T: Temperaturen i Kelvin

N: Antal dyr i sektionerne

Statistik

Ammoniakkonzentrationer og –emissioner blev analyseret i en variansanalyse med proceduren MIXED i SAS under hensyn til gentagne målinger pr. dag. Lugt- og svovlbrintekonzentrationer blev ligeledes analyseret i variansanalyse med proceduren MIXED i SAS under hensyn til gentagne målinger pr. dag.

Resultater og diskussion

Gylledybde

De målte gylledybder fremgår af figur A1 i appendiks, hvor udviklingen af gylledybder over tid i de to besætninger er vist. De gennemsnitlige gylledybder på måledagene fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Middel gylledybde (i cm) i besætning 1. Laveste og højeste måling er angivet i parentes.

Kontrol	Forsøg, dag 1	Forsøg, dag 6
28	5	17
(3-45)	(3-8)	(10-17)

Emissioner

Resultaterne af emissionsmålingerne fremgår af tabel 3. Koncentrationsmålingerne der ligger til grund for emissionsberegningerne kan ses i appendiks 2.

Tabel 3. Lugt-, svovlbrinte- og ammoniak-emission som følge af ugentligt udslusning af gylle. 95 % konfidensinterval er angivet i parentes.

	Dag 1			Dag 6		
	Kontrol	Forsøg	Reduktion	Kontrol	Forsøg	Reduktion
Lugt-emission (OU ₆ /s pr. 1.000 kg dyr)	160 (100-260)	96*** (60-150)	40 %	160 (110-240)	110* (73-160)	33 %
Svovlbrinte-emission (mg H ₂ S/t pr. gris)	27,0 (13,4-40,5)	12,5** (0-26,0)	54 %	16,4 (11,8-20,9)	7,2** (2,6-11,7)	56 %
Ammoniak-emission (g NH ₃ -N/t pr. gris)	0,14 (0,11-0,16)	0,17** (0,14-0,20)	-26 %	0,16 (0,14-0,19)	0,16 (0,13-0,18)	NS

* p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001; NS ingen signifikant forskel

Lugt

Der var mindre lugtemission fra sektionen med den ugentlige udslusning end fra kontrolsektionen. På dag 1 var forskellen 40 % og på dag 6 var forskellen 33 % i forhold til udslusning hver 6. uges (tabel 3). Dette resultat er i overensstemmelse med den tidligere undersøgelse [2], hvor lugtemissionen var omtrent halveret som følge af den ugentlige udslusning sammenlignet med kontrolsektionerne.

Det er på baggrund af nærværende og tidligere [2] afprøvning af hyppig gylleudslusning vist, at det er muligt at opnå betydelig reduktion af lugtemissionen fra slagtesvinestalde ved ugentlige udslusninger af gylle. Lugtemissionen kan reduceres med mellem 33 og 50 % ved at sluse gyllen ud hver uge i forhold til efter behov (denne afprøvning samt meddelelse 899).

Svovlbrinte

Emissionen af svovlbrinte blev under sommerforhold reduceret med 54-56 % på måledagene som følge af den ugentlige gylleudslusning (tabel 3). Resultatet stemmer godt overens med forventningen om, at svovlbrinte dannes over tid ved mikrobiel omsætning af sulfat samt de svovlholdige aminosyrer cystein og methionin i gyllen. På baggrund af effekten på svovlbrinteemissionen var det forventet, at der ved ugentlige udslusninger af gyllen var opnået betydelig effekt på lugt.

Ammoniak

Emissionerne af ammoniak fremgår af tabel 3. Som det ses, medførte den ugentlige udslusning en noget højere ammoniakemission dagen efter udslusning, mens der ikke var forskel efter 6 dage. I [2] bidrog den ugentlige gylleudslusning til en marginal reduktion af ammoniakemission fra staldene, denne effekt har altså ikke kunne eftervises i denne undersøgelse. Dannelsen af ammoniak i gyllen er en hurtig reaktion, hvor urinstof umiddelbart nedbrydes til ammonium og kuldioxid under forbrug af

vand ved kontakt med urinase fra fæces. Der er derfor i større grad gylleoverfladens areal end gyllens alder, der har indvirkning på fordampningen af ammoniak.

Konklusion

Afprøvningen viser, at lugtemissionen fra en slagtesvinestald reduceres med 33-40 % ved ugentlig udslusning af gyllen sammenlignet med udslusning efter behov (med 6 ugers mellemrum).

Der var under sommerforhold god effekt af den ugentlige gylleudslusning på emissionen af svovlbrinte med reduktioner på 54-56 % afhængig af tid efter udslusning.

Som helhed påvirkede den ændrede udslusningsstrategi ikke ammoniakemissionerne. Der blev dog observeret en signifikant højere emission dagen efter udslusning i den ene besætning.

Referencer

- [1] Lyngbye, M.; Riis, A.L. (2005): Grisenes indflydelse på lugtemissionen. [Erfaring 0503, Landsudvalget for Svin](#)
- [2] Jonassen, K. (2011): Reduceret lugtemission fra slagtesvinestald ved hyppig udslusning af gylle. [Meddelelse 899, Videncenter for Svineproduktion](#)
- [3] Lyngbye, M.; Jonassen, K.; Rasmussen D.K.; Christoffersen C. (2008): Erfaring med ozonbehandling af gylle i klimakamre med slagtesvin. [Erfaring 0801, Dansk Svineproduktion](#)
- [4] Lim, T.T.; Heber A.J.; Ni, J.-Q.; Kendall, D.C.; Richert, B.T. (2004): Effects of Manure Removal Strategies on Odor and Gas Emissions from Swine Finishing. Transaction of ASAE vol. 47(6), pp. 2041-2050 (American Society of Agricultural Engineers), ISSN 0001-2351.
- [5] Dansk Standard: (2003): Luftundersøgelse – Bestemmelse af lugtkoncentration ved brug af dynamisk olfaktometri. DS/EN 13725:2003

Deltagere

Tekniker: Mike Petersen, Videncenter for Svineproduktion

Staldmedarbejder: Tommi Højmark Pedersen, Videncenter for Svineproduktion

Statistikker: Mai Britt Friis Nielsen, Videncenter for Svineproduktion

Afprøvning nr. 1046

//NP//

Appendiks 1 - Staldudformning

Tabel A1. Staldudformning (klimalaboratorium 3, Forsøgsstation Grønhøj)

Antal sektioner	6 (2 indgår i forsøget)
Areal pr. sektion	6 m × 4,80 m
Loftshøjde	2,50 m
Antal stier pr. sektion	2
Antal grise	16 grise pr. sti, 32 grise pr. sektion
Stidimensioner	4,80 m × 2,40 m
Gulv	2/3 betonspaltegulv, bjælkebredde 6,5 cm og spaltebredde 2,0 cm 1/3 drænet gulv af betonelementer, bjælkebredde 15 cm og spaltebredde 1,8 cm
Gyllekumme	Én gyllekumme under hver sti i kamret (Dybde til underkant af spalte: 63 cm. Spalterne er ca. 7 cm. tykke). Der udsluses via fælles gyllestreng fra begge kummer
Inventar	Lukkede stiadskillelser, åbne i gødeareal
Overbrusning/køling	Lavtryksoverbrusning med en dyse pr. sti over gødeareal
Ventilation	Diffus ventilation (luftindtag via mineraluld og Troltek). Et ventilationsafkast pr. sektion (Ø400)
Fodring	Én simpel tørfoderautomat. Tørfoder ad libitum
Vandtildeling	Én drikkekop

Appendiks 2 - Registreringer

Gylledybde

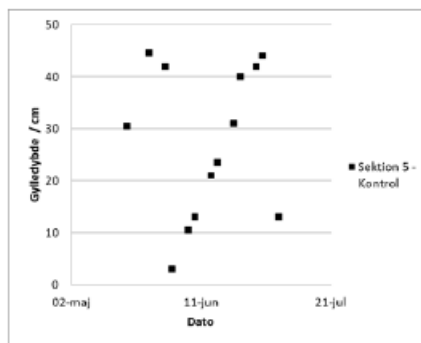

Fig. A1a. Gylledybde i sektion 5 (kontrol)

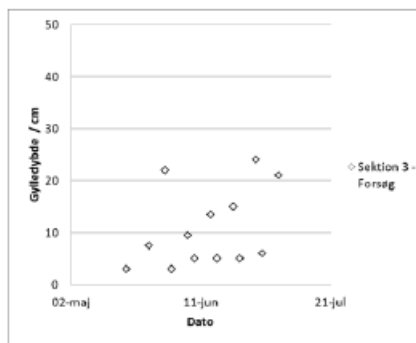

Fig. A1b. Gylledybde i sektion 3 (forsøg)

Lugt

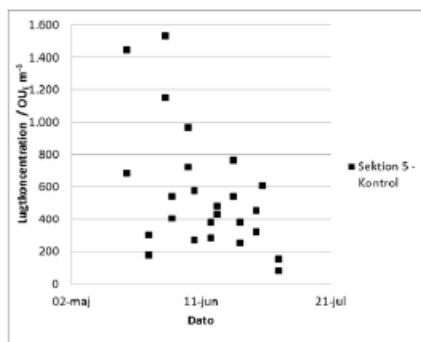

Fig. A2a. Lugtkoncentration målt i sektion 5 (kontrol).

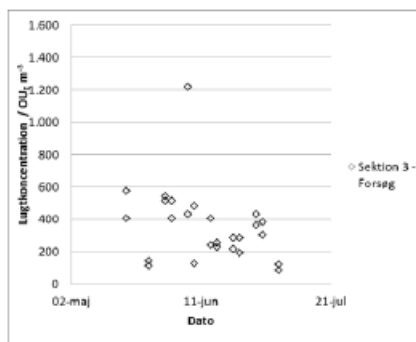

Fig. A2b. Lugtkoncentration målt i sektion 3 (forsøg).

Ammoniak

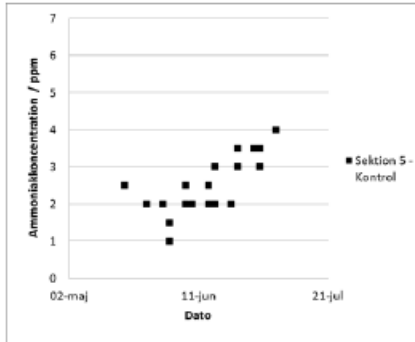

Fig. A3a. Ammoniakkoncentration målt i sektion 5 (kontrol).

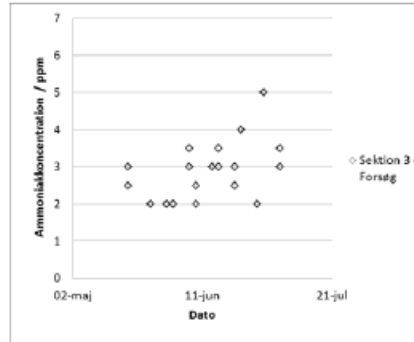

Fig. A3b. Ammoniakkoncentration målt i sektion 3 (forsøg).

Svovlbrinte

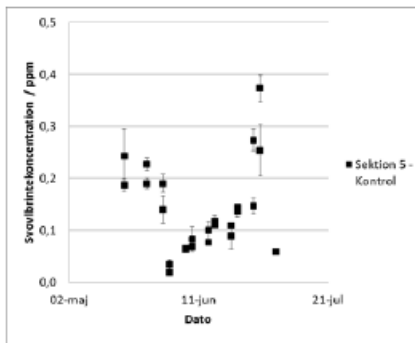

Fig. A4a. Svovlbrintekonzentration målt i sektion 5 (kontrol).
Hvert punkt angiver middelværdi af tre målinger.
Fejllinjer er et udtryk for standardafvigelsen på middelværdierne.

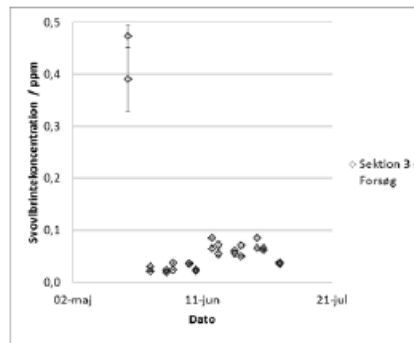

Fig. A4b. Svovlbrintekonzentration målt i sektion 3 (kontrol).
Hvert punkt angiver middelværdi af tre målinger.
Fejllinjer er et udtryk for standardafvigelsen på middelværdierne.

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Tlf.: 33 39 40 00

Fax: 33 11 25 45

vsp-info@lf.dk

en del af

Landbrug & Fødevarer

Ophavsretten tilhører Videncenter for Svineproduktion. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

Videncenter for Svineproduktion er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.

Bilag 7: Modtagne indlæg i forbindelse med 1. offentlighedsperiode for den hjemviste miljøgodkendelse.

Teknik & Miljø har i forbindelse med den 1. offentlighedsperiode fra 19. januar til 2. februar 2011 modtaget en skriftlig bemærkning. Henvendelsen er resumeret nedenfor:

Ejerne af Brandsgårdsvejen 9, 11, 19 og 21 har fremsendt følgende bemærkninger i en samlet henvendelse:

- 1) Daglige gener af lugt fra staldene, og fra røre i gylletankene i perioder, ved separering af gylle, samt flytning af gylle.
- 2) Privatvejen til Nørregård ligger tæt op ad Brandsgårdsvejen 9 og 19, og der er gener af tung trafik, der hvirvler masser af støv op fra vejen. Endvidere køres der alt for stærkt.
- 3) Der er store flueplager.
- 4) Frygt for at hvis svineproduktionen udvides, vil generne med lugt, støv og støj fra tung trafik yderligere forstærkes. Samtidig med at det vil blive svært at få solgt husene, og de vil falde i værdi.
- 5) Forslag til forbedringer af miljøet
  - a. Filtre på udluftningen fra staldene
  - b. Overdækning af gylletankene og evt. iltning af gyllen – vedlagt artikel om dette
  - c. Asfaltering af privatvej, og samtidig indførelse af en hastighedsbegrænsning

Teknik & Miljø har efter henvendelsen angivet ovenfor modtaget et referat af et nabomøde afholdt mellem Flemming Jensen ejer af Nørregård og ejerne af Brandsgårdsvejen 9,11, 19 og 2. Nedenfor er i hovedtræk gengivet fra referatet af nabomødet, og hvad der gøres ved de skitserede problemstillinger.

- 1) Gylletanken på Nørregård bliver i forbindelse med det ansøgte projekt overdækket med fast overdækning i form af telt.
Alle sprækker i fortanke og gylletanken som anvendes ved separation er blevet tætnet. Der er lagt en fast plan for, hvornår der lukkes gylle ud fra staldene og separeres. Der pumpes gylle ud fra staldene hver uge, således at lugt fra staldene minimeres. De faste ugedage til udpumpning og separation er mandag og tirsdag, således at naboerne derved kan planlægge deres gøremål.
- 2) Flemming Jensen var villig til at asfaltere den fælles privat vej, men ved nabomødet blev det besluttet at man først skulle forsøge med udlægning af klorcalcium, som er et støvbindende middel. Dette har virket godt, og ejerne af Brandsgårdsvejen 9 har skriftligt meddelt Flemming Jensen, at det udførte tiltag har virket efter hensigten, og at ønske om en asfaltering ikke længere er aktuel, men at man ønsker en hastighedsbegrænsning på vejen.
En hastighedsbegrænsning er dog ikke indført endnu, da Flemming Jensen ikke alene kan indføre dette.
- 3) Brandsgårdsvejen 9 og 19 har været plaget af sløve fluer, som sad i vindueskarmene. Ved mødet var der enighed om at denne type flue nok var en klyngeflue, som ikke kom fra staldene. I staldene på Nørregård bliver der anvendt rovfluer som lever i gyllekanalerne, hvor de æder staldfluens larver. Disse fluer vil formentlig ikke kunne observeres uden for staldene.

- 4) Alle naboer ved mødet var bekymret for at deres huse faldt i værdi, Flemming Jensen oplyste at der ikke skulle bygges nyt på Nørregård, men at der kun ville være tale om at udnytte eksisterende kapacitet fuldt ud.
- 5) Filter på ventilationen fra staldene: Montering af luftrensning på ventilationen fra staldene vil være en betydelig bekostelig affære på Nørregård, da det vil medføre store ændringer af de nuværende stalde. Endvidere kan der ikke ved etablering af et biologisk luftrensningsfilter fra SKOV garanteres at lugtgener fuldstændig fjernes. Et anlæg fra SKOV er desuden basseret på ventilationssystem med gulvudsugning, og ikke som staldene på Nørregård er i dag med udsugning i taget.
- Overdækning af gylletank: Overdækning af gylletanken på Nørregård vil blive monteret. Der vil blive monteret teltoverdækning på tanken.
- Asfaltering af privatvejen: Se punkt 1 ovenfor.

Teknik & Miljø's kommentarer til bemærkningerne fra ejerne af Brandsgårdsvejen 9, 11, 19 og 21 samt referatet fra det afholdte nabomøde

- Ad 1) Teknik & Miljø har udarbejdet en miljøgodkendelse, som tager højde for de nævnte forhold og ved overholdes af denne miljøgodkendelse vurderes det, at naboer ikke vil blive udsat for væsentlige gener. Endvidere viser beregninger, at lugtgenekriterier i forhold til byzone/sommerhusområder, samlet beboelse og enkelt beboelse er overhold – se afsnit 8.3.1 Vedvarende lugtkilder.
- I forhold til separering af gylle og udslusning af gylle fra staldene vurderer Teknik & Miljø, at de tiltag der gøres på Nørregård vil være med til at reducere eventuelle gener for naboerne.
- Ad 2) Teknik & Miljø vurderer, at med de indførte foranstaltninger til at reducere støvemissionen fra vejen burde der ikke forekomme væsentlige gene fra trafikken på den fælles privat vej. I forhold til indførelse af hastighedsbegrænsning henvises der til afsnit 8.7.2 Ekstern Transport.
- Ad 3) Fluerne, der er beskrevet at være en plage hos naboerne, er sløve og sidder i vinduesrammerne. Det er Teknik & Miljø vurdering ud fra det beskrevne, at der er tale om klyngefluen. Klyngefluen (*Pollenia rudis*) hører til spyfluernes familie, men den ligner ikke de typiske, metalskinnende spyfluer, og den har også en helt anden levevis. Klyngefluen ligner nærmest en stor, kluntet stueflue. Navnet klyngefluer hentyder til, at man om vinteren ofte finder dem indendørs i uopvarmede rum samlet i store klynger.
- Larverne lever ikke, som spyfluelarver almindeligvis gør, i ådsler, men er snyltere i regnorme. Æggene lægges enkeltvis i revner i jorden, og når de efter et par dages forløb klækker, er larverne parat til at bore sig ind i en regnorm. Opholdet i ormen tager et par uger, hvorefter larven forlader sin vært og forpupper sig. Efter endnu et par ugers forløb forlader den voksne flue jorden.
- Fluerne holder i sommermånederne til udendørs blandt andet på blomster, hvor de suger nektar, ligesom man kan se dem suge saft fra frugter eller andre plantedele. De søger desuden i klynger hen til varместeder, hvor de kan opholde sig.
- De fleste fluearter overvintrer herhjemme som larver eller pupper, men nogle - heriblandt *Pollenia rudis* - står den kolde tid igennem som voksne fluer. Sidst på efteråret søger de efter overvintringslokaliteter, der kan være sprækker eller hulrum under træernes bark eller f.eks.

uopvarmede rum, kroge eller lofter i huse. På denne årstid kan man se dem i store mængder på ydermurene, oftest hvor disse er solbeskinnede, inden de søger indendørs gennem revner og sprækker og samler sig på passende steder i de omtalte klynger. Der er en tendens til at søge de samme steder hen år efter år - et fænomen man har svært ved at forklare tilfredsstillende. Er stedet køligt, vil fluerne sidde ubevægelige til om foråret, hvor de liver op og søger mod lyset. Opvarmes lokalet, kan de imidlertid kravle frem og blive aktive når som helst vinteren igennem. De tiltrækkes ikke af fødevarer og lægger ikke æg indendørs.

Klyngefluer er, som det fremgår af beskrivelsen af deres livshistorie, ikke på nogen måde skadelige for mennesker eller bygninger. De kan dog være årsag til en del irritation i de huse, som de dels vælger til opholdssted og dels vinterkvarter.

En bekæmpelse af larverne er på grund af deres specielle biologi ikke mulig. Forebyggende kan der være tale om at tætte vinduer og andre sprækker og huller, som fluerne benytter, når de søger indenfor. Udendørs kan husmuren om efteråret, når fluerne samles, evt. pudres med et insektpudder.

Indendørs kan man komme langt med en støvsuger, men et puddermiddel kan også benyttes til behandling af tilholdsstederne på lofter eller i hulrum. De fluer, som flyver frit i lokalerne, kan man slå ned med en insektspray beregnet til bekæmpelse af flyvende insekter.

Teknik & Miljø vurderer, at de tiltag der bliver gjort på Nørregård er tilstrækkelige til, at der ikke burde være fluegener på ejendommen og naboejendommene. Jævnfør afsnit 8.8 Fluer og skadedyr. Såfremt man oplever fluegener opfordres berørte til at kontakte ejeren af Nørregård eller Teknik & Miljø.

Ad 4) Teknik & Miljø har ingen bemærkninger til punktet vedrørende tab i ejendomsværdi hos naboer til landbrug, idet dette ligger udenfor rammerne af en miljøgodkendelse.

Ad 5) Luftrensning: Gældende lovgivninger er opfyldt og lugtgenekriterierne er overholdt. Teknik & Miljø har derfor ikke lovhjemmel til at stille vilkår om, at der skal monteres luftrensning på staldene. Endvidere vil der ikke set ud fra proportionalitetsprincippet være ræson i, at kræve etablering af luftrensning, når geneafstandene er overholdt og der ikke opføres nye bygninger. Luftrensningsanlæg er ligesom forsøringsanlæg væsentligt mere omkostningstungt både ved etablering og drift end foderkorrektioner og overdækning af gylletanken, og det vurderes derfor ikke som proportionelt at kræve til en produktion af dette omfang.

Overdækning af gylletank: Gylletanken på Nørregård bliver overdækket med fast overdækning i form af telt i forbindelse med gemmen førelsen af projektet. Teknik & Miljø skal dog understrege at teltoverdækningen først kan/må monteres, når tanken er tom for gylle af hensyn til arbejdssikkerhed. Dvs. overdækningen monteres i foråret 2013.

Asfaltering af privat vej: Teknik & Miljø vurderer at den valgte løsning med udlægning af klorcalcium er en god løsning for alle parter. I relation til hastighedsregulering og reglerne for dette på privat veje henvises der til miljøgodkendelsens afsnit 9.7.2 Ekstern transport.

Bilag 8: Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for den hjemviste miljøgodkendelse samt regionskommunens bemærkninger til disse

Teknik & Miljø har i forbindelse med den 2. offentlighedsperiode fra 31. maj til 12. juni 2012 modtaget to skriftlige henvendelser. Henvendelserne er indsat nedenfor og Teknik & Miljø's kommentar til henvendelserne findes efterfølgende:

Ejerne af Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21 har fremsendt følgende bemærkninger i en samlet henvendelse:

Bornholms Regionskommune
Teknik & Miljø
Skovløkken 4
3770 Allinge

Povlsker den, 9/7 2012

Vedr. forslag til §12-miljøgodkendelse, Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø v/ Flemming Jensen.

Vi har følgende bemærkninger til ovennævnte forslag vedrørende udvidelse af svineproduktionen fra 225,62 DE til 405,18 DE ; svarende til en udvidelse af svineproduktionen med ca. 80 %.

Vi fastholder vores tidligere bemærkninger jf. vores skrivelse af den 30/1 2011 samt resumeret i forslaget til § 12-miljøgodkendelse side 48.

Desværre må vi konstatere, at de få tiltag ejeren af Nørregård (Flemming Jensen) har gjort for at nedbringe lugt, støv samt støjgenerne efter afholdelse af møde sidste år ikke fungerer.

Vi har erfaret, at gylletanken er blevet teltoverdækket ultimo maj d.å.. Dette har desværre ikke afhjulpet lugtgenerne på trods af Teknik & Miljø's vurdering side 38, pkt. 18.1 afsnit 2 i forslaget. Staldlugten er dog stadigvæk den mest generende lugt.

Udbedring af belægningen på privatvejen med støvbindende middel fungerer heller ikke, og vi mener ikke dette vil være en brugbar løsning fremover. Vejen bliver ikke regelmæssig vedligeholdt som lovet af Flemming Jensen. Vi mener at for meget tung kørsel desværre foregår inden vejen efterfølgende vedligeholdes. Der køres desværre stadigvæk alt for hurtigt både på privatvejen og Brandsgårdsvejen med efterfølgende støv og støjgener i.f.m. de mange transporter til og fra Nørregård.

Vi har på bedste vis gennemgået det af Teknik & Miljø udarbejdede forslag til §12-miljøgodkendelse, som vi finder utroligt omfattende og til dels svært at gennemskue for os almindelige naboer til Nørregård.

Vi har dog følgende bemærkninger til forslaget udover ovennævnte.

Side 16, pkt. 5.5. Husdyrbruget – beskrives fordeling af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen. I afsnittet fremgår "Bjerregård" 2 gange – vi mener det er en fejl og må gå ud fra, at der menes Nørregård ?

I tabel 2 er der før udvidelsen en godkendt besætning på 225,62 DE. Efter udvidelsen vil der være en besætning på 414,14 DE (8,96 +405,18). Dette er 8,96 DE mere end tilladt i forslaget. Endvidere kommer antallet af svin/grise op på stk. 22.044.

Side 17 tabel 4 – produktion af gylle før/efter udvidelsen. Nørregårds produktion af gylle vil stige fra 7.110 m3 til 7.358 m3 i alle etaperne (1+2a+2b+2b altern.) svarende til ca. 3 %. Det forstår vi ikke når svineproduktionen øges med ca. 80 %.

Side 18 pkt. 6.2-Vand. Drikkevand til dyrene vil stige fra 5.300 m3 til 6.500 m3, svarende til en stigning på ca. 23 %. Det forstår vi heller ikke, når den samlede svineproduktion øges med ca. 80 %. Dette må vil være i modstrid med dyrevelfærden.

Side 22-24 vedr. støj og transport. I dag er vi meget plaget af støjgener mv. i.f.m. den megen kørsel til og fra Nørregård. Efter en eventuel godkendelse af udvidelsen, vil de samlede antal transport udgøre min. 825 pr. år plus håndværkerkørsel og de ansattes kørsel til og fra Nørregård. Herudover vil kørslen kunne foregå i tidsrummet fra kl. 4.00 –22.00 hele ugen. D.v.s. vi kan måske få ro fra kl. 22.00-4.00. Vi er meget bekymret over udvidelsen af transport, idet disse vil medføre øget gener som støj, støv, lugt mv., især gyllekørslen til Bukkegård, som vil blive udvidet fra 40 til 134 transport (en udv. på 235 %).

Vi er derfor fuldstændig uenig med kommunen, når der på side 24 skrives, at det ansøgte projekt ikke vil medføre væsentlig merbelastning trafikalt i området. I forvejen er Brandsgårdsvejen stærkt belastet af for megen tung trafik og for hurtig kørsel det meste af døgnet hele ugen igennem.

Endelig skal vi tilføje, at vi ikke helt forstår, hvorfor arbejdet på de omkringliggende marker til Nørregård, som Flemming Jensen dyrker, meget tit skal foregå i weekender og på helligdage. Her har vi flere gange måtte trække indendørs, når han sprøjter markerne eller hælder gylle på. Det er jo ikke særlig rart at sidde sammen med familie, venner og bekendte og spise en god frokost/aftensmad udendørs, mens dette foregår.

Side 32 pkt. 14. Vi er uenige med Teknik & Miljø vurdering af lugt, støv, støj og transportgener. Vi der bor herude i området til daglig, er stærkt plaget af nævnte gener hele året rundt.

Efter en udvidelse af denne størrelsesorden af svineproduktionen som forslaget lægger op til, frygter vi, at der bliver helt uudholdeligt at bo her som naboer til Nørregård. Som tidligere nævnt, er det især lortelugten, støj og uro ved transporterne, der er de primære gener. Lortelugten forekommer ind imellem på alle mulige tider af døgnet og gør, at flere af os får hovedpine og bliver dårlige. Vi kan hverken lukke døre eller vinduer op, uden der pludselig vælter lortelugt ind i huset. Flere af os har måtte flytte soveværelse til husets østside.

Vi kan ikke længere hænge vores vasketøj til tørre udenfor p.g.a. lugten hænger i tøjet. Flere af os har måttet købe tørretumblere med større udgifter til både investering og løbende drift.

Teknik & Miljø kan bruge ligeså mange matematiske lugtberegningsmodeller som de vil, men lortelugt/stank skal man lugte fysisk når den er der. For øvrigt findes der ingen tekniske produkter/hjælpemidler som kan måle lortelugt/stank.

Vi har erfaret fra andre som har svineproduktion i mindst samme størrelse som Nørregård, at de næsten ingen problemer har med lugten fra staldene. Derfor kan vi ikke forstå, at Flemming Jensen ikke kan få styr på lugten fra sine stalde, mens andre tilsvarende kan. Han må jo gøre et eller andet forkert i sin bedrift på trods af al den viden og teknik der er til rådighed i dag. Kan det mon værre en forkert foderblanding han bruger til svinene eller noget lign.? Kan det være fordi der ikke er monteret filtre på udluftning fra staldene til begrænsning af lugt af ammoniakudslip ?

Side 50 ad 4) . Vi har noteret os, at Teknik & Miljø ingen bemærkninger har til vores indsigelse, at det bliver svært at sælge vores ejendomme og, at de vil falde i værdi, hvis forslaget bliver godkendt.

Vores ejendomme er allerede i dag faldet i værdi. Ikke kun på grund af nuværende finanskrise, men også fordi vi er naboer til en større svineproduktion. Ved en eventuel godkendelse af forslaget vurderer vi, at ejendommene bliver totalt usælgelige. Vi ved af erfaring, at allerede nu er der ingen kreditforeninger her på Øen, som vil belåne vores ejendomme yderligere ved eventuel ombygning/forbedring eller lign. af vore huse. Derfor vil vi ved en godkendelse af forslaget til udvidelse af svineproduktionen på Nørregård blive totalt stavnsbundne i vores boliger/fritidsejendom.

Vores samlede konklusion på forslaget til §12-miljøgodkendelse til Nørregård.

Lugtgener

Kan kun blive endnu værre end nu. Da udvidelsen vil ske i eksisterende stalde, uden der bliver gjort særlige forbedringer af disse (for dyrt ifl. T & M), kan vi kun konkludere, at lortelugten/stanken bliver endnu værre end i dag, da lugtgenerne primært kommer fra staldene i.f.m. udluftningen som sker på alle tider af døgnet. Desuden vil den voldsomt forøgede gylleflytning i mellem gårdene også give forøgede lugtgener.

Støj/støvgener

Ved den øgede transport til og fra Nørregård vil støj og støvgenerne kun blive endnu værre end nu. Afhjælpningen på den private vej har efterfølgende ikke vist sig at virke efter hensigten og trafikken på Brandsgårdsvejen vil blive forøget.

Miljøgener

Miljøet omkring Nørregård vil alt andet end lige blive påvirket af en så stor udvidelse af svineproduktionen på Nørregård, selvom Miljø & Teknik på en del sider i forslaget beskriver, at udvidelsen stort set ingen påvirkning vil have på det omkringliggende miljø. Miljøet vil jo blive påført mere udledning af forøget svineafføring, støj ved forøgede transporter mv. samt endnu mere uro i området end hidtil.

Øvrigt

Vi mener at det af Teknik & Miljø udarbejdede forslag til §12-miljøgodkendelse til Nørregård er en meget rosenrød og ensidig beskrivelse af hvad der kan ske hvis Nørregård ikke for en godkendelse til udvidelse af nuværende svineproduktion. Hele bedriften vil åbenbart stille og roligt lukke ned inden for en kortere årrække. Bliver forslaget derimod godkendt, vil Bornholm's svineslagteri åbenbart også være fremtidssikret. Det er ligesom om, at Bornholm's svineslagteri's fremtid afhænger af en godkendelse af nærværende forslag til §12-miljøgodkendelse. Det lugter lidt af, at der er gået "politik" i hele projektet.

Spørgsmålet er hvor længe fremover svineproduktionen i Danmark kan overleve med de tilskud mv. der gives i dag, når tilsvarende svineproduktion i vores nabolande østpå (Polen mm.) kan producere svin langt billigere end herhjemme.

Vi har samtidig noteret os, at de af Flemming Jensen ejede ejendomme St. Vibegård og Bjerregård allerede nu har fået godkendt henholdsvis § 11 og § 12 – miljøgodkendelse i.f.m. hans samlede større udvidelse af bedriften.

Vi kan ikke forstå, at der i forslaget er beskrevet så lidt om de gener, vi mennesker der bor som naboer til Nørregård bliver udsat for både nu og endnu værre fremover ved en godkendelse af forslaget.

Det er åbenbart vigtigere at beskrive om den grønne løvfrø vil overleve udvidelsen eller søer, ålbø mv. bliver påvirket med endnu mere forurening fra produktionen/landbruget.

På side 39 3 afs. er der beskrevet 3 linier om nabogener med en forkert henvisning til afsnit 15.

Vi har som sådan ikke noget imod, at man udvider/forøger/dygtiggør vores erhverv og produktion her på Øen, men dette skal ske under hensyntagen og respekt til de omkringboende naboer som lever i nærheden heraf.

Vi mener desværre ikke, at ejeren af Nørregård Flemming Jensen vil overholde alle de krav og vilkår der er stillet som betingelser i forslaget, herunder udførelse af "godt landmandskab".

Siden 2008 hvor svineproduktionen på Nørregård sidst blev udvidet, er der stort set ikke sket nogen som helst tiltag til forbedringer af alle vores gener. Tværtimod er lugt, støj, støv og transportgenerne blevet stærkt forværret.

Vi har også observeret, at der både på Brandsgårdsvejen og privatvejen er blevet omlastet svin fra bedriftens egen dyretransport til ekstern dyretransport. Endvidere har vi erfaret, at der mangler både overdækning samt forsvarligt underlag til de døde svin. Dette kan medføre smittefare for både andre dyr og fugle og mennesker.

Det undrer os meget, at kontrollen fra kommunens (Teknik & Miljø) side ikke har medført nogen som helst udbedringer af alle de lugt, støj, støv, transport og miljøgener, som forpester vores daglige tilværelse og trivsel som naboer til Nørregård.

Hvem fra kommunen fører egentlig tilsyn/kontrol med, at alle krav, vilkår og påbud bliver overholdt på bedriften Nørregård ??

Det skal oplyses, at ejerne af Brandsgårdsvejen 7, fuldt ud tilslutter sig nærværende skrivelse.

Med venlig hilsen

Henning Olsen
Brandsgårdsvejen 19
3730 Nexø

Med fuldmagt fra:

Birthe Simonsen, Morten Simonsen og Christian Simonsen
Brandsgårdsvejen 7
3730 Nexø

Gert Hansen og Bente Westh
Brandsgårdsvejen 9
3730 Nexø

Lizzie Olsen og Johnny Olsen
Brandsgårdsvejen 11
3730 Nexø

Lennart Rasmussen og Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
3730 Nexø

Teknik & Miljø kommentarer til bemærkningerne fra ejerne af Brandsgårdsvejen 7,9, 11, 19 og 21

Faktuelle oplysninger

Det er korrekt, at der i afsnit 5.5 linje 1 og 3 er angivet forkert gård navn – det korrekte navn er Nørregård, hvilket er rettet i den endelige version af miljøgodkendelsen.

I tabel 2 og tabel 3 i forslaget til §12-miljøgodkendelsen til Nørregård figurerer der fejlagtigt 8844 smågrise (25-30 kg) svarende til 8,96 dyreenheder. Den ansøgte besætning på Nørregård er 13.200 slagtesvin (30-110 kg) svarende til 405,17 dyreenheder. Rettelse indført i miljøgodkendelsen.

Nørregård udvides kun i etape 1, og derfor er den samlede gylleproduktion den samme i alle de viste etaper. Tabel 4 illustrerer produktionen af gylle på samtlige ejendomme under bedriften ” Bjerregård”.

I tabel 4 er gylleproduktionen ved nudriften på Nørregård 3933 m³ og ikke som angivet i forslaget 7100 m³.

I afsnit 6.2 Vand er det korrekt, at der er en regnefejl i drikkevandsforbruget. Der er i forbindelse med produktionen på Nørregård i nudrift et vandforbrug på 4500 m³ og i ansøgt drift vil der være et vandforbrug på 7100 m³.

Transporter og trafik

I forhold til antal transportere, er oplysningerne der er anført i miljøgodkendelsen baseret på et skøn, og tidsperioderne er angivet for at vise, hvornår der kan forekomme transport til og fra Nørregård – ikke nødvendigvis, at der vil forekomme transport hver dag på disse tidspunkter.

Ejendommen er placeret på en fælles privat vej, og således må det påregnes, at vejen skal anvendes som adgangsvej også for trafikken til og fra Nørregård.

I relation til støjgener vil der kunne opleves støj, når der er færdsel på vejen. Hastigheden på vejen vil ikke overstige 15-20 km/time, hvilket alle ansatte og chauffører som kører til og fra Nørregård er instrueret i at overholde.

Flemming Jensen er bekendt med, at det har støvet i foråret i forbindelse med færdsel med gyllevognen på vejen. Baggrunden for dette var, at det i samråd med Henning Olsen (som er fuldmagtunderskriver på bemærkningsbrevet vedr. Nørregård) var besluttet, at der ikke var behov for at udbringe klorcalcium på den fælles privatvej, idet der var fugt i vejen i foråret, således at det ikke støvede. Ved gyllekørslen den 2. og 3. maj 2012 forekom der dog støvgener, og derfor tog Flemming Jensen kontakt til Vej &

Park, som udlægger klorcalcium på vejen. Vej & Park havde dog først mulighed for at udføre arbejdet den 9. maj 2012.

Teknik & Miljø, Vejmyndigheden anvender selv klorcalcium, og det er observeret at have en god støvbindende effekt, og derfor er det vurderet, at et vilkår om udlægning af dette vil medvirke til at støvgenerne fra vejen vil være på et acceptabelt niveau. Vikåret er følgende: *”Klorcalcium (støvbindende middel) skal udlægges på den fælles privatvej omkring påske”*.

Teknik & Miljø skal endvidere påpege, at der må kunne forventes lidt støvgener, og terrasser med videre anlagt inden for få meter af den fælles privat vej, kan ikke forventes at være støvfri.

I relation til udspreddning af gylle, sker dette over to gange i og omkring foråret. Dette foretages såvidt muligt på tidspunkter, hvor naboer ikke generes – dvs. ikke på lørdage, søndage, påske, St. bededage, Kristi himmelfartsdag og pinse. Det skal dog samtidig ske i perioder, hvor der ikke opstår traktose på markerne, og hvor risikoen for, at der trækkes jord ud på vejene, og støv og jord på ”fællesprivatvejen” er så minimal som mulig. Samtidig med der tages hensyn til de nævnte forhold, er det dog også nødvendigt, at der tages hensyn til at udbringningen sker på tidspunkter, som er optimale i forhold til planternes vækst, og evne til at kunne optage næringsstofferne.

Med hensyn til anvendelse af planteværnsmidler, foretages dette når vejr og klimaforhold sikre optimal effekt af behandlingerne.

Nærværende miljøgodkendelse er i forhold til forslaget til miljøgodkendelsen suppleret med et vilkår – jævnfør Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse MKN-132-00129: *”Der må ikke foretages omrøring, håndtering og gylleudkørsel fra anlæggene lørdage, søndage og helligdage. Under særlige omstændigheder – herunder gunstige vejrforhold – må der udbringes husdyrgødning i weekenderne, hvis det sker efter forudgående advisering af naboerne, og reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens kap 10 overholdes”*.

I henhold til Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse MKN-130-00427 kan gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug fx opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzone må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Færdsel på offentlig vej reguleres af færdselsloven og håndhæves af politiet.

Vejmyndigheden i Bornholms Regionskommune har følgende udtalelse, som omhandler regelsættet for færdselsregulering, i dette tilfælde en hastighedsregulering og/eller en kørselsrestriktion gående på tid, på en privat fællesvej i landzone.

Nævnte vej har status som privat fællesvej og opfylder i sin helhed definitionen i lov om private fællesveje §2, stk. 1. Vejen benyttes som færdselsareal for andre ejendomme ved vejen, der ejes af andre end ejeren af den ejendom, hvorpå vejen ligger.

En færdselsregulerende foranstaltning som f.eks. en hastighedsregulering, begrænsning af færdslen i tidsperioder eller andet, herunder en skiltning i forbindelse med dette, skal vi i denne forbindelse oplyse, at bestemmelserne om private fællesveje i landzone er reguleret i lov om private fællesveje afsnit II - Denne del af lovgivningen giver ikke kommunen hjemmel til, at etablere eller at kræve, at skulle godkende en færdselsregulerende foranstaltning, herunder afmærkningen af denne, på private fællesveje i landzone.

Lodsejeren, vejens ejer kan således etablere en færdselsregulering på sin private fællesvej på landet, uden kommunens (vejmyndighedens) tilladelse. Selve anlægget gennemføres på lodsejerens eget ansvar og risiko.

Politiet, kan heller ikke tage stilling til, om der skal gennemføres færdselsregulerende foranstaltninger på en privat fællesvej på landet. Men politiet kan derimod tage stilling til, hvordan denne færdselsregulering afmærkes. Det fremgår af færdselslovens §97, stk. 2 og 3. En eventuel skiltning med begrænsning af færdslen som eksempelvis, hastighedsbegrænsning, skal således rettes til politiet.

Med andre ord skal der jf. bestemmelserne i færdselslovens §97 en godkendelse til fra politiet, vedr. autoriseret afmærkning på private fællesveje på landet (afsnit II i lov om private fællesveje). Derfor skal en eventuel færdselsregulering stiles til Politiet på Bornholm.

Afslutningsvis kan vi oplyse, at kommunen kan kræve en færdselsregulerende foranstaltning ændret eller fjernet, hvis den efter kommunens opfattelse medfører, at den private fællesvej ikke er i god og forsvarlig stand i forhold til de vejberettigedes færdsel. Kommunen som vejmyndighed træffer denne afgørelse med hjemmel i lov om private fællesveje kap. 6, §§13 - 22, om istandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje på landet. Det betyder bl.a., at kommunen skal gennemføre et vejsyn, og at kommunen fordeler udgifterne til arbejderne efter bestemmelserne i §17.

Vejmyndigheden i Bornholms Regionskommune har følgende bemærkninger i forhold til den offentlige vej Brandsgårdsvejen, 3730 Nexø.

”De trafikale konsekvenser i området, tilgængelighed, belastning, trafiksikkerhed og fremkommelighed. Brandsgårdsvejen har kapaciteten til den færdsel og mængden heraf til at betjene ejendommene. Til orientering skal vi oplyse, at der ingen aktuelle planer er for, at ændre på vejens indretning, såvel anlæg som nuværende færdselsregulering”.

Lugt

I henhold til Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse MKN-132-00107 følger det af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3, pkt. B, at en udvidelse kan godkendes hvis fx den vægtede gennemsnitsafstand er længere end 50% af geneafstanden, og udvidelsen ikke medfører øgede lugtgener i form af en stigende lugtmission.

Ansøgningens beregninger viser, at den vægtede gennemsnitsafstand til nabobeboelser er 247,40 m, hvilket er længere end 50% af geneafstanden på 281,03 m. Ansøgningens beregninger viser endvidere, at lugeemissionen ikke øges i forhold til nudrift, hvorfor udvidelsen ikke kan anses at medføre øgede lugtgener.

Teknik & Miljø har ved flere lejligheder været forbi ejendommen, og har på intet tidspunkt konstateret væsentlige lugtgener. Der kan dog forekomme lugt fra ventilationsskorstene i varme og fugtige perioder, idet luften i disse perioder kan slå ned tættere på bygningerne end normalt.

I de varme perioder vil svin forsøge at køle sig ved at søle, og de gøder derfor i den faste del af stien med øget ammoniakfordampning og lugtmission til følge. Ammoniak fordampningen sker derfor ikke kun fra gyllekanal og spaltegulv, men også fra det faste gulv. En effektiv køling af luften vil begrænse tilsvining af det faste gulv og derfor begrænse ammoniakfordampning og lugt væsentligt i de varme sommermåneder. I staldene på Nørregård anvendes der højtrykskøling. Ved højtrykskøling tilføres staldrummet forstøvede vandpartikler. Vandpartiklerne fordamper i den opvarmede staldluft, hvilket afkøler luften. På Nørregård er højtryksanlægget i drift cirka i tidsrummet kl. 11.00 til 16.00, eller ved behov. Dette gør at temperaturen i stalden kan sænkes med ca. 4 grader, og dermed reduceres også lugtudledningen.

I forhold til yderligere detaljer om lugt fra Nørregård, så henvises der til pkt. ad 5 i besvarelsen i bilag 4 samt afsnit 8.3.1.

Værdiforringelse af naboejendomme

I henhold til Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse MKN-130-00427 gælder følgende om værdiforringelse af ejendomme: Der kan i forbindelse med afgørelser efter husdyrloven kun tages stilling til forhold, der er omfattet af husdyrbrugsloven. Teknik & Miljø har således ingen kompetence til at tage stilling til, hvorvidt værdien af naboers ejendomme forringes.

Socioøkonomiske konsekvenser

Teknik & Miljø skal i henhold til husdyrloven belyse de socioøkonomiske konsekvenser, der kan være ved henholdsvis gennemførelse af et projekt på et husdyrbrug kontra 0-alternativet. Det vil sige, hvad kan projektet betyde for eksempelvis slagteri og mindre lokale virksomheder. Teknik & Miljø skal ikke forholde sig til faktorer som eksempelvis at flytte landbrugsproduktionen til udlandet.

Tilsyn mv.

Teknik & Miljø kan konstatere, at en del af de punkter, der er fremsat i forbindelse med høringsbrevet vedrører tilsynet med bedriften, herunder klager over ansøgers evne til at udvise ”godt landmandsskab”. Det er Teknik & Miljø der fører tilsyn med bedriften.

Vedrørende lugt og driftsforholdene hos Flemming Jensen kan Teknik & Miljø oplyse, at disse er af højeste standard, og der er ingen forhold, som giver anledning til at anfægte den måde bedriften, og herunder besætningen på Nørregård passes på. Såfremt der opleves væsentlige vedvarende gener kan Teknik & Miljø kontaktes, således at et evt. problem kan blive vurderet.

I relation til opbevaring af døde dyr sker dette på korrekt indrettet plads. Reglerne for opbevaring af døde dyr fremgår af miljøgodkendelsens vilkår 2.14.9.1 til 2.14.9.7. Tidligere har pladsen været indrettet med hård og fast bund som blandt andet er blevet godkendt i forbindelse med Code of Practice. På nuværende tidspunkt er pladsen dog blevet indrettet med betonspalter som underlag.

Afhentningsstedet er placeret i skygge – og dermed er der ikke krav om overdækning jævnfør gældende lovgivning.

Det Økologiske Råd har følgende bemærkning til forslaget til §12-miljøgodkendelse til Nørregård

Der er ikke overensstemmelse mellem ansøgningskemaet og udkastet til miljøgodkendelse.

I ansøgningskemaet er den eksisterende fuldspaltestald indtastet som stald med 25-49% fast gulv i ansøgt drift, men i udkastet til miljøgodkendelse er den i ansøgt drift indrettet med drænet gulv jfr. vilkår 2.1.2.

Teknik & Miljø kommentar til bemærkningen fra Det Økologiske Råd

Vilkår 2.1.2 er ændret til at stalden skal indrettes med delvist fastgulv 25-49 %..

Bilag 9: Klage over den (senere) hjemviste miljøgodkendelse

Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 København NV

Povlsker den, 22/11 2012

Vedr. Bornholms Regionskommune §12-miljøgodkendelse til Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø.

Undertegnede påklager hermed Bornholms Regionskommunes ovennævnte godkendelse/afgørelse.

Vi har undervejs i offentlighedsperioden indsendt 2 skriftlige indlæg med vores bemærkninger til udvidelsen af svineproduktionen på "Nørregård".

Det skal bemærkes at kommunen(Teknik og Miljø)på intet tidspunkt har kontaktet os vedrørende vores indsigelser/bemærkninger til udvidelsen.

Teknik og Miljø's bemærkninger til vores indlæg fremgår kun af de udsendte prospekter, henholdsvis den 31/5-12 og 30/10-12.

Under henvisning til vor skriftlige indlæg af den 9/7-12 fastholder vi stadig vor samlede konklusion på ovennævnte udvidelse, bortset fra de faktuelle rettelser der er foretaget i den endelige version af miljøgodkendelsen.

Med hensyn til kommunens svar på transport, trafik og lugt mv., vedlægger vi bilag 1 + 2, hvoraf vi nærmere har beskrevet de faktiske problemer omkring den fælles privatvej som også er adgangsvej til Nørregård samt lugt og støvgener.

Lugtgenerne er vores største problem. Det fremgår også klart af vores sidste indlæg til kommunen. Vi undrer os meget over, at Teknik & Miljø i deres kommentarer til vores indlæg kan konkludere at der ingen væsentlige lugtproblemer er herude ved ejendommen. De skriver at have været forbi herude ved "flere" lejligheder. Er det 2-3 eller 4 gange i løbet 2011 og 2012?? Os der bor herude er løbende stærkt plaget af lugtgenerne.

Vi er selvfølgelig til rådighed, hvis der skulle være yderligere spørgsmål til nærværende klageskrivelse.

Med venlig hilsen

BILAG 1- 22/11-2012

Ang. Støv & støj gener fra den fælles privatvej som også er adgangsvej til Nørregård.

Vi må desværre henlede opmærksomheden på, at de oplysninger som ligger til grund for den endelige miljøgodkendelse af Nørregård, rent faktisk er direkte forkerte, hvad angår de støv og støjgener naboerne til Nørregård er udsatte for.

Vi havde en velfungerende fællesvej, praktisk taget uden støvgener for de nu berørte ejendomme, indtil Gårdejer Flemming Jensen for en del år tilbage og på eget initiativ og helt uden at kontakte andre ejere af fællesvejen afrettede og udvidede vejen adskillige gange med en såkaldt vejhøvl. Dette resulterede i at han i sin uvidenhed ødelagde bærelaget i vejen og bundvendte den, med det til følge, at fra at være en velfungerende vej, med et godt og virksomt bærelag, bestående af faste materialer så som sten samt skærver der som bekendt ikke afgiver støv når det fungerer som vejfyld, overgik til at være en ødelagt vej bestående af en stor del jord og ler. Som det er alle bekendt med bare et absolut minimum af kendskab til vejklaser, er tilstedeværelsen af ler og jord i en vejkasse noget man for en hver pris vil undgå. Dette fordi det som bekendt nedsætter bæreevnen i vejen betydeligt, men også i tørre perioder medfører ganske betragtelige støvgener ved kørende trafik på vejen.

Efter en hel del mundlige klager, til Flemming Jensen fra Henning Olsen over de eskalerende støvgener fra fællesvejen som Flemming Jensen affærdigede totalt, lykkedes det dog hen ad vejen at komme i dialog med Flemming Jensen, da også Gert og Bente West beboerne i nr. 9 ytrede deres mishag med støvgenerne som uomtvisteligt var forårsaget af Flemming Jensen og hans misbrug af en vejhøvl.

Dette resulterede i at han erkendte at være ophavsmand til problemet og for at afhjælpe det midlertidigt vandede han efterfølgende vejen et par gange. Efter råd fra Henning Olsen i nr. 19, som via adskillige års erfaring med ny anlæg samt reovering af veje, besluttedes det at Flemming Jensen som skadevolder af fællesvejen skulle bringe den tilbage i den gode stand den var i før ødelæggelsen. Dette skulle blandt andet ske ved at udlægge et nyt skærvelag over flere omgange som til sidst ville resultere i en acceptabel vejoverflade som kun ville afgive en reduceret mængde støv ved kørende trafik. Efterfølgende udlagde Flemming Jensen et enkelt skærvelag og nøjedes med at efterfylde småhuller i vejen uvist af hvilken grund, da det ellers var aftalt at der skulle køres skærver på ad flere omgange til problemet med støv var væsentligt reduceret.

Endeligt skal det nævnes at Teknik og Miljø inddrager et af Flemming Jensen udfærdiget referat fra et møde afholdt mellem de implicerede parter hos Henning Olsen. Deltagerne i dette møde ud over Flemming Jensen, vil godt rette opmærksomheden imod den kendsgerning, at de aldrig har godkendt det pågældende referat og heller ikke agter at gøre det, da de ikke kan genkende flere af de påstande Flemming Jensen fremfører i referatet. Det skal bemærkes at sagsbehandleren ved Teknik og Miljø på intet tidspunkt har været i dialog med beboerne, som har indgivet indsigelse imod miljø godkendelsen af Nørregård. En opklarende dialog med beboerne ville ellers have givet en mere retvisende konklusion af det afholdte møde samt en sandfærdig og fair behandling af beboernes indsigelser. Her skal bla. nævnes at det lykkedes

sagsbehandleren at konkludere, at en fordobling af den tunge trafik til og fra Nørregård på den i forvejen støvplagede fællesvej, ikke vil medføre forøgede gener for beboerne i de tilstødende ejendomme. Dette kan jo næppe påstås at være en særlig objektiv sagsbehandling. Endvidere henviser sagsbehandleren til et brev Bente Westh i nr. 9 har skrevet til Flemming Jensen. Dette brev er skrevet og fremsendt før der bliver forsøgt spredt klorcalcium på fællesvejen. Trods dette faktum og ordlyden i brevet fremfører sagsbehandleren at beboerne i brevet påstår at klorcalciumet har virket selv om det ikke har været afprøvet hvilket også tydeligt fremgår af brevet. Kopi af nævnte brev er selvfølgelig vedlagt som dokumentation. Dette er endnu en fejl i den række som kunne være undgået hvis sagsbehandleren ved Teknik og Miljø også havde indgået i en dialog med beboerne og ikke kun entydigt havde indhentet sine oplysninger fra Flemming Jensen. Desværre sår denne undladelse en berettiget tvivl om lødigheden og objektiviteten mht. følgerne af den endelige miljøgodkendelse af udvidelsen på Nørregård hos beboerne som har indgivet indsigelse imod projektet.

På det møde der blev afholdt hos Henning Olsen blev det aftalt at Flemming Jensen udlagde flere skæver på fællesvejen på stykket fra vejens begyndelse og op til Nørregård i en mængde så overfladen kun består af skæver uden ler og jord samt udspreder klorcalcium på vejen efter behov. Henning Olsen gjorde udtrykkeligt Flemming Jensen opmærksom på at virkningen af klorcalcium har en begrænset holdbarhed og at der skal udspredes med jævne mellemrum for at opnå en effektiv effekt af midlet. Det skal her bemærkes at vejrliget og trafik intensiteten har en stor indflydelse på hvor længe en enkelt udlægning af midlet er virksom. Erfaring med midlet skønner en effekt på ca. 4 til 6 uger max pr udspreddning. Det skal bemærkes at Flemming Jensen efterfølgende så stort på de indgåede aftaler dog udsprede han en enkelt gang klorcalcium men virkningen fortog sig hurtigt og blev ikke fulgt op af yderligere udspredninger dette år. Endvidere fyldte han lidt skæver i de huller der opstod i vejen efter hans vedholdende kørsel med traktor og diverse lastbiler. Man kan nu blot konstatere, at vejen ikke er bragt tilbage til den gode stand den var i før Flemming Jensen ødelagde den og sikkert heller ikke bliver det hvis det står til Flemming Jensen.

Endelig bliver det på side 57 i godkendelsen nævnt at Henning Olsen i samråd med Flemming Jensen skulle have besluttet hvornår udspreddningen af klorcalcium skulle foregå i foråret 2012. Dette er direkte usandt da det eneste Henning Olsen sagde til Flemming Jensen var at det ville være direkte tåbeligt at udsprede midlet i regnvej og på en gennemblødt vej som det ellers var Flemming Jensens agt at gøre. Det må jo også retfærdigvis lige nævnes at hverken Henning Olsen eller andre levende væsner for den sags skyld har nogen som helst indflydelse på hvornår Flemming Jensen vil transportere gylle eller andet på fællesvejen. Det er kun Flemming Jensen der bestemmer det og som følge deraf også kan planlægge hvornår det er formålstjenligt at udsprede klorcalcium for at begrænse støvgenerne der opstår ved transporterne. Desværre har disse gentagne forvanskninger og manipulationer af sandheden fra Flemming Jensens side gjort at enhver dialog imellem Beboerne og Flemming Jensen efterhånden er ophørt. At en sagsbehandler ved Teknik og Miljø så efterfølgende indskrifer det i en miljøgodkendelse uden at validere rigtigheden af Flemming Jensens udsagn er yderst beklageligt og dybt kritisabelt. Men som tidligere skrevet ville en dialog sagsbehandleren og beboerne imellem have gavnet seriøsiteten og objektiviteten samt behandlingen af godkendelsen fyldestående. Hvad sagsbehandlerens motiv er til at undlade dette, må stå hen i det uvisse, men det har bestemt ikke fremmet de berørte beboers tillid til Teknik og miljøes behandling af sagen.

Som det kan ses i miljøgodkendelsen af Nørregård forpligtes Flemming Jensen til at udsprede 1 gang klorcalcium på fællesvejen omkring påske. Dette er jo nærmest at betragte som en parodi, da det er

almindeligt kendt at virkningen af midlet fortager sig efter max 4 – 6 uger i bedste fald. Dette vil uomtvisteligt resultere i at i den varmeste periode på året hvor der dannes mest støv på vejen, bliver der intet gjort for at bekæmpe det. Det burde da i det mindste være et krav til Flemming Jensen at han skal udsprede en gang klorcalcium mindst en gang om måneden efter påske for bibeholde den gavnlige virkning af klorcalciumet og derved væsentlig reducere støvgenerne for beboerne, hvis huse trods alt befinder sig mindre end 10 meter fra fællesvejen. Endvidere burde det også være et logisk krav at Flemming Jensen forpligtes til minimum at udlægge et lag skærver eller fiere efter behov på fællesvejen som også vil have en støvdæmpende virkning.

Alternativt forpligtes Flemming Jensen til at asfaltere vejen hvilket vil fjerne støvgenerne helt samt reducere støjgenerne væsentligt. Dette må nok betragtes som den mest optimale løsning, da den også vil minimere forventelige fremtidige tvister beboerne og Flemming Jensen imellem hvad fællesvejen angår.

Henning Olsen

Brandsgårdsvejen 19

3730 Nexø

Ø, 25/4 -11.

Hej Flemming.

Vi aftalte på mødet hos Henning, at vi skulle undersøge, hvilke filtre der fandtes til luftrensning af stalde.

Jeg har undersøgt, hvad der findes. Der er forskellige muligheder; men jeg mener, at dette må være det bedste der er i øjeblikket m. h. t. lugt og miljø. Hvad det koster, ved jeg ikke.

Jeg har talt med Henning, og vi er enige om, at hvis det materiale du skaffer til vejen fra Bofa, samt indførelse af hastighedsbegrænsning afhjælper vores problem med støvgener fra vejen, er det ikke nødvendigt med en asfaltering.

E.v.t. kunne du så bruge de penge du sparer, på forbedring af lugtgenerne.

Håber, at vi stadig kan have en konstruktiv dialog, om at løse vores problemer.

Med venlig hilsen

Bente Westh

Brandsgårdsvejen 9,

3730 Nexø.

Bilag 2 – 22/11-2012

Lugtgener:

Siden 2003 har vi været voldsomt plaget af lugt fra Nørregård, hvilket vi flere gange har påpeget over for Flemming Jensen. Når vi har nævnt tidspunkter, har han sagt, at det er udluftningen fra staldene; men det problem vil han åbenbart ikke gøre noget ved.

At der skal køres gylle i perioder af året kan vi leve med; men udluftningen fra staldene er en daglig gene, hvis ikke lige vinden bærer væk fra os. Generne er allerværst om natten, hvor det oftest er vindstille og fugtigt, og det er ikke bare om sommeren det lugter; men hele året.

Når det er varmt, vil jeg gerne have vinduerne åbne; men det er umuligt, fordi jeg bliver vækket, når lugten kommer, og når den først er kommet ind, kan jeg ikke få den ud igen. Symptomerne starter med nysen, snue, en konstant trykken ved tindingerne og når lugten er kraftig, hovedpine. Min nattesøvn ødelægges mange gange af lugten.

Når det er vindstille står der en stank af staldlugt i vores forstue og badeværelse som vender mod nord, og det er så godt som hver morgen. Her bliver lugten stående i lang tid selvom den måske er blæst væk udenfor. I min klinik som vender mod syd, har jeg valgt at montere en varmpumpe som kan køle, (hvilket er en temmelig dyr løsning) så jeg kan undgå at åbne vinduer.

Jeg synes det er pinligt, når mine kunder skal ind og bruge toiletet at der stinker i forstue og badeværelse. Jeg synes ikke at det er rimeligt at naboens virksomhed skal lugte i vores hus og i min virksomhed.

Jeg synes, at Teknik & Miljø negligerer vores problemer med lugten. De helbredsmaessige symptomer kommer efter at have været udsat for den i lang tid. Det er ikke noget man mærker ved at komme forbi engang imellem.

Flemming Jensen har sagt til os: citat: " I har selv valgt at bo her". Ja, det har vi. Det var i 1971. Da var forholdene noget anderledes. I dag kan vi ikke engang sælge vores hus.

Flemming Jensen har opfordret til, at skrive op hvornår det lugter, hvilket jeg har afvist at gøre, da det vil være en ekstra belastning. Det er mange gange i døgnet, og jeg har ikke papir og blyant parat hele tiden. **Har dog alligevel valgt at gøre det et par perioder, så længe som jeg kunne holde det ud.**

Lugt:

26/8 til 31/8-11 : 6 dage

1/9 til 30/9-11 : 19 dage

1/10 til 30/10-11 : 21 dage + 7 dage hvor vi ikke var hjemme.

30/6 til 31/7-12 : 23 dage + 2 dage ikke hjemme.

1/8 til 31/8-12 : 18 dage + 8 dage ikke hjemme.

1/9 til 30/9-12 : 14 dage.

1/10 til 15/10-12 : 7 dage.

Støvgener 2. -3. Maj 2012

Det handler ikke om lidt støv på en terrasse; men om støv på alt hvad vi har: vinduer, biler osv., selvom de står i carport med åbning væk fra vejen. Værst af alt på mine kunders biler, som bare har været parkeret 1 time helt inde på P-pladsen foran huset.

Man kan vel ikke forvente, at Vej & Park kan komme samme dag som de bliver bestilt. Problemet kunne være undgået ved vedligehold med klorkalcium, eller vejen kunne være vandet igennem inden kørsel.

Transporter.

Antallet af transporter nævnt i miljørapporten er dobbelt op for os der bor her – hen og tilbage. Eks: Vi bliver vækket af en grisetransport kl. 4.00. 10 – 15 min. Efter bliver vi vækket af tilbagetransporten. Kl. 5.00 kommer næste transport, som vækker os. 10 – 15 min. Efter bliver vi vækket igen, hvis vi da ellers kan sove mere.

Hvis den indskærpede hastighed på 10 – 15 km/t var blevet overholdt, havde det hjulpet meget på både støv- og støjproblemer.

Bente Westh,

Brandsgårdsvejen 9

3730 Nexø.

Bilag 10: Bornholms Regionskommunes brev til Natur- og Miljøklagenævnet inkl. kommunens kommentarer til klage

Natur- og Miljøklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 København NV

17. december 2012

Vedr. klage over §12-miljøgodkendelse til Nørregård,
Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, har den 26. november 2012 modtaget en klage over en §12-miljøgodkendelse vedrørende udvidelse af svineproduktionen i eksisterende stalde på ovennævnte ejendom, matr. nr. 11L Povlsker.

Miljøgodkendelsen blev meddelt den 30. oktober 2012, annonceret på Bornholm Regionskommunes hjemmesiden den 30. oktober 2012 og den 27. november 2012 udløb klagefristen.

Sammen med dette brev fremsendes de sagsakter, der har indgået i behandlingen af ansøgningen om §12-miljøgodkendelsen samt Bornholm Regionskommunes bemærkninger til den modtagne klage.

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø har følgende bemærkninger til de forskellige punkter i den indsendte klage.

1. Klagepunkt: Det skal bemærkes Teknik & Miljø på intet tidspunkt har kontaktet os vedrørende vores indsigelser/bemærkninger til udvidelsen. Teknik & Miljø's bemærkninger til vores indlæg fremgår kun af de udsendte prospekter, henholdsvis den 31/5-12 og 30/10-12.
Bemærkninger: Teknik & Miljø har skriftligt besvaret henvendelserne som er modtaget i forbindelse med høringerne af §12-miljøgodkendelsen. I henhold til Husdyrloven skal indsigelser/bemærkninger og kommunens bemærkninger fremgå af henholdsvis forslaget til miljøgodkendelsen og den endelige miljøgodkendelse. Teknik & Miljø har behandlet denne ansøgning om miljøgodkendelse og indkommende indsigelser/bemærkninger som enhver anden godkendelse. Enhver som er kommet med indsigelser/bemærkninger har fået tilsendt sags materialet, hvor der har været indarbejdet svar på de modtagne henvendelser.

Det er ikke en del af proceduren i forbindelse med udarbejdelse af miljøgodkendelser, at Teknik & Miljø afholder høringsmøder i forbindelse med ansøgninger om miljøgodkendelse, og der er intet i denne sag som har betinget at dette princip skulle afviges. Kommunikationen er foregået skriftligt.

2. Klagepunkt: Den samlede konklusion i det skriftlige indlæg af 9/7-2012 fastholdes.

Bemærkning: Teknik & Miljø's besvarelse til indlægget af 9/7-2012 fremgår af miljøgodkendelsens bilag 5.

3. Klagepunkt: Der forekommer støjgener fra den fælles privatvej.

Bemærkning: Teknik & Miljø har vurderet, at de støjgener der vil komme i forbindelse med transporter til og fra Nørregård vil være af et begrænset omfang. I henhold til Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse MKN-130-00427 kan gener affodt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug fx opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved regulering af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boligere i landzone må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug.

4. Klagepunkt: Flemming Jensen har ødelagt den fælles privat vej.

Bemærkning: De i klagen nævnte forhold om den private fællesvej og tidligere udførte vedligeholdelsesarbejder på vejen, hvor der bl.a. nævnes forhold i mellem skadevolder og vejens ejer, skal vi fra kommunens side som vejmyndighed for de private fællesveje bemærke følgende:

Tidligere udførte vedligeholdelsesarbejder på vejen, herunder dialogen imellem vejens ejer og vejens brugere er ikke et anliggende for kommunen. Dialogen mellem skadevolder og vejens ejer og denne efterfølgende istandsættelse som der henvises til i bilag 1, er som kommunen ser det, et privat retligt anliggende.

5. Klagepunkt: Klorcalcium udlagt ved påske er for lidt, det skal udlægges mindst 1 gang om måneden efter påske.

Bemærkning: Teknik & Miljø har i miljøgodkendelsen stillet vilkår om udlægning af klorcalcium en gang, og det for påske. Teknik & Miljø har vurderet, at der var fagligt belæg for at udlægge klorcalcium omkring påske idet, der i en periode herfra og cirka 1,5 måned frem er størst aktivitet med udbringning af gylle fra Nørregård, og dermed er færdslen på den private fælles vej forventelig størst på dette tidspunkt af året. Der er ikke stillet vilkår om, at klorcalcium skal udlægges hyppigere, idet det er vurderet at årets øvrige måneder, hvor der forekommer hyppig transport til og fra Nørregård med maskiner ligger inden for perioder,

hvor klimaet (dug, nedbør mv.) sikrer, at evt. støvgener fra vejen ikke er større end, hvad der er tålebart, når man er bosat i det åbne land.

Endvidere kan det oplyses, at der for beslutningen er lagt til grund, at mere end 1/2 delen af det korn der skal anvendes på Nørregård produceres på markerne omkring ejendommen, og dermed ikke skal transporteres via den private fælles vejen. Endelig kan det oplyses, at silokapaciteten på Nørregård ikke udvides i forbindelse med den ansøgte produktionsudvidelse. Den ekstra mængde korn, der skal anvendes på ejendommen vil derfor blive leveret i vintermånederne, og derfor vurderes disse transporter ikke at give væsentlige støvgener.

6. Klagepunkt: Siden 2003 har der været voldsomme lugtgener fra Nørregård. Kommunen konkluderer, at der ingen væsentlige lugtproblemer ved ejendommen. De skriver at have været forbi ved "flere" lejligheder. Er det 2-3 eller 4 gange i løbet af 2011 og 2012. Os der bor herude er løbende stærkt plaget af lugtgenerne.

Bemærkninger: På baggrund af de indkomne bemærkninger i forbindelse med høringerne under udarbejdelsen af miljøgodkendelsen til Nørregård, har Teknik & Miljø været forbi ejendommen gentagende gange i løbet af 2012, og har kun ved en lejlighed kunne konstatere lugt. Nedenfor er vist en oversigt over, hvornår Teknik & Miljø har været forbi ejendommen med henblik på at lokalisere lugt fra ejendommen.

The screenshot shows a web application interface for 'GeoEnviron Dansk (HETE/Geoenviron_production)'. The main content area displays 'Landbrugsoplysninger' for 'Landbrug (Nørregård) 1'. The interface includes a search bar, navigation tabs, and a table with columns for Date, Type, Name, and Note. The notes describe various observations of odors and dust from the property over time in 2012.

Dato*	Type*	Navn	Note/tekst
04-10-2012	L 23	Generel note	Forbi kørsel ved Nørregård efter andet tilsyn, for at se om lugt kan observeres - Ikke mulig.
09-09-2012	L 23	Generel note	Besigtigelse i området omkring Nørregård med henblik på lugt. Der kunne ikke konstateres lugtgener på Brandsgårdsvejen.
14-08-2012	L 23	Generel note	I forbindelse med andre tilsyn er Nørregård passeret af to medarbejdere fra T & M - Ingen lugt kunne konstateres
02-08-2012	L 23	Generel note	Kort forbi Nørregård på vej retur fra andet tilsyn - lugt ikke mulig at konstatere.
18-07-2012	L 23	Generel note	Nørregård passeret i forbindelse med andet tilsyn - ikke muligt at konstatere lugt ved Brandsgårdsvejen.
28-06-2012	L 23	Generel note	Nørregård passeret - svag lugt kan konstateres på Brandsgårdsvejen. Vegetet er varmt og fugtigt.
12-06-2012	L 23	Generel note	Ejendommen besøgt med henblik på at se om der lugter, ingen lugt ved ejendom og ej heller ved Brandsgårdsvejen.
30-05-2012	L 23	Generel note	Ejendommen passeret for at lokalisere om der er lugt - ingen lugt.
15-05-2012	L 23	Generel note	Forbi ejendommen for at konstatere om der er lugt - Ikke muligt at konstatere lugt.

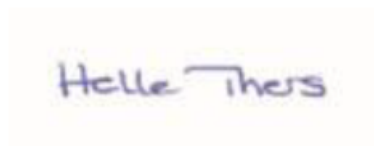
Teknik & Miljø har i miljøgodkendelsen opfordret til, at der tages kontakt til Teknik & Miljø såfremt der konstateres væsentlige lugtgener. Teknik & Miljø har ikke mulighed for at vurdere evt. problemer, hvis ikke der tages kontakt til kommunen, når problemet er tilstede.

7. Klagepunkt: Sagsbehandleren har anvendt oplysninger fra svarbrev fra Flemming Jensen samt andre oplysninger modtaget af Flemming Jensen i miljøgodkendelsen.

Bemærkning: Teknik & Miljø har i miljøgodkendelsen anvendt oplysninger fra såvel ansøger som bemærkninger modtaget fra naboer og andre i forbindelse med høringsperioderne.

I miljøgodkendelsen er indsat såvel bemærkninger/indsigelse fra naboer som svarbrevet fra Flemming Jensen fra det afholdte møde mellem Flemming Jensen og naboerne. Teknik & Miljø har endvidere forholdt sig til begge parter henvendelser til Teknik & Miljø på lige vilkår.

Med venlig hilsen

A photograph of a handwritten signature in blue ink on a light-colored background. The signature reads "Helle Thers".

Helle Thers
Agronom

Dir. tlf.: 5692 2074
E-mail: helle.thers@brk.dk

Bilag 11: Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse 27. maj 2013.

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

27. maj 2013 · J.nr.: NMK-132-00628 · Ref.: NIHER-NMKN

AFGØRELSE

i sag om godkendelse af svineproduktionen på en ejendom i Bornholms Regionskommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter § 12 i husdyrbrugloven¹.

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Bornholms Regionskommunes afgørelse af 30. oktober 2012 om godkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktionen på ejendommen Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø, med virkning fra 1 år efter nævnets afgørelse.

Sagen hjemvises til fornyet behandling i kommunen.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet². Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder fra datoen for nævnets afgørelse, jf. husdyrbruglovens § 90.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

² Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Bornholms Regionskommunes afgørelse om godkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktionen på ejendommen Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø, er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af en gruppe omboende.

Klagerne har navnlig anført, at udvidelsen øger lugt-, trafik-, støv- og støjgener for naboerne.

Sagens oplysninger

Bornholms Regionskommune har den 30. oktober 2012 meddelt godkendelse efter husdyrbrugslovens § 12 til udvidelse af svineproduktionen fra 8.300 slagtesvin (30-105 kg) svarende til 225,62 DE til 13.200 slagtesvin (25-110 kg) svarende til 405,18 DE. Udvidelsen sker i eksisterende stalde ved omlægning af produktionen, og en eksisterende gyllebeholder overdækkes.

Det fremgår af ejendomsoplysningerne i matrikelregistret i Geodatastyrelsen (tidl. Kort- og Matrikelstyrelsen), at der på samme matrikulære ejendom findes to svineproduktioner – den i denne sag påklagede produktion samt en produktion på Slotsvejen 5, Poulsker, 3730 Nexø.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Udgangspunktet i husdyrbruglovens tilladelses- og godkendelsesordning er husdyrbruget. Husdyrbrug er i husdyrbruglovens § 3, nr. 1 og nr. 2 defineret således:

- 1) Husdyrbrug: Ejendom, hvorpå der er et dyrehold af mere end 3 dyreenheder, dyreholdet med tilhørende stalde og lignende, gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg samt øvrige faste konstruktioner og tilhørende arealer.
- 2) Anlæg: Dyreholdet med tilhørende stalde og lignende, samt husdyrbrugets gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg.

Af bemærkningerne til lovforslagets § 3, nr. 1 fremgår, at ejendomsbegrebet følger optegnelserne efter matrikeludstykningsloven³.

Nævnet finder derfor, at Bornholms Regionskommune i denne sag burde have foretaget en vurdering af den samlede produktion på ejendommen, jf. også § 103, stk. 2 i husdyrbrugloven.

På denne baggrund ophæver Natur- og Miljøklagenævnet Bornholms Regionskommunes afgørelse af 30. oktober 2012 om godkendelse til udvidelse af svineproduktionen på ejendommen Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø, med virkning fra 1 år efter nævnets afgørelse.

Sagen hjemvises til fornyet behandling i kommunen med henblik på, at kommunen foretager en vurdering af den samlede svineproduktion på ejendommen.

---

³ Lovforslag nr. L 55, Folketingsåret 2006-2007, særtrykket side 56.

Da sagen hjemvises til fornyet behandling, har nævnet ikke fundet anledning til at behandle klagepunkterne vedrørende svineproduktionens påvirkning af omgivelserne. Nævnet bemærker dog, at allerede den i denne sag ansøgte produktion ikke overholder Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Vejledningen anviser en metode til fastsættelse af en ammoniakemissionsgrænseværdi for husdyrbrugets samlede anlæg.

Nina Herskind
chefkonsulent

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Bornholms Regionskommune, Helle Thers, jeres j.nr.: 09.17.18K03-00001, post@brk.dk
Konsulent Katrine Bruntse Høst, kbh@bornholmslandbrug.dk
Flemming Jensen, post@fj-bornholm.dk

og pr. brev til:

Henning Olsen, Brandsgårdsvej 19, 3730 Nexø

Bilag 12: Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for forslaget til miljøgodkendelse (april-maj 2014).

Teknik & Miljø har i forbindelse med 2. offentlighedsperiode fra 4. april til 21. maj 2014 modtaget tre skriftlige høringssvar, heraf ét efter høringsfristens udløb (høringsfristen udløb kl. 13, mens høringssvaret indkom om aftenen). Høringssvarene er gengivet på de næste sider og Teknik & Miljø kommentarer efterfølgende:

Høringssvar 1:

Bornholms Regionskommune
Att.: Teknik og Miljøudvalget,
Chef for teknik og miljø Louise Lyng Bojesen
Skovløkken 4
3770 Allinge

Bodilsker, 12. maj 2014

Indsigelser og bemærkninger til 1. offentlighedsperiode vedr. forslag til § 12 miljøgodkendelse vedr. Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø fra beboerne Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21.

Resumé

Vi har i beboergruppen besluttet at sende vores indsigelse og bemærkninger direkte til Teknik og Miljøudvalget, fordi vi mener sagen er særdeles principiel.

Vi ved at § 12 godkendelserne efter reglerne i lovbekendtgørelsen om husdyr udelukkende behandles administrativt, det vil sige at politikerne ikke har kendskab til de store problemer, det kan give de omkringboende til svineudvidelserne.

Selvfølgelig er det vigtigt at bevare arbejdspladser på Bornholm, det skal der ikke herske tvivl om, men det er lige så vigtigt at naboer til svinefabrikker oplever sig taget alvorligt i deres indsigelser og klager, når det går ud over helbred, et udemiljø der periodevist er umuligt at opholde i og sidst, men ikke mindst, totalt usælgelige ejendomme, som man bliver stavnsbundet til.

Vi finder det yderst betænkeligt, at man administrativt har beføjelser til at behandle så stor en svineudvidelse, med de konsekvenser det har på miljøet i forbindelse med den voldsomt øgede gylleproduktion, uanset dette helt eller delvist afleveres til Biokraft. (Det er jo en kendt sag, at Biokraft har en problematisk økonomi og at der må indkøbes majs for at opnå et tilstrækkeligt gasindhold til produktionen, og hvad er fremtiden for Biokraft?). Ingen ved hvor stor den fremtidige belastning af miljøet bliver af den stadigt stigende gylleproduktion.

Det fremgår af medierne, at der er stigende bekymring over forbruget af vækstfremmere i smågriseproduktionen, og det efterfølgende kobberpres på miljø, afgrøder, mennesker og bakteries mulige resistensudvikling.

Det hænger ikke sammen med vores ambitioner om en Bright Green Island.

Vi mener ikke, at den pågældende sag er behandlet korrekt og skal derfor anmode udvalget om, at der iværksættes en VVM redegørelse, før der tages beslutning om udvidelsen.

Dette begrundes i, at sagen handler om sammenlægning af produktioner, vi mener, at der i henhold til bekendtgørelsen om VVM bilag 2. skal udarbejdes en redegørelse.

Vi skal understrege, at vi fastholder vores klager over de gener, som er anført i tidligere indsigelser og bemærkninger.

Baggrund og historik

Vi, beboergruppen på Brandsgårdsvejen, der er naboer til Flemming Jensens svineproduktion, har gennem flere år, både mundtligt over for Flemming Jensen og skriftligt over for Bornholms Regionskommunes Teknik og Miljøafdeling gjort gældende, at vi er stærkt generet af stank fra staldlugt, gylle og støj fra de mange transportere til og fra Nørregård. Desuden har vi haft et længerevarende mellemværende med Flemming Jensen vedr. den fælles privatvej.

Medio 2012 ønskede Flemming Jensen at udvide svineproduktionen på Nørregård, som på daværende tidspunkt havde en miljøgodkendelse fra 2006 til 8.300 slagtesvin (30-105) kilo til en produktion på 13.200 slagtesvin (25-110). En stigning på 4900 svin der svarer til 59%.

Det skal bemærkes, at Flemming Jensen ikke selv bor på Nørregård, og har yderligere svineproduktioner på St. Vibegård, Bjerregård og Bukkegård.

Vi holdt i den forbindelse møde med Flemming Jensen om vores store betænkeligheder, da vi på daværende tidspunkt og siden 2003, havde været stærkt generet af stanken. Flere af os havde på daværende tidspunkt allerede oplevet adskillige helbredsproblemer, som klart kunne relateres til den massive og hyppige stank.

Vi har over for teknik og miljø fremsendt en henvendelse om bekymringer over udvidelsen i 1. offentlighedsperiode og indsigelse og klage til Natur- og Miljøklagenævnet til 2. offentlighedsperiode omhandlende de mange problemstillinger vedr. lugt, støj og miljø generelt, samt de mange fejl der er fundet i dokumentet. Det skal i øvrigt bemærkes, at det af bilagsmaterialet fremgår, at teknik og miljø har valgt at betegne vores indsigelse og klage til nævnet som "henvendelser".

Vores klage over teknik og miljø's administrative afgørelse blev påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet den 22/11 2012. Nævnets afgørelse forelå den 27.maj 2013.

Nævnet ophævede Bornholms Regionskommunes afgørelse af 30. oktober 2012 om godkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktionen på ejendommen Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø, med virkning fra 1 år efter nævnets afgørelse.

Nævnets begrundelse ses neden for:

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Udgangspunktet i husdyrbruglovens tilladelses- og godkendelsesordning er husdyrbruget. Husdyrbrug er i husdyrbruglovens § 3, nr. 1 og nr. 2 defineret således:

1) Husdyrbrug: Ejendom, hvorpå der er et dyrehold af mere end 3 dyreenheder, dyreholdet med tilhørende stalde og lignende, gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg samt øvrige faste konstruktioner og tilhørende arealer.

2) Anlæg: Dyreholdet med tilhørende stalde og lignende, samt husdyrbrugets gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg.

Af bemærkningerne til lovforslagets § 3, nr. 1 fremgår, at ejendomsbegrebet følger optegnelserne efter matrikeludstykningsloven³.

Nævnet finder derfor, at Bornholms Regionskommune i denne sag burde have foretaget en vurdering af den samlede produktion på ejendommen, jf. også § 103, stk. 2 i husdyrbrugloven.

På denne baggrund ophæver Natur- og Miljøklagenævnet Bornholms Regionskommunes afgørelse af 30. oktober 2012 om godkendelse til udvidelse af svineproduktionen på ejendommen Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø, med virkning fra 1 år efter nævnets afgørelse.

Sagen hjemvises til fornyet behandling i kommunen med henblik på, at kommunen foretager en vurdering af den samlede svineproduktion på ejendommen.

Konsekvensen af nævnets afgørelse har været, at Flemming Jensen har implementeret svineudvidelsen på Nørregård (øget antallet til de ansøgte 13.200 slagtesvin), da nævnets afgørelse ikke har haft opsættende virkning, og først træder i kraft fra den 27. maj 2014.

Vi har erfaret i den forgangne periode, at der er sket en stærk forøgelse af antallet af kørsler til og fra, og med de gener som dette har medført. Endvidere har vi erfaret, at stanken fra staldene konstant afgiver en grim sødlig lugt for så periode vist at stige til forfærdelig stank, hvor det er utåleligt at opholde sig uden for.

I forbindelse med vores klager over lugten har medarbejdere fra T&M været ni gange forbi Nørregård, for at kontrollere lugtgener. Kun i ét tilfælde har vindretningen foranlediget lugtgener. Vi har ved aktindsigt fået datoerne for lugtkontrollen og har sammenlignet disse med vindretningerne oplyst af DMI, målt i Bornholms Lufthavn. Én ud af 9 gange var vinden i sydvest. Den fremherskende vindretning er vest, hvorfor lugtkontroller ved andre vindretninger er useriøse. Men netop i vest har vinden ikke stået ved et eneste af de nævnte ni besøg. Dette er også beskrevet i vores klage til Natur- og Miljøklagenævnet. Lugtgenerne er entydigt størst når staldventilationen kører og vinden samtidigt driver ind over vores ejendomme.

Flere af os har problemer med hovedpine og slimhinde irritation og ubehag ved vejtrækning når stanken er grel. Vi undrer os stadig over, hvorfor der skal stinke så

forfærdeligt her, når man kan besøge andre, der er naboer til svinebrug, hvor disse problemer slet ikke opleves så voldsomt.

Vores gæster, hvis vi overhovedet kan invitere til udendørs aktiviteter om sommeren, bemærker at det er utroligt at man kan få lov at stinke så forfærdeligt.

Det vil sige, at alle de indsigelser og bekymringer vi havde desværre er blevet til virkelighed.

Aktuelle indsigelse og bemærkninger til 1. offentlighedsfase

Vi har erfaret, at der nu foreligger et nyt forslag til en § 12 –miljøgodkendelse for Nørregård, Brandsgårdsvejen 17 og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø fra Bornholms Regionskommunes Teknik og Miljø dateret april 2012. Dokumentets kolofon angiver dog april 2014.

Forslaget indebærer endnu en voldsom udvidelse af svineproduktionen hos vores nabo.

Det fremgår af forslag til §12 miljøgodkendelse, *"Flemming Jensen har ansøgt om en udvidelse af svineproduktionen på Nørregård og Bukkegård, som han selv ejer. Der er tale om to anlæg på samme ejendom, hvorfor der er ansøgt om miljøgodkendelse af begge anlæg i én ansøgning"*

Der ønskes en udvidelse af svineproduktionen på Nørregård til 13.200 (30-117) kilo svarende til 438,02 DE og en udvidelse på Bukkegård til 9.200 (30-117) kilo slagtesvin. Det forudsættes i ansøgningen at der bygges en ny stald på Bukkegård.

Der er endvidere ansøgt om et alternativ, hvor der ikke foretages udvidelse af staldanlægget på Bukkegård, men der i mod en udvidelse af svinetallet på Nørregård til i alt 17.535 slagtesvin (58-117) kilo.

Punkt 1.2 beskriver, at *"Nørregård og Bukkegård er to selvstændige produktionsanlæg, som kan drives uafhængigt af hinanden, men fordi der tidligere er sket en sammatrikulering af de to oprindelige ejendomme, så de nu tilhører samme ejendomsnummer, skal de i miljøgodkendelsen behandles som én ejendom med to anlæg"*.

Når vi læser retsreglerne for VVM redegørelse, kan vi kun tolke det således, at dét man i praksis gør hér, er at sammenlægge produktionen. Det fremgår af reglerne for VVM, bilag 2, at under landbrug skal der ved sammenlægning gennemføres en VVM.

Øvrige bemærkninger:

- Vi vurderer, at det er en voldsom udvidelse af antallet af slagtesvin på årsplan. Hvis alternativet skulle blive virkelighed, så vil stigningen af slagtesvin på Nørregård stige fra i dag 13.200 til 17.535 med en vægt på mellem 58-117 kilo. Det er en stigning på 4335 svarende til 32,8 %. Dette oveni den nylige udvidelse på 59%.

- Uanset at der i diverse regneark vedr. lugtgener fastslås at det ikke lugter hos os naboer, så vil store dyr alt andet lige svede og lugte mere, i særdeleshed i de tiltagende varme somre. De vil have behov for mere brusebad, der vil være behov for mere speed på udsugningen m.m. Det vil komme til at stinke forfærdeligt. Tekniske beregninger er ikke virkelighed, det har vi erfaring for! Vi skal derfor endnu engang gøre opmærksom på, at den fremherskende vindretning er vest, hvorfor den beregnede lugtgenerafstand ikke har hold i virkeligheden.
- Vi har læst, at der er beregnet og planlagt diverse vedr. BAT. Men det fremgår også, at der ved den hyppige gylleudslusning vil lugte kraftigt af ammoniak efterfølgende.
- Vi er meget bekymrede over, at en så stor dyrekoncentration nødvendigvis også vil betyde et voldsomt forøget medicinforbrug. Der står intet i forslaget om, hvordan der forebygges smittespredning med diverse bakterier m.m. Vi er bekymret for, at vi får en betydelig forøget risiko for at indånde staldstøv kontamineret med svinebakterier eller antibiotikarester. Vi mener der mangler en risikovurdering for dette.
- Vi er bekymret for det voldsomt stigende antal kørsler til og fra. Vi mener ikke, der indgår en risikovurdering for håndtering af uheld ved det betydeligt stigende antal kørsler både med dyr, gylle og slam. Det beskrives hvordan man minimerer gener, men den egentlige beredskabsplan bør og skal fremgå af forslaget fordi det i særdeleshed OGSÅ handler om os omkringboendes sikkerhed. Vi har krav på at vide, hvordan vi skal forholde os hvis uheldet er ude! Det handler altså ikke kun om en risikovurdering af skaderne på miljøet, dyrene eller medarbejderne, men i særdeleshed også på os naboer.
- Vi er meget bekymrede for vores natur. Vi er bekymrede for det, der ledes ud på markerne med gyllen. Det er vi heldigvis ikke ene om! Vi kan ikke forstå, hvordan medarbejderne i teknik og miljø kan fortsætte med at skrive i dette forslag, at den øgede produktion er uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det defineres i husdyrgodkendelsesloven? Vi skal gøre opmærksom på (da vi ikke kan læse det i dokumentet), at der jo netop er blevet lempet gevaldigt på reglerne vedr. beskyttede bræmmer. Det har vel en indflydelse på denne vurdering?
- Vi vil opfodre Flemming Jensen til, at bringe Nørregård tilbage på 8300 slagtesvin og en evt. udvidelse henvises til Bukkegård.

Afslutningsvis skal vi gøre opmærksom på, at dokumentets troværdighed og læsevenlighed ville blive styrket betydeligt, hvis man gjorde sig den ulejlighed at læse korrektur inden offentliggørelsen.

Vi skal venligst udbede os en bekræftelse på modtagelse af denne indsigelse med bemærkninger, som altså ikke skal opfattes som blot en henvendelse.

På vegne af beboerne på Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21.

Kontaktperson

Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
3730 Nexø

Indsigelsen sendes til samtlige Teknik og Miljøudvalgets medlemmer

Høringssvar 2:

Teknik & Miljø
Skovløkken 4
Tejn
3770 Allinge

teknikogmiljoe@brk.dk

Taastrup, den 21. maj 2014

Vedr.: Forslag til § 12-miljøgodkendelse til Nørregård, Brandsgårdsvej 17, 3730 Nexø og Bukkegård, Slotsvej 5, 3730 Nexø.

Vi har modtaget og gennemlæst tilsendte materiale vedrørende ovennævnte forslag og vil komme hermed komme med vores indsigelse:

Det der bekymre os mest er al den yderligere mere trafik på vores lille landevej (Bukkegårdsvejen) med større og større køretøjer adskillige gange om dagen så det kan være svært at komme ud fra vores ejendom da køretøjerne kører meget stærk som var det en motorvej. Bukkevadsvejen er jo meget smal til disse køretøjer så nogen gange kan det føles og ses på vores rabat at de kører meget tæt på vores matrikel.

Der står ganske vist i tilsendte materiale at trafikken fra Bukkegård foregår ad Slotsvejen men vi har en fornemmelse af at det foregå ad Bukkevadsvejen.

Lugtgener og lignede går vi ud fra at der er kontrol på at de overholder de gældende regler og prøver j.fr. påskrevet i oplægget.

Med venlig hilsen

Monna & Kenneth Snebjerg,
Valborg Snebjerg Pedersen
Bukkevadsvejen 1
3730 Nexø

Høringssvar 3 (indkommet efter høringsfristens udløb):

Teknik- og Miljøudvalget
C.c. Sagsbehandler T&M
Bornholms Regionskommune
Skovløkken 4
Tejn
3770 Allinge

Den 20.05.2014

Indsigelse vedr. forslag til § 12 miljøgodkendelse af udvidelse af svineproduktion på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17 og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø

Undertegnede har som beboere i området på Sydøstbornholm, nærmere betegnet Fredenlundsvej, fundet anledning til at give udtryk for undren over det forslag til udvidelse af svineproduktionen på de to ovennævnte gårde, der kan ses på BRK's hørings side, med indsigelsesfrist den 21. maj 2014.

Ved gennemlæsning af forslaget eller rettere forslagene, da der er indskrevet et alternativt forslag i det som må betegnes som det grundlæggende forslag - et forhold der gør hele sagen indviklet at gennemskue - er der flere forhold som springer i øjnene.

Den forøgelse af svineholdet, der lægges op til, virker ganske ude af proportioner for hvad landskab, turismeinteresser, kommunens ønsker om tilflyttere til øen og i særdeleshed, hvad de nære naboer kan bære. Det hænger desuden særdeles dårligt sammen med Bright Green Island konceptet.

Det fremgår af forslaget, at den pågældende svineproducent på Nørregård fra 2012 har udvidet fra 8.300 svin til nu 13.200 svin. Dette ønskes yderligere udvidet, således at der bliver i alt 17.535 slagtesvin i staldene pr. år. Det vil blive en merbelastning af miljøet på over 9000 svin årligt i forhold til 2012, med store slagtesvin vel at mærke.

Forslagets beskrivelser vedrørende BAT vækker endvidere vores forundring.

Det fremstår noget uklart, hvad svineproducenten i dag anvender af luft/lugtrensede foranstaltninger på staldlugten. Det er beskrevet, at han har overdækket en gyllebeholder og anvender gylleudslusning, det sidste er en metode som ikke er godkendt som BAT. Hvilket også anføres fra kommunens side. Det bemærkes, at metoden skal være godkendt i Miljøstyrelsen, som lugtreducerende metode, før BRK kan godkende den som led i en BAT løsning. Det forventes den godkendes i løbet af 2014, men samtidigt anføres der i beskrivelsen af metoden, at den medfører andre lugtgener i forbindelse med udslusningen. Det er nærliggende at få den tanke, at Teknik- og miljø stiller lovgivningens mindstekrav til BAT? Det begrundes vi med, at det fremgår af forslaget, at naboerne har klaget over det tidligere forslag især på grund af lugtgener, og de har endda klaget til Miljø- og Naturklagenævnet, som desværre interesserede sig mere for en fejl i oplægget vedr. matriklerne.

Teknik- og miljø vurderer i deres oplæg til § 12 miljøgodkendelsen, at der ikke er væsentlige yderligere lugtgener, selvom der vil ske en stigning fra 8.300-17.535 svin. Der var lugtklager allerede ved 8.300 svin. Set i det lys fremstår Teknik- og miljøes vurdering som en gåde.

Den, der cykler forbi på Brandsgårdsvejen i nærheden af Nørregård mødes ofte af en forfærdelig stank. Det er ikke i turisterhvervets interesse, stedet ligger tæt på det meget besøgte Rispebjerg, og området er præget af mange cykelturister.

Undertegnede, som er sommerhusudlejere, mener at de voldsomme svineproduktionsudvidelser (flere steder på øen) kan bidrage til, at der ikke kommer den ønskede stigning i turisterhvervet, samt at det bliver vanskeligt at leje sommerhuse ud i de ikke kystnære områder. En udvikling der vil bidrage til at stille Bornholm ringere.

Værre er det selvfølgelig for beboerne på Brandsgårdsvejen. De skal leve i stanken hele året.

Det er trist at konstatere, at Teknik- og miljø åbenbart godtager, at svineproducenten ikke skal investere i den bedste teknologi (BAT), selv om dette koster penge. Der står direkte i forslaget, at Nørregårds ejer mener det er for dyrt.

Vi vil gerne have svar på følgende i forbindelse med forslaget til § 12 miljøgodkendelse:

- Hvorfor godtages en så svag løsning på lugtreduktion?
- Hvorfor stilles der ikke krav om rensning af staldlugt både for lugt og partikler?
- Hvordan har man i Teknik- og miljø og i Teknik- og Miljøudvalget overvejet de miljø- og folkesundhedsmæssige konsekvenser af det øgede gylletryk med dets indhold af blandt andet kobber samt forskellige bakterier f. eks. salmonella og MRSA?
- I forhold til den åbenlyse interessekonflikt, som vi mener der er mellem svineerhvervet på den ene side på grund af deres stigende forurening og gener for mennesker og miljø, og på den anden side det liberale turisterhverv med sommerhusudlejning, vil vi gerne høre Teknik- og Miljøudvalgets politiske synspunkter på dette.

Det er efterhånden ikke ukendt, at sommergæster skriver læserbreve i Bornholms Tidende, hvor de klager over stanken fra svinefarmene.

Vil det næste mon blive læserbreve, hvor potentielle sommergæster udtrykker frygt for at blive smittet med MRSA?

Med venlig hilsen

Dorthe og Jesper Fink

Poul Hviid
Tyttebærløkken 13, 3700 Rønne

Fredenslundsvej 1
3730 Nexø

Fredenslundsvej 2
3730 Nexø

Bilag 13: Teknik & Miljøs bemærkninger til indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode for forslaget til miljøgodkendelse (april-maj 2014).

(ingen indkomne i 1. offentlighedsfase)

Teknik & Miljøs kommentarer til høringssvar med bemærkninger og indsigelser fra ejerne af Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21 (høringssvar 1).

Faktuelle fejl

Det er korrekt, at der er en fejl på forsiden af forslaget til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård, idet der står "April 2012". Der skulle have stået april 2014, som det også står i kolofonen på næste side. Teknik & Miljø beklager fejlen. Teknik & Miljø medgiver, at miljøgodkendelser kan være vanskelig læsning og vil arbejde på at forbedre læsevenligheden.

Forhold til VVM-redegørelse

Den nye godkendelsesprocedure, der blev indført med husdyrgodkendelsesloven pr. 1. januar 2007, samler både planlovens regler om landzone og vurdering af virkning på miljøet (VVM) samt miljøbeskyttelseslovens regler om miljøgodkendelse af husdyrbrug, således at kommunalbestyrelserne i en og samme arbejdsgang kan vurdere og udarbejde en samlet miljøgodkendelse for et husdyrbrug. Således er krav om myndighedernes forudgående vurdering af, om det ansøgte kan have en væsentlig virkning på miljøet i bred forstand blevet indarbejdet i godkendelsesordningen, så vurderingen heraf foretages samlet i forbindelse med selve ansøgningen og myndighedens behandling heraf. Der skal derfor ikke udarbejdes en særskilt VVM-redegørelse.

Der er ikke tale om en sammenlægning af landbrug men om to anlæg med husdyrproduktion, som er beliggende på samme ejendomsnummer. Af bemærkningerne til lovforslagets § 3, nr. 1 fremgår, at ejendomsbegrebet følger optegnelserne efter matrikeludstykningsen. Kommunen skal derfor i miljøgodkendelsen foretage en vurdering af den samlede produktion på ejendommen. Dette fremgår af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse i sagen i 2013 (NMK-132-00628).

Administrativ kontra politisk behandling

Det fremgår af kompetencefordelingsplan for Teknik og Miljø samt Ejendomme og Drift 2014, at det i sager om miljøgodkendelse af husdyrbrug er Teknik og Miljø, som træffer beslutning administrativt. Principielle sager forelægges Teknik- og Miljøudvalget (TMU). Dette kan være sager, hvori der kan være krav om teknologiske tiltag, som vil få væsentlige økonomiske konsekvenser for ansøger.

Teknik & Miljø har besluttet, at forslaget til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård fremlægges for Teknik- og Miljøudvalget på grund af forhold vedrørende lugt og transport, som der er gjort indsigelser mod. Sagen blev behandlet på Teknik- og Miljøudvalgsmødet den 2. juni 2014. Teknik- og Miljøudvalget tog orienteringen om sagen til efterretning. Dagsordenpunktet med referat kan ses på regionskommunens hjemmeside og via dette link: http://dagsorden-og-referater.brk.dk/Sites/Politiske_Internet/Internet/2014/InfRef7230.html#BREV1984160

Tidligere henvendelser med indsigelser og bemærkninger

Af høringssvaret fremgår, at afsenderne har fremsendt henvendelser i 1. offentlighedsperiode og indsigelse og klage til Natur- og Miljøklagenævnet til 2. offentlighedsperiode. Afsenderne oplyser, at de fastholder klager, som er anført i tidligere indsigelser og bemærkninger.

Teknik & Miljø kan oplyse, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen til Nørregård i 2012 er indkommet bemærkninger fra naboer i 1. og 2. offentlighedsfase samt en klage i klageperioden. Disse er gengivet som bilag i nærværende miljøgodkendelse af Nørregård og Bukkegård 2015. Her gengives også Teknik & Miljø kommentarer til bemærkningerne.

Teknik & Miljø har betegnet den indkomne klage til miljøgodkendelsen i 2012 som en klage og behandlet den som sådan.

Biokrafts fremtid

Vilkår 3.6.2 i forslaget til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård forholder sig til, hvad der skal ske, hvis der ikke kan leveres gylle til Biokraft. Vilkåret lyder:

"Hvis driftsforstyrrelser på Biokraft A/S eller andre forhold medfører, at husdyrgødning ikke kan leveres til biogasanlægget i de forudsatte mængder, skal ejendommens driftsansvarlige skriftligt over for tilsynsmyndigheden redegøre for, hvorledes det vil blive sikret, at såvel opbevaring som bortskaffelse af den overskydende husdyrgødningsmængde sker under overholdelse af reglerne i Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder."

Hvis ansøger i stedet for at levere til Biokraft vil bringe gylle ud på flere udbringningsarealer, gælder endvidere, at såfremt der sker ændringer i bedriftens udbringningsarealer, skal dette anmeldes til Bornholms Regionskommune inden planårets begyndelse den 1. august. Nye arealer kan erstatte arealer i miljøgodkendelsen, hvis de nye arealer har mindst samme omfang og ikke er mere sårbare. Bornholms Regionskommune skal i hvert tilfælde vurdere, om ændringerne kan gennemføres inden for rammerne af dette tillæg. Ændringer må ikke sættes i værk, før Bornholms Regionskommune har accepteret dem.

Forbrug af vækstfremmere, kobberpåvirkning samt bakteriers mulige resistensudvikling og smittespredning

Disse forhold ligger uden for det, som kommunen skal forholde sig til i forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug, og Teknik & Miljø har ikke mulighed for at gå ind i sagerne, idet kommunen ikke er myndighed i forhold til smittebeskyttelse mv. Lovgivning omkring smittebeskyttelse ved husdyrproduktioner varetages af Fødevarestyrelsen. Teknik & Miljø kan og skal således ikke udarbejde nogen risikovurdering mht. forebyggelse mod smittespredning, som afsenderne efterlyser.

Transport

Der er i forslaget til miljøgodkendelsen redegjort for antal transportere i nudrift samt det forventede antal transportere i ansøgt drift. Skønnet antal transportere i nudrift er 573 og i ansøgt drift 839.

Af afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet fremgår det, at det ved reguleringen af husdyrbrug er praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Endvidere fremgår det, at der vedr. gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug primært kan stilles vilkår vedrørende anvendelse af bestemte adgangsveje og vedrørende tidspunkter for transport.

Den eneste adgangsvej til Nørregård er den private fællesvej, hvorfor der ikke kan anvendes andre adgangsveje. Der er i miljøgodkendelsen stillet vilkår om, at der ikke køres gylle på vejen lørdage, søndage og helligdage – kun under særlige omstændigheder, herunder gunstige vejrforhold, må der udbringes husdyrgødning i weekenden, hvis det sker efter forudgående advisering af naboerne (se vilkår 3.12.1). Der er endvidere stillet vilkår om, at ansøger udlægger klorcalcium (støvbindende middel) på den private fællesvej en gang årligt om foråret (vilkår 3.17.2). Vedrørende støj er der vilkår om overholdelse af fastlagte støjgrænser for forskellige tider af døgnet (vilkår 3.15.1).

I praksis foregår de fleste af transporterne i dagtimerne. Bilen, som henter grise til slagt, kommer dog tidligt om morgenen for at være på slagteriet kl. 6. Der kan endvidere forekomme gyllekørsel om aftenen, når det er sæson for dette, ligesom der kan være enkelte transporter af korn eller andet foder mellem bedriftens ejendomme/anlæg, som kan foregå om aftenen. Endvidere vil der i høstperioden kunne være tilkørsel af korn til Nørregård hele døgnet men dette er en kort periode.

Teknik & Miljø vurderer, at der på denne baggrund ikke skal stilles yderligere vilkår vedrørende transport, idet eventuelle yderligere vilkår vedrørende tidspunkter for transport vil lægge en betydelig hindring for det praktiske arbejde ved driften af en landbrugsvirksomhed.

I høringssvaret efterlyses en beredskabsplan for håndtering af uheld ved bl.a. transporter. Teknik & Miljø har i forslaget til miljøgodkendelse stillet vilkår om, at der udarbejdes en beredskabsplan for ejendommen. Denne er udarbejdet og indsat som bilag til miljøgodkendelsen.

Lugt

Der er foretaget lugtberegninger i Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningsskema på husdyrgodkendelse.dk. Beregningen viser for den ansøgte produktion på 13.200 slagtesvin (30-117 kg), at der i forhold til enkeltbeboelse beregnes en lugtgenafstand efter udvidelsen på 271,98 m og før udvidelsen på 281,03 m. Den vægtede gennemsnitsafstand til nærmeste nabo er beregnet som 167,29 m. Lugtgenafstanden er altså længere end afstanden til nabo.

Det fremgår af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, at "Såfremt den beregnede genafstand er større end den faktuelle afstand skal der gives afslag. I enkelte tilfælde kan der dog meddeles godkendelse f.eks. hvis den ansøgte husdyrproduktion medfører uændrede eller færre lugtgener end den eksisterende produktion samtidig med at afstanden til omboende er længere end 50 % af den beregnede genafstand". Hensigten med bestemmelsen (kaldet 50%-reglen) er, at give mulighed for at eksisterende husdyrproduktioner kan foretage enkelte produktionsmæssige tilpasninger, hvis lugtgenerne ikke forøges derved. Kommunen skal foretage en konkret vurdering af, om omstændighederne taler for at give godkendelse i et sådant tilfælde.

Teknik & Miljø havde i denne sag oprindeligt vurderet, at lugtgenafstanden i ansøgt drift (271,98 m) er kortere end lugtgenafstanden i nudrift (281,03 m), samtidig med at den vægtede gennemsnitsafstand (167,29 m) er længere end 50 % af genafstanden (135,99 m), og at der dermed kan gives godkendelse i henhold til ovenstående.

Teknik & Miljø har på baggrund af de indkomne høringssvar gennemgået lugtberegningen igen med henblik på at sikre, at lugtvurderingen er foretaget korrekt. I denne forbindelse har Teknik & Miljø været i kontakt med bl.a. Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har gennemgået den konkrete lugtberegning og nået frem til det resultat, at 50%-reglen i dette tilfælde *ikke* kan anvendes til at godkende den fulde ansøgte produktion. Dette skyldes, at både en gammel lugtberegningsmodel (FMK) og en ny lugtmodel (Miljøministeriets lugtvejledning) skal være opfyldt. Og resultaterne fra FMK-modellen opfylder i dette tilfælde ikke 50%-reglen, fordi den gamle lugtmodel ikke tager højde for, at delvist spaltegulv har en lavere lugtemission end fuldspaltegulv, selv om dette senere er dokumenteret.

Idet Teknik & Miljø er blevet opmærksom på dette forhold, har ansøger valgt at få udarbejdet en konkret lugtberegning med den såkaldte OML-model. Ansøger har, når genafstanden beregnes længst efter Miljøministeriets lugtvejledning, iflg. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 lov til at erstatte beregningen med en konkret OML-beregning. Det er i dette tilfælde den ny lugtmodel

(Miljøministeriets lugtvejledning), som beregner den længste geneafstand, hvilket kan ses af resultaterne af lugtberegningen i husdyrgodkendelse.dk.

OML-modellen giver en mere præcis beregning af lugtspredningen end standardberegningen i systemet, bl.a. fordi der i modellen indgår 10 års vejrdata, og fordi højde og placering af ventilationsafkast angives præcist. OML-modellen tager derfor højde for bl.a. fremherskende vindretning.

Resultaterne af OML-beregningen for Nørregård fremgår af afsnit 6.3 i miljøgodkendelsen og Bilag 14. Herunder en opsummering:

- Lugtemissionen reduceres i ansøgt drift i forhold til nudrift i retning 70-80 grader mod nærmeste enkeltbeboelse fra maksimum 18 til 17 OUE/s i afstand 167 m.
- Forhøjes de eksisterende afkast med 1 m på stald E og F, eller anvendes der hyppig gylleudslusning med en lugtreducerende effekt på mindst 7 %, viser beregningen, at genegrænsen på 15 OUE ikke er overskredet i en afstand af 167 meter i retning 70-80 grader.
- Reduceres antallet af stipladser til 3.280 stk. viser beregningen, at genegrænsen på 15 OUE ikke er overskredet i en afstand af 166 meter i retning 70-80 grader.

Alternativet:

- For alternativet (1B) med en øget indsættelsesvægt (58 kg i stedet for 30 kg og 17.535 slagtesvin) viser beregningerne, at der skal være en godkendt effekt af hyppig gylleudslusning på 13 % for at opfylde lugtgenekravet. Med en forhøjelse af afkastene på stald E og F, skal effekten af hyppig gylleudslusning dog kun være min. 7 % for at kunne opfylde kravet.
- Hvis hyppig gylleudslusning ikke anvendes/godkendes, viser beregningerne, at reduceres antallet af stipladser fra 3.155 til 2.980 stk. og de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes, så overskrides genegrænsen på 15 OUE ikke i en afstand af 167 meter i retning 70-80 grader. Reduktionen fra 3.155 til 2.980 stipladser betyder, at antallet af producerede grise (58-117 kg) reduceres fra de ansøgte 17.535 til 16.560 stk. pr. år.
- Uden en forhøjelse af afkastene skal antallet af stipladser reduceres til 2.750 stk. for at kunne opfylde lugtgenekravet. Det betyder i givet fald, at antallet af producerede grise skal reduceres til 15.280 stk. pr. år.

Konklusionen er, at den konkrete OML-beregning i de beskrevne scenarier viser, at genekriteriet for lugt er overholdt. Når den konkrete OML-beregning viser, at genekriteriet for lugt er overholdt, erstatter denne beregning således ansøgningsystemets beregning af geneafstanden. Teknik & Miljø har gennemgået forudsætningerne for modelberegningen og finder, at disse er korrekte.

Teknik & Miljø skal således godkende den ansøgte produktion med vilkår, som sikrer, at de begrænsninger, som fremgår af ovenstående scenarier hvad angår antal stipladser, forhøjede afkast og hyppig gylleudslusning, overholdes.

Dette er indskrevet i bl.a. vilkårene i afsnit 0.

I forhold til ovenstående er det væsentligt, at Teknik & Miljø ikke kan meddele afslag på grund af lugt, når de konkrete OML-beregninger viser, at lugtgenekriterierne er opfyldt.

Teknik & Miljø vurderer samtidig, at ansøger har gjort en række tiltag for at mindske lugtgener fra produktionen på Nørregård, herunder:

- Gulvtypen i to af staldene er ændret til delvist spaltegulv, hvilket reducerer lugten med en tredjedel i forhold til udgangspunktet, som var fuldspaltegulv (dette indgår i lugtberegningen).
- Den tredje stald er i forvejen indrettet med delvist spaltegulv, som er det staldsystem for slagtesvin, som lugter mindst (dette indgår i lugtberegningen).
- Produktionsformen ændres, så gennemsnitsvægten af grisene på stald i ansøgt drift er lavere end ved nudrift.
- Ansøger har overdækket alle opbevaringslagre på Nørregård med fast overdækning, så lugtgener herfra er minimeret.
- Ansøger har indført hyppig gylleudslusning, gyllen udsluses på en fast hverdag hver anden uge.
- Separation foretages kun en gang hver 14. dag på en fast hverdag, så naboerne ved, hvornår det er (tidligere var det 2 dage om ugen).
- Alle eventuelle sprækker ved rør til fortanke og gylletanken, som anvendes ved separation, er blevet tætnet for at minimere lugtgener herfra.
- Der opretholdes en god staldhygiejne. Staldafsnit og ventilatorer renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr.
- Ventilationsmotorerne i alle afkast udskiftes i forbindelse med udvidelsen til mere effektive motorer, som giver en højere ydelse. Herved opnås en lugtreduktion i forhold til omkringliggende naboer.

Vedrørende hyppig gylleudslusning fremgår det af høringssvaret, at afsenderne har opfattet, at der ved den hyppige gylleudslusning vil lugte kraftigt af ammoniak efterfølgende. Der står i Videncenter for Svineproduktions vidensblad (indsat som bilag 6 i miljøgodkendelsen) ikke, at det vil lugte kraftigt af ammoniak efterfølgende, men at der blev observeret en signifikant højere ammoniakemission dagen efter udslusning (men at den ændrede udslusningsstrategi ikke som helhed påvirkede ammoniakemissionerne). Vedrørende lugt viser resultaterne i vidensbladet, at lugtemissionen kan reduceres med mellem 33 og 50% ved at sluse gyllen ud hver uge i forhold til efter behov. Forsøget viser, at reduktionen på dag 1 efter udslusningen var 40% og på dag 6 på 33%.

Det er altså en misforståelse, at der skulle lugte kraftigt af ammoniak efter udslusning, snarere tværtimod blev lugten reduceret med 40%.

Det forventes, at Miljøstyrelsen i 2015 vil godkende hyppig gylleudslusning som lugtreducerende teknologi med en lugtreducerende effekt på 25 %.

Lugten fra svinestalde er i øvrigt sammensat af mange forskellige kemiske stoffer, som stammer fra den mikrobielle omsætning af uudnyttede næringsstoffer i grisens tyktarm og i gyllen. Den vigtigste kilde til lugtemissionen er den gødning og urin, der findes på gulv og spalter, samt den gylle, der opbevares i stalden. De kemiske lugtstoffer, der menes at have størst betydning for lugten, kan opdeles i tre grupper: svovlholdige stoffer, flygtige fede syrer og phenoler og indoler (aromatiske stoffer). Ammoniak er således blot en af mange bestanddele i lugten.

Der er gjort indsigelser mod lugtgener i høringsvar og klage til miljøgodkendelsen for Nørregård i 2012 og i høringsvar til forslag til miljøgodkendelse 2014.

Teknik & Miljø har i 2012 i forbindelse med, at naboerne indsendte høringsvar med bemærkninger omkring lugtgener, været forbi Nørregård 9 gange for at lokalisere lugt. Kun ved én lejlighed kunne der konstateres lugt. Dette er beskrevet i Teknik & Miljø's bemærkninger til klagen i 2012 (bilag 10 i forslag til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård). I miljøgodkendelsen fra 2012 blev der i Teknik & Miljø's kommentarer til naboernes høringsvar anført, at "Såfremt der opleves væsentlige vedvarende gener kan Teknik & Miljø kontaktes, således at et eventuelt problem kan blive vurderet."

Teknik & Miljø har ikke herefter modtaget nogen henvendelser vedrørende lugtgener omkring ejendommen før sommeren 2014.

Teknik & Miljø har i sommeren 2014 i perioden fra den 28/7 til 6/8 modtaget 6 henvendelser fra Brandsgårdsvejen 9 angående lugtgener fra Nørregård. Tre af de modtagne henvendelser drejede sig om lugtgener på forskellige tidspunkter af døgnet den 28/7.

På baggrund af de modtagne henvendelser har Teknik & Miljø 9 gange i perioden fra 4/8 til 2/10 været på Nørregård samt i området omkring ejendommen for at konstatere, om der er væsentlige lugtgener fra Nørregård. Observationerne er i perioden foretaget inden for tidsrummet kl 10 til 21.15.

Teknik & Miljø har ved to lejligheder kunne konstatere lugt:

- 1) Mellem den oprindelige gård og den første nye staldbygning på Nørregård kunne der i mellemrummet mellem staldbygningerne ca. 2 meter fra væggene lugtes gris. Men det var ikke muligt at konstatere lugten andre steder i området
- 2) Svag lugt af gris kunne konstateres i passagen mellem Brandsgårdsvejen 9 og 19 (på privatvejen mellem hækkene), men ikke andre steder i området

Teknik & Miljø vurderer på baggrund af de foretagne observationer indtil nu ikke, at der er væsentlige lugtgener i området omkring Nørregård. Teknik & Miljø vil dog fra foråret 2015 med jævne mellemrum foretage observationer i området omkring Nørregård med henblik på at følge op på de modtagne nabohenvendelser i 2014.

Ved fastsættelsen af genekriterier for lugt er det lagt til grund, at lugtgener uden for lugtgenerafstandene må anses som værende ubetydelige. Hvis omkringboende alligevel mener, at de oplever væsentlige lugtgener, er det tilsynsmyndigheden (kommunalbestyrelsen), der i tvivlstilfælde afgør, om lugtpåvirkningen fra en husdyrproduktion er væsentlig.

Natur

I høringsvaret udtrykkes der bekymring for naturen i relation til udbringning af gylle, og der gøres opmærksom på, at randzonereglerne netop er ved at blive lempede.

Ændringen består i, at der fra 1. august 2014 kun er krav om randzoner ved vandløb og søer med 2 meter bræmmer efter vandløbsloven, ved naturbeskyttelseslovens § 3-vandløb og -søer, og ved vandløb og søer med miljømål samt offentlige vandløb og søer. Randzonebredden er nu i alt 9 meter, uanset om der er læhegn, vej eller plantedække i randzonen. Randzonebredden er dog smallere, hvis NaturErhvervstyrelsen har meddelt ejer/forpagter reduktion af bredden efter § 5 (5 procent-reglen) (efter ansøgning i 2012). Der skal således stadig lægges randzoner på 9 meter omkring søer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvilket er alle søer på mere end 100 m².

Spørgsmålet om gylleudbringning og den mulige påvirkning på naturen behandles i øvrigt ikke i miljøgodkendelsen for Nørregård og Bukkegård, idet forhold vedrørende udbringningsarealerne godkendes som et tillæg til miljøgodkendelsen for St. Vibegård, hvor alle bedriftens arealer indgår.

Teknik & Miljø gør opmærksom på, at udbringning af gylle på udbringningsarealer reguleres af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som fastsætter regler for, hvor meget husdyrgødning, der må udbringes pr. ha. Der vil ikke blive udbragt mere gylle på bedriftens udbringningsarealer efter udvidelsen sammenlignet med før, idet den overskydende gyllemængde vil blive leveret til Biokraft samt til husdyrgødningsaftaler.

Teknik & Miljø kommentarer til høringssvar med bemærkninger og indsigelse fra ejerne af Bukkevadsvejen 1 (høringssvar 2).

Bekymring for yderligere trafik med tunge køretøjer på Bukkevadsvejen

Det er korrekt, at det må formodes, at en stor del af trafikken til og fra Bukkegård vil foregå ad Bukkevadsvejen. Der er ikke hjemmel i husdyrgødningsloven til at regulere trafik/kørsel på offentlig vej. Teknik & Miljø kan således heller ikke pålægge ansøger i dette tilfælde at anvende specielle ruter. Ansøger opfordres dog til at vise hensyn ved kørsel med tung trafik på især de mindre veje i området.

Teknik & Miljø kommentarer til høringssvar med bemærkninger og indsigelse fra ejerne af Fredenlundvej 1 og 2 (høringssvar 3).

Det skal bemærkes, at dette høringssvar ikke er indkommet rettidigt, men ca. 10 timer efter fristens udløb.

Udvidelsen i antal slagtesvin på Nørregård

Det skal bemærkes, at det ansøgte alternative forslag på 17.535 slagtesvin ikke indebærer flere dyreenheder (DE) end de ansøgte 13.200 slagtesvin. Dette skyldes, at de 17.535 slagtesvin først indsættes i stalden ved 58 kg, hvor de 13.200 slagtesvin indsættes ved 30 kg. 13.200 slagtesvin (30-117 kg) svarer til 402,14 DE, mens 17.535 slagtesvin (58-117 kg) svarer til 398,05 DE. Miljømæssigt er der således ikke forskel mellem de to alternativer udover lugtmæssigt, se nedenfor.

Lugt

Der henvises til Teknik & Miljø bemærkninger vedrørende lugt til høringssvar 1 ovenfor. Teknik & Miljø kan ikke i miljøgodkendelsen stille vilkår om yderligere lugtreducerende tiltag som f.eks. lugtrensningsteknologi, når beregningerne viser, at udvidelsen kan overholde lugtgenekriterierne uden dette. Dog kan kommunen, hvis man efter henvendelser fra naboer og efterfølgerne lugtmålinger finder, at der er væsentlige lugtgener, give påbud om lugtreduktion. Dette er beskrevet ovenfor under bemærkninger til høringssvar 1.

Det skal nævnes, at der i høringssvaret ligesom i høringssvar 1 er en misforståelse med hensyn til hyppig gylleudslusning, idet der ikke i vidensbladet er angivet, at det medfører lugtgener i forbindelse med udslusningen, se Teknik & Miljø kommentarer vedr. lugt til høringssvar 1 ovenfor.

BAT

Kommunen skal ved vurderingen af anvendelse af BAT sikre sig, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen. I forhold til anvendelsen af BAT (bedste tilgængelige teknologi) opfylder ansøger de fastlagte emissionsgrænseværdier for ammoniakemission.

Det vil derfor ikke være proportionalt at kræve yderligere teknologier. Lugt indgår ikke som selvstændig parameter i vurdering af brug af BAT.

Oget gylletryk med blandt andet kobber samt forskellige bakterier

Der henvises til Teknik & Miljø's bemærkninger til høringssvar 1 ovenfor.

Interessekonflikt mellem svineerhvervet og turisterhvervet

Teknik & Miljø skal ved behandling af sager om miljøgodkendelse af husdyrbrug forholde sig rent fagligt til at administrere lovgivningen og tager ikke politisk stilling til eventuelle interessekonflikter.

Bilag 14: OML-beregning – forudsætninger og resultater

OBS

I beskrivelsen herunder indgår en række beregninger for det oprindeligt ansøgte alternativ, hvor indsættelsesvægten blev øget til 58 kg. Ansøger har senere valgt at trække dette alternativ ud af sin ansøgning, men har ikke tilrettet nedenstående bilag, hvorfor det stadig fremgår i teksten. Resultatfilerne fra OML-programmet vedr. det ansøgte alternativ er dog udeladt i denne endelige udgave af miljøgodkendelsen, da de ikke længere er relevante for miljøgodkendelsen.

Kannikegaard den 12. august 2014

Vurdering af lugtspredning omkring Nørregård

En OML-lugtberegning er foretaget i spredningsmodellen OML-Multi 6.0 for Nørregård, Brandsgårdsvej 17, 3730 Nexø.

Beregningerne er foretaget på nudrift samt ansøgt drift. For ansøgt drift er der endvidere foretaget beregninger på:

- En forhøjelse af eksisterende afkast på stald E og F med 1 m. 3.500 stipladser.
- En reduktion af antal stipladser til 3.280 stk.
- En ændring af indsættelsesvægten fra 30 til 58 kg. 3.155 stipladser.
- En ændring af indsættelsesvægten fra 30 til 58 kg. 3.155 stipladser. Hyppig gylleudslusning 13 % reduktion.
- En ændring af indsættelsesvægten fra 30 til 58 kg. Forhøjelse af eksisterende afkast på stald E og F. Hyppig gylleudslusning 7 % lugtreduktion. 3.155 stipladser.
- En ændring af indsættelsesvægten fra 30 til 58 kg. Forhøjelse af eksisterende afkast på stald E og F. 2.980 stipladser.
- En ændring af indsættelsesvægten fra 30 til 58 kg. 2.750 stipladser.

Forudsætninger:

Stald C

Ventilationsprincip: Undertryk med vægventiler.

Stald, højde: 8,0 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret i kip.

Afkasthøjden: 9,0 m over terræn.

Afkast, nudrift: 4 stk. Ø600 afkast med konus og en ydelse på hver 11.336 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 4 stk. Ø600 afkast med konus og en ydelse på hver 12.498 m³/h

Stald E

Ventilationsprincip: Ligetryk.

Stald, højde: 5,8 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret på tagfladen 0,6 m fra kip.

Afkasthøjde: 6,5 m over terræn.

Afkast, nudrift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 18.501 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 18.888 m³/h

Stald F

Ventilationsprincip: Undertryk med loftsventiler.

Stald, højde: 6,8 m

Afkast, højde: 1,0 m placeret på tagfladen 0,6 m fra kip.

Afkasthøjde: 7,5 m over terræn.

Afkast, nudrift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 17.082 m³/h

Afkast, ansøgt drift: 5 stk. Ø800 afkast med konus og en ydelse på hver 19.137 m³/h

I ansøgt drift udskiftes den eksisterende ventilation med nye energibesparende EC-motorer med en højere ydelse.

Placering af afkast fremgår af vedhæftede bilag.

Stald	C	E	F
Nudrift			
Stipladser	295	650	1.155
Gns. vægt, kg	88,25	88,25	88,25
Gulvtype	Delvist fast	Fuldspalte	Fuldspalte
OUE/s pr. afkast	1.953	5.163	9.174
Ansøgt drift – 3.500 stipl.			
Stipladser	695	1.175	1.630
Gns. vægt, kg	73,5	73,5	73,5
Gulvtype	Delvist fast	Delvist fast	Delvist fast
OUE/s pr. afkast	3.831	5.182	7.188
Ansøgt drift – 3.280 stipl.			
Stipladser	650	1.100	1.530
Gns. vægt, kg	73,5	73,5	73,5
Gulvtype	Delvist fast	Delvist fast	Delvist fast
OUE/s pr. afkast	3.583	4.851	6.747
Ansøgt drift – 58-117 kg – 3.155 stipl.			
Stipladser	625	1.050	1.480
Gns. vægt, kg	87,5	87,5	87,5
Gulvtype	Delvist fast	Delvist fast	Delvist fast
OUE/s pr. afkast	4.102	5.513	7.770
OUE/s pr. afkast – hyppig gylleudslusning			
7 % reduktion	3.814	5.127	7.226
13 % reduktion	3.569	4.796	6.760
Ansøgt drift – 58-117 kg – 2.980 stipl.			
Stipladser	590	1.000	1.390
Gns. vægt, kg	87,5	87,5	87,5
Gulvtype	Delvist fast	Delvist fast	Delvist fast
OUE/s pr. afkast	3.872	5.250	7.298
Ansøgt drift – 58-117 kg – 2.750 stipl.			
Stipladser	545	925	1.280
Gns. vægt, kg	87,5	87,5	87,5
Gulvtype	Delvist fast	Delvist fast	Delvist fast
OUE/s pr. afkast	3.577	4.856	6.720

Ruheden er fastsat til 0,21. Ruhedsklassen er bestemt i en cirkel omkring det indsatte beregningscentrum, idet der er nabobeboelser både øst og sydøst for staldanlægget.

Der er træbeplantning omkring nabobeboelserne samt ved ejendommen samt et område med blandet natur nord, nordøst for ejendommen. Vest, svarende til opstrøms for ejendommen er der tale om landbrug. Ruheden omfatter således mellem kategorierne landbrug med læhegn (0,1), blandet natur og bebyggelse (0,3) samt begrænsede områder træer (1,0).

Terrænhøjder er ikke indregnet, idet terrænet mod nabobeboelserne er jævnt og på niveau med staldanlægget.

OML beregning

Lugtemissionen er beregnet iht. den nye lugtvejledning. Lugtemission for slagtesvin opstaldet på delvist fast gulv og fuldspaltegulv er hhv. 300 og 450 OUE/s/1.000 kg.

Resultatet af OML beregningen er månedsvis opgjorte 99-percentiler på timebasis, hvor det er den største 99-percentil, der skal sammenlignes med genegrænserne i lugtvejledningen.

Beregningerne er foretaget på 10 års vejrdata. Dermed kan der aflæses en skarp tolkning af genegrænsen for lugt frem for en konservativ tolkning.

Genekriteriet for	Ny lugtvæjledning
Boliger i byzone/sommerhusområde	5 OÙe/m ³
Boliger i samlet bebyggelse	7 OÙe/m ³
Enkelt boliger i landzone	15 OÙe/m ³

Beregningscentrum er fastsat til afkast 7, som er det midterste afkast på stald E. Beregningscentrum er placeret tæt på lugtcentrum for staldanlægget. Der er foretaget beregninger i afstande fra 100 til 180 m fra beregningscentrum.

Måling af afstand på Danmarks Miljøportal viser, at der er 167,5 m fra det indsatte 0-punkt til nærmeste enkelt beboelse placeret i retning 70-80 grader (øst) for staldanlægget.

Resultater

I nudrift beregnes maksimum til 33,41 OÙe/s i afstand 100 m og retning 40 grader. I ansøgt drift maksimum til 29,03 OÙe/s i afstand 100 m og retning 40 grader. I retning 70-80 grader mod nærmeste enkelt beboelse reduceres maksimum fra 18 til 16 OÙe/s i afstand 167 m. Lugtemissionen reduceres således i ansøgt drift.

Forhøjes de eksisterende afkast med 1 m på stald E og F reduceres maksimum til 24,68 i en afstand af 100 m. Beregningen viser, at genegrænsen på 15 OÙe ikke er overskredet i en afstand af 164 meter i retning 70-80 grader. Lugtgenekravet er hermed opfyldt.

Reduceres antallet af stipladser til 3.280 stk. viser beregningen, at genegrænsen på 15 OÙe ikke er overskredet i en afstand af 166 meter i retning 70-80 grader. Dette er uden en forhøjelse af de eksisterende afkast.

For alternativet (1B) med en øget indsættelsesvægt (58 kg i stedet for 30 kg) viser beregningerne, at lugtgenekravet ikke kan opfyldes medmindre, der anvendes en lugtreducerende teknologi. Beregningerne viser, at der skal være en effekt af hyppig gylleudslusning på 13 % for at opfylde lugtgenekravet. Med en forhøjelse af afkastene på stald E og F, skal effekten af hyppig gylleudslusning være min. 7 % for at kunne opfylde kravet.

Reduceres antallet af stipladser fra 3.155 til 2.980 stk. og de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes, så overskrides genegrænsen på 15 OÙe ikke i en afstand af 167 meter i retning 70-80 grader.

Reduktionen fra 3.155 til 2.980 stipladser betyder, at antallet af producerede grise (58-117 kg) reduceres fra de ansøgte 17.535 til 16.560 stk. pr. år.

Uden en forhøjelse af afkastene skal antallet af stipladser reduceres til 2.750 stk. for at kunne opfylde lugtgenekravet. Det betyder i givet fald, at antallet af producerede grise skal reduceres til 15.280 stk. pr. år.

Resultatet af beregningerne er vedlagt. I resultatfilerne er værdien for lugtkoncentrationen angivet i en given afstand til beregningscentrum.

Vedlagt:

Oversigtskort med placering af afkast

Oversigtskort med afstandscirkler samt retning (grader)

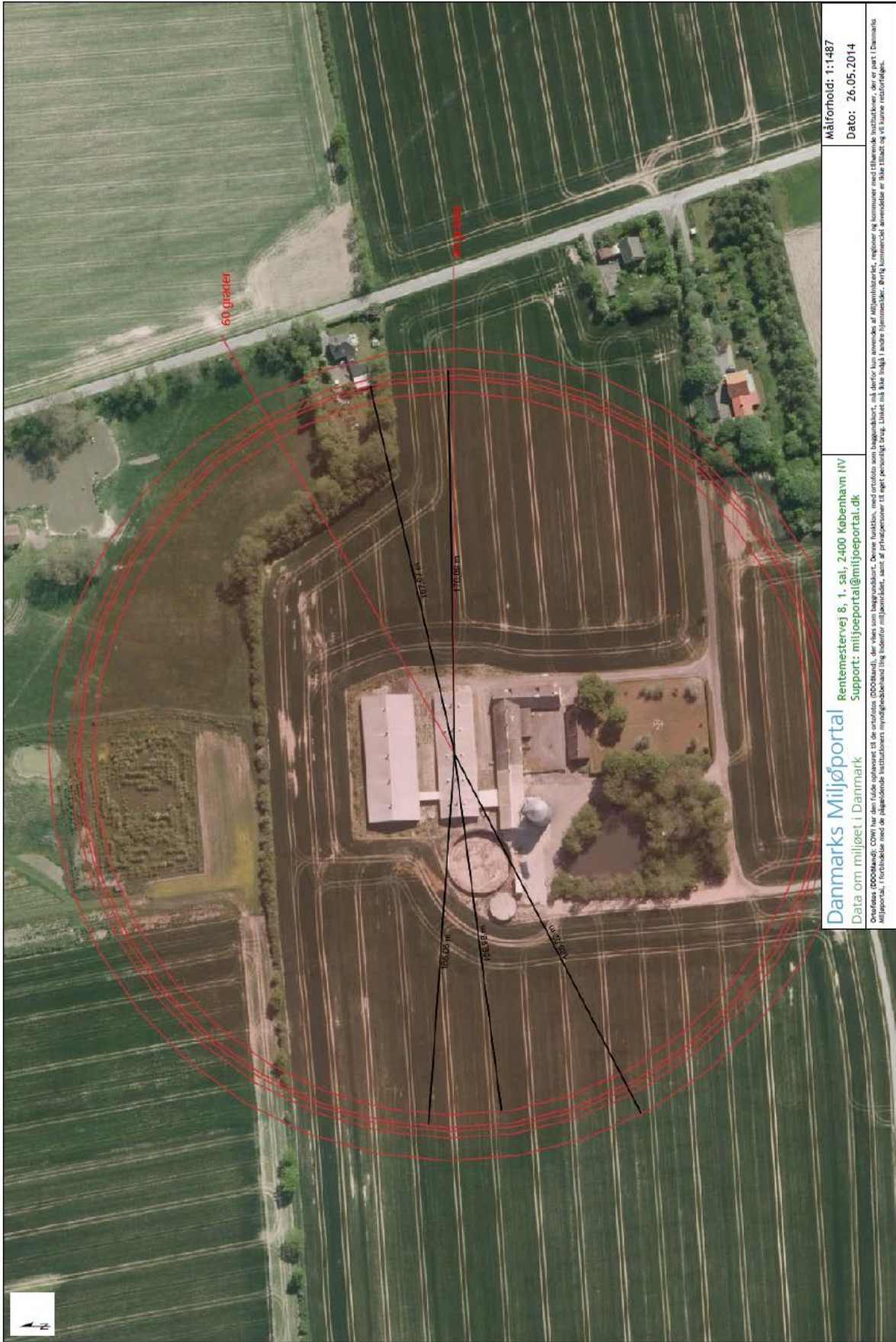
Udskrift resultatfiler fra OML-Multi 6.0 på:

- Ansøgt drift. 3.500 stipladser.
- Nudrift.
- Ansøgt drift. 3.500 stipladser. Afkast stald E og F forhøjet med 1 m.
- Ansøgt drift. 3.500 stipladser. Afkast stald E og F forhøjet med 1 m. Grafisk.
- Ansøgt drift. 3.280 stipladser. Ingen ændring afkast.
- Ansøgt drift. Alternativ med 58 kg's grise, 3.155 stipladser.

- Ansøgt drift. Alternativ med 58 kg's grise, 3.155 stipladser. Hyppig gylleudslusning 13 % effekt.
- Ansøgt drift. Alternativ med 58 kg's grise, 3.155 stipladser. Afkast stald E og F forhøjet med 1 m. Hyppig gylleudslusning 7 % effekt.
- Ansøgt drift. Alternativ med 58 kg's grise, 2.980 stipladser. Afkast stald E og F forhøjet med 1 m.
- Ansøgt drift. Alternativ med 58 kg's grise, 2.750 stipladser.

Danmarks Miljøportal
 Data om miljøet i Danmark

Rentemestervej 8, 1. sal, 2400 København NV
 Support: miljøportal@miljøportal.dk

Målførhold: 1:1487
 Dato: 26.05.2014

Overførsel (DDO) af CO₂ har den fulde sphaeriske til de uendelige (DDO), der vises som baggrund. Disse funktioner, med undtagelse af miljøportal, er kommuner med tilhørende institutioner, der er part i Danmarks Miljøportal. I forbindelse med de pågældende institutioners myndighedsansvar ligger indator miljøportal, samt af miljøportal til eget persongrafic. Uanset på hvor højt i andre gjenstande, miljø kommerciel anvendelse er ikke tilladt og vil kunne retsforfølges.

Udskriftsfiler fra OML-programmet

Herunder følger resultatudskrifter fra OML-programmet for hvert beregnet scenarie (undtaget alternativet med grise fra 58 kg, idet dette er taget ud af miljøgodkendelsen). For den første beregning indsættes hele udskriften (4 sider). For de efterfølgende beregninger indsættes for overskuelighedens skyld kun selve resultatsiden (side 4). Teknik & Miljø er i besiddelse af de fulde udskrifter.

Ansøgt drift, 3500 stipladser, gennemsnitsvægt 73,5 kg:

Udskrevet: 2014/08/12 kl. 15:18
Dato: 2014/08/12

OML-Multi PC-version 20140224/6.00
DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet
Licens til Bornholms Landbrug, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby

Side 1

Kommentarer til beregningen:

Ansøgt drift. Ingen ændring afkast.

Meteorologiske spredningsberegninger er udført for følgende periode (lokal standard tid):

Start af beregningen = 740101 kl. 1
Slut på beregningen (incl.) = 831231 kl. 24

Meteorologiske data er fra: AALBORG

Koordinatsystem.

Der er anvendt et x,y-koordinatsystem med x-akse mod øst (90 grader) og y-akse mod nord (0 grader). Enheden er meter. Systemet er fælles for receptorer og kilder. Origo kan fastlægges frit, fx. i skorstensfoden for den mest dominerende kilde eller som i UTM-systemet.

Receptordata.

Ruhedslængde, z0 = 0.210 m

Største terrænhældning = 0 grader

Receptorerne er beliggende med 10 graders interval i 15 koncentriske cirkler med centrum x,y: 0., 0.
og radierne (m):

100.	125.	140.	150.	160.
164.	165.	166.	167.	168.
169.	170.	171.	175.	180.

Alle terrænhøjder = 0.0 m.

Alle receptorhøjder = 1.5 m.

Alle overflader er typenr. = 2.

Forkortelser benyttet for kildeparametrene:

Nr.....: Internt kilde nummer
ID.....: Tekst til identificering af kilde
X.....: X-koordinat for kilde [m]
Y.....: Y-koordinat for kilde [m]
Z.....: Terrænkote for skorstensfod [m]
HS.....: Skorstenshøjde over terræn [m]
T.....: Temperatur af røggas [Kelvin]/[Celsius]
VOL.....: Volumenmængde af røggas [normal m3/sek]
DSO.....: Ydre diameter af skorstenstop [m]
DSI.....: Indre diameter af skorstenstop [m]
HB.....: Generel beregningsmæssig bygningshøjde [m]
Qi.....: Emission af stof nr. 'i' [gram/sek]

Punktkilder.

Kildedata:

Nr ID	X	Y	Z	HS	T(C)	VOL	DSI	DSO	HB	Stof 1	Stof 2	Stof 3
										Q1	Q2	Q3
1 1	-8.	-25.	0.0	9.0	20.	3.23	0.60	0.60	8.0	3.83E-03	0.0000	0.0000
2 2	1.	-24.	0.0	9.0	20.	3.23	0.60	0.60	8.0	3.83E-03	0.0000	0.0000
3 3	12.	-24.	0.0	9.0	20.	3.23	0.60	0.60	8.0	3.83E-03	0.0000	0.0000
4 4	19.	-23.	0.0	9.0	20.	3.23	0.60	0.60	8.0	3.83E-03	0.0000	0.0000
5 5	-22.	-1.	0.0	6.5	20.	4.89	0.80	0.80	5.8	5.18E-03	0.0000	0.0000
6 6	-11.	-1.	0.0	6.5	20.	4.89	0.80	0.80	5.8	5.18E-03	0.0000	0.0000
7 7	0.	0.	0.0	6.5	20.	4.89	0.80	0.80	5.8	5.18E-03	0.0000	0.0000
8 8	11.	1.	0.0	6.5	20.	4.89	0.80	0.80	5.8	5.18E-03	0.0000	0.0000
9 9	21.	1.	0.0	6.5	20.	4.89	0.80	0.80	5.8	5.18E-03	0.0000	0.0000
10 10	-24.	28.	0.0	7.5	20.	4.95	0.80	0.80	6.8	7.19E-03	0.0000	0.0000
11 11	-12.	29.	0.0	7.5	20.	4.95	0.80	0.80	6.8	7.19E-03	0.0000	0.0000
12 12	-1.	29.	0.0	7.5	20.	4.95	0.80	0.80	6.8	7.19E-03	0.0000	0.0000
13 13	9.	30.	0.0	7.5	20.	4.95	0.80	0.80	6.8	7.19E-03	0.0000	0.0000
14 14	20.	31.	0.0	7.5	20.	4.95	0.80	0.80	6.8	7.19E-03	0.0000	0.0000

Tidsvariationer i emissionen fra punktkilder.

Emissionerne fra de enkelte punktkilder er konstant.

Afledte kildeparametre:

Kilde nr.	Vertikal røggashastighed	Buoyancy flux (termisk løft)
	m/s	(omtrentlig) m4/s3
1	12.3	0.4
2	12.3	0.4
3	12.3	0.4
4	12.3	0.4
5	10.4	0.6
6	10.4	0.6
7	10.4	0.6
8	10.4	0.6
9	10.4	0.6
10	10.6	0.6
11	10.6	0.6
12	10.6	0.6
13	10.6	0.6
14	10.6	0.6

Der er ingen retningsafhængige bygningsdata.

Udskrevet: 2014/08/12 kl. 15:18
Dato: 2014/08/12

OML-Multi PC-version 20140224/6.00
DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Side 3

Side til advarsler.

Stof 1 Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

 De største månedlige 99%-fraktiler (µg/m3)

Retning (grader)	Afstand (m)														
	100	125	140	150	160	164	165	166	167	168	169	170	171	175	180
0	28	24	22	20	19	18	18	18	18	18	17	17	17	17	16
10	29	25	22	20	19	18	18	18	18	18	18	18	18	17	16
20	29	25	22	21	19	19	18	18	18	18	18	18	18	18	16
30	29	25	22	21	19	19	18	18	18	18	18	18	18	17	17
40	28	24	22	20	19	18	18	18	18	18	18	17	17	17	16
50	27	23	20	19	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15
60	26	22	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15
70	24	21	19	18	17	17	17	17	16	16	16	16	16	16	15
80	23	21	19	18	17	17	17	17	16	16	16	16	16	16	15
90	22	20	18	17	16	16	16	16	16	15	15	15	15	15	14
100	22	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
110	23	20	18	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14
120	22	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13
130	23	19	17	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	13
140	24	19	17	16	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12
150	23	19	17	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	12	12
160	27	23	20	18	17	16	16	16	16	15	15	15	15	15	14
170	25	21	19	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
180	25	21	19	17	16	15	15	15	15	15	14	14	14	14	13
190	25	21	19	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
200	25	21	19	17	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14
210	24	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	14	14	14	13
220	22	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13
230	22	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13
240	22	19	17	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	13
250	22	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	14	14	14	13
260	23	20	18	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	14	13
270	22	20	18	17	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
280	23	20	19	17	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14
290	24	21	19	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14
300	26	22	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15
310	28	23	21	19	18	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15
320	28	24	22	20	18	17	17	17	17	17	17	17	16	16	15
330	28	24	21	20	18	18	18	17	17	17	17	17	17	16	16
340	28	25	22	20	19	18	18	18	18	17	17	17	17	16	16
350	28	25	22	20	19	18	18	18	18	18	18	17	17	17	16

 Maksimum= 29.03 i afstand 100 m og retning 20 grader i 197812 (yyyymm)

Nudrift:

Stof 1 Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

De største månedlige 99%-fraktiler (µg/m3)

Retning (grader)	Afstand (m)														
	100	125	140	150	160	164	165	166	167	168	169	170	171	175	180
0	31	27	24	22	21	20	20	19	19	19	19	19	19	18	17
10	32	28	25	23	21	21	20	20	20	20	20	20	19	19	18
20	33	28	25	23	21	20	20	20	20	19	19	19	19	18	18
30	33	28	25	23	21	20	20	20	20	20	19	19	19	19	18
40	33	28	25	23	21	20	20	20	20	20	20	19	19	19	18
50	33	27	24	22	20	20	19	19	19	19	19	19	18	18	17
60	32	26	24	22	20	19	19	19	18	18	18	18	18	17	16
70	30	25	22	20	19	19	18	18	18	18	18	18	18	17	17
80	28	24	22	20	19	18	18	18	18	18	18	18	18	17	16
90	26	22	20	19	18	17	17	17	17	17	17	17	16	16	15
100	25	22	19	18	17	17	16	16	16	16	16	16	16	15	15
110	25	21	19	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15
120	25	20	18	16	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13	13
130	24	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	13
140	23	19	17	16	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12
150	24	19	17	16	14	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13
160	26	22	19	18	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14
170	26	21	19	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
180	25	21	18	17	15	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13
190	26	21	19	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14
200	26	21	19	17	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14
210	26	21	19	17	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14	13
220	25	21	19	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
230	24	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	13
240	25	21	19	18	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14
250	26	22	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	14
260	27	22	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	14
270	27	23	20	19	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15
280	29	24	21	20	18	18	18	18	17	17	17	17	17	16	16
290	30	25	22	20	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15
300	31	26	23	21	19	18	18	18	18	18	18	18	17	17	17
310	33	27	23	21	19	19	19	18	18	18	18	18	18	17	16
320	33	27	24	22	20	19	19	19	19	19	19	18	18	18	17
330	32	26	24	22	20	20	20	19	19	19	19	19	18	18	17
340	31	27	24	22	20	20	19	19	19	19	19	19	18	18	17
350	31	27	25	23	21	20	20	20	20	19	19	19	19	18	18

Maksimum= 33.41 i afstand 100 m og retning 40 grader i 197912 (yyyymm)

Ansøgt drift, 3500 stipladser, gennemsnitsvægt 73,5 kg, afkast på stald E og F forhøjet med en meter:

Lugt Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

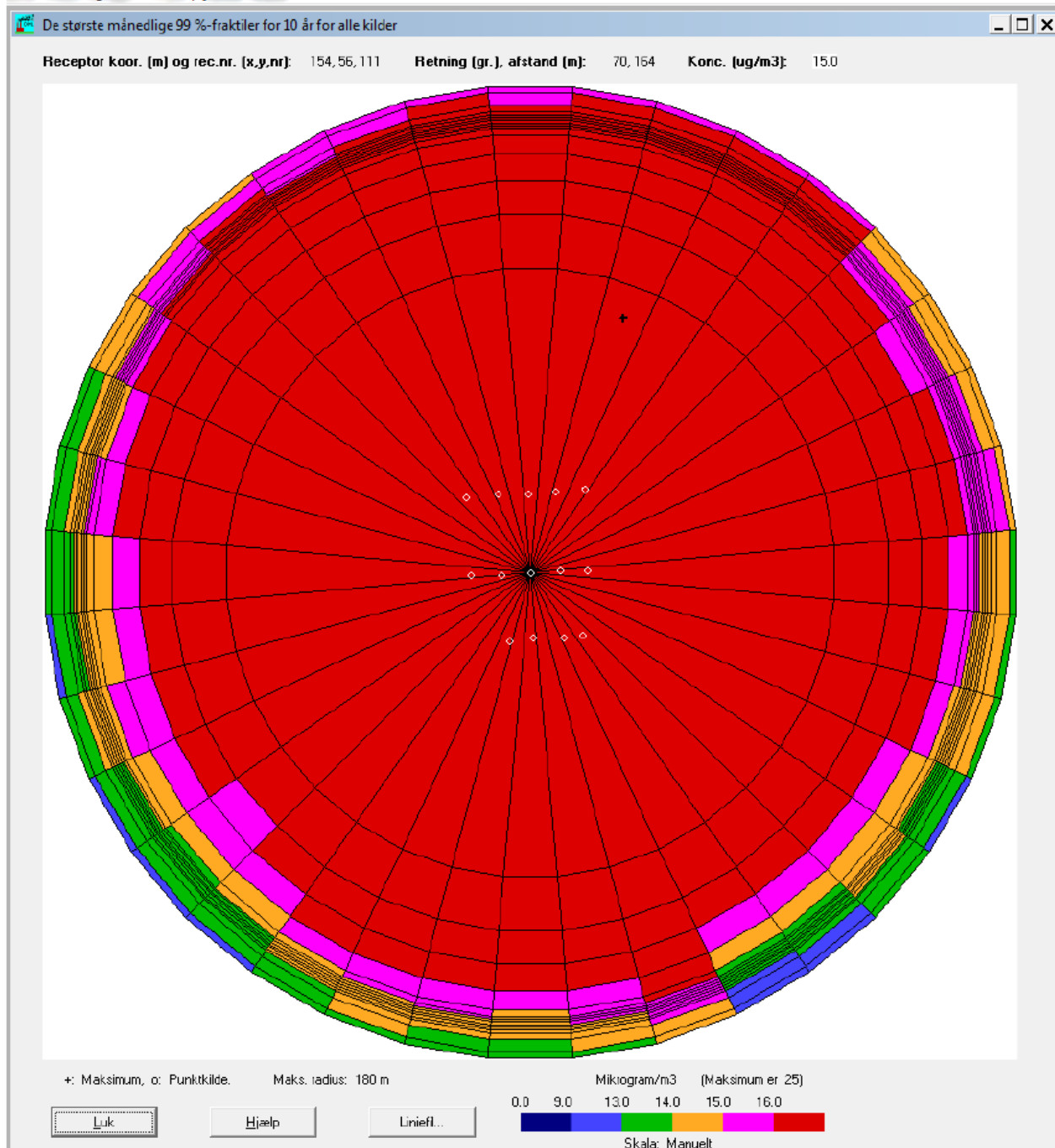
De største månedlige 99%-fraktiler (µg/m3)

Retning (grader)	Afstand (m)															
	100	125	140	150	160	164	165	166	167	168	169	170	171	175	180	
0	24	21	20	18	17	17	16	16	16	16	16	16	16	15	15	
10	24	22	20	19	17	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	
20	25	22	20	19	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15	
30	24	22	20	19	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15	
40	23	21	19	18	17	17	17	16	16	16	16	16	16	16	15	
50	22	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	
60	21	19	18	17	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	
70	20	19	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	
80	19	18	17	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	
90	19	18	17	16	15	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	
100	19	18	16	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	
110	20	18	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	14	13	
120	20	17	16	15	14	14	14	13	13	13	13	13	13	13	12	
130	21	18	17	15	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	
140	21	18	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	
150	21	18	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	12	12	11	
160	24	20	19	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14	
170	22	19	18	16	15	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13	
180	23	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
190	23	19	18	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	13	
200	22	19	17	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	
210	21	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13	
220	20	17	16	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	
230	19	17	15	15	14	13	13	13	13	13	13	13	13	13	12	
240	19	17	16	15	14	14	14	13	13	13	13	13	13	13	12	
250	20	17	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
260	20	18	16	15	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	12	
270	19	18	17	15	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	
280	19	18	17	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	13	
290	20	18	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
300	22	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	14	14	14	14	
310	23	21	19	18	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14	
320	23	21	19	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	14	
330	24	21	19	18	17	16	16	16	16	16	16	15	15	15	15	
340	24	22	20	19	17	17	17	17	17	16	16	16	16	15	15	
350	24	22	20	19	18	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	

Maksimum= 24.68 i afstand 100 m og retning 20 grader i 197811 (yyyymm)

Grafisk præsentation af forudgående beregning:

IL_Data\Norregaard-afkast-1.prj

Ansøgt drift, 3280 stipladser, gennemsnitsvægt 73,5 kg, ingen forhøjelse af afkast.

Stof 1 Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

De største månedlige 99%-fraktiler (µg/m3)

Retning (grader)	Afstand (m)														
	100	125	140	150	160	164	165	166	167	168	169	170	171	175	180
0	26	23	20	19	17	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15
10	27	23	21	19	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15
20	27	24	21	19	18	17	17	17	17	17	17	17	16	16	15
30	27	23	21	19	18	17	17	17	17	17	17	17	17	16	16
40	26	23	20	19	18	17	17	17	17	17	17	16	16	16	15
50	25	21	19	17	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14
60	24	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
70	23	20	18	17	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14
80	22	19	18	17	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14
90	21	19	17	16	15	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13
100	21	18	17	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13
110	21	19	17	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	14	13
120	21	18	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12
130	21	18	16	15	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12
140	22	18	16	15	13	13	13	13	13	13	12	12	12	12	11
150	22	18	16	15	13	13	13	13	12	12	12	12	12	12	11
160	25	21	19	17	16	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13
170	24	20	18	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	14	13
180	23	20	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	12
190	24	20	18	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13
200	23	20	18	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	14	13
210	23	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	12
220	21	18	16	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12
230	20	18	16	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12
240	21	18	16	15	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12
250	21	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13
260	21	18	17	15	14	14	14	14	13	13	13	13	13	13	12
270	21	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	14	13
280	21	19	17	16	15	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13
290	23	20	18	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13
300	24	21	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14
310	26	22	19	18	16	16	16	16	15	15	15	15	15	14	14
320	26	23	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	14
330	27	22	20	18	17	17	16	16	16	16	16	16	16	15	15
340	26	23	21	19	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15
350	26	23	21	19	18	17	17	17	17	17	16	16	16	16	15

Maksimum= 27.24 i afstand 100 m og retning 20 grader i 197812 (yyyymm)

Ansøgt drift, 3500 stipladser, gennemsnitsvægt 73,5 kg, hyppig gylleudslusning (regnet med effekt på 7 %) (denne beregning er indsendt separat og fremgår ikke af oversigten først i bilaget):

Lugt Periode: 740101-831231 (Bidrag fra alle kilder)

De største månedlige 99%-fraktiler (µg/m3)

Retning (grader)	Afstand (m)															
	100	125	140	150	160	164	165	166	167	168	169	170	171	175	180	
0	26	23	20	19	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15	
10	27	23	20	19	18	17	17	17	17	17	16	16	16	16	15	
20	27	23	21	19	18	17	17	17	17	17	17	17	16	16	15	
30	27	23	21	19	18	17	17	17	17	17	17	17	17	16	15	
40	26	23	20	19	18	17	17	17	17	16	16	16	16	16	15	
50	25	21	19	17	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14	14	
60	24	20	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	14	14	13	
70	23	20	18	17	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	14	
80	21	19	18	17	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	
90	21	18	17	16	15	15	15	15	14	14	14	14	14	14	13	
100	21	18	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
110	21	19	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
120	20	17	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	12	12	12	
130	21	18	16	15	14	14	14	13	13	13	13	13	13	13	12	
140	22	18	16	15	13	13	13	13	13	12	12	12	12	12	11	
150	22	18	16	14	13	13	13	12	12	12	12	12	12	11	11	
160	25	21	18	17	15	15	15	15	15	14	14	14	14	14	13	
170	23	20	18	16	15	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13	
180	23	19	17	16	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	12	
190	23	20	18	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
200	23	20	17	16	15	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	
210	23	19	17	15	15	14	14	14	14	14	14	13	13	13	12	
220	21	18	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	
230	20	17	16	15	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	
240	21	18	16	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	
250	21	18	17	16	14	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	
260	21	18	16	15	14	14	13	13	13	13	13	13	13	13	12	
270	21	19	17	15	14	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
280	21	19	17	16	15	15	15	14	14	14	14	14	14	14	13	
290	22	20	17	16	15	14	14	14	14	14	14	14	14	13	13	
300	24	21	18	17	16	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	
310	26	21	19	18	16	16	16	15	15	15	15	15	15	14	14	
320	26	23	20	18	17	16	16	16	16	16	16	15	15	15	14	
330	26	22	20	18	17	16	16	16	16	16	16	16	16	15	14	
340	26	23	21	19	17	17	17	16	16	16	16	16	16	15	15	
350	26	23	21	19	18	17	17	17	16	16	16	16	16	15	15	

Maksimum= 27.00 i afstand 100 m og retning 20 grader i 197812 (yyyymm)

Bilag 15: Beredskabsplan for Nørregård og Bukkegård

Det skal bemærkes, at private oplysninger som f.eks. navne og telefonnumre på medarbejdere er slettet fra den her viste udgave af beredskabsplanen. Teknik & Miljø er i besiddelse af en fuldstændig udgave af beredskabsplanen, som også forefindes på bedriften.

Beredskabsplan for

Nørregård

Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø

&

Bukkegård

Slotsvejen 5, 3730 Nexø

Indholdsfortegnelse:

<u>BRAND- OG EVAKUERING</u>	3
OVERLØB AF GYLLE	4
KEMIKALIE- OG OLIESPILD	5
STOPHANER / HOVEDAFBRYDERE	6
STRØMSVIGT.....	7
TRANSPORT AF BEKÆMPELSESMIDLER	8
Bilag A Kort over Nørregård	9
Bilag B Beredskabskort Nørregård.....	11
Bilag C Beredskabskort Bukkegård	12

Udarbejdet af Flemming Jensen

Denne beredskabsplan er udarbejdet som en del af miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård med det formål at stoppe og begrænse eventuelle uheld med konsekvenser for det omgivne miljø.

Planens indhold skal være kendt af gårdens ansatte mm. og udleveres til evt. indsatsleder/miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand, ol.

Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året og skal være let tilgængelig og synlig. Beredskabsplanen findes på Nørregård i medarbejderrum i bygning D på reol.

Kopi af beredskabsplanen findes i rød mappe i forrum:
Nørregård: Bygning D.
Bukkegård: Bygning A.

Kort materiale

Bagerst er der et oversigtskort over ejendommen mm. med angivelse af:

- Mark- og drikkevandsboringer/brønde
- Drænbrønde / regnvandsbrønd / afløb
- Udløbspunkter til vandløb / jord fra dræn
- Slukningsmateriel
- Afbrydere til diverse pumper, anlæg, strømafbryder m.v.
- Flugtveje for dyr/ frigørelse mm.

Der forefindes ikke kemikalier, olie eller trykflasker på ejendommen.

Husk

Ved store uheld ring altid 1-1-2, ved mindre uheld ring altid til miljømyndighederne. Er man i tvivl ring 1-1-2.

Efter brand mm. tag kontakt med miljømyndighederne med hensyn til genopbygning af stald mm.

BRAND- OG EVAKUERINGSINSTRUKS

Ved brand der ikke kan slukkes ved egen hjælp.

1. Tilkald brandvæsenet - RING 112 - oplys:

- Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
- Hvad er der sket og at det er en gårdbrand
- Er der tilskadekomne - hvor mange
- Er dyrene kommet ud – art og antal der evt. er fanget

2. Kontakt Flemming Jensen på tlf. 4020 7030

3. Iværksæt rednings- og slukningsarbejde hvis det er muligt og forsvarligt, herunder fjernelse og evakuering af dyr, olie, trykflasker, gødning og kemikalier

Placering af slukningsmateriel er angivet på oversigtskortene

Hvis det ikke er muligt at slukke branden - forsøg at begrænse den ved lukning af døre og vinduer

4. Modtag brandvæsenet og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet

Oplys endvidere:

- Evt. tilskadekomne eller dyr der ikke er reddet i sikkerhed
- Hvor det brænder
- Brandens omfang
- Hvor der er adgangsveje

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

Pulverslukker, højtryksrensere og vandslanger – se beredskabskort B+C.

Der er stationære højtryksrensesystem i alle staldafsnit med svin.

OVERLØB AF GYLLE INSTRUKS

1. Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletanken - RING 112
oplys:
  - Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
  - Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
  - Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevandsboring
2. Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne
3. Kontakt Flemming Jensen på tlf. 4020 7030
4. Kontakt miljømyndighederne ved tlf. 5692 0000
5. Forsøg opdæmning for at undgå, at gylle løber til:
Nørregård: Dræn nord for gyllebeholder og videre mod nordvest eller i sø vest for stuehus (se bilag A). Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden af gylle.
Bukkegård: Dræn øst for bygning A (bilag C) og videre langs vejen mod syd.
6. Hvis gylle fra Nørregård eller Bukkegård løber i dræn vil det påvirke Øleå. Der er dog forholdsvis langt til åen fra begge besætninger.
7. Modtag brandvæsenet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

Halmballer i
Nørregård: Bygning D
Bukkegård: Bygning B

KEMIKALIE- OG OLIESPILD INSTRUKS

OBS! Der opbevares ikke kemikalier eller olie på hverken Nørregård eller Bukkegård.

Nedenstående instruks er derfor kun relevant i forbindelse med mindre spild fra maskiner eller lign.

1. Ved større overløb af kemikalier og olie - RING 112 – oplys:
  - Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
  - Hvad der er sket, hvad og hvor meget der er løbet ud
  - Om der er risiko for forurening af vandløb, drikkevand
2. Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne
3. Kontakt ejeren, på tlf. 4020 7030.
4. Kontakt miljømyndighederne ved tlf. 5692 0000.
5. Forsøg opdæmning for at undgå, at udslip løber i dræn eller i sø ved bygningerne (se Beredskabskort: Bilag B+C). Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden og art. Ved mindre spild forsøg at opsuge eller opsamle det spildte og evt. forurenede jord og aflever til BOFA.
6. Modtag brandvæsenet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet

På ejendommen findes der følgende materiel, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

Halmballer i
Nørregård: Bygning D
Bukkegård: Bygning B

STOPHANER / HOVEDAFBRYDERE

Afbrydere til vand og el er noteret på beredskabskortet over ejendommene.

NØRREGÅRD

Vand

Hovedhane for eget vand sidder i gang i bygning E, se bilag B.

Hovedhane for offentlig vandforsyning sidder i den sydlige ende af bygning B.

Elektricitet

Hovedafbryder og eltavler sidder ved udleveringsrampe i bygning D, se bilag B. Der anvendes sikringer fra 10 til 65 ampere, som opbevares ved eltavlerne.

BUKKEGÅRD

Vand

Hovedhane for eget vand sidder i den sydlige ende af bygning A, se bilag C.

Elektricitet

Hovedafbryder og eltavler sidder i forrum i bygning A, se bilag C. Der anvendes sikringer fra 10 til 65 ampere, som opbevares ved eltavlerne.

STRØMSVIGT INSTRUKS

1. Vurder om dyr vil lide under træk fra nødopluk eller varme.
2. Tjek alle stalde og se, om nødoplukket er åben.
3. Begræns trækgener og varmeudvikling (overbrusning).
4. Kontroller at der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper ol.
5. Ved strømsvigt kontakt Flemming Jensen på 4020 7030.
6. Ved strømsvigt på over ca. 1/2 time, ring til Østkraft og forhør om varigheden af udfaldet. Telefon nr. 5693 0930.
7. Eventuelt iværksæt opstart af nødstrømsgenerator. Generatoren forefindes på Bjerregård, men kan transporteres til Nørregård vha. traktor.

TRANSPORT AF BEKÆMPELSMIDLER

Sørg for sikker transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

1. Bekæmpelsesmidler skal under transport være sikret mod stød og uheld. En lukket tæt plastkasse (f. eks. en køleboks) er velegnet.
2. Medbring en spand/sæk med fint savsmuld til opsugning af spildt middel samt en skovl og f.eks. plasticposer/plastspand til en hurtig indsats. Uanset koncentrationen kan et spild på mindre end ca. 2 liter med en hurtigt indsats fjernes fra jorden.
3. Medbring altid en mobiltelefon, således at det er muligt hurtigt at tilkalde hjælp ved uheld.
4. Hvor der arbejdes med bekæmpelsesmidler, skal der være førstehjælpeudstyr og øjenskyllmiddel til rådighed

Meget giftige og giftige bekæmpelsesmidler skal overalt opbevares forsvarligt under lås. Øvrige bekæmpelsesmidler skal opbevares forsvarligt. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængeligt for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Derudover gælder følgende:

- Kemikalierummet som er belæggende på Bjerregård, skal være godt ventileret, tørt og frostfrit med god belysning.
- Der skal findes et sugende materiale f.eks. savsmuld til opsamling af spild.
- Døre skal være forsynet med en støbt kant, der kan tilbageholde eventuelt spild.
- Gulve skal være tætte og uden afløb.

Bilag A Kort over Nørregård

Bornholms Landbrug
Landskab, Skov og Miljø

Rønnestvej 1, 3720 Askervejby
Tlf. 96 90 78 00 Fax. 96 90 78 90

Anlægstegning
Nørregård

Dato: 31.12.2010 / 01:27:57

J.Nr.

Målforshold: 1:1000

Init.: KBH

Bygningsoversigt Nørregård

A: Stuehus

B: Stald / lagerplads

C: Stald

D: Lade og udleveringsrum

E: Stald

F: Stald

G: Mellemgang

H, Udleveringsrampe

I: Gyllebeholder

J: Gyllebeholder

L: Silo

O: Silo

M: Vaskeplads (betonplads)

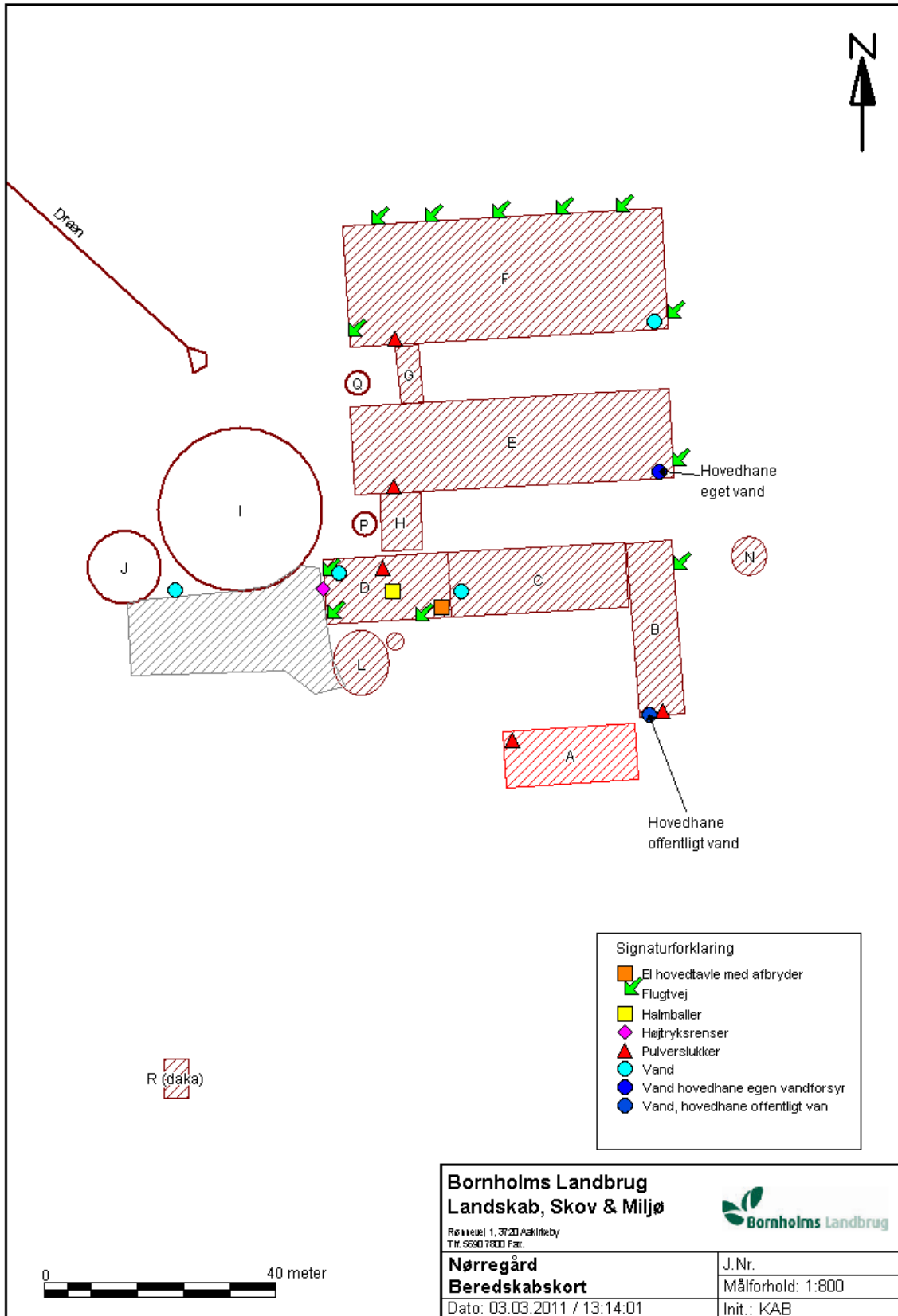
P: Fortank

Q: Fortank

N: Egen boring

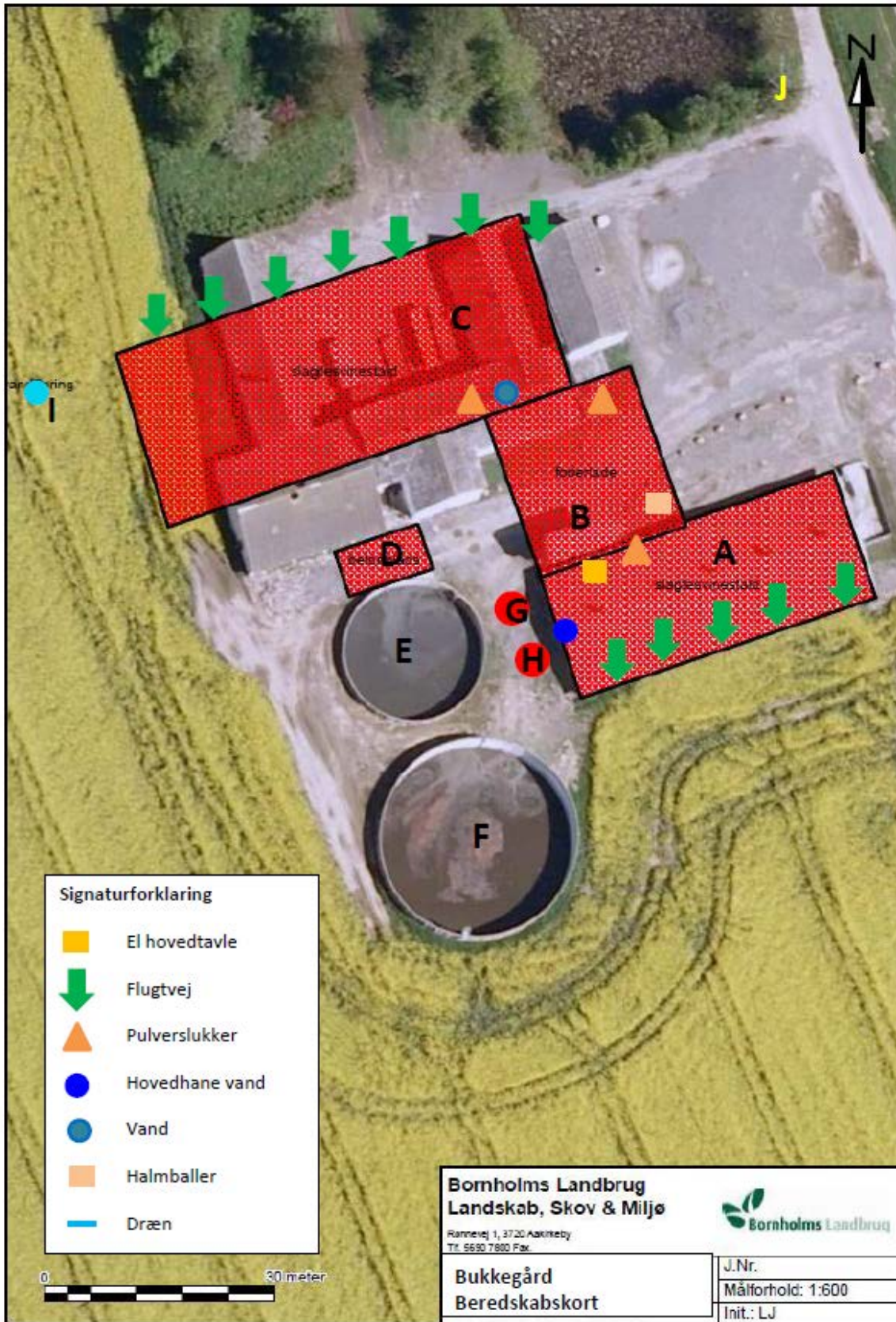

Bilag B Beredskabskort Nørregård

Bilag C Beredskabskort Bukkegård

Bygningsoversigt Bukkegård

A: Stald

B: Foderlade

C: Stald

D: Betonplads

E: Gyllebeholder

F: Gyllebeholder

G: Fortank

H: Fortank

I: Egen boring

J: Afhentningsplads døde dyr

Bilag 16: Brev af 9. juli 2014 om partshøring vedrørende nye lugtberegninger (OML-beregninger) for Nørregård

Brevet er sendt til de nærmeste naboer, det vil sige ejerne af Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19, 21 og 23. Vedlagt brevet er Bornholms Landbrugs opsummering af forudsætninger og resultater vedr. OML-beregningen.

Teknik & Miljø
Skovløkken 4, Tejn 3770 Allinge

Bornholms Regionskommune
Teknik & Miljø
CVR: 26 69 63 48

9. juli 2014

J. nr. 09.17.18P19-0032

Partshøring vedrørende nye beregninger i sagen om miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård

Efter at forslag til § 12-miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård har været i 6 ugers offentlig høring, er der udarbejdet nye lugtberegninger for produktionen på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø.

Der er i stedet for standardlugtberegningen lavet en konkret lugtberegning med den såkaldte OML-model. OML-modellen giver en mere præcis beregning af lugtspredningen end standardberegningen, bl.a. fordi der i modellen indgår 10 års vejrdata, og fordi højde og placering af ventilationsafkast angives præcist. OML-modellen tager derfor højde for bl.a. fremherskende vindretning.

Da de nye lugtberegninger med OML-modellen kan anses som væsentlige nye oplysninger i sagen, foretages hermed en partshøring af de nærmeste naboer til Nørregård. En opsummering af forudsætninger og resultater for beregningerne med OML-modellen medsendes som bilag til dette brev.

Eventuelle bemærkninger kan sendes til Teknik & Miljø, Skovløkken 4, Tejn, 3770 Allinge eller til teknikogmiljoe@brk.dk. Bemærkninger skal være Teknik & Miljø i hænde senest den 8. august 2014.

Venlig hilsen

Katrine Høst
Landskabsforvalter

Bilag 17: Modtaget partshørings svar af 1. august vedrørende nye lugtberegninger for Nørregård

Teknik & Miljø modtog ét partshørings svar, som vises herunder.

Teknik og Miljø
Skovløkken 4, Tejn
3770 Allinge

Cc.: Samtlige Teknik og Miljøudvalgets medlemmer

Dato: 1.august 2014

Indsigelse vedrørende den af Bornholms Regionskommunes Teknik og Miljø fremsendte partshøring om nye beregninger i sagen 09.17.18P19-0032 om § 12 miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård v/ gårdejer Flemming Jensen, Sønder Landevej 75, Pedersker, 3720 Åkirkeby.

Vi bekræfter hermed fra beboergruppen på Brandsgårdsvejen v/Dorte Rasmussen det fremsendte følgebrev fra T&M af 9. juli 2014 samt OML-lugtberegninger fra Bornholms Landbrug (udateret).

Vi undrer os over, at det ikke fremgår af det kommunale følgebrev, hvilket lovgrundlag denne partshøring er underlagt? Vi vil gerne vide om det er Forvaltningsloven og eller anden lovgivning? Samt hvordan vores udtalelse vil indgå i den videre sagsbehandling. Altså kort sagt, hvilken retspsyldighed tillægges vores indsigelse og svar i henhold til hvilken lovgivning og §§. Vi vil gerne kende vores retssikkerhed i denne sag.

Det er vores opfattelse, at indholdet i den fremsendte partshøring fremstår som løserevet fra en større sammenhæng. Beregningen fra Bornholms Landbrug er udateret og mangler side nr., hvilket gør det endnu mere rodet. Endvidere er den behæftet med fejl, hvilket gør, at vi er gået tilbage i sagen nærmere betegnet til BRK's § 12 miljøgodkendelse af 30. oktober 2012.

Vi har i vores indsigelse af 12. maj 2014 mod forslag til § 12 miljøgodkendelse af april 2014 sag 09.17.18P19-0032 fastholdt vores klager fra den af Natur- og Miljøklagenævnet hjemviste godkendelse vedr. § 12 miljøgodkendelse af 30. oktober 2012.

Det fremgår af den hjemviste afgørelse, citat: " at da sagen hjemvises til fornyet behandling, har nævnet ikke fundet anledning til at behandle klagepunkterne vedr. svineproduktionens påvirkning af omgivelserne. Nævnet bemærker dog, at allerede den i denne sag ansøgte produktion ikke overholder Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opriælige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknologi (BAT)".

Vi vil i den anledning ikke undlade at udtale, at vi er stærkt utilfredse med T&M's generelle håndtering af denne sag, i sær fordi vi som parter i sagen ikke på noget tidspunkt er blevet orienteret om konsekvenserne af Natur- og Miljøklagenævnets hjemvisning af sagen eller om Teknik- og Miljøudvalgets dagsorden af 13-08-2013.

Når vi finder T&M's sagsfremstilling i dagsorden af 13-08-2013 (som vi ikke ville have kendskab til, hvis vi ikke ved egen aktive indsats havde fundet frem til den) fremgår det ikke af selve dagsorden, at Nævnets afgørelse af 27. maj 2013 IKKE har opsættende virkning hvad angår godkendelsen til igangsættelse af den øgede svineproduktion før med virkning fra et år fra Nævnets afgørelse.

Det fremgår heller ikke af dagsorden, at Nævnet anfører, at den ansøgte og af beboerne påklagede produktion ikke lever op til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier. Det anføres dog, at Nævnet ikke har forholdt sig til klagen fra naboerne. Vi naboer, som jo er den direkte årsag til at sagen påklages til Nævnet!

Der står at sagen hjemvises til fornyet behandling.

Men det fremgår fra T&M, at de mener det strider mod Nævnets tidligere afgørelser, og at de/T&M har gjort hvad de kunne for at ændre Nævnets beslutning. (Er T&M monstro partiske i denne sag?)

Men det meget principielle i dette er: Ved politikeme (nyt udvalg) overhovedet, at der ikke er taget hånd om vores lovlige adgang til at klage til Naturklagenævnet? Og ved politikeme, at den hjemviste § 12 Miljøgodkendelse af 30. oktober 2012 – udvidelse af svineproduktionen på

Nørregård er implementeret uden at T&M har orienteret klagerne om konsekvenserne af Miljøklagenævnets afgørelse?

I virkelighedens verden er den klage over § 12 Miljøgodkendelsen af 30. oktober 2012 for Nørregård sparket over i et hjørne, uden Nævnet overhovedet har forholdt sig til vores klager. Denne forvaltningspraksis har medført, at vi som naboer nu kan få mulighed for at sende endnu en indsigelse over en ny § 12 miljøgodkendelse af april 2014, men denne gang for en svineudvidelse der er, betydeligt mere omfattende end den af 30. oktober 2012 og et ganske andet oplæg, fordi der indskrives et alternativ til udvidelse af Nørregård og Bukkegård produktionen, et forslag til godkendelse som er udformet aldeles uoverskueligt.

Vi mener, at vores retssikkerhed og lovlige adgang til at gøre indsigelser og klage på det groveste er tilsidesat. Det er fortsat vores opfattelse, at vi er parter i denne sag, og vi har haft en klar forventning om en orientering om den videre udvikling i sagen.

Det kan godt være det offentlige er digitaliseret og har en forventning om, at vi som borgere skal holde os orienteret, det gør vi sandelig også, men disse miljøgodkendelsessager må høre under kategorien specielle områder af den kommunale forvaltning, hvor det er forvaltningens opgave at holde sagens parter informeret, og hvis der er særlige ting vi skal være opmærksomme på.

Vores repræsentant for os i beboergruppen Henning Olsen, Brandsgårdsvejen 19, har modtaget Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse pr. post.

Alle i beboergruppen har den 4. april 2014 pr. brev modtaget information fra T&M vedr. forslag til § 12 miljøgodkendelse til Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, og Bukkegård, Slotsvejen 5, begge 3730 Nexø, samt hvordan forslaget kan rekvireres og dets høringsperiode.

Den seneste udvikling i sagen

Vedr. det udsendte lugtberegningmateriale.

Ved gennemgang af Bornholms Landbrugs beregninger ser vi, at der beregnes på en nudrift med 2.100 stipladser fordelt på stald C, E og F. Det fremgår, at stald E og F fortsat har fuldspalte gulv.

Det Økologiske Råd afgav bemærkninger til forslaget til § 12 Miljøgodkendelsen af Nørregård, 30. oktober 2012.

Nedenstående er Det Økologiske Råds bemærkninger, der desværre er indskrevet udateret i BRK 's § 12 miljøgodkendelse af 30. oktober 2012. Gengives her:

"Der er ikke overensstemmelse mellem ansøgningsskemaet og udkastet til miljøgodkendelse. I ansøgningen er den eksisterende fuldspaltestald indtastet som 25-49% fast gulv i ansøgt drift, men i udkastet til miljøgodkendelse er den i ansøgt drift indrettet med drænet gulv jfr. Vilkår 2.1.2"

Disse bemærkninger medfører at § 12 Miljøgodkendelsen af 30. oktober 2012 rettes af T&M i den endelige godkendelse således at punkt 2.1.2 angiver vilkår om, at stald E og F skal indrettes med delvist fast gulv 25 – 49%.

Vi gør hermed **indsigelse** over den fremsendte lugtmåling. Der er fejl i den (forkert skorstenshøjde), der foreligger ikke det omtalte bilag vedr. placering af afkast. Man får ingen oplysninger om målepunkter m.m. Det fremgår af dokumentet, at der er foretaget beregninger på nudrift og ansøgt drift, i alt 7 forskellige simuleringer er oplistet. Resultatskemaet i dokumentet side? er ikke overens med de tidligere 7 opgivne beregninger, vi finder kun 6. Vi er uforstående over de nævnte afstande på målingerne, eftersom den nærmeste nabo bor 140 m øst for stald F og anden nabo 155 m syd øst for stald C?

På grund af fejl og mangler er det vanskeligt at forholde sig til og gennemskue det fremsendte materiale, specielt når der ikke er medsendt mellemregninger og tegninger over de forskellige målepunkter i forhold til diverse bygningers inkl. beboers placering. F.eks. har vi ikke mulighed for at forholde os til "ruhedsmål". Det ville have gjort læsearbejdet lettere, hvis der havde været referencer til OML-beregninger m.m.

Vi skal således udbede os aktindsigt i samtlige dokumenter/data vedr. OML- beregningerne.

I T&M udvalgets dagsorden af 02-06-2014 fremgår det af sagsfremstillingen, at lugtgenekriteriet ved naboerne kan overholdes for to opstillede scenarier, som er nærmere beskrevet i samme dagsorden. Så vidt vi kan læse, så angives der 3.300 stipladser i dagsorden og 3.280 stipladser i Bornholms Landbrugs beregninger, for at kunne opfylde lugtgenekravet. Dette uden forhøjelse af afkast.

Endvidere står der, at T&M således skal godkende den ansøgte produktion enten med vilkår om, at der ikke er belægning på mere end 3.300 stipladser, eller med vilkår om forhøjet afkast, hvis ansøger ønsker at anvende alle 3.500 stipladser fuldt ud, hvilket formodentligt ikke er tilfældet.

Vi opfatter, at Bornholms Landbrugs beregning (som er udateret) er grundlag for T&M's sagsfremstilling, så derfor er vi selvfølgelig undrende over, hvad disse forskelligheder skyldes? Desuden bringes det i spil, at der måske er brug for 3.500 stipladser? Skal dette tages som udtryk for en subjektiv sagsbehandling til fordel for ansøger?

Kan vi overhovedet tro på disse beregninger, når det ikke fremgår hvilke typer af spaltegulv der i virkeligheden er eller kommer i den ansøgte produktion?

Afsluttende bemærkninger

Som det fremgår af ovenstående, er det vanskeligt at forholde sig til det fremsendte, fordi det medsendte dokument vedr. OML-måling fremstår løsrevet fra dets sammenhæng.

Vi vil gerne bidrage med et svar, men det forudsætter vi er bekendt med de ønskede dokumenter/data i OML-beregningerne samt at vi oplyses om på hvilket retsgrundlag vi spørges, og hvilken gyldighed vores svar har i den videre sagsbehandling.

Vi afventer således T&M oplyser os om de spørgsmål, der er rejst i denne indsigelse mod partshøring.

Da vi ikke ved hvilket lovgrundlag vi indgiver denne "partshøring"? på, forventer vi selvfølgelig, at vi får mulighed for at forholde os til materialet med en svarfrist på 4 uger.

Vedr. lugtgener

De lugtgener vi hidtil har klaget over er på ingen måde mindsket, tvært i mod mærkes det tydeligt, hvordan de høje sommertemperaturer yderligere påvirker svinenes behov for frisk luft. Det er fortsat den meget hyppige stærke stank af staldlugt vi rammes af hele døgnet. Stanken er rædsom og påvirker vores velbefindende i hverdagen og ødelægger nattesøvnen. Det skal i parentes bemærkes, at kørslen til staldene starter mellem kl. 4 og 5 om morgenen, hvilket ikke gør det lettere at få en nattesøvn.

På baggrund af de hyppige lugtproblemer, har vi i beboergruppen besluttet, at vi vil, i den udstrækning vi orker det, sender T&M en mail vedr. stanken. T&M skal være opmærksom på, at grunden til vi ikke hidtil har sendt klager hver dag, handler om, at det er særdeles opslidende konstant at gøre opmærksom på, at nu er her igen en stank som forringer vores livskvalitet!

Vi begærer hermed aktindsigt i samtlige dokumenter tilgået sagen fra den 30. oktober 2012.

Og som anført oven for aktindsigt i samtlige dokumenter/data vedr. OML- beregningerne.

Med venlig hilsen på beboergruppen vegne, Brandsgårdsvejen 7,9,11,19 og 21

Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
3730 Nexø

Bilag 18: Brev af 15. august om forlængelse af partshøring samt Teknik & Miljø bemærkninger til indkommet partshøringssvar vedrørende nye lugtberegninger for Nørregård

Tilsvarende breve er sendt til de nærmeste naboer, det vil sige ejerne af Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19, 21 og 23. Vedlagt brevene er samtlige dokumenter modtaget fra Bornholms Landbrug vedr. den nyeste version af OML-beregningen.

*Teknik & Miljø
Skovløkken 4, Tejn 3770 Allinge*

Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
Soltoft Bodilsker
3730 Nexø

Bornholms Regionskommune
Teknik & Miljø
CVR: 26 69 63 48

15. august 2014

J. nr. 09.17.18P19-0032

Forlængelse af partshøring vedrørende nye beregninger i sagen om miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård

Teknik & Miljø sendte den 9. juli 2014 et brev til dig omhandlende en partshøring vedrørende nye lugtberegninger (OML-beregning) for den ansøgte produktion på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø. Partshøringen blev foretaget i henhold til Forvaltningslovens § 19, hvilket beklageligvis ikke fremgik af brevet. Der blev givet en frist til 8. august for indsendelse af eventuelle bemærkninger.

Der er i perioden indkommet ét høringssvar indsendt på vegne af ejerne af fem naboejendomme. I høringssvaret stilles en række spørgsmål, og der efterspørges indsigt i samtlige dokumenter/data vedrørende OML-beregningen. Endvidere begæres aktindsigt i samtlige dokumenter tilgængelige i sagen fra den 30. oktober 2012.

Hermed fremsendes alle dokumenter, som vedrører OML-beregningen. Der er i forhold til den tidligere fremsendte OML-beregning foretaget en mindre korrektion. Denne gælder fordelingen af stipladser mellem de tre stalde ved ansøgt drift med 3500 stipladser i de to scenarier henholdsvis med og uden forhøjede afkast. Her var der i den tidligere fremsendte beregning en mindre forskydning i stipladserne. Teknik & Miljø har derfor bedt Bornholms Landbrug om at korrigere dette forhold i beregningen, hvilket er sket i fremsendt OML-beregning pr. 12. august 2014. Korrektionen ændrer ikke ved det samlede resultat, som det fremgår af vedhæftede. Endvidere er OML-beregningen nu dateret og forsynet med sidetal.

Idet der nu fremsendes yderligere dokumenter i sagen, forlænges partshøringen, som foretages i henhold til Forvaltningslovens § 19. Ved en partshøring gives typisk en frist på 14 dage til at komme

med bemærkninger, men idet Teknik & Miljø vurderer, at dette sagsområde er forholdsvist omfattende, gives derfor en forlængelse af fristen på 4 uger.

Eventuelle bemærkninger kan sendes til Teknik & Miljø, Skovløkken 4, Tejn, 3770 Allinge eller til teknikogmiljoe@brk.dk. Bemærkninger skal være Teknik & Miljø i hænde senest den 16. september 2014.

Der vil som ønsket endvidere blive givet aktindsigt i sagens øvrige dokumenter. Disse dokumenter vil blive fremsendt til dig inden for en uge.

Partshøringen sendes per mail, digital post eller fysisk post til de nærmeste naboer samt ansøger. Der kan derfor være lidt forskel i hvornår materialet modtages. Der er taget højde for dette i fristen for indsendelse af bemærkninger.

Generel orientering om sagen

I det indsendte høringsvar stilles nogle spørgsmål til sagsbehandlingen og forløbet i sagen. Teknik & Miljø vil derfor her give en kort orientering og besvare nogle af spørgsmålene. Teknik & Miljø's bemærkninger til høringsvaret vil herudover fremgå af den endelige afgørelse i sagen.

Teknik & Miljø gav i 2012 miljøgodkendelse til Nørregård. Miljøgodkendelsen blev påklaget og af Natur- og Miljøklagenævnet hjemvist til fornyet behandling. Natur- og Miljøklagenævnet vurderede, at anlægget på Bukkegård skulle godkendes sammen med Nørregård, fordi det ligger på samme ejendomsnummer. Teknik & Miljø modtog den 14. november 2013 en ny ansøgning om miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård.

Partshøringen, som dette brev vedrører, er et led i sagsbehandlingen af ansøgningen om miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård. Sagen har fulgt den lovbestemte offentlighedsprocedure med først en offentlig annoncering på to uger på regionskommunens hjemmeside og en offentlig høringsfase på seks uger med udsendelse af brev til alle høringsberettigede og offentliggørelse på regionskommunens hjemmeside. Efter de seks ugers offentlige høring gennemgik Teknik & Miljø lugtberegningen igen med henblik på at sikre, at lugtvurderingen er foretaget korrekt. I den forbindelse kontaktede Teknik & Miljø bl.a. Miljøstyrelsen, som kiggede på sagen, og konklusionen blev, at den foretagne lugtberegning i dette tilfælde ikke kunne anvendes til en godkendelse af den fulde ansøgte produktion.

Lugtberegning med OML-model

Ansøger valgte derfor i stedet at få udarbejdet en konkret lugtberegning med den såkaldte OML-model. Ansøger har ifølge husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 lov til at erstatte systemets standardberegning med en konkret OML-beregning. OML-modellen giver en mere præcis beregning af lugtspredningen end den tidligere anvendte standardberegning, bl.a. fordi der i modellen indgår 10 års vejrdata, og fordi højde og placering af ventilationsafkast angives præcist. OML-modellen tager derfor i højere grad højde for bl.a. fremherskende vindretning.

Den fremsendte OML-beregning viser, at lugtgenekriteriet ved naboerne kan overholdes ved en begrænsning af anvendte antal stipladser eller en forhøjelse af afksthøjden. Der er foretaget lugtberegninger for et antal scenarier, som det fremgår af vedhæftede dokumenter.

Sagen blev behandlet på Teknik- og Miljøudvalgsmøde den 2. juni 2014. I sagsfremstillingen i dagsordenspunktet blev der redegjort for de nye OML-lugtberegninger, som viser, at lugtgenekriterierne er overholdt ved fastsættelse af konkrete vilkår til antal stipladser eller til forhøjelse af afkast. Det fremgår også, at der på det tidspunkt endnu ikke var udarbejdet OML-beregninger for det

ansøgte alternativ, hvor dyrene indsættes ved 58 kg, og at disse skulle udarbejdes og vise, at genekriteriet for lugt er overholdt også for det ansøgte alternativ, for at Teknik & Miljø skal kunne godkende dette som en del af miljøgodkendelsen. Teknik- og Miljøudvalget tog orienteringen om miljøgodkendelsen til efterretning.

Teknik & Miljø har efterfølgende modtaget de fornødne OML-beregninger fra Bornholms Landbrug. Endvidere har Bornholm Landbrug korrigeret nogle forhold vedrørende bl.a. ruheden, højden på bygning C og på afkastenes ydelser med henblik på at sikre en så korrekt beregning som mulig. Disse korrektioner har medført, at der kun må anvendes maksimalt 3280 stipladser og ikke 3300 stipladser, som det er beskrevet i dagsordenspunktet (hvis afkastene ikke forhøjes). Korrektionerne har således ført til en skærpelse af et vilkår.

Konklusionerne af den vedhæftede OML-beregning er i hovedtræk:

- 13.200 slagtesvin (30-117 kg) svarende til 402,14 DE kan tillades med vilkår om, at antal anvendte stipladser på et hvilket som helst tidspunkt begrænses til maksimalt 3280, eller at afkasthøjden på stald E og F forhøjes med én meter
- Som alternativ kan 17.535 slagtesvin (58-117 kg) svarende til 398,05 DE tillades med vilkår om, at teknologien ”hyppig gylleudslusning” anvendes i alle staldafsnit på Nørregård med en effekt lugtreduktion på mindst 13 %, dog er kun 7 % nok, hvis der samtidig sker en forhøjelse af afkastene på stald E og F med én meter. Gennemførelse af den fulde produktion i alternativet forudsætter, at teknologien ”hyppig gylleudslusning” optages på Miljøstyrelsens Teknologiliste som virkemiddel til at reducere lugtemissionen fra slagtesvinestalde.
- Hvis der ikke anvendes ”hyppig gylleudslusning”, eller dette virkemiddel ikke godkendes af Miljøstyrelsen, kan der i alternativet maksimalt tillades en produktion på 15.280 slagtesvin i vægtklassen 58-117 kg, dog op til 16.560 slagtesvin i samme vægtklasse, hvis afkasthøjden på stald E og F forhøjes med én meter.

Der er regnet med fuldspaltegulv i nudrift og delvist spaltegulv i ansøgt drift. Dette skyldes, at der før miljøgodkendelsen fra 2012 var fuldspaltegulv, og da denne miljøgodkendelse som følge af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse ophæves, går man tilbage til situationen, før denne blev givet. Situationen i nudrift har i øvrigt ikke betydning for, hvorvidt produktionen overholder lugtgenekriterierne, idet vurderingen af dette sker alene på baggrund af lugtberegningen i ansøgt drift.

Om høringen

Partshøringen vedrørende OML-lugtberegningen er et led i Teknik & Miljø's pligt til at indhente oplysninger i sagen. Indkomne høringssvar vil blive behandlet som indlæg til den videre sagsbehandling og vil indgå i grundlaget for at træffe den endelige afgørelse vedrørende miljøgodkendelse. I den endelige afgørelse vil Teknik & Miljø's bemærkninger til de indkomne høringssvar fremgå. Afgørelsen følges af en klagefrist på 4 uger, hvor der gives klageadgang. Eventuelle klager vil blive behandlet af Natur- og Miljøklagenævnet.

Miljøgodkendelser af husdyrbrug er et område med stor offentlighed i form af høringsfaser og offentliggørelse på regionskommunens hjemmeside og til slut klageadgang. Naboer orienteres direkte med brev ved høringer, og naboer som har indgivet høringssvar eller bedt om det, orienteres ved brev om den endelige afgørelse og deres klageadgang. Både høringsudkast og endelig afgørelse offentliggøres på regionskommunens hjemmeside. Regionskommunen er ikke herudover forpligtet til at informere naboer.

Ved afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet sendes afgørelsen fra nævnet direkte til klager, hvilket også er tilfældet for Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 27. maj 2013. I denne afgørelse hjemviste

nævnet sagen til fornyet behandling, idet der på ejendommen findes to bygningsæt med svineproduktion (Bukkegård og Nørregård), og nævnet fandt, at Bornholms Regionskommune i den aktuelle sag burde have foretaget en vurdering af den samlede produktion på de to ejendomme. Teknik- og Miljøudvalget blev efterfølgende orienteret om afgørelsen, hvilket fremgår af dagsordenen fra mødet. Dagsordenspunkter er offentligt tilgængelige på regionskommunens hjemmeside.

I dagsordenen redegøres der blandt andet for, at Teknik & Miljø efter afgørelsen har rettet henvendelse til Natur- og Miljøklagenævnet for at opnå yderligere begrundelser for afgørelsen. Der er ikke tale om, at Teknik & Miljø har forsøgt at ændre nævnets afgørelse. Teknik & Miljø ønskede en uddybende begrundelse til brug for sagsbehandling i andre lignende sager. Teknik & Miljø havde gerne set, at nævnet havde forholdt sig til klagerens klagepunkter. Teknik- og Miljøudvalget tog orienteringen til efterretning.

Venlig hilsen

Louise Lyng Bojesen
Chef for Teknik og Miljø

Bilag 19: Modtaget partshøringssvar af 10. september 2014

Teknik og Miljø
Skovløkken 4, Tejn
3770 Allinge

Bodilsker den 10. Sep. 2014.

Partshøringssvar i sagen om nye lugtberegninger for forslag til § 12 Miljøgodkendelse, april 2014, af svineudvidelse på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17 og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø.

Beboergruppen på Brandsgårdsvejen takker hermed for fremsendelse af de ønskede/ manglende dokumenter vedr. den tidligere udsendte partshøring af OML- beregning.

Teknik og Miljø anfører i sit følgebrev af 15. august 2014 til Bomholms Landbrugs OML-beregninger, at der er i forhold til den tidligere fremsendte OML-beregning foretaget en mindre korrektion. Denne gælder fordelingen af stipladser mellem de tre stalde ved ansøgt drift med 3500 stipladser i de to scenarier henholdsvis med og uden forhøjede afkast. Her var der i den tidligere fremsendte beregning en mindre forskydning i stipladserne. Teknik & Miljø har derfor bedt Bomholms Landbrug om at korrigere dette forhold i beregningen, hvilket er sket i fremsendt OML-beregning pr. 12. august 2014. Endvidere har Bomholm Landbrug korrigeret nogle forhold vedrørende bl.a. ruheden, højden på bygning C og på afkastenes ydelser med henblik på at sikre en så korrekt beregning som mulig. Disse korrektioner har medført, at der kun må anvendes maksimalt 3280 stipladser og ikke 3300 stipladser, som det er beskrevet i dagsordenpunktet (hvis afkastene ikke forhøjes).

Vi har i beboergruppen Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21 udarbejdet nedenstående partshøringssvar.

Overordnet mener vi fortsat ikke, at en ny OML-beregning med en mindre reduktion af stipladser eller forhøjelse af skorstensafkast for forslag til § 12 Miljøgodkendelse af april 2014 vil løse den nuværende og fremtidige ulidelige stank fra staldene. Med udgangspunkt i de nuværende aktuelle lugtproblemer, som allerede var et problem før udvidelsen af den hjemviste § 12 Miljøgodkendelse af 30. oktober 2012, så har vi meget vanskeligt ved at forestille os, at nye lugtberegninger kan løse dette problem.

Bemærkninger til OML-beregningerne

- Vi kan konstatere, at OML modellen tager udgangspunkt i vejret i Århus og beregner over en 10 årsperiode 010174 til 311283. Vi er opmærksomme på, at det er modellens vilkår, men vi er helt klart af den opfattelse, at det havde formentligt givet et mere retvisende billede af de metrologiske forholds indfyldelse, herunder også de voldsomt stigende regnmængder, hvis der kunne inddrages vejrdata fra Bomholms Lufthavn.
- Det beskrives i T&M's følgebrev, at der er korrigeret på nogle forhold vedr. ruheden. Ved gennemgang af samtlige medsendte beregningsark fra OML- beregningerne, kan dette ikke genfindes. Ruhedslængden er identiske i samtlige beregningsark ($z_0 = 0,210$ m). Mangler vi nogle dokumenter?
- Vi har ved gennemgang af OML-beregningskemaerne hæftet os ved, at der kun arbejdes med en temperatur af røggas på 20 graders C. Vi vil tillade os at stille spørgsmål ved om dette er realistisk? Specielt i de varme perioder, hvor grisene søler sige mere, kan det vel være et problem, at holde 20 C i afkast. Vi antager, at et varmere afkast nødvendigvis må

producere yderligere stank. Derfor er det vel relevant også at beregne for højere afkasttemperaturer?

- Vores kommentar til fastsættelse af lugtcentrum er, at vi mener ikke det giver et retvisende billede af virkelighedens lugtgener. Virkelighedens lugtgener handler om, at det er den akkumulerede afkast/stank fra de skorstene/udluftningsinstallationer, der til enhver tid vil blive oplevet i den aktuelle vindretning.
- Vi mener det er irrelevant at inddrage beregninger på betydningen af hyppig gylleudslusning, der dette fortsat ikke er godkendt som BÅT.
- Vi har i matrixen med beregninger hæftet os ved, at for beregningen Nu-drift indgår stald E og F med fuldspaltegulve? Det er angivet som et vilkår i den hjemviste § 12 miljøgodkendelse af 30. oktober 2012 under punkt 2. Vilkår vedrørende produktionsanlægget i 2.1.2 at stald E og F skal indrettes med delvist fast gulv 25-49%.

T&M skriver i deres følgebrev af 15. august 2014 "*Der er regnet med fuldspaltegulv i nudrift og delvist spaltegulv i ansøgt drift. Dette skyldes, at der før miljøgodkendelsen fra 2012 var fuldspaltegulv, og da denne miljøgodkendelse som følge af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse ophæves, går man tilbage til situationen, før denne blev givet. Situationen i nudrift har i øvrigt ikke betydning for, hvorvidt produktionen overholder lugtgenekriterierne, idet vurderingen af dette sker alene på baggrund af lugtberegningen i ansøgt drift.*"

Selv om dette kun indirekte vedrører OML partshøringen vil vi da bemærke, at man både kan implementere den hjemviste § 12 Miljøgodkendelse af 30. oktober 2012, med Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger om der ikke i ansøgningen leves op til miljøreglerne, og undlade at implementere de af T&M fastsatte vilkår punkt 2.1.2? Konsekvensen af, som T&M skriver, at man går tilbage til situationen fra før miljøgodkendelsen i 2012 blev givet må jo være, at den svineudvidelse der er sket på baggrund af 2012 godkendelsen skal ruller tilbage? Ellers giver T&M's argumentation ingen mening.

Vi skal erindre om, at T&M i forslag til den nye § 12 Miljøansøgning anfører, at ansøger jo allerede har indsat de svin der blev ansøgt om i den hjemviste godkendelse, fordi den først trådte i kraft et år fra afgørelsesdatoen.

Vi skal for god orden anføre, at vi IKKE i vores brev af 1. august 2014 skriver, at T&M har forsøgt at påvirke eller ændre Nævnets afgørelse. Det vi skriver er, at vi havde gerne set T&M udvise god forvaltningsskik ved at orientere os om konsekvensen af den hjemviste klage.

Vi undres over, at vi ikke er at finde på postlisterne?

Med venlig hilsen på vegne af beboerne på Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21.

Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
3730 Nexø

Bilag 20: Teknik & Miljøs bemærkninger til partshørings svar modtaget 10. september 2014

Vedr. vejrdata i OML-modellen

Indtil begyndelsen af 2014 anvendtes i OML-modellen kun Kastrup 1976 vejrdata, som er standard i programmet i forbindelse med OML-beregninger. OML-programmet er primo 2014 udvidet, således at det også kan gennemføre beregninger ud fra vejrdata, som er beregnet på baggrund af 10 års gennemsnit. Disse data er fra Aalborg. Disse data vurderes langt bedre at repræsentere det typiske i en konkret sag end Kastrup 1976. I sager opstået efter 10 års vejrdata (Aalborg) har foreligget, skal OML-beregningen snarest muligt baseres på 10 års vejrdata (Aalborg). I sager indsendt til kommunen den 1/8 2014 eller senere skal sådanne beregninger baseres på 10 års vejrdata (Aalborg).

Ovenstående er fra Miljøstyrelsens vejledning

http://www2.mst.dk/wiki/Husdyrvejledning:Lugt.ashx#Husdyrvejledning:Lugt+Vurering_IB_Vejrdat_a_ved_brug_af_OML-modellen_0

Det fremgår endvidere af Miljøstyrelsens FAQ 39 (som dog er ældre), at:

”Det er teknisk muligt i forbindelse med anvendelsen af OML-multi modellen at anvende vejrdata fra forskellige lokaliteter og perioder. Dette giver mulighed for at anvende de vejrdata, som er mest fordelagtige for ansøger og betyder dermed en mulig svækkelse af beskyttelsesniveauet. Samtidigt er der et ønske om at anvende de mest korrekte vejrdata. Der arbejdes derfor på lang sigt med at udarbejde lokale vejrdata på et ensartet og entydig måde. Indtil videre skal dog anvendes Kastrup 1976 vejrdata, som er standard i programmet, i forbindelse med OML-beregninger” (*OBS Kastrup 1976 vejrdata er nu altså ændret til 10 års vejrdata Aalborg*).

Link til FAQ 39: <http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/miljoegodkendelse-af-husdyrbrug/vejledning/gamle-faer/#Ad.39>

OML-beregningen for Nørregård er fortaget med 10 års vejrdata for Aalborg, som vejledningen foreskriver, og Teknik & Miljø har som beskrevet ikke mulighed for at stille krav om anvendelse af andre vejrdata.

Vedr. korrektion af ruhed

Det er korrekt, at der i forhold til en tidligere version af OML-beregningen er korrigeret på nogle forhold vedr. ruheden. Desværre var denne tidligere version af OML-beregningen ved en fejl ikke blevet sendt med sagsakterne, da der blev givet aktindsigt i sagen. Teknik & Miljø beklager fejlen. Ruheden var, før den blev korrigeret, beregnet til 0,300 m, mens der efterfølgende er regnet med en ruhed på 0,210 m.

Vedr. temperatur i røggas

En temperatur på 20 grader celsius er standard for beregninger med OML-lugtmodellen. En temperatur på 20 grader er også anvendt for slagtesvinestalde i Miljøstyrelsens standardlugtberegning i husdyrgodkendelse.dk. Temperaturen, som anvendes i modellen, skal svare til temperaturen i den luft, der ventileres ud af stalden, og ikke til temperaturen i udeluften. Ifølge SEGES/Videncenter for svineproduktion er 15-20 grader det anbefalede temperaturinterval hos slagtesvin. En temperatur på 20 grader svarer til den gennemsnitlige lufttemperatur i en slagtesvinestald om sommeren, hvor man søger at holde en konstant temperatur på ca. 20 grader. På varme sommerdage, hvor temperaturen udenfor er over 20 grader, sørger ventilationsanlægget i stalden for at bringe temperaturen ned til de ca. 20 grader. Dog kan den reelle lufttemperatur i stalden midt på dagen på rigtig varme sommerdage være højere,

idet ventilationsanlægget som minimum har kapacitet til at nedbringe temperaturen i stalden til fem grader under udetemperaturen.

Det er teknisk muligt i OML-modellen at lave beregninger med en ændret temperatur. Hvis temperaturen i stalden og dermed den luft, der ventileres ud, øges, vil luften få et øget termisk løft – staldluften sendes således højere op i luften. Jo højere luften sendes op af ventilationsafkastene, jo mindre vil den generelt påvirke de nærliggende omgivelser. Hvis man i OML-modellen laver beregninger med en temperatur højere end de 20 grader, vil man således som resultat få mindre lugt i nærområdet. Dette vil være til landmandens fordel men ikke til naboernes fordel.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af en temperatur på 20 grader i OML-beregningen er det mest korrekte.

Vedr. fastsættelse af lugtcentrum

OML-modellen foretager beregninger for vilkårligt placerede kilder og beregningspunkter (receptorpunkter), og modellen kan håndtere op til 3000 kilder. I beregningerne indgår hvert afkast som en egen kilde, hvilket kan ses i bilag til OML-lugt-beregningen (bilag 14). Modellen tager således højde for den geografiske fordeling af kilderne. Lugtcentrum anvendes til at beregne afstande fra. De beregnede lugtgeneafstande er forskellige i forskellige retninger fra lugtcentrum. Var lugtcentrum fastsat et andet sted, ville de beregnede geneafstande være tilpasset dette.

I standardlugtberegningen i husdyrgodkendelse.dk anvendes også et lugtcentrum til at beregne afstande fra. I OML-beregningen er valgt lugtcentrum i samme afstand fra nærmeste nabo, som standardlugtberegningen i husdyrgodkendelse.dk har fastsat.

Teknik & Miljø har ikke yderligere kommentarer til dette, idet Teknik & Miljø ikke kan eller skal ændre på de grundlæggende forhold i OML-modellen.

Vedr. inddragelse af beregninger med hyppig gylleudslusning

Koncept for hyppig gylleudslusning af gylle fra slagtesvin er den 6. februar 2015 blevet optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste til anvendelse i slagtesvinestalde med staldsystemet fulddrænedede gulve og rørudslusning som gyllesystem. Et testforløb har vist, at der ved ugentlig udslusning af gylle fra gyllekanalerne i stalden kan opnås en effekt på reduktion af lugtemission fra stalden på gennemsnitligt 20 %.

Hyppig gylleudslusning i stalde med delvist fast gulv, som er anvendt på Nørregård, er endnu ikke gennemtestet og optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste. SEGES, Videncenter for Svineproduktion har den 19. marts 2015 offentliggjort et notat (Notat 1509), hvori det konkluderes, at hyppig gylleudslusning estimeres at have en effekt på 14 % i slagtesvinestalde med delvist fast gulv.

Det er som beskrevet beregnet med OML-modellen, at samtlige 3500 stipladser kan anvendes, hvis der anvendes hyppig gylleudslusning med en effekt på mindst 7 %. Idet anvendelse af hyppig gylleudslusning på delvist spaltegulv ikke er optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste endnu, er der i nærværende miljøgodkendelse stillet vilkår om, at hyppig gylleudslusning først må anvendes som virkemiddel til at tillade samtlige stipladser anvendt, når det er blevet optaget på Teknologilisten (vilkår 3.2.2).

Indtil det godkendes og hvis det ikke godkendes, skal antal anvendte stipladser reduceres fra 3.500 til 3.280 stk. eller de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes med 1 m.

Vedr. fuldspaltegulve i nudrift

Ansøger har ret til at tage en miljøgodkendelse i brug, når en klage ikke har opsættende virkning. Når en miljøgodkendelse tages i brug, skal alle vilkårene samtidig opfyldes. På Nørregård er fuldspaltegulve i stald E og F derfor udskiftet med spaltegulve med delvist fast gulv, så produktionen efterlever vilkår 2.1.2 fra den hjemviste miljøgodkendelse: ”Stald E og F skal indrettes med delvist fast gulv 25-49 %”. Idet nærværende miljøgodkendelse erstatter den hjemviste miljøgodkendelse, skal der dog stadig tages udgangspunkt i den oprindelige nudriftssituation, hvor der var fuldspaltegulve i stald E og F. Vilkår 2.1.2 videreføres derfor i nærværende miljøgodkendelse som vilkår 3.3.1: ”Stald E og F på Nørregård samt den nye stald på Bukkegård skal indrettes med delvist spaltegulv med mindst 25 % fast gulv”. I øvrigt påvirkes vurderingen af lugt og ammoniak, som gulvtypen har betydning for, ikke at gulvtypen i nudrift, idet disse beregninger og vurderinger baseres på den ansøgte produktion.

Vedr. postlisterne

Indgående post af betydning for sagsforløbet og eventuel interesse for offentligheden er journaliseret som indgående post på åben postliste. Der kan dog være post, som er journaliseret med lidt forsinkelse.

Der kan i et sagsforløb være mange mails mellem ansøger/dennes konsulent og sagsbehandleren, hvoraf mange har en mere intern karakter og journaliseres på intern postliste. Indkomne høringssvar vil altid blive journaliseret på åben postliste ligesom andre mere officielle henvendelser med mindre de rummer personfølsomme oplysninger.

Bilag 21: Brev af 29. september 2015 om partshøring vedrørende miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård

Teknik & Miljø
Skovløkken 4, Tejn 3770 Allinge

Bornholms Regionskommune
Teknik & Miljø
CVR: 26 69 63 48

29. september 2015

J. nr. 09.17.18P19-0032

Partshøring vedrørende miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård

Teknik & Miljø har udarbejdet et revideret udkast til miljøgodkendelse til Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø.

Du ejer en ejendom, som er nabo til Nørregård. Idet en gruppe af naboer omkring Nørregård tidligere har udtrykt interesse for sagen, giver Teknik & Miljø dig derfor mulighed for at se udkastet til den endelige miljøgodkendelse og komme med dine eventuelle bemærkninger til dette, inden sagen afgøres, ved at foretage en ekstra partshøring i henhold til forvaltningslovens § 19. Udkastet til miljøgodkendelse fremsendes sammen med dette brev. Der gives en frist på 14 dage til at komme med bemærkninger hertil.

Eventuelle bemærkninger kan sendes til Teknik & Miljø, Skovløkken 4, Tejn, 3770 Allinge eller til teknikogmiljoe@brk.dk. Bemærkninger skal være Teknik & Miljø i hænde senest den 13. oktober 2015.

Baggrund og sagsforløb

Teknik & Miljø sendte i 2014 et forslag til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård i høring. Siden blev der udarbejdet nye lugtberegninger i sagen, som blev sendt i partshøring hos de naboer til Nørregård, som tidligere havde udtrykt interesse for sagen ved at indsende høringssvar. Der blev endvidere efter naboernes ønske givet aktindsigt i alle sagens dokumenter, og partshøringen blev forlænget. Naboerne indsendte på baggrund heraf det seneste høringssvar i september 2014.

Teknik & Miljø gennemgik herefter sagen igen og valgte at afvente nogle afklaringer fra Miljøstyrelsen bl.a. vedrørende virkemidlet ”hyppig gylleudslusning”, som ved forsøg har vist at kunne reducere lugtemission fra svinestalde. Miljøstyrelsen annoncerede i februar 2015, at hyppig gylleudslusning er optaget på Teknologilisten men foreløbigt kun for fulddrænede gulve og ikke for delvist fast gulv, som er anvendt på Nørregård. SEGES/Videncenter for svineproduktion udarbejdede i marts 2015 et notat vedr. effekten af hyppig gylleudslusning på delvist fast gulv, men virkemidlet er ikke optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste for denne gulvtype endnu.

Sideløbende besluttede ansøger at ansøge om at omlægge og udvide produktionen på en af sine andre ejendomme, St. Vibegård, for hermed at undgå at skulle gøre brug af det ansøgte alternativ for produktionen på Nørregård og Bukkegård, hvor vægtintervallet på grisene var 58-117 kg i stedet for 30-117 kg.

Produktionen på St. Vibegård har sammenhæng med produktionen på Nørregård og Bukkegård også fordi hele bedriftens arealer er godkendt i den eksisterende miljøgodkendelse for St. Vibegård, hvorfor en miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård under alle omstændigheder ville udløse krav om et tillæg til miljøgodkendelsen for St. Vibegård.

Af disse grunde valgte Teknik & Miljø at afvente med afgørelsen om miljøgodkendelse til Nørregård og Bukkegård, til ansøgningen om St. Vibegård var sagsbehandlet og et forslag til miljøgodkendelse for denne havde været i høring.

En ansøgning om udvidelse og ændring på St. Vibegård blev indsendt til Teknik & Miljø i maj 2015, hvorefter Teknik & Miljø udarbejdede et udkast til miljøgodkendelse for St. Vibegård og sendte dette i høring frem til 26. august 2015. Ændringen og udvidelsen på St. Vibegård betyder, at det af ansøger beskrevne alternativ for produktionen på Nørregård og Bukkegård ikke længere er relevant.

Revideret udkast til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård

Teknik & Miljø understreger, at der i det reviderede udkast til miljøgodkendelse er tale om samme projekt som i det oprindelige forslag til miljøgodkendelse bort set fra, at det ansøgte alternativ er slettet. Teknik & Miljø understreger endvidere, at ingen af de foretagne ændringer i det reviderede udkast til miljøgodkendelse giver anledning til øget forurening eller øgede gener for de omkringboende sammenlignet med det oprindelige forslag, og at ændringerne alene har givet anledning til tilføjelser og skærper af vilkår, mens ingen vilkår er blevet lempet.

De ændringer, der er foretaget i forhold til det forslag, der var i høring i 2014, er i hovedtræk følgende:

- **Dyreenhedsberegning er korrigeret efter gældende beregningsmetode**, som blev indført med en revideret udgave af husdyrgødningsbekendtgørelsen og trådte i kraft pr. 1. august 2014. Der er alene tale om en teknisk korrektion af antal dyreenheder, og der er ikke sket ændringer i antallet af dyr mm.
- **Den specifikke lugtberegning med OML-modellen er indarbejdet** som erstatning for standardlugtberegningen for Nørregård. Der er endvidere korrigeret en smule på fordelingen af stipladser mellem de enkelte staldafsnit på Nørregård for, at dette fremstår korrekt og som forudsat i OML-beregningen. Ansøger har siden sidste partshøring indsendt en ekstra OML-beregning som et supplement til de eksisterende beregninger omhandlende brug af hyppig gylleudslusning som alternativ til forhøjede afkast ved anvendelse af 3500 stipladser på Nørregård til slagtesvin med gennemsnitsvægt på 73,5 kg. Dette er ligesom resten af OML-beregningen indarbejdet i udkastet til miljøgodkendelse. Indarbejdelsen af OML-beregningerne har afstedkommet nogle rettelser og tilføjelser, hvor det har været relevant, bl.a. i afsnit om lugt på Nørregård og i vilkårsdelen, hvor der er sket tilføjelser til vilkårene 3.1.1, 3.4.1, og 3.2.1 - 3.2.7. Der er tale om tilføjelser eller skærper af vilkårene.
- **Det ansøgte alternativ, hvor vægtintervallet på grisene var 58-117 kg i stedet for 30-117 kg, er efter ansøgers ønske taget ud af miljøgodkendelsen** og er altså ikke længere en del af miljøgodkendelsen. Alle afsnit og vilkår vedr. alternativet er derfor fjernet fra tekst, vilkår, tabeller og figurer i miljøgodkendelsen.
- **Der er indsat vilkår om foderkorrektion for at reducere udledning af fosfor** for at opfylde BAT-krav vedr. fosfor.
- **Der er herudover enkelte steder foretaget nogle sproglige rettelser, tilføjelser og uddybninger** i miljøgodkendelsens tekst.

Ovenstående forhold er også beskrevet i miljøgodkendelsens afsnit 1.4.

I miljøgodkendelsens bilag 20 fremgår Teknik & Miljø's bemærkninger til partshøringsvaret modtaget 10. september 2014.

Venlig hilsen

Katrine Høst
Landskabsforvalter

Bilag 22: Modtaget partshøringssvar af 13. oktober 2015

Teknik og Miljø
Bornholms Regionskommune
Skovløkken 4
3770 Tejn

Brandsgårdsvejen den 12.9.2015

Høringssvar og indsigelse vedr. Bornholms Regionskommunes § 12 Miljøgodkendelse af dato 29, september 2015 til Nørregård og Bukkegård, j.nr. 09.17.18P19-0032 fremsendt af de berørte beboere på Brandsgårdsvejen v/ Dorte Rasmussen, Brandsgårdsvejen 21, 3730 Nexø.

Beboergruppen takker for den fremsendte § 12 Miljøgodkendelse af x september 2015.

Det fremgår af §12 Miljøgodkendelsen at Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte udvidelse på Nørregård, Brandsgårdsvejen 17, 3730 Nexø og Bukkegård, Slotsvejen 5, 3730 Nexø i henhold til § 12 stk.2 i Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyr med senere ændringer, tilhørende bekendtgørelse nr. 1172 af 4. oktober 2013 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug samt bekendtgørelse nr. 915 af 27.juni 2013 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. Endvidere vedr. dyreenhedsberegningerne bekendtgørelse nr. 594 af 4. maj 2015.

Vi anser denne § 12 godkendelse som tredje udgave af de to tidligere versioner fra henholdsvis af 30. oktober 2012, der af beboergruppen blev påklaget til Miljø-og Naturklagenævnet (NMK), og tilrettet udgave den 4. april 2014.

Beboergruppen har, som det fremgår af bilagsmaterialet i den udsendte version, afgivet høringssvar til samtlige godkendelser inkl. parthøringssvar til fornyede lugtmålinger.

Overordnet er samtlige af vores klager og indvendinger over svineudvidelsen ganske uændret, vi oplever, at det kun er blevet værre i forhold til de bekymringer vi allerede fremsatte i forbindelse med 1. offentlighedsfase på den hjemviste version til Teknik & Miljø i 2012 (Bilag 7). På daværende tidspunkt husede Nørregård kun 8.300 svin, men stanken og kørslen var allerede på daværende tidspunkt meget ofte forfærdelig. Vi lever nu i en daglig stank, nogle gange værre end andre dage, vi lever med voldsomt mange transporter, flere gange om ugen får vi vores nattesøvn ødelagt, vores helbred- og livskvalitet lider under disse forhold og vores ejendomme er blevet ganske usælgelige.

Vi har I forløbet påpeget fejl og mangler i T&M's fremstillinger, fejl og mangler som gør dem vanskelige at læse, uigennemskuelige og i høj grad er med til at nedsætte tilliden til det, vi og offentligheden bliver præsenteret for.

Vi har konstateret, at den § 12 Miljøgodkendelse af 30. oktober 2012 som vi påklagede NMK, og som NMK hjemsendte **uden at have taget stilling til beboerklagerne**, dog påført bemærkninger om fejl i ammoniakemissionen og manglende spaltegulve, stille og roligt er blevet implementeret!

Vi skal i den anledning fortsat udtale, at vi finder et forløb, hvor vi ikke har fået vores klager behandlet af NMK, en krænkelse af klageretten og dermed retssikkerheden.

Vi tillader os at undre os over, at vi har fået 14 dage til indsigelser til denne tredje version, det er godt et år siden vi fremsendte vores seneste høringssvar vedr. OML målinger. Endvidere at aktuelle version ikke er offentliggjort på BRK, da den trods alt må skønnes at have offentlighedens interesse, når man regelgodkender med tilbagevirkende kraft.

Beboergruppens høringssvar og indsigelser i forhold til 3. version af § 12 Miljøgodkendelse af september 2015 for Nørregård og Bukkegård.

Vedr. udvidelsen af svin m.m.

Vi kan konstatere, at siden den hjemviste, men implementerede, § 12 godkendelse af oktober 2012 for bedriften Nørregård/Bukkegård, har svinene vokset sig større. De 13.200 svin på 25 – 110 kilo, som vi protesterede imod på Nørregård, er i mellemtiden vokset til 30 -117 kilo. Det betyder, at der gives en godkendelse med tilbagevirkende kraft på forhold, som på tidspunktet for den oprindelige godkendelse var andre vægtgrænser.

Det finder vi dybt problematisk. Det betyder i realiteten, at fordi Danish Crown vælger at ændre vægtgrænsen, ja så retter kommunen bare ind og giver en godkendelse med tilbagevirkende kraft trods massive naboprotester. Eller sagt på en anden måde; kan man give en godkendelse med tilbagevirkende kraft på forhold som har ændret sig? Det er ændringer ud over det alternativ, der var indskrevet i version to af Miljøgodkendelsen (de ændringer svineproducenten har valgt at trække ud).

Vi finder, at det er en særdeles voldsom udvidelse af svineproduktionen/antallet DE, der med denne miljøgodkendelse legaliseres.

Vi skal gentage vores tidligere indsigelser: Vi finder den/de iværksatte svineudvidelse (Nørregård) helt uantageligt set i lyset af de problemer, det yderligere har skabt for os naboer. Vi mener helt klart, at produktionen skal rulles tilbage til en produktion med et væsentligt mindre antal dyr.

Vi kan således ikke acceptere T&M's afgørelse om meddelelse af godkendelse, i det vi finder at den ikke lever op til Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug **§ 1.** stk. især ” (Loven skal medvirke til at værne om natur, miljø og landskab, så udviklingen af husdyrproduktionen kan ske på et bæredygtigt grundlag i **respekt for menneskers livsvilkår** og for bevarelsen af dyre- og plantelivet) ”

Vi har hæftet os ved, at svineproducenten i forhold til begrænsning af lugtgener selv kan vælge i mellem at fortsætte med at bruge en endnu ikke godkendt BAT metode i form af gylleudslusning eller forhøje afkastet på stalde. Det finder vi ikke i orden. Et forhøjet afkast er beskrevet som givende færre lugtgener.

Husdyrgødning m.m.

Det er vanskeligt at få overblik over gylleregnskabet, fordi det hele opgøres på samlet virksomhedsplan. Vi læser, at der produceres samlet for bedrifterne langt mere gylle, end der er udspretningsarealer til, at en del af arealerne er i nitratfølsomme områder, at der skal leveres meget gylle til Biokraft og være den

nødvendige lagerkapacitet. Vi tænker, jo større grise der produceres, jo mere gylle. Vi føler os ikke trygge ved om dette regnskab overhovedet hænger sammen?

Det fremgår, at der bliver samlet set en stærkt forøget ammoniakemission, hvilket er særdeles bekymrende. Der er kun en overdækket gyllebeholder på Bukkegård og Nørregård, og det burde stilles som et krav, at samtlige af den samlede virksomheds gyllebeholdere/laguner dækkes.

Påvirkninger på naturen

I forbindelse med afsnittet på side 72 og 73 om truede dyrearter, skal vi gøre opmærksom på, at vi på Brandsgårdsvejen 9 har grønbroget tudse. De opholder sig gerne i vores drivhus, under fliser og i brugte plantesække. Der er især kommet flere af dem, efter at der er etableret en sø på Brandsgårdsvejen 7, som nu er udlagt som naturområde med beplantning og græs, som bliver holdt nede, og søen er ikke tilgroet. Dette giver ideelle forhold for den grønbrogede tudse, som vi også kan høre den karakteristiske lyd af i sommerperioden.

Det undrer os, at så vidt vi kan se er denne sø ikke nævnt i miljøgodkendelsen.

Vedrørende tilgroning, har vi aldrig tidligere oplevet det så voldsomt, som i dette år. Vi har her på vores naturområde en brakmark med vilde planter og græs. Tidligere har græsset nået os højst til knæhaserne. I år har det været umuligt, at gå der. Græsset har været massivt, og i en højde der nåede os til livet eller mere. Mange af de vilde blomster vi havde, er fuldstændig fortrængt til fordel for vild kørvel og græs. Dette kan selvfølgelig have noget med klimaændringer at gøre; men vores fornemmelse er også, at grisene i staldene på Nørregård, har været større end tidligere, og dermed større næringspåvirkning af omgivelserne. I det hele taget oplever vi tiltagende grønne belægninger på vores hus og tage. Dette er baseret på vores erfaringer siden 1971, hvor vi har boet her.

Vedr.: Bilag 5: notat om skovstrækning ved Øle Å vest for Bukkegård: Det undrer os, at blå anemone ikke er nævnt (anemone hepatica). Tidlige fandtes denne i rigt flor ved Ringborgen (fortidsminde), som ligger tæt ved Bukkegård.

I § 12 godkendelsens afsnit om følsom natur m.m. fremgår det af side 94 og 95, at der i skoven vest for Bukkegård er 5 plantearter i skovbunden, der i henhold til Skovlovens § 25 er særlige værdifulde. Set i lyset af landbrugets fortrængning af følsom natur ville det være på sin plads at få en beskrivelse af, hvordan man vil overvåge, at disse vækster ikke – som så mange andre - fortrænges af de dominerende næringselskende vækster?

Lugtgener og deres konsekvenser

Vi har i alle vores indsigelser gjort opmærksom på den forfærdelige kvalmene staldlugt. Man kan lave tekniske skrivebordmålinger fra nu af og i al evighed, de kan på ingen måde erstatte hverdagsoplevelsen.

Vi har tidligere kommenteret for T&M's "live" lugte observationer. Stanken er DAGLIGT vedvarende, har svingende intensitet fra mindre stank til stærk lorte og staldlugt der giver hovedpine og irritation i næse og svælg.

Det er umuligt at have vinduet åbent, enten vækkes man pludselig af en gyselig hørm eller af slagtebilen kl. 04. 00 – også tidligere om morgenen.

Vi er hånligt blevet spist af med, at man skal tåle noget for at bo på landet. Vi synes alle vi tåler meget, men den seneste svineudvidelse (det var jo allerede galt da han kun havde 8.300 svin) har gjort stanken uudholdelig.

Konsekvenserne for os er helbredsmæssige påvirkninger som anført, dårlig nattesøvn, et hus der stinker indvendigt hele året, en have som om sommeren ikke er til at opholde sig i.

I dag sidder vi alle med usælgelige ejendomme, vi er stavnsbundne!

T&M har i alle deres miljøgodkendelser skrevet, at de mener ikke udvidelsen giver *væsentlige gener* for beboerne. Dette dog uden at definere, hvad der forstås ved væsentlige gener.

Vi mener, at det er direkte forkert at anvende dette begreb, elastisk i metermål, fordi når der bruges dette begreb (nedtoning af de reelle problemer) i gennem flere på hinanden følgende godkendelser af den samme bedrifts udvidelser, ja så må dette *ikke væsentligheds begreb* blive akkumuleret i en eller anden forstand?

T&M har tidligere givet udtryk for, at vi som beboere ikke har klaget. Vi har klaget og vi besluttede faktisk sidste efterår 2014, at hver gang der stank, ville vi sende en sms eller mail til T&M. Det holdt vi hurtigt op med, da vi kunne gøre det konstant. Dels er det ulideligt konstant at skulle sende klager over stanken og dels ville vi nok blive beskyldt for at spamme T&M.

Vi må konstatere som det fremgår af miljøgodkendelsen, at det stadig forekommer for omkostningstungt for svineproducenten at opsætte filtre til rensning af afgangsluften! Det er tankevækkende, fordi det formentligt også kunne medvirke til at reducere mængden af staldstøv i omgivelserne. Staldstøv som beskrives at kunne indholde MRSA CC 398.

Transporter

Vi kan konstatere, at det stærkt stigende antal transportere er en voldsom belastning. De larmer, de kører hurtigt, de kører tidligt (første til slagt? Kl. 03.15).

Generelt overholdes det ikke, at der skal køres langsomt. Det betyder at der afgives meget støv fra den fælles privatvej. Skærverne flyver rundt.

Der burde etableres en alternativ vej på gårdens område til alle disse transportere.

Afsluttende bemærkninger

- Vi kan ikke anerkende T&M's § 12 Miljøgodkendelse af Nørregård og Bukkegård.
- Vores gener af lugt, støj og støv er tydeligt forværret.
- Vi er særdeles bekymret for den generelle yderligere miljøbelastning og forurening i hele området, i særdeleshed gyllens indhold af tungmetaller, zink, bakterier m.m., det øgede energiforbrug, den øgede import af foder Soya (penge ud af den bornholmske økonomi) og en tro på Danish Crown ikke om et par år lukker og flytter produktionen. Det vurderer vi ikke som bæredygtigt jf. lovgivning om Husdyrbrug § 1.
- Yderligere kan man frygte, at regnskabet med tilsætning af diverse ingredienser til foderet, således smågrisene ikke dør af diarree eller man kan holde diverse miljøbelastende stoffer i gyllen nede, vil blive ændret i fremtiden pga. af udviklingen i svineproduktionens udvikling af resistente bakterier.

Med venlig hilsen på beboergruppens vegne Brandsgårdsvejen 7,9,11,19 og 21

Dorte Rasmussen
Brandsgårdsvejen 21
3730 Nexø

Vi forventer indsigtelsen vil fremgå af BRK's åbne postliste

Bilag 23: Teknik & Miljøs bemærkninger til partshøringssvar modtaget 13. oktober 2015

Vedr. generelle forhold (omtalt i høringssvarets første del)

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø gav den 30. oktober 2012 en § 12-miljøgodkendelse til Nørregård. Denne blev påklaget og hjemvist til fornyet behandling. Ansøger indsendte herefter en ny ansøgning om miljøgodkendelse, som indeholdt nogle ændringer i forhold til det oprindeligt ansøgte, bl.a. fordi ansøgningen ifølge Natur- og Miljøklagenævnet også skulle gælde for Bukkegård. Teknik & Miljø sendte den 4. april 2014 et forslag til miljøgodkendelse for Nørregård og Bukkegård i offentlig høring. Det forslag til miljøgodkendelse, som Teknik & Miljø den 29. september 2015 sendte i partshøring til de nærmeste naboer til Nørregård, er en revideret version af det forslag, som var i offentlig høring. Det er således anden version i den nuværende sag om miljøgodkendelse af Nørregård og Bukkegård, men kan for Nørregårds vedkommende ses som tredje version, når miljøgodkendelsen af 30. oktober 2012 tælles med.

Teknik & Miljø har i miljøgodkendelsen korrigeret fejl, vi har fundet eller er blevet gjort opmærksom på. Miljøgodkendelsen af Nørregård og Bukkegård er omfattende, idet den omfatter de to anlæg. Denne seneste version af forslaget til miljøgodkendelse er imidlertid reduceret i omfang i forhold til det, der blev sendt offentlig høring, fordi det ansøgte alternativ er blevet taget ud.

Teknik & Miljø har vurderet, at det reviderede forslag til miljøgodkendelse ikke skal sendes i offentlig høring igen, idet der grundlæggende er tale om samme projekt som i det oprindelige forslag til miljøgodkendelse. Ingen af de foretagne ændringer i det reviderede udkast til miljøgodkendelse giver anledning til øget forurening eller øgede gener for de omkringboende sammenlignet med det forslag, som var i offentlig høring, og ændringerne har alene givet anledning til tilføjelser og skærpelser af vilkår, mens ingen vilkår er blevet lempet. Teknik & Miljø har alligevel valgt at partshøre naboerne omkring Nørregård, som tidligere har indsendt høringssvar, for at give dem en ekstra mulighed for at forholde sig til forslaget til miljøgodkendelse, inden Teknik & Miljø træffer afgørelse i sagen. Ved partshøring er 14 dage normal praksis. Når der træffes afgørelse i sagen, offentliggøres afgørelsen på kommunens hjemmeside, og der gives adgang til at påklage afgørelsen til Natur- og Miljøklagenævnet.

Teknik & Miljø vil i øvrigt bemærke, at ejendommen Brandsgårdsvejen 11 har skiftet ejer, siden forslaget til miljøgodkendelse var i offentlig høring.

Vedr. udvidelsen af svin og overholdelse af lugtgenekrav

I miljøgodkendelsen, som blev givet i 2012, var der godkendelse til en produktion på op til 13.200 slagtesvin i størrelsen 25-110 kg. I den nuværende sag har ansøger søgt om en produktion på 13.200 slagtesvin i størrelsen 30-117 kg (på Nørregård). Dette fremgik også af det forslag til miljøgodkendelse, som var i offentlig høring.

Teknik & Miljø har forholdt sig til det ansøgte og som beskrevet i miljøgodkendelsen vurderet, at der kan meddeles tilladelse til en produktion af denne størrelse og stillet de nødvendige vilkår.

Der er stillet vilkår om (vilkår 3.2.1), at der for at overholde lugtgenekravene på Nørregård maksimalt er dyr på stald med en samlet maksimal vægt på 241.080 kg. Dette vilkår kan opfyldes ved, at der i staldene maksimalt er 3.280 slagtesvin med en gennemsnitlig vægt på 73,5 kg (svarende til en produktion på 13.200 slagtesvin i vægtklassen 30-117 kg).

Der er som udgangspunkt i beregningen i husdyrgodkendelse.dk regnet på et antal stipladser på i alt 3.500, da dette er, hvad der maksimalt er i staldene. Imidlertid vil der aldrig være fuld udnyttelse af alle stipladserne på samme tid, da en del af dem er syge- og bufferstier, og fordi der løbende går nogle dyr ud af produktionen. Belægning på 3.280 stipladser svarer derfor mere reelt til behovet ved den ansøgte produktion på 13.200 dyr. Teknik & Miljø kan derfor godkende den ansøgte produktion med vilkår om, at der ikke er belægning på mere end 3.280 stipladser ad gangen.

Hvis ansøger ønsker at anvende flere eller alle 3.500 stipladser på samme tid, viser OML-beregninger, at lugtgenekriterierne kan overholdes, hvis de eksisterende afkast på stald E og F forhøjes med 1 m eller hvis der anvendes hyppig gylleudslusning med en lugtreducerende effekt på mindst 7 %. Teknik & Miljø har derfor som alternativ godkendt, at der kan være dyr på stald med en samlet maksimal vægt op til 260.750 kg, hvilket svarer til, at alle 3500 stipladser udnyttes til slagtesvin med en gennemsnitsvægt på 73,5 kg, såfremt afkastene forhøjes eller der anvendes hyppig gylleudslusning som beskrevet ovenfor. Der må dog pr. år ikke produceres flere dyr end de godkendte 13.200 slagtesvin (30-117 kg). Endvidere må alternativet med hyppig gylleudslusning kun tages i anvendelse, hvis hyppig gylleudslusning er blevet godkendt af Miljøstyrelsen og optaget på Teknologilisten til anvendelse i stalde med delvist spaltegulv med mindst 25 % fast gulv, som det fremgår af vilkår 3.2.2.

Højden af afkast har betydning for spredning og fortynding af luftstoffer. Det fremgår af ”Faglig rapport vedrørende en ny lugtvejledning for husdyrbrug” af Miljøministeriet 2006 at: ”Generelt vil det være sådan, at i højere højde over jorden at en lugtmission foregår, jo lavere vil koncentrationerne være, når afkastluften når jorden, idet der er længere tid til, at den atmosfæriske turbulens kan fortynde afkastluften. Derfor er afkasthøjden en meget betydende faktor for spredningen – højere afkast giver bedre fortynding.” Effekten af afkasthøjde er indbygget i OML-modellen.

Vedr. husdyrgødning

Gødningsregnskabet bliver udarbejdet på baggrund af den ansøgte produktion, hvilket vil sige, at der er taget højde for grisenes størrelse. Som det fremgår af afsnit 10.2 i miljøgodkendelsen skal en bedrifts arealer godkendes/reguleres i forbindelse med udarbejdelsen af den første miljøgodkendelse, der meddeles til en af bedriftens ejendomme. Bedriftens arealer er derfor oprindeligt godkendt i forbindelse med § 11-miljøgodkendelsen af 7. december 2011 til St. Vibegård, Poulskervej 22, 3730 Nexø. De ændringer i gødningsregnskabet, som udvidelsen på Nørregård og Bukkegård nu medfører, er netop blevet godkendt i en § 12-miljøgodkendelse til St. Vibegård af 23. september 2015.

Det fremgår af § 12- miljøgodkendelsen til St. Vibegård, at gyllen fra bedriften Bjerregård afsættes på egne og forpagtede arealer samt aftalearealer og til Biokraft. Al gylle, som skal udbringes på bedriftens ejede og forpagtede arealer samt aftalearealer, separeres på bedriftens separationsanlæg. Fiberfraktionen leveres til Biokraft A/S. Der vil endvidere blive leveret rågylle til Biokraft, svarende til den overskydende mængde i forhold til husdyrgødningsaftaler og bedriftens udspretningsareal.

Bedriften råder over i alt 279,43 ha ejede og forpagtede udspretningsarealer. En del af arealerne er beliggende i områder udpeget som nitratklasse 1. Det drejer sig om 89,07. I områder med nitratklasse 1 må der som udgangspunkt kun udbringes 85 % af det antal DE, som der normalt må udbringes. Begrænsningen udregnes som et gennemsnit på alle bedriftens jorder. Det er herudfra beregnet, at der i gennemsnit på bedriftens arealer må udbringes maksimalt 1,3331 DE/ha. På bedriftens i alt 279,43 ha ejede og forpagtede udspretningsareal, kan der derfor udbringes 372,51 DE.

Der er indgået fire husdyrgødningsaftaler på i alt 198,07 DE. For alle fire aftaler gælder, at en del af aftalearealet er beliggende i nitratklasse 1. Der er derfor udarbejdet § 16-arealgodkendelser for alle fire

ejendomme.

Der er således på bedriften og husdyrgødningsaftaler mulighed for at udbringe i alt 372,51 +198,07 DE = 570,58 DE.

Den totale produktion på bedriften Bjerregård er efter alle udvidelser beregnet til 1.287,03 DE. Det vil sige, at mere end halvdelen af den producerede mængde husdyrgødning regnet som dyreenheder, skal leveres til Biokraft.

Der er på bedriften i alt en samlet opbevaringskapacitet i form af gyllebeholdere og gyllelagune på 21.910 m³. Dette svarer til, at der samlet på bedriften er 10,3 måneders opbevaringskapacitet efter fuld implementering af alle udvidelser og etablering af gyllelagune ved Bjerregård. Kapaciteten er således tilstrækkelig til, at der kan leves op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om minimum 9 måneders kapacitet.

Der henvises til § 12-miljøgodkendelsen for St. Vibegård for yderligere beskrivelse af gødningsregnskab og udbringningsarealer.

Vedr. ammoniakemission

Når kommunen skal vurdere, om udledningen af ammoniak er inden for det tilladte, skal Teknik & Miljø forholde sig til 1) om det generelle reduktionskrav er opfyldt, 2) om kravet om anvendelse af Bedsre Anvendelige Teknologi (BAT) er opfyldt og 3) om krav til ammoniakdeposition på naturområder er opfyldt.

Kommunen skal forholde sig til den af ansøger ønskede kombination af teknologier og virkemidler, og så længe ansøger overholder de fastsatte emissionsgrænseværdier, har ansøger ret til selv at bestemme hvilke teknikker og teknologier, som er mest hensigtsmæssige for ansøger at anvende i driften af husdyrbruget. Ansøger overholder med sit valg af teknikker og teknologier (delvist fast gulv, foderkorrektioner og overdækning af gylletank på Nørregård) i dette tilfælde de fastlagte emissionsniveauer for ammoniakudledning, og Teknik & Miljø kan således ikke påbyde ansøger at etablere fast overdækning på samtlige gylletanke.

Vedr. påvirkninger på søer og grønbroget tudse

Teknik & Miljø er, som det fremgår af forslaget til miljøgodkendelse, bekendt med, at der er registreret grønbroget tudse i området omkring Nørregård og Bukkegård. Grønbroget tudse opsøger gerne vandhuller eller vandsamlinger uden vegetation herunder nyopståede vandhuller eller nygravede søer. En øget forekomst af grønbroget tudse i området kan derfor godt have sammenhæng med etablering af en sø på Brandsgårdsvejen 7 for få år siden. Teknik & Miljø har som det fremgår af miljøgodkendelsen vurderet, at

Søen på Brandsgårdvejen 7 er ikke nævnt, hvilket skyldes, at det er en ny sø, som først er etableret i 2012, og den er ikke endnu blevet registreret som beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. Teknik & Miljø har beregnet ammoniakdepositionen fra den ansøgte produktion på Nørregård og Bukkegård til denne sø til totalt 1,1 kg N/ha/år hvoraf merdepositionen udgør 0,1 kg N/ha/år. Der er tale om en så lille påvirkning, at det atmosfæriske kvælstofbidrag i den sammenhæng ikke vurderes at kunne medføre en væsentlig ændring i lokalitetens tilstand. Teknik og Miljø har, som det fremgår af miljøgodkendelsens afsnit 14.5, vurderet tilsvarende for de andre søer omkring Nørregård. På den baggrund har Teknik & Miljø vurderet, at Bilag IV-arter og deres yngle- og rasteområder ikke vil blive påvirket væsentligt af atmosfæriske kvælstofbidrag fra Nørregård og Bukkegård.

Vedr. tilgroning på brakareal

Graden af plantevækst og tilgroning har sammenhæng med næringsforhold både i jorden og i luften men afhænger naturligvis også af vejrforholdene i den enkelte vækstsæson. I forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug skal kommunen forholde sig til eventuel ammoniakbelastning på beskyttede naturområder og levesteder for Bilag IV-arter men ikke andre arealer såsom brakmarker.

Vedr. skov

Teknik & Miljø har besøgt en skovstækning langs Øle Å vest for Bukkegård i slutningen af juni måned. Teknik & Miljø har ikke registreret blå anemone på den besøgte strækning. Teknik & Miljø har ikke besøgt skovstrækningen helt ned til Ringborgen, idet denne del ligger så langt fra Bukkegård, at ammoniakpåvirkningen herfra er under 1 kg N/ha/år.

Der er ved besigtigelsen registreret tre arter, som findes på Naturstyrelsens liste over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25. Dette fremgår af artsoversigten i bilag 5, hvor de tre arter er stjernemarkede. Der var ved en fejl i bilagets tekst blevet skrevet fem arter. Teknik & Miljø har nu rettet denne fejl.

Teknik & Miljø har ingen forpligtelse til at overvåge arterne eller skoven på stedet. Skoven er privatejet og er beskyttet af skovloven som fredsskov, men er ikke fredet. Skovejeren kan derfor drive skoven som ønsket under overholdelse af skovloven. Teknik & Miljø skal i forbindelse med miljøgodkendelsen vurdere, om der skal stilles krav til ammoniakdepositionen til skoven. Teknik og Miljø har jf. afsnit 14.2.2 i miljøgodkendelsen vurderet, at idet den vejledende øvre tålegrænse på 20 kg N/ha/år ikke er overskredet, og da skoven i øvrigt vurderes som værende naturligt næringsrig, er der ikke grundlag for at stille skærpede krav til den maksimale kvælstofdeposition til skoven.

Vedr. lugtgener

Lugtgenekriteriet for lugt fra husdyrbrug til enkeltboliger i landzone er fastsat til 15 OU_E/m³ (lugtenheder). Dette fremgår af Bilag 3 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

I ”Faglig rapport vedrørende en ny lugtvejledning for husdyrbrug” (Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, December 2006) fremgår det, at:

”Sammenhængen mellem intensitet og lugtkoncentration kan meget generelt beskrives således:

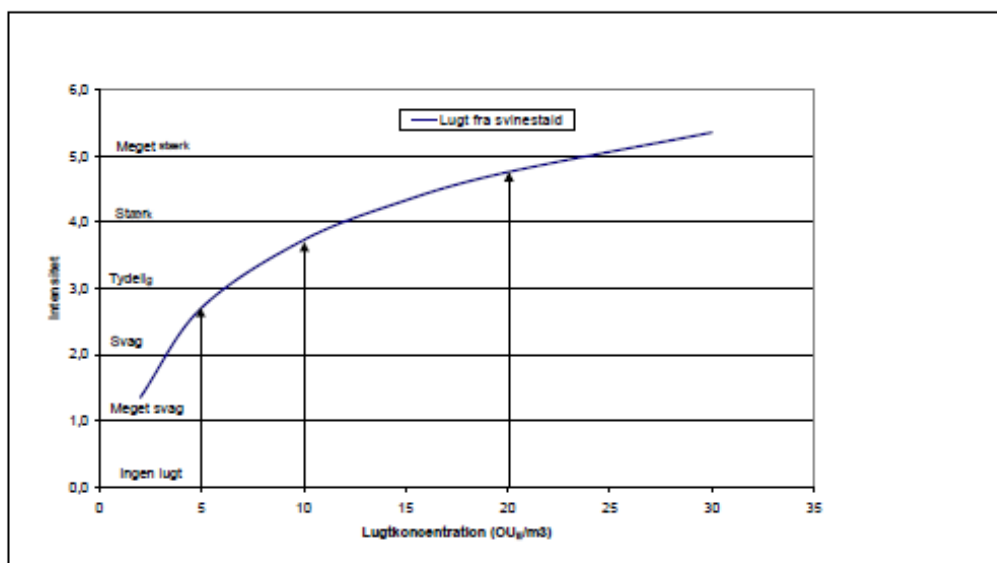
1 lugtenhed (OUE) er grænsen for hvornår man kan erkende lugt (i laboratorium)

3 lugtenheder er det niveau hvor lugten kan genkendes f.eks. som svinelugt

5 lugtenheder svarer til at lugten med sikkerhed kan bestemmes, men den er svag.

10 lugtenheder er en tydelig lugt som kan være ubehagelig.”

Se også nedenstående tabel.

Figur 8: Sammenhængen mellem lugtkoncentrationen i OUE/m³ og lugtintensiteten for svinelugt. Figur 4.1 i *Faglig rapport vedrørende en ny lugtvejledning for husdyrbrug* (Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, December 2006).

Væsentlige lugtgener er derfor i denne sammenhæng lugtkoncentrationer på mere end 15 lugtenheder. Som det fremgår af ovenstående figur, er 15 lugtenheder betegnet som en stærk lugt.

Teknik & Miljø kan ikke i miljøgodkendelsen stille vilkår om yderligere lugtreducerende tiltag som f.eks. lugtrensningsteknologi, når beregningerne viser, at udvidelsen kan overholde lugtgenekriterierne uden dette.

Dog kan kommunen, hvis man efter henvendelser fra naboer og efterfølgerne lugtmålinger finder, at der er væsentlige lugtgener, give påbud om lugtreduktion. Dette fremgår af miljøgodkendelsens vilkår 3.2.7: ”Såfremt der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større end det forventes ifølge grundlaget for miljøgodkendelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.” Lugtklager behandles som en tilsynssag.

Teknik & Miljø har i Bilag 13 under afsnittet ”Lugt” på side 146 redegjort for de klager vedr. lugt fra Nørregård, som kommunen har modtaget, og hvordan tilsynsmyndigheden har forholdt sig til dem. Som det fremgår, har Teknik & Miljø på sine besøg i området ved Nørregård endnu ikke kunnet konstatere væsentlige lugtgener. Teknik & Miljø har ikke modtaget nogen henvendelser vedr. lugt på Nørregård siden august 2014. Teknik & Miljø har fra foråret 2015 med jævne mellemrum foretaget observationer i området omkring Nørregård med henblik på at følge op på de modtagne nabohenvendelser i 2014, men har ikke indtil nu kunnet konstatere væsentlige lugtgener.

Teknik & Miljø opfatter det indsendte partshøringsvar af 13. oktober 2015 som en generel klage over lugtgener fra Nørregård og indfører derfor fra den 1. november 2015 en særlig procedure for behandling af lugtgener fra Nørregård. Ejerne af Brandsgårdsvejen 7, 9, 11, 19 og 21, som står som afsendere af høringsvaret, er blevet orienteret herom i særskilt brev.

MRSA ligger uden for, hvad kommunen skal forholde sig til i forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug. Myndighedsarbejde vedrørende lovgivning omkring smittebeskyttelse ved husdyrproduktioner varetages af Fødevarestyrelsen.

Vedr. transport

Teknik & Miljø har tidligere redegjort for kommunens bemærkninger vedr. transport. Disse fremgår af Bilag 13 under afsnittet "Transport" på side 142 i miljøgodkendelsen.

Teknik & Miljø vil gøre opmærksom på, at vilkår 3.15 regulerer støj. Er det naboernes opfattelse, at miljøgodkendelsens vilkår vedr. støj fra transport ikke er overholdt, kan Teknik & Miljø kontaktes. Teknik & Miljø skal så behandle henvendelsen som en tilsynssag og kan, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet, kræve dokumentation for virksomhedens overholdelse af støjkravene.

